

NORGES OFFISIELLE STATISTIKK. VIII. 142.

SUNDHETSTILSTANDEN
OG
MEDISINALFORHOLDENE
1928.

76DE ÅRGANG.

(*Rapport sur l'état sanitaire et médical pour l'année 1928.*)

76ÈME ANNÉE.

UTGITT AV
DET STATISTISCHE CENTRALBYRÅ.

(UN RÉSUMÉ EN FRANÇAIS SE TROUVE PAGE 30*.)

OSLO.

I KOMMISJON HOS H. ASCHEHOUG & CO.

1931.

Pris: kr. 2.50.

Norges Offisielle Statistikk, rekke VIII.
(Statistique Officielle de la Norvège, série VIII.)

Rekke VIII.

Trykt 1928:

- Nr. 48. Norges civile, geistlige, rettslige og militære inndeling 1 januar 1928. (*Les divisions civiles, ecclésiastiques, judiciaires et militaires du royaume de Norvège le 1er janvier 1928.*)
- 49. Det civile veterinærvesen 1925. (*Service vétérinaire civil.*)
- 50. Sinnssykeasylenes virksomhet 1926. (*Hospices d'aliénés.*)
- 51. Lønninger 1927. (*Gages et salaires.*)
- 52. Den private forsikringsvirksomhet i Norge 1913—1925. (*Assurances privées en Norvège pendant les années 1913—1925.*)
- 53. Forsikringsselskaper 1926. (*Sociétés d'assurances.*)
- 54. Den Norske Statskasses finanser 1913/14—1928/29. (*Finances de l'Etat.*)
- 55. Norges jernbaner 1926—27. (*Chemins de fer norvégiens.*)
- 56. Forsørte barn 1925 og 1926. (*Traitemen des enfants moralement abandonnés.*)
- 57. Norges industri 1926. (*Statistique industrielle de la Norvège.*)
- 58. Meieribrukets i Norge i 1926. (*L'industrie laitière de la Norvège en 1926.*)
- 59. Sundhetstilstanden og medisinalforholdene 1925. (*Rapport sur l'état sanitaire et médical.*)
- 60. Sjømannsforsikringen 1925. Fiskerforsikringen 1925. (*Assurances contre les accidents des marins. Assurances contre les accidents des marins pêcheurs.*)
- 61. Norges postvesen 1927. (*Statistique postale.*)
- 62. Industriarbeiderforsikringen. Ulykkesforsikringen 1925. (*Assurances contre les accidents du travail.*)
- 63. Arbeidslønnen i jordbruket. Driftsåret 1927—28. (*Salaires des ouvriers agricoles 1927—1928.*)
- 64. Det civile veterinærvesen 1926. (*Service vétérinaire civil.*)
- 65. Norges telegrafvesen 1926—1927. (*Télégraphes et téléphones de l'État.*)
- 66. Skolevesenets tilstand 1925—1926. (*Instruction publique.*)
- 67. Fattigvesenet 1925. (*Assistance publique.*)
- 68. Norges kommunale finanser 1925—1926. (*Finances des communes.*)
- 69. Stortingsvalget 1927. (*Élections en 1927 pour le «Storting».*)
- 70. Folkemengdens bevegelse 1926. (*Mouvement de la population.*)
- 71. Alkoholstatistikk 1926—1927. (*Statistique de l'alcool.*)
- 72. Norges fiskerier 1926. (*Grandes pêches maritimes.*)
- 73. Tariffavtaler og arbeidskonflikter 1927. (*Conventions collectives et conflits du travail en 1927.*)
- 74. Norges skibs fart 1927. (*Navigation.*)
- 75. Norges handel 1927. (*Commerce.*)
- 76. Private aktiebanker 1927. (*Banques privées par actions.*)
- 77. Landbruksareal og husdyrholt 1928. Representativ telling. (*Superficies agricoles et élevage du bétail de l'année 1928. Recensement représentatif.*)
- 78. Norges bergverksdrift 1927. (*Mines et usines.*)
- 79. Pantegjelden i Norge ved utgangen av 1912 og 1926. (*Dette hypothécaire en Norvège à la fin des années 1912 et 1926.*)
- 80. Sykeforsikringen 1927. (*Assurance-maladie.*)
- 81. Sundhetstilstanden og medisinalforholdene 1926. (*Rapport sur l'état sanitaire et médical.*)
- 82. Norges sparebanker 1927. (*Caisse d'épargne.*)

NORGES OFFISIELLE STATISTIKK. VIII. 142.

SUNDHETSTILSTANDEN
OG
MEDISINALFORHOLDENE
1928.

76DE ÅRGÅNG.

(*Rapport sur l'état sanitaire et médical pour l'année 1928.*)

76ÈME ANNÉE.

UTGITT AV
DET STATISTISKE CENTRALBYRÅ.

(UN RÉSUMÉ EN FRANÇAIS SE TROUVE PAGE 30*.)

OSLO.
I KOMMISJON HOS H. ASCHEHOUG & CO.
1931.

For årene	1882—1897	se Norges Offisielle Statistikk, rekke III.	
— « —	1898—1903	— « —	— IV.
— « —	1904—1911	— « —	— V.
— « —	1912—1916	— « —	— VI.
For året	1917	— « —	— VII, nr. 3.
— « —	1918	— « —	— VII, « 58.
— « —	1919	— « —	— VII, « 108.
— « —	1920	— « —	— VII, « 138.
— « —	1921	— « —	— VII, « 152.
— « —	1922	— « —	— VII, « 188.
— « —	1923	— « —	— VIII, « 13.
— « —	1924	— « —	— VIII, « 29.
— « —	1925	— « —	— VIII, « 59.
— « —	1926	— « —	— VIII, « 81.
— « —	1927	— « —	— VIII, « 116.

Innhold.

	Side.
Innledning.	
1. Innledende bemerkninger	1*
2. Antall lægedistrikter og medisinalpersonale	1*
3. Sykehus, sanatorier, tuberkulosehjem og andre under medisinalvesenet hørende anstalter	2*
4. Offentlige varmbad	6*
5. Vaksinasjonen	7*
6. Rettssmedisinske forretninger	8*
7. Dødelighetsforholdene	8*
8. Samlet antall dødsfall og dødsfall med kjent dødsårsak	11*
9. Oversikt over de viktigste dødsårsaker	12*
10. Epidemiske sykdommer	15*
11. Tuberkulose	17*
12. Kreft	20*
13. Veneriske sykdommer	23*
14. Spedalskhet	23*
15. Sinnssykdom	25*
16. Samlet antall fødsler, dødsfall på barselseng, obstetrisiske operasjoner m. m.	25*
Résumé en français	30*
T a b e l l e r .	
Tabell 1. Lægedistrikter og medisinalpersonale ved utgangen av 1928	32*
Tabell 2. Antallet av sykeplasser og behandlede syke m. m. på sykehusene i 1928	36*
Tabell 3. Antallet av sykeplasser og behandlede tuberkuløse på sanatorier og tuberkulosehjem, kysthospitaller og skrofulosehjem i 1928	40*
Tabell 4. Dødsfall med kjent dødsårsak fordelt etter fylker i 1928	44*
Tabell 5. Dødsfall med kjent dødsårsak fordelt etter de dødes alder og kjønn i 1928	62*
Tabell 6. Tilfelle av epidemiske sykdommer meldt av lægene i 1928 i rikets bygder og byer fylkesvis fordelt	80*
Tabell 7. Tilfelle av epidemiske sykdommer meldt av lægene i bygdene etter måned i 1928	82*
Tabell 8. Tilfelle av epidemiske sykdommer meldt av lægene i byene etter måned i 1928	83*
Tabell 9. Dødsfall av tuberkulose i de forskjellige aldersgrupper fylkesvis fordelt i 1928	84*
Tabell 10. Meldte tilfelle av tuberkuløse sykdommer i 1928 ifølge de innsendte utdrag av tuberkuloseprotokollene for byer og herreder	86*
Tabell 11. Fødsler meldt av jordmødre og læger i 1928	94*

Table des matières.

	Pages.
T e x t e .	
1. Introduction	1*
2. Nombre de sections et de personnels médicaux	1*
3. Établissements médicaux	2*
4. Établissements des bains chauds publics	6*
5. Vaccination	7*
6. Examens médico-légaux	8*
7. Mortalité totale	8*
8. Nombre total de décès et causes de décès connues	11*
9. Les causes de décès les plus importantes	12*
10. Maladies épidémiques	15*
11. Tuberculose	17*
12. Cancer	20*
13. Maladies vénériennes	23*
14. Lèpre	23*
15. Insanité	25*
16. Nombre de naissances, mortalité puerpérale, opérations obstétricales	25*
Résumé en français	30*
T a b l e a u x .	
Tableau 1. Sections médicales et nombre de médecins, de dentistes, de sages-femmes, d'infirmières, de pharmacies et pharmaciens	32*
Tableau 2. Nombre des lits et des malades soignés, etc., aux hôpitaux en 1928	36*
Tableau 3. Nombre des lits et des malades souffrant de tuberculose soignés aux sanatoriums, aux hôpitaux maritimes et aux maisons de tuberculeux en 1928	40*
Tableau 4. Causes de décès par préfecture	44*
Tableau 5. Causes de décès par âge et sexe	62*
Tableau 6. Cas des maladies épidémiques déclarés par les médecins répartis par préfecture en 1928	80*
Tableau 7. Cas des maladies épidémiques déclarés dans les districts ruraux par mois en 1928	82*
Tableau 8. Cas des maladies épidémiques déclarés dans les villes par mois en 1928	83*
Tableau 9. Décès de tuberculose par âge et préfecture	84*
Tableau 10. Cas des maladies tuberculeuses d'après les registres de commissions de santé	86*
Tableau 11. Naissances déclarées par les sages-femmes et les médecins	94*

1. Innledende bemerkninger.

Introduction.

Herved fremlegges medisinalberetningen for riket og for de enkelte fylker for 1928, utarbeidet på grunnlag av fylkeslægenes og de enkelte distriktslægers årsberetninger og statistiske oppgaver.

Dr. Ivar Tøsti har hjulpet Byrået med utarbeidelsen av fylkesberetningene forsåvidt angår opplysningene om sundhetstilstanden og de hygieniske forhold.

De offentlige lægers årsberetninger for 1928 er utarbeidet overensstemmende med de nye forskrifter for lægenes innberetninger, fastsatt av medisinaldirektøren 23 desember 1927.

Likesom foregående år har man benyttet den nye interskandinaviske dødsårsaksnomenklatur. Angående de regler som er fulgt ved registreringen av dødfallene og klassifikasjonen av de forskjellige årsaker i dødsårsaksstatistikken, henvises til kapittel 1 og 9 i beretningen for 1927.

For månedsstatistikken over epidemiske sykdommer er i 1928 benyttet nye skjema, likelydende for byer og landdistrikter. Sykdomsutvalget er litt forskjellig fra det tidligere brukte, således kan nevnes at tyfoidfeber og paratyfus skal oppføres hver for seg, og at encephalitt er gjort anmeldelsespliktig på månedslistene, likeså alle former for tuberkulose. Da månedslistenes oppgaver må betraktes som mer eller mindre foreløbige, eigner de seg lite til å danne grunnlaget for den endelige morbiditetsstatistikk i medisinalberetningen. De offentlige læger er derfor i de nye forskrifter av 1927 pålagt ved årets slutt å utarbeide en årliste hvor månedslistenes tall er korrigert og supplert ved hjelp av senere innkomne oppgaver. Disse årlistene er utarbeidet første gang for 1928 og ligger til grunn for oppgaven i medisinalberetningen over forekomsten av epidemiske og smittsomme sykdommer.

Lægenes fødselsstatistikk er for 1928 utarbeidet på grunnlag av samtlige mottatte fødselmeldinger fra jordmødre og læger, og ikke som tidligere etter jordmødrenes protokoller.

De øvrige oppgaver i medisinalstatistikken er utarbeidet på samme måte som før.

2. Antall lægedistrikter og medisinalpersonale.

Nomre de sections et de personnels médicaux.

I tabell 1 i tabellavdelingen er gitt en oversikt over landets inndeling i lægedistrikter og antall læger, tannlæger, jordmødre, sykepleiersker utenfor anstaltene, apotek og eksaminert apotekpersonale.

Riket var ved utgangen av 1928 delt i 388 lægedistrikter, herav 11 stadsfysikater og 26 stadsdistrikter. Av forandringer kan nevnes at i løpet av 1928 er 4 lægedistrikter blitt ophevet, nemlig: Løten i Hedmark, Brandbu i Oppland, Hedrum i Vestfold og Dyrvåg i Aust-Agder. Angående de enkelte distrikters størrelse og folkemengde henvises til fylkesberetningene, hvor disse oppgaver er meddelt under hvert fylke. Dessuten henvises til den offisielle publikasjon «Norges civile, geistlige, rettslige og militære inndeling» med tillegg, utgitt av det Statistiske Centralbyrå.

Foruten de 388 distriktslægestillinger var der 2 distriktslægestillinger uten fast distrikt, 1 for det hele land og 1 for Finnmark. Ved utgangen av 1928

var der ansatt fylkeslæge i 16 fylker, og i 13 av disse var stillingen kombinert med distriktslægestilling. I alle stadsfysikater og stadslægedistrikter var stadsfysikus eller stadslægen ordfører i helserådet, i de øvrige lægedistrikter var det distriktslægen.

I 1928 blev der uteksaminert 75 nye lærer, hvorav 4 kvinner. Der døde 38 lærer i 1928, altså en nettotilgang i året på i alt 37 lærer. Antallet av autoriserte lærer ved utgangen av 1928 var i henhold til den offisielle lægeforskrift 1 707, hvorav 112 kvinner. 51 lærer var bosatt i utlandet. Av de øvrige er 1 586 nevnt i distriktslægenes innberetninger som bosatt i de forskjellige distrikter.

I 1928 blev der uteksaminert 89 nye tannlæger, hvorav 15 kvinner. Ifølge fortegnelsen over autoriserte lærer, tannlæger og dyrlæger var der ved utgangen av 1928 i alt 956 tannlæger, hvorav 226 kvinner. Av disse hadde 885 kjent bopel her i landet og 15 var bosatt i utlandet.

Ifølge distriktslægenes oppgaver var der i 1928 i alt 1 609 praktiserende jordmødre i landet. Der blev uteksaminert 58 nye jordmødre i 1928, derav 34 ved jordmorskolen i Oslo og 24 ved jordmorskolen i Bergen.

Efter de innkomne oppgaver var der ved utgangen av året 1 113 utdannede sykepleiersker beskjæftiget i distriktspleie. Der mangler imidlertid oppgaver over utdannede sykepleiersker fra Fredrikstad, Frogn, Aker og Bergen, så det virkelige antall er noget større, antagelig ca. 1 200.

I 1928 var der 257 apotek i virksomhet. Der blev i året åpnet 1 nytt apotek, Sfinxen i Oslo, opprettet i 1926. Av alle apotek hadde 35 salgbart privilegium og de øvrige, undtagen Rikshospitalets apotek, personlig privilegium. Det eksaminerte personale ved apotekene var etter de offentlige lærers oppgaver 676. 42 kandidater underkastet sig apotekerkreksamen i 1928, herav 9 kvinner, og 13 tok farmasøitmedhjelpereksamen, herav 3 kvinner.

3. Sykehus, sanatorier, tuberkulosehjem og andre under medisinalvesenet hørende anstalter.

Établissements médicaux.

I henhold til de offentlige lærers medisinalberetninger fantes der ved utgangen av 1928 følgende anstalter til pleie av legemlig og åndelig syke:

Anstalter.	Antall.	Antall senger.
Almindelige sykehus, klinikker og sykestuer	182	10 986
Anstalter til kur og pleie av tuberkuløse	133	4 611
Fødselsstiftelser og fødehjem	9	306
Hospitaler for spedalske	2	138
Kuranstalter for alkoholikere	6	115
Sinnssykeasyl	23	5 368
Pleiehjem for sinnssyke	4	101
—“— epileptikere	1	60
—“— åndessvake	2	320

Under almindelige sykehus er tatt med alle offentlige og private sykehus, klinikker og sykestuer som for den overveiende del er bestemt for medisinske og kirurgiske patienter og til isolasjon av epidemiske og veneriske sykdommer. 22 av de almindelige sykehus er kombinert med tuberkulosehjem. Disse teller derfor også med i antallet av tuberkuloseanstalter.

Avgjørelsen om tuberkuloseanstalter var der 12 sanatorier med 1 355 senger og 113 tuberkulosehjem med 2 685 senger, tilsammen 4 040 senger, vesentlig til forplei-

ning av lungetuberkuløse patienter. Videre hadde man til behandling av skrofus og kirurgisk tuberkulose 4 kysthospitaler med 419 plasser og 4 pleiehjem med 152 plasser. Fornuten sykeplassene på disse rene tuberkuloseanstalter var oppgitt at 708 senger fordelt på 25 almindelige sykehuse var reservert tuberkuløse patienter, herav ved 15 sykehuse 312 plasser på spesielle tuberkuloseavdelinger. Ved utgangen av 1928 rådet man altså i alt over 5 319 sykeplasser for tuberkuløse. På 66 av de almindelige sykehuse og sykestuer er der dessuten i 1928 tatt imot tuberkuløse patienter, uten at sykehuset dog oppgir å ha nogen spesiell avdeling eller reserverte sengeplasser for den slags patienter.

I 1928 var der 3 fødselsstiftelser i virksomhet; Kvinneklinikken i Oslo og Bergen, begge tilhørende staten og forbundet med jordmorskoler, og E. C. Dahls Stiftelse i Nidaros, og 6 mindre fødehjem og fødselsklinikker. Dessuten fantes der ved en del av de større sykehus spesielle fødeavdelinger som er medregnet under sengeantallet ved de almindelige sykehus.

I 1928 åpnet Røde Kors en sykestue i Ski med 13 senger. I desember åpnes Nordstrand nye tuberkulosehjem med 30 senger, og i Hurdal innviedes i oktober et pleie- og sykehjem med 20 senger for gamle og syke og 5 senger for tuberkuløse. Vestre Slidres sjukeheim er i årets løp blitt utvidet så det kan ta imot det dobbelte antall patienter. Solbakken tuberkulosehjem i Heddal er også utvidet fra 20 til 41 senger, og Tinn helseheim fra 20 til 30 senger. På Vatne i Rogaland åpnes i 1928 Høyland tuberkulosehjem med plass for 23 patienter. I Sør-Trøndelag blev Rennebu tuberkulosehjem tatt i bruk. Det drives av N.K.S. og har plass for 27 patienter. Troms fylke har også fått et nytt tuberkulosehjem i løpet av 1928, nemlig Midtfylkes tuberkulosehjem i Lenvik. Hjemmet er bygget for 31 patienter, men vil uten vanskelighet motta 40. Driften er overtatt av fylket.

Følgende tabell gir en oversikt over hvor mange sykehus og anstalter drives for offentlig regning: av staten, fylket eller kommunen og hvor mange er private:

Den overveiende del, eller 81 pct., av det samlede sengeantall på sykehus og pleiehjem faller på anstalter tilhørende det offentlige og 19 pct. på anstalter drevet for privat regning. Av de private sykehus og pleiehjem var der 5 diakonis-anstalter med 269 senger. 16 sykehus med 740 senger ble drevet av katolske religiøse organisasjoner. Norske Kvinners Sanitetsforening drev 28 sykehus med 850 plasser og Røde Kors 17 sykehus med 404 plasser. De religiøse organisasjoner og Røde Kors driver fortrinsvis større klinikker i byene, vesentlig beregnet på kirurgiske patienter. Røde Kors har dessuten opprettet en del små sykestuer i fiskeridistrikten nordpå. Norske Kvinners Sanitetsforening derimot driver særlig anstalter til kur og pleie av tuberkuløse. Den har 1 sanatorium med 136 senger og 22 tuberkulosehjem med 594 senger i drift. 8 tuberkulosehjem med 216 senger drives av lokale tuberkuloseforeninger.

Efter de nye forskrifter skal alle sykehus, sanatorier og tuberkulosehjem innsende årsberetning over sin virksomhet. Disse opgaver er meddelt i tabellene 2 og 3 i tabellavdelingen. For endel anstalter er, som det vil ses, opgavene temmelig ufullstendige.

Det samlede antall sykeplasser på de almindelige sykehus og på tuberkulosehjemmene fordeler sig således på de forskjellige fylker:

Fylker.	Antall sykeplasser.		Fylker.	Antall sykeplasser.	
	På alm. sykehus.	På tub.- hjem.		På alm. sykehus.	På tub.- hjem.
Østfold	514	79	Hordaland.....	79	118
Akershus	745	187	Bergen.....	745	-
Oslo	3 623	-	Sogn og Fjordane	68	70
Hedmark.....	433	216	Møre	269	152
Opland.....	318	146	Sør-Trøndelag	742	273
Buskerud	281	183	Nord-Trøndelag	266	153
Vestfold	429	115	Nordland.....	545	278
Telemark	406	133	Troms	266	191
Aust-Agder	190	61	Finnmark	230	120
Vest-Agder.....	246	98	Riket i alt	10 986	2 685
Rogaland.....	591	112			

På alle de sykehus, klinikker og sykestuer hvorfra årsberetning er innkommet, blev der i 1928 innlagt 92 054 patienter. 4 555 patienter avgikk ved døden på sykehus.

Følgende oversikt viser antall tilfelle av epidemiske og andre sykdommer innlagt på de i tabell 2 nevnte sykehus i 1928:

Tyroidfeber.....	94	Influensa.....	143
Paratyfus	226	Laryngitt og bronkitt, akutt.....	558
Cerebrospinalmeningitt, epidemisk	21	Bronchopneumoni	291
Encephalitt, epidemisk	16	Lungebetendelse, krupøs.....	533
Poliomyelitt, akutt	48	Pleuritt.....	701
Skarlagensfeber	1 089	Giktfeber	238
Meslinger	211	Malaria	36
Difteri	741	Gastroenteritt, akutt	98
Dysenteri	3	Skabb	215
Barselfeber	29	Tuberkulose	3 703
Pyæmi, septhæmi	103	Ulcus molle	10
Pemfigus hos nyfødte	5	Syfilis, erhvervet (nye tilf.)	345
Rosen	298	Syfilis, medfødt	67
Kusma	55	Gonorré, uretritt	504
Kikhoste	81		

Belegget på tuberkuloseanstalter var i 1928:

	Innlagt i året.	Til- sammen beh.	Utgått	
			levende.	døde.
Anstalter for behandl. av lunge- tuberkulose.				
Sanatorier	3 196	4 447	3 103	47
Tuberkulosehjem	2 386	4 677	1 508	743
Tilsammen	5 582 ¹⁾	9 124	4 611	790
Kirurgisk tub. og skrofulose.				
Kysthospitalet	441	814	406	24
Skrofulosehjem	75	183	72	2
Solvang lysinstitutt	55	87	50	2
Tilsammen	571 ²⁾	1 084	528	28
Tuberkuloseanstalter i alt	6 153	10 208	5 139	818

På disse anstalter er der i 1928 i alt innlagt 6 153 patienter. Hertil kommer som meddelt ovenfor 3 703 tilfelle av tuberkulose innlagt på de alminnelige sykehus.

I løpet av de siste år er følgende antall lungetuberkulose patienter innlagt til behandling på sanatorier og tuberkulosehjem:

År.	Sanatorier.	Tuberkulose hjem.	Tilsammen.
1923	2 040	1 634	3 674
1924	2 469	2 015	4 484
1925	2 588	2 018	4 606
1926	2 818	1 971	4 789
1927	3 095	2 191	5 286
1928	3 160	2 338	5 498

Fra 1923 til 1928 har der altså vært en stigning på hele 50 pct.

Det vilde være av interesse å ha oversikt over hvor stor del av tuberkulosedødsfallene finner sted på anstalter og hvor mange i de sykes hjem. Nu har man dessverre bare oppgave over hvor mange dødsfall av tuberkulose som har funnet sted på sanatorier og tuberkulosehjem, og disse utgjorde i de siste år:

År.	Antall dødsfall i		Tilsammen.	Pct. av samtlige dødsfall av lungetub.
	sanatorier.	tuberkulose- hjem.		
1923	21	575	596	14.8
1924	40	727	767	17.6
1925	34	671	705	17.4
1926	40	628	668	18.8
1927	87	733	770	22.1
1928	47	743	790	22.6

Denne oppgave fra tuberkuloseanstaltene tyder på at isoleringen av langt komne tuberkulosetilfelle er i rask fremgang.

¹⁾ Herav 84 for annen sykdom enn tuberkulose.

²⁾ " 104 " " " "

Til armé og marine er ekspedert 3 720 porsjoner, og der er innberettet om i alt 1 158 militære revaksinasjoner med henimot 70 pct. anslag samt om 50 første gangs vaksinasjoner blandt årets rekrutter. 21 av disse i 4de divisjon og 15 på Heistadmoen (Telemark regiment).

Podning og høstning av kalvene har foregått som i tidligere år. Den anvendte vaksinestamme er stadig ført videre, opfrisket ved norsk retrovaksine. All vaksine har før utsendelsen vært bakteriologisk undersøkt samt prøvet ved instituttets gratisvaksinasjoner i mai—august. Til disse møtte 237 barn. Hos alle utviklet sig regulære pustler uten komplikasjoner. Av 708 podesnitt kom 701 pustler. En vaksine som var opbevart ved instituttet i over 3 år, gav pent anslag, likeså en vaksine som var returnert fra en hjelpevaksinatrise med bemerkning om at hun ikke hadde fått anslag hos nogen av 7 podede barn. Den blev ved instituttet anvendt på 13 barn og med godt anslag hos alle.

Om koppeepidemien i England er å bemerke at der i 1928 har vært anmeldt henimot 13 000 tilfelle. Epidemien er fremdeles mild og forårsaker få dødsfall.

I Portugal inntraff i første halvdel av 1928 771 tilfelle med 77 dødsfall.

I Tyskland har der i 1928 kun forekommet 2 tilfelle av kopper.

6. Rettsmedisinske forretninger.

Examens médico-légaux.

Der blev i 1928 i alt innsendt 284 saker til den Rettsmedisinske Kommisjon. Av disse saker ansås 4 som kommisjonen uvedkommende. De øvrige 280 fordele sig således på de forskjellige fylker:

Østfold	9	Telemark	10	Møre.....	21
Akershus	38	Aust-Agder.....	6	Sør-Trøndelag.....	19
Oslo	42	Vest-Agder.....	6	Nord-Trøndelag ...	11
Hedmark.....	5	Rogaland	11	Nordland.....	10
Opland	10	Hordaland.....	5	Troms.....	8
Buskerud	22	Bergen	18	Finnmark	9
Vestfold	17	Sogn og Fjordane .	3		

Av det samlede antall var 165 almindelige rettsmedisinske forretninger, 110 rettspsykiatriske og 5 rettskjemiske. Av de almindelige rettsmedisinske forretninger var 94 legale obduksjoner (27 av nyfødte barn og 67 andre), 34 synsforretninger over lik og likrester, 8 undersøkelser av levende i anledning av tilfæjet legemsskade, 7 undersøkelser om svangerskap og fødsel, 10 undersøkelser av barn og voksne kvinner til avgjørelse av spørsmål om forøvet utukt, 7 undersøkelser om helbredstilstand, og 5 andre rettsmedisinske undersøkelser. 259 saker blev henlagt uten å foranledige nogen forføining fra kommisjonens side, mens 21 gav foranledning til at kommisjonen fant å måtte henlede vedkommende rekvirents oppmerksomhet på spesielle forhold ved saken. For øvrig henvises til den Rettsmedisinske Kommisjons beretning for 1928.

7. Dødelighetsforholdene.

Mortalité totale.

Der er registrert i alt 30 302 dødsfall som har funnet sted i 1928, herav 15 001 menn og 15 301 kvinner. Dødeligheten pr. 1000 levende var 10,8, henholdsvis 11,0 % for menn og 10,6 % for kvinner. Dødeligheten i rikets bygder var i 1928 10,6 % og i byene 11,3 %. Følgende oversikt viser dødeligheten i 1928 sammenlignet med tidligere år:

Døde pr. 1000 levende.
Décès par mille habitants.

	1919.	1920.	1921.	1922.	1923.	1924.	1925.	1926.	1927.	1928.
Menn.....	14.2	13.1	11.9	12.2	11.8	11.5	11.3	10.9	11.4	11.0
Kvinner....	13.4	12.5	11.2	11.9	11.4	11.1	10.7	10.6	10.9	10.6
Riket i alt	13.8	12.8	11.5	12.0	11.6	11.2	11.0	10.8	11.1	10.8
Bygder....	13.9	12.8	11.5	11.9	11.5	11.2	11.0	10.6	11.1	10.6
Byer.....	13.4	12.8	11.4	12.3	11.8	11.2	11.2	11.1	11.3	11.3

Dødeligheten i de enkelte aldersklasser blandt menn og kvinner i 1928, sammenlignet med de to foregående år, fremgår av følgende tabell:

Dødeligheten etter kjønn og alder 1926—1928.
Mortalité par sexe et groupes d'âge 1926—1928.

Alder.	Beregnet middelfolkemengde.			Antall dødsfall.			Døde pr. 1000 levende.		
	1926.	1927.	1928.	1926.	1927.	1928.	1926.	1927.	1928.
Menn.									
0—11 mndr.	26 497	25 466	24 400	1 468	1 487	1 383	55,40	58,39	56,68
1—2 år	114 830	110 735	55 257	432	489	287	3,76	4,42	5,66
3—4 «									
5—9 «	149 375	149 118	148 243	267	290	238	1,79	1,94	1,61
10—14 «	142 779	143 672	144 602	230	200	205	1,61	1,39	1,42
15—19 «	138 129	138 750	139 503	462	460	410	3,34	3,32	2,94
20—24 «	123 125	123 017	123 348	737	743	642	5,99	6,04	5,20
25—29 «	107 440	108 328	109 189	713	641	636	6,64	5,92	5,83
30—39 «	174 927	178 338	181 716	884	982	987	5,05	5,51	5,43
40—49 «	133 068	184 349	135 893	931	953	922	7,00	7,09	6,78
50—59 «	103 957	106 212	108 598	1 271	1 297	1 288	12,23	12,21	11,86
60—69 «	77 422	78 017	78 451	1 960	2 111	2 064	25,32	27,06	26,31
70—79 «	46 480	47 187	47 673	2 815	2 975	3 033	60,56	63,11	63,63
80 år og over.....	15 533	15 751	15 929	2 618	2 894	2 761	168,54	183,73	173,33
Tils.	1 353 562	1 358 890	1 363 534	14 788	15 522	15 001	10,93	11,42	11,00

Alder.	Beregnet middelfolkemengde.			Antall dødsfall.			Døde pr. 1000 levende.		
	1926.	1927.	1928.	1926.	1927.	1928.	1926.	1927.	1928.
Kvinner.									
0—11 mndr.	25 335	24 877	23 456	1 125	1 057	1 059	44,40	43,36	45,15
1—2 år	110 200	105 958	52 605	355	370	271	3,22	3,49	5,56
3—4 «									
5—9 «	143 495	143 522	142 729	240	247	178	1,67	1,72	1,24
10—14 «	137 411	138 354	139 389	227	204	190	1,66	1,47	1,36
15—19 «	138 142	138 785	134 539	408	445	387	3,06	3,33	2,88
20—24 «	126 452	126 252	126 082	578	543	527	4,56	4,30	4,18
25—29 «	117 442	118 735	119 461	556	574	596	4,73	4,83	4,99
30—39 «	189 929	194 048	198 315	884	908	899	4,65	4,68	4,53
40—49 «	151 082	152 789	154 755	994	963	936	6,58	6,30	6,05
50—59 «	118 466	120 523	122 855	1 201	1 201	1 227	10,14	9,96	9,99
60—69 «	94 084	95 011	95 563	2 027	2 080	2 089	21,54	21,89	21,86
70—79 «	58 570	59 353	60 223	3 155	3 254	3 243	53,87	54,82	53,85
80 år og over.....	21 484	21 763	21 944	3 395	3 773	3 563	158,02	173,37	162,37
Tils.	1 427 092	1 434 470	1 440 676	15 145	15 619	15 301	10,61	10,89	10,62

Av alle dødsfall i 1928 var 2 442 barn under 1 år mot 2 544 i 1927 og 2 593 i 1926. Sedvanligvis uttrykkes spebarnsdødeligheten ved forholdet mel-

lem antallet av døde under ett år og antallet av levendefødte i samme år. Beregnet på denne måte får man at spebarnsdødeligheten i Norge i 1928 var 49,3 pro mille for hele riket under ett og henholdsvis 47,9 pro mille i bygdene og 54,6 pro mille i byene.

Som nedenstående tabell viser har dødeligheten blandt levendefødte barn i første leveår sunket sterkt.

Døde i alderen 0—1 år pr. 1 000 levendefødte i hvert år.

Décès d'enfants de moins d'un an par mille nés-vivants.

	1919.	1920.	1921.	1922.	1923.	1924.	1925.	1926.	1927.	1928.
Menn	67,8	64,9	60,6	61,0	54,1	54,4	55,0	53,2	58,2	54,6
Kvinner ...	56,3	50,5	47,7	48,5	45,4	45,9	45,5	43,1	43,6	43,7
Riket i alt	62,3	57,9	54,3	54,9	49,8	50,3	50,4	48,3	51,1	49,3
Bygder....	61,4	55,2	52,2	51,6	48,2	48,3	48,9	45,9	49,7	47,9
Byer	64,8	65,4	60,3	64,8	55,0	56,7	55,5	57,0	56,3	54,6

Oversikten nedenfor viser hvorledes dødeligheten stillet sig i de forskjellige fylker. Disse summariske forholdstall gir dog ikke et helt riktig bilde av forholdene, fordi befolkningens alderssammensetning varierer sterkt fra fylke til fylke.

A n t a l l d ø d e p r. 1 0 0 0 l e v e n d e i r i k e t , b y g d e n e o g b y e n e f y l k e s v i s i 1 9 2 8 .

Mortalité par préfecture en 1928.

Fylker.	Riket.			Bygder.			Byer.		
	Utrengt hjemmehø- rende middel- folkemengde.	Dødfall i 1928.	Døde av 1000 levende.	Utrengt hjemmehø- rende middel- folkemengde.	Dødfall i 1928.	Døde av 1000 levende.	Utrengt hjemmehø- rende middel- folkemengde.	Dødfall i 1928.	Døde av 1000 levende.
Riket	2 804 210	¹⁾ 30 302	10,8	2 007 042	¹⁾ 21 303	10,6	797 168	8 999	11,3
Østfold	173 320	1 777	10,2	126 611	1 259	9,9	46 709	518	11,1
Akershus	205 256	1 979	9,6	202 264	1 923	9,5	2 992	56	18,7
Oslo.....	250 510	2 847	11,4	—	—	—	250 510	2 847	11,4
Hedmark	164 703	1 583	9,6	156 680	1 504	9,6	8 023	79	9,9
Opland	139 917	1 464	10,5	129 543	1 374	10,6	10 374	90	8,7
Buskerud	147 568	1 419	9,6	110 830	1 030	9,3	36 738	389	10,6
Vestfold	130 358	1 366	10,5	87 356	919	10,5	43 002	447	10,4
Telemark	131 422	1 311	10,0	90 707	868	9,6	40 715	443	10,9
Aust-Agder	72 721	963	13,2	55 205	688	12,5	17 516	275	15,7
Vest-Agder	78 112	1 052	13,5	52 885	737	13,9	25 227	315	12,5
Rogaland	174 681	1 870	10,7	100 892	1 036	10,3	73 789	834	11,3
Hordaland	165 270	1 897	11,5	165 270	1 897	11,5	—	—	—
Bergen	96 322	1 104	11,5	—	—	—	96 322	1 104	11,5
Sogn og Fjordane ..	94 095	1 204	12,8	92 645	1 185	12,8	1 450	19	18,1
Møre	167 982	1 835	10,9	131 539	1 461	11,1	36 443	374	10,3
Sør-Trøndelag	175 675	1 963	11,2	120 208	1 327	11,0	55 467	636	11,5
Nord-Trøndelag	95 463	1 105	11,6	87 317	1 000	11,5	8 146	105	12,9
Nordland	190 892	1 939	10,2	170 701	1 702	10,0	20 191	237	11,7
Troms	99 685	1 012	10,2	85 119	878	10,3	14 566	134	9,2
Finnmark.....	50 258	599	11,9	41 270	502	12,2	8 988	97	10,8

¹⁾ Herav 13 med hjemsted uopgitt.

Mere inngående oppgaver over dødelighetsforholdene i Norge finnes i de årlige oversikter over folkemengdens bevegelse (fra 1927 trykt i Statistisk Årbok, for de tidligere år i særskilt publikasjon) og de fem- og tiårige sammendrag av disse. Dessuten henvises til Dødelighetstabeller for det norske folk, utarbeidet av det Statistiske Centralbyrå for hvert 10-år fra 1871—1920, hvor man vil finne tilbakegående oversikter over dødelighetsforholdenes utvikling gjennem et lengere tidsrum.

8. Samlet antall dødsfall og dødsfall med kjent dødsårsak.

Nombre total de décès et causes de décès connues.

Dødsårsaksstatistikken for 1928 omfatter, i motsetning til tidligere år, alle inntrufne dødsfall. Denne statistikk er hittil utarbeidet utelukkende på grunnlag av de dødsfall som er meldt til de offentlige læger, og for hvilke der er innkommet dødsanmeldelse. Vesentlig på grunn av de uensartede og ubestemte regler for melding av dødsfall til de forskjellige autoriteter, får imidlertid den offentlige lage ikke oversendt dødsanmeldelser for alle dødsfall som har funnet sted i året, og som er blitt registrert hos presten. I tidligere år var differensen mellom lægenes og prestenes oppgaver meget betydelig, men nu er forholdet adskillig bedret. Ved å sammenholde prestenes lister over inntrufne dødsfall og de dødsanmeldelser som er innkommet til medisinaldirektøren fra de offentlige læger, viste det sig at lægene ikke har mottatt anmeldelse for i alt 492 eller 1,6 av samtlige døde. For disse dødsfall har man ingen annen opplysning om dødsårsaken enn den som er oppgitt til presten, og som står anført på prestelisten, og hvis riktighet ikke er kontrollert av lage. Det samme er imidlertid også tilfelle med oppgaven over dødsårsaken for de personer for hvilke den offentlige lage visstnok har mottatt dødsanmeldelse, men som er død uten å være lægebehandlet, og hvor det derfor som oftest er umulig for lægen å bringe dødsårsaken på det rene. På landet dør der temmelig mange uten at lage blir tilkalt under den siste sykdom, og i alle disse tilfelle har den offentlige lage ved utarbeidelsen av statistikken registrert dødsfallet under den diagnose som står opført på dødsanmeldelsen av lensmannen etter de pårørendes opplysninger. Når lensmannens opplysninger om dødsårsaken godtas i alle disse tilfelle, skulde man vel også i de tilfelle hvor dødsanmeldelse mangler, uten skade for statistikken, kunne benytte prestenes opplysninger om dette forhold, som i almindelighet stammer fra samme kilde som lensmennenes, nemlig de pårørende. For å få dødsårsaksstatistikken så fullstendig som mulig har Byrået også gjort dette for 1928.

I byene blir dødsårsaken i de fleste tilfelle konstatert av lage, på landet derimot bare ved ca. 83 pct. av alle dødsfall. Av de resterende 17 pct. av de døde er 3 344 død uten å være lægebehandlet, og for 334 er der ikke innløpet nogen dødsanmeldelse til den offentlige lage.

Forholdet er meget forskjellig på de forskjellige kanter av landet. Slår man sammen de som er død uten lægebehandling og de som det mangler dødsanmeldelse for — altså alle de tilfelle hvor dødsårsaken ikke er konstatert av lage —, så utgjorde disse av det samlede antall døde i bygdene:

	%		%		%
Østfold	6.6	Telemark	8.9	Møre	23.2
Akershus.....	3.6	Aust-Agder	10.8	Sør-Trøndelag	16.7
Hedmark.....	10.5	Vest-Agder.....	23.6	Nord-Trøndelag	18.3
Oppland.....	13.2	Rogaland	21.8	Nordland.....	28.4
Buskerud	6.6	Hordaland	25.5	Troms	31.4
Vestfold	7.8	Sogn og Fjordane	27.8	Finnmark	35.5

Som det vil sees av ovenstående oversikt varierer procenten meget sterkt, fra 3,6 pct. i Akershus til 35,5 pct. i Finnmark. At dette forhold har stor innflydelse på dødsårsaksstatistikkens kvalitet på de forskjellige steder er innlysende. Det riktigste vilde visstnok være under hver dødsårsak å skjelne mellom de tilfelle hvor dødsårsaken virkelig var konstatert av læge, og de dødsfall hvor dette ikke var tilfelle, men dette har hittil ikke kunnet la sig gjøre.

Det bemerkes at de ikke lægebehandlede for den overveiende del er gamle folk og spebarn. Dødsårsaken er som oftest ukjent eller meget ubestemt angitt, så den overveiende del av de ikke lægebehandlede er kommet med under gruppen «uopgitt og ubestemt angitt dødsårsak» og de meget omfattende grupper «alderdomssvakhet» og «medfødt svakhet».

Av alle dødsfall som ble meldt til de offentlige lager i 1928 var det 1 513 tilfelle — 5,0 pct. av alle dødsfall — hvor dødsårsaken var ukjent eller ubestemt angitt. I landdistrikturen er procenten noget høyere enn i byene, nemlig 5,6 pct. mot 3,6 pct. i byene.

Til uopgitt eller ubestemt oppgitt dødsårsak regnes alle ubestemte og ikke nærmere definerte diagnoser som: lungesykdom, hjertesykdom, mavesykdom etc. og alle sykdomssymptomer og symptomer som ledsager døden som: hjertelammelse, lungeødem, coma etc. Hjertelammelse blev før regnet under hjertesykdommer.

9. Oversikt over de viktigste dødsårsaker.

Les causes de décès les plus importantes.

I tabell 4, side 44* er meddelt oppgaver over alle dødsfall som er inntruffet i de forskjellige fylker, fordelt etter dødsårsak, og i tabell 5, side 62* oppgave over de samme dødsfall fordelt etter dødsårsak, kjønn og alder. I begge tabeller er oppgavene utarbeidet særskilt for bygder og byer.

Det samlede antall dødsfall med kjent dødsårsak var i 1928 28 789, herav 27 427 dødsfall av sykdommer og 1 362 dødsfall ved selvmord og ulykker.

Blandt dødsårsakene spiller tuberkulosen den største rolle. Den er angitt for 4 387 eller 16,0 pct. av alle dødsfall av sykdom. Dernæst kommer alderdomssvakhet med 3 774 eller 13,8 pct. og kreft med 3 448 eller 12,6 pct.

Tabellen side 13* viser de hyppigst forekommende dødsårsaker pr. 100 000 levende i riket, bygder og byer, og med særskilt oppgave for de 3 største byer.

Dødeligheten av alderdomssvakhet er næsten dobbelt så stor på landet som i byene. Byene har på den annen side meget sterre dødelighet av apopleksi, hjertesykdommer og arteriosclerose, nyresykdommer og kreft. Den store forskjell som statistikken viser mellom bygdene og byene er visstnok ikke helt overensstemmende med det virkelige forhold, men skyldes for en stor del at dødsårsakene, særlig for gamle folk, er betydelig mere fullstendig og bestemt angitt i byene enn på landet, på grunn av det før nevnte store antall ikke lægebehandlende i landdistrikturen.

For dødeligheten av de viktigste spebarnssykdommer henvises til omstående oversikt, hvor man har beregnet antall dødsfall av de viktigste dødsårsaker i alderen 0—1 år pr. 1 000 levende fødte, i riket, bygder og byer med særskilte oppgaver for de 3 største byer.

For de fleste av de her nevnte årsaker har byene en høyere dødelighetsprosent enn bygdene. Denne store forskjell mellom bygder og byer er dog visstnok ikke reell, men skyldes det før omtalte forhold at dødsårsaksstatistikkens oppgaver er betydelig bedre og mere fullstendige i byene enn på landet.

Dødsfall pr. 100 000 levende i 1928.

Décès par 100 000 habitants en 1928.

Dødsårsak. Cause de décès.	Riket. Royanne.	Bygder. Districts ruraux.	Byer. Villes.	Oslo.	Bergen.	Nidaros.
Alderdomssvakhed.....	134.6	156.1	80.5	58.3	104.9	102.8
Rosen, septikæmi, blodforgiftning.....	13.1	11.8	16.4	17.2	26.0	19.8
Tuberkulose.....	156.4	153.8	163.1	164.1	156.8	207.3
Andre infeksjonssykdommer.....	31.3	28.6	37.9	22.7	63.3	37.9
Blodsykdommer og hæmorrhagiske dianeser.....	5.6	5.2	6.8	6.4	5.2	3.6
Diabetes.....	10.2	8.8	13.8	17.6	9.3	14.4
Andre ernærings- og indre sekresjonssykdommer.....	3.2	3.2	3.1	4.0	3.1	5.4
Apopleksi.....	84.0	76.9	101.9	108.6	81.0	88.3
Andre nerve-, sinns- og sanseorganssykdommer.....	23.9	23.6	24.8	19.1	36.3	14.4
Krouisk endokarditt, klappefeil.....	54.3	51.0	62.7	59.5	73.7	101.0
Kronisk hjertemuskelsyktom.....	20.8	17.0	30.5	35.5	23.9	28.8
Arteriosclerose.....	49.9	45.5	60.8	48.7	66.4	34.3
Bronkitt, lungebetendelse..	102.4	97.7	114.3	113.4	123.5	84.7
Pleuritt, empyem.....	3.4	2.8	4.9	5.6	2.1	9.0
Andre sykdommer i åndedrettsorganene.....	7.3	7.2	7.7	11.2	4.2	1.8
Sykdommer i fordøielsesorganene.....	41.7	40.2	45.5	44.3	38.4	48.3
Nefritt.....	29.4	26.5	36.6	42.3	35.3	32.5
Kreft.....	122.9	118.6	134.0	146.9	121.5	133.4
Andre sykdommer.....	88.4	83.4	88.5	90.9	87.2	101.0
Dødsfall av sykdom i alt	977.8	957.9	1 028.8	1 016.3	1 062.1	1 063.7

Dødsfall i alderen 0—1 år pr. 1 000 levende fødte i 1928.

Décédés au-dessous de 1 an par 1 000 nés-vivants en 1928.

Dødsårsak. Cause de décès.	Riket. Royanne.	Bygder. Districts ruraux.	Byer. Villes.	Oslo.	Bergen.	Nidaros.
Misdannelser, medfødt svakhed og sykdommer hos nyfødte.....	21.5	21.2	22.5	25.3	23.3	23.4
Infeksjøs og gastroenteritt, kolerine	2.1	1.7	3.6	1.3	3.3	3.5
Tuberkulose.....	1.5	1.4	1.9	2.2	1.3	2.3
Andre infeksjonssykdommer.....	4.1	3.7	5.5	5.1	4.7	10.6
Rakitt, engelsk syke	0.2	0.3	0.3	-	-	1.2
Kramper hos småbarn	2.4	2.6	1.7	0.4	2.7	-
Bronkitt og lungebetendelse	8.8	7.9	11.9	5.1	17.4	9.4
Andre sykdommer.....	3.2	2.8	4.6	1.3	2.0	4.7
Dødsfall av sykdom tils. 0—1 år	43.8	41.6	52.0	40.7	54.7	55.1

Nedenstående oversikt viser dødeligheten av de viktigste årsaker pr. 100 000 av middelfolkemengden i 1928 sammenlignet med de nærmest foregående år:

D e v i k t i g s t e d ø d s å r s a k e r 1 9 2 1 — 1 9 2 8 .
Causes de décès les plus importantes 1921—1928.

Dødsårsak. <i>Cause de décès.</i>	Pr. 100 000 innbyggere. <i>Par 100 000 habitants.</i>			
	1921/25.	1926.	1927.	1928.
Alderdomssvakhet	166.2	148.8	147.1	134.6
Rosen, septikæmi, blodforgiftning	10.1	10.5	12.8	13.1
Tuberkulose	195.9	164.1	159.7	156.4
Andre infeksjonssykdommer	35.9	24.8	49.5	31.3
Blodsykdommer og hæmorragiske diateser	6.3	7.4	7.3	5.6
Diabetes	9.8	9.7	10.5	10.2
Andre ernærings- og indre sekresjonssykdommer	4.6	2.9	4.5	3.2
Apopleksi	73.5	79.2	82.1	84.0
Andre nerve-, sinns- og sanseorganssykdommer	37.1	29.1	26.4	23.9
Kronisk endokarditt, klappefeil	46.3	52.5	54.0	54.3
Kronisk hjertemuskelsykdom	16.8	17.2	17.0	20.8
Arteriosclerose	36.5	40.6	43.8	49.9
Bronkitt og lungebetendelse	101.7	95.4	103.5	102.4
Pleurritt, empyem	3.6	3.3	3.2	3.4
Andre sykdommer i åndedrettsorganene	9.0	8.8	7.7	7.3
Sykdommer i førdørelsесorganene	41.1	40.1	40.7	41.7
Nefritt	25.7	26.5	28.4	29.4
Kreft	110.9	118.7	111.0	122.9
Andre sykdommer	88.2	82.7	77.9	83.4
Tilsammen	1 019.2	962.3	987.1	977.8

Dødeligheten av tuberkulose er lavere i 1928 enn i de foregående år, likeså andre infeksjonssykdommer. Kreft, apopleksi, hjertesykdommer og arteriosclerose viser en stigende tendens, samtidig som dødelighetskvotienten av alderdomssvakhet har fortsatt å falle — et forhold som skulde tyde på at dødsårsaksstatistikkens materiale etterhånden er blitt bedre, idet lægene i større utstrekning enn tidligere oppgir bestemte diagnoser.

For å vise utviklingen av dødeligheten blandt barn under 1 år har man i tabellen nedenfor beregnet dødsfall pr. 1000 levende fødte for en rekke viktige årsaker 1906—1928.

D e v i k t i g s t e d ø d s å r s a k e r i a l d e r e n 0 — 1 å r i 1 9 0 6 — 1 9 2 8 .
Causes de décès les plus importantes de l'âge 0—1 an 1906—1928.

Dødsårsak. <i>Cause de décès.</i>	Pr. 1 000 levendefødte. <i>Par 1 000 nés-vivants.</i>						
	1906—10	1911—15	1916—20	1921—25	1926	1927	1928
Misdannelser og sykdommer hos nyfødte	16.9	17.1	18.2	17.5	18.3	20.3	21.5
Infeksjøn gastroenteritt, kolerine	5.9	6.3	3.6	2.8	2.3	2.7	2.1
Tuberkulose	2.3	2.1	1.7	1.6	1.5	1.7	1.5
Andre infeksjonssykdommer	6.3	6.3	5.6	3.9	2.8	4.0	4.1
Rakitt, engelsk syke	0.9	0.7	0.3	0.4	0.3	0.5	0.2
Kramper hos småbarn	4.8	4.8	4.5	4.2	3.6	3.6	2.4
Bronkitt og lungebetendelse	11.1	10.6	9.9	9.2	8.4	9.2	8.8
Andre sykdommer	8.7	2.7	2.9	2.8	2.0	1.6	3.2
Dødsfall av sykdom tils. 0—1 år	51.9	50.6	46.7	42.4	39.2	43.6	43.8

Følgende oversikt gir en nærmere spesifikasjon av de i tabell 4 og 5, nummer 8500—8799, anførte dødsfall ved ulykker og selvmord:

		Riket.			Bygder.			Byer.		
		M.	K.	Tils.	M.	K.	Tils.	M.	K.	Tils.
Dødelige ulykkes-hendelser.										
8500	Drukning	1) 430	57	487	294	45	339	133	12	145
8510	Kvelning	10	4	14	6	4	10	4	-	4
8520	Forbrenning	43	30	73	28	23	51	15	7	22
8530	Forfrysning	11	1	12	6	-	6	5	1	6
8540	Solstikk, heteslag	2	-	2	2	-	2	-	-	-
8550	Elektrisk støt	13	-	13	12	-	12	1	-	1
8560	Lynslag	3	1	4	3	-	3	-	1	1
8570	Kvestelser, knusning, benbrudd	306	115	421	192	56	248	114	59	173
8580	Stikk-, snitt-, huggsår	4	1	5	3	1	4	1	-	1
8590	Skuddsår	19	-	19	16	-	16	3	-	3
8600	Akutt forgiftning	43	10	53	21	3	24	22	7	29
8610	Hunger, utmattelse	4	2	6	4	2	6	-	-	-
8650	Andre ulykkeshendelser	2) 34	8	42	21	7	28	12	1	13
	I alt	922	229	1 151	608	141	749	310	88	398
Selvmord.										
8700	Drukning	21	14	35	15	7	22	6	7	13
8710	Hengning, strypning	63	16	79	44	10	54	19	6	25
8720	Kvestelser, knusning, benbrudd	-	-	-	-	-	-	-	-	-
8730	Stikk-, snitt-, huggsår	9	1	10	4	-	4	5	1	6
8740	Skuddsår	38	4	42	30	3	33	8	1	9
8750	Gift	7	4	11	-	1	1	7	3	10
8790	Andre former for selvmord	6	1	7	1	-	1	5	1	6
	I alt	144	40	184	94	21	115	50	19	69

10. Epidemiske sykdommer.

Maladies épidémiques.

I tabell 6 side 80* gis en oversikt over meldte tilfelle av epidemiske sykdommer i rikets bygder og byer fylkesvis fordelt og i tabell 7 og 8 side 82* og 83* meldte tilfelle av epidemiske sykdommer etter måned særskilt for bygder og byer: Tabellene er utarbeidet etter de innsendte årslistene over epidemiske sykdommer. Da ikke alle lærer har meddelt oppgaver over antall tilfelle pr. måned, stemmer antall tilfelle av de forskjellige sykdommer ikke fullt overens i tabell 6 og tabellene 7 og 8. For antall dødsfall av epidemiske sykdommer henvises til dødsårsakstabellene på side 44* og 62*. For antall tilfelle og dødsfall av epidemiske sykdommer i de enkelte lægedistrikter i hvert fylke henvises til fylkesberetningene. Det bemerkes at da ethvert tilfelle av epidemisk sykdom anmeldes fra det distrikt hvor sykdommen optrer, mens dødsfallet derimot registreres i det distrikt hvor vedkommende er bosatt, kan det naturligvis forekomme at et sykdomstilfelle er kommet med i statistikken for ett distrikt og det tilsvarende dødsfall i et annet. Nogen fullstendig overensstemmelse mellem antall tilfelle og dødsfall av de forskjellige sykdommer er det umulig å få for de enkelte distrikters vedkom-

¹⁾ Herav 3 med uopg. bopol.

²⁾ — 1 —

mende; for fylkene derimot skulde sannsynligvis antallet av tilfelle og dødsfall omrent svare til hverandre.

Sundhetstilstanden i 1928 har gjennemgående vært meget god.

Tyfoidfeber optrådte med i alt 121 tilfelle og paratyfus med 294 tilfelle, hvilket er adskillig færre enn i foregående år. I Kristiansand og omliggende distrikter var der en paratyfusepidemi med i alt 105 tilfelle. Sykdommen forløp nogenlunde lett. Videre forekom ganske mange tilfelle av paratyfus i Aust-Agder, Hordaland, Bergen og Sør-Trøndelag. I Hordaland forekom også adskillige tilfelle av tyfoidfeber.

Epidemisk cerebrospinalmeningitt optrådte med 33 tilfelle, omrent det samme antall som i 1927, men i 1928 var dødeligheten av denne sykdom betydelig høyere, 21 dødsfall mot 12 i 1927.

Avepidemiskencephalitt ble meldt 20 tilfelle, hvorav 8 i Akershus fylke. Der inntraff 10 dødsfall.

Avaknutt poliomyelitt forekom i 1928 118 tilfelle med 20 dødsfall. De fleste tilfelle er meldt fra Østfold, Akershus og Hedmark. Ellers optrådte sykdommen med spredte tilfelle over hele landet.

Avskarlagensfeber ble i 1928 meldt betydelig flere tilfelle enn i foregående år, 3807 tilfelle med 26 dødsfall. Sykdommen optrådte på Østlandet, særlig i Buskerud, hvor der omtales en skarlagensfeberekspidemi i Nore og Opdal, og i Akershus fylke. Størst utbredelse hadde skarlagensfeber dog i Bergen og omliggende distrikter. I Bergen begynte epidemien i 1927 og strakte sig gjennem hele 1928 med størst utbredelse i årets siste halvdel. Fra Bergen er der meldt 1343 tilfelle av skarlagensfeber og fra Hordaland fylke 795. Sykdommen hadde gjennemgående et mildt forløp, men fra mange steder meldes dog om adskillige eftersykdommer, otitter og nefriter.

Meslinger hadde i 1928 likesom i 1927 stor utbredelse og optrådte epidemisk i en rekke distrikter i de fleste av landets fylker, særlig på Vestlandet i vårmånedene. Sykdommen haade på de fleste steder et mildt forløp, så bare en del av de angrepne søkte læge. Fra Troms meldes at påfallende mange voksne blev angrepet.

Difteri optrådte epidemisk i Nidaros med i alt 200 tilfelle. Det samlede antall tilfelle av difteri i 1928 var 1100 mot 1028 i 1927.

Av dysenteri ble der meldt bare 25 tilfelle, et betydelig mindre antall enn i tidligere år.

Barselfeber har i 1928 forekommet hyppigere enn i 1927, likeså roses.

Av kikhoste er der i 1928 meldt 12 803 tilfelle med 154 dødsfall, mot 11 969 tilfelle og 141 dødsfall i 1927.

Ondartet lungebetendelse med stor dødelighet forekom i Sauherad i Telemark, Audnedal i Vest-Agder og i Sauda i Rogaland.

Av sjeldnere sykdommer kan nevnes et tilfelle av miltbrand i Åmli i Aust-Agder, og fra Sirdal berettes om et tilfelle av tetanus. Begge patienter kom sig. Endelig kan nevnes 2 nye tilfelle av lepra, 1 på Stord i Hordaland og 1 i Berg i Troms.

Forøvrig henvises til fylkesberetningene, hvor de viktigere sykdommers opptreden på de forskjellige steder er nærmere beskrevet.

Antall meldte tilfelle og dødsfall av de viktigste epidemiske sykdommer i de siste 5 år sees av følgende tabell:

A n t a l l t i l f e l l e o g d ø d s f a l l a v e p i d e m i s k e s y k d o m m e r
1 9 2 4 — 1 9 2 8 .

Nombre de cas et de décès des maladies épidémiques 1924—1928.

	1924		1925		1926		1927		1928	
	Meldte tilfelle.	Dødfall.
Eksantematisk tyfus.....	10	-	14	-	-	-	-	-	-	-
Tyfoidefeber (paratyfus)....	489	37	781	48	345	26	824	43	415	31
Cerebrospinalmeningitt....	42	22	41	18	45	20	32	12	33	21
Akutt poliomelytt	85	15	642	77	195	34	178	26	118	20
Skarlagensfeber	1 380	9	1 410	6	1 177	3	1 313	10	3 807	26
Meslinger	12 431	86	10 373	58	1 637	8	15 138	52	13 316	57
Difteri (croup)	1 606	102	1 212	69	1 042	73	1 028	55	1 100	43
Dysenteri	104	7	616	22	82	1	43	-	25	-
Influensa	29 194	97	26 029	54	38 994	98	81 990	548	42 936	154
Kikhoste	9 683	144	12 066	150	12 921	130	11 969	141	12 803	154

11. Tuberkulose.

Tuberkulose.

Opgave over antall dødsfall av de forskjellige former av tuberkulose spesifert for de enkelte fylker og aldersklasser finnes i tabell 4 og 5 på side 46* og 64*. Dessuten har man i tabell 9 gitt en oversikt over samtlige dødsfall av tuberkulose distriktsvis fordelt etter kjønn og alder.

Der var i 1928 meldt 4 387 dødsfall av tuberkulose mot 4 460 i 1927 og 4 563 i 1926. Blandt de døde var der 2 081 menn og 2 306 kvinner. Av disse tuberkulosedødsfall falt 79,6 pct. på lungetuberkulose og 20,4 pct. på annen tuberkulose. Det relative forhold mellom lungetuberkulose og annen tuberkulose er litt forskjellig hos de to kjønn. Hos mennene utgjorde dødsfall av lungetuberkulose i 1928 77 pct. av alle tuberkulosedødsfall og hos kvinnene 82 pct. I byene var lungetuberkulose noget hyppigere enn på landet.

Tuberkulosen er en utpreget ungdomssykdom. 55 pct. av alle tuberkulosedødsfall faller i 1928 på aldersgruppene under 30 år og 43 pct. på aldersgruppen 15—30 år.

Dødeligheten av tuberkulose i alt og lungetuberkulose pr. 10 000 levende var i 1928, sammenlignet med de foregående år :

	Tuberkulose i alt.						Lungetuberkulose.					
	Riket.			Byg- der.	Byer.	Riket.			Byg- der.	Byer.		
	M.	K.	Tils.			M.	K.	Tils.				
1924.....	19.9	21.3	20.6	20.7	20.4	15.2	17.3	16.3	16.3	16.2		
1925.....	19.0	19.8	19.4	19.3	19.6	14.1	15.9	15.0	14.8	15.5		
1926.....	16.9	17.0	16.9	17.1	16.7	12.9	13.3	13.1	13.1	13.2		
1927.....	16.7	17.3	17.0	16.9	17.4	12.5	14.0	13.3	13.1	14.0		
1928.....	15.3	16.0	15.6	15.4	16.3	11.7	13.1	12.5	12.2	13.2		

Det bemerkes at en oversikt over tuberkulosedødelighetens utvikling i Norge siden 1867 er tatt inn i medisinalberetningen for 1923, hvortil henvises.

Følgende oversikt viser tuberkulosedødeligheten i riket for menn og kvinner i de enkelte aldersgrupper fra 1886 til 1928:

Dødeligheten av tuberkulose i riket for menn og kvinner
i de forskjellige aldersklasser 1886—1928.

Mortalité de tuberculose par sexe et âge 1886—1928.

	Pr. 10 000 innbyggere. Par 10 000 habitants.										
	1886— 90	1891— 95	1896— 1900	1901— 05	1906— 10	1911— 15	1916— 20	1921— 25	1926	1927	1928
Menn.											
<i>Hommes.</i>											
0—11 mndr.	58.1	61.9	60.1	49.1	34.9	29.4	24.1	22.1	20.8	24.4	16.0
1—2 år. an.	26.5	23.7	27.4	20.4	18.5	15.1	11.3	9.3	7.2	8.5	8.3
3—4 « «											6.0
5—9 « «	12.8	12.5	15.0	11.9	10.3	8.6	7.7	5.9	4.8	5.4	4.6
10—14 « «	10.5	11.9	14.5	18.0	11.6	8.7	8.6	7.3	5.2	3.9	5.2
15—19 « «	21.1	25.2	31.9	30.9	28.9	27.2	26.6	22.9	16.4	16.9	12.8
20—24 « «	40.0	46.5	50.4	49.5	45.8	48.8	49.3	43.8	35.5	35.6	28.6
25—29 « «						43.6	41.2	37.0	35.6	31.4	32.1
30—39 « «	28.9	33.5	36.0	32.4	31.2	29.0	28.4	25.2	21.1	22.8	22.0
40—49 « «	23.4	26.5	27.0	26.0	23.2	22.0	21.1	17.7	17.6	15.6	14.8
50—59 « «	21.6	27.6	28.1	23.7	23.4	21.9	18.6	15.9	15.3	14.3	13.2
60—69 « «	21.8	29.8	29.6	26.4	24.0	21.7	19.6	18.5	16.0	15.4	15.7
70—79 « «	17.5	21.1	22.8	17.4	19.0	18.1	15.4	14.6	13.1	12.3	13.6
80 år og over	8.2	9.2	10.2	9.1	7.5	8.4	5.8	6.3	7.7	10.2	6.3
I alt. Total	24.3	27.2	29.9	26.8	24.4	28.0	22.2	19.7	16.9	16.7	15.3

	Pr. 10 000 innbyggere.										
	1886— 90	1891— 95	1896— 1900	1901— 05	1906— 10	1911— 15	1916— 20	1921— 25	1926	1927	1928
Kvinner.											
<i>Femmes.</i>											
0—11 mndr.	60.6	57.5	57.5	43.1	31.0	27.1	21.8	17.0	18.2	16.0	14.9
1—2 år. an.	24.0	23.8	27.3	20.9	16.2	12.6	11.7	8.9	8.0	8.3	9.0
3—4 « «											5.9
5—9 « «	14.4	14.6	19.2	14.3	12.9	10.4	8.5	7.0	6.2	5.4	3.8
10—14 « «	17.9	19.1	22.3	20.8	19.1	15.4	18.3	11.9	8.2	8.2	6.2
15—19 « «	28.5	32.1	37.5	39.0	35.5	33.3	32.8	31.9	21.6	22.7	19.8
20—24 « «	35.7	38.3	41.9	43.8	48.9	40.6	40.7	42.0	34.5	30.6	29.2
25—29 « «						39.5	37.5	36.6	31.5	31.8	32.6
30—39 « «	37.3	39.2	41.1	40.4	38.5	33.6	31.8	25.7	21.5	21.7	20.8
40—49 « «	28.3	32.4	31.8	30.4	27.9	25.4	22.9	18.1	15.0	15.7	15.8
50—59 « «	24.7	26.4	28.9	25.3	23.8	19.3	18.9	15.7	12.1	14.9	11.9
60—69 « «	23.0	27.6	29.3	24.4	22.4	19.5	16.9	15.3	14.3	15.3	13.3
70—79 « «	18.8	25.4	24.8	18.3	19.9	16.7	14.4	14.5	11.8	15.2	13.3
80 år og over	5.1	11.9	9.2	8.1	8.1	9.2	6.8	8.2	7.9	11.0	9.1
I alt. Total	27.2	29.3	31.9	29.5	27.4	24.2	22.9	20.9	17.0	17.3	16.0

Tuberkulosedødeligheten i de enkelte fylker fra 1911—1928 fremgår av følgende oversikt:

Dødsfall pr. 10 000 innbyggere av tuberkulose i alt og lungetuberkulose i de enkelte fylker 1911—28.

Mortalité de la tuberculose totale et de la tuberculose des poumons par préfecture.

Fylker.	Tuberkulose i alt.						Lungetuberkulose.					
	1911-15	1916-20	1921-25	1926	1927	1928	1911-15	1916-20	1921-25	1926	1927	1928
Østfold.....	19.1	16.6	14.8	11.9	12.5	11.3	14.9	13.4	11.4	8.4	9.9	8.9
Akershus.....	18.3	15.5	15.4	12.5	11.4	11.3	15.1	13.2	12.8	10.1	9.1	9.6
Oslo.....	22.5	20.1	17.8	14.6	16.6	16.4	17.9	16.3	14.2	12.1	14.0	13.9
Hedmark.....	21.9	23.2	17.6	16.6	14.7	13.7	17.3	18.1	13.9	12.3	11.0	10.4
Opland.....	17.1	17.4	15.0	10.5	11.3	13.1	13.1	13.3	11.5	8.0	7.7	9.6
Buskerud.....	19.9	17.5	16.4	15.4	14.7	12.4	15.4	13.5	12.9	12.2	11.3	10.3
Vestfold.....	18.8	17.9	15.4	10.9	11.9	13.0	15.3	14.1	12.2	7.9	9.9	11.1
Telemark.....	24.7	23.5	20.2	17.2	16.2	14.9	18.4	17.9	15.5	12.9	11.9	10.3
Aust-Agder.....	23.8	21.4	19.2	17.4	17.5	14.6	19.2	17.5	16.0	13.7	15.1	12.4
Vest-Agder.....	25.9	23.2	20.5	16.6	16.1	15.5	21.0	18.9	17.0	12.1	13.3	13.2
Rogaland.....	23.5	22.9	19.7	16.1	18.5	16.4	17.6	17.2	14.9	12.6	14.7	12.2
Hordaland.....	20.8	21.2	20.6	17.0	17.0	16.0	16.2	16.3	15.6	13.6	13.1	13.0
Bergen.....	24.9	25.8	21.3	16.7	17.8	15.7	20.3	19.9	16.8	13.4	13.1	13.3
Sogn og Fjordane	26.6	25.2	22.7	21.8	17.7	16.6	20.3	19.8	17.9	17.8	13.8	13.0
Møre.....	26.8	26.2	22.8	19.0	19.4	16.7	21.6	20.8	17.6	13.7	14.6	13.3
Sør-Trøndelag....	35.6	31.4	28.8	23.0	24.1	19.9	29.2	26.3	23.5	18.5	19.5	16.4
Nord-Trøndelag ..	28.8	26.7	25.3	19.4	20.0	17.6	23.3	20.7	20.1	15.6	15.7	13.7
Nordland.....	29.3	30.3	27.3	22.4	24.1	18.9	23.0	24.1	21.7	16.7	18.6	14.2
Troms.....	29.5	32.3	29.9	29.7	24.5	20.3	22.5	25.1	22.9	22.9	18.5	16.2
Finnmark.....	49.0	44.2	42.9	33.5	30.2	29.3	35.3	34.0	32.1	24.7	23.3	21.7

Det bemerkes dog at denne tabell ikke gir et helt riktig grunnlag til bedømmelse av forholdet innen de enkelte fylker. Man har nemlig ved beregningen ikke kunnet ta hensyn til den innflydelse som den forskjellige aldersfordeling har på høyden av den samlede tuberkulosedødelighet på de forskjellige steder, på grunn av at man savner årlige beregninger over den levende befolkning fordelt etter kjønn og alder i de enkelte fylker.

I tabell 10 i tabellavdelingen finnes opplysninger om meldte tilfelle av tuberkulose sykdommer, utarbeidet etter de mottatte utdrag av helserådene tuberkuloseprotokoller. Opgaven omfatter tilfelle av smitteførende tuberkulose, idet bare disse, ifølge tuberkuloseloven av 8 mai 1900, skal meldes til helserådsordførerne. I 1928 var der meldt i alt 7 120 nye tilfelle av smitteførende tuberkulose, herav 6 782 av lungetuberkulose og 338 av tuberkulose i andre organer. Der utgikk av protokollene i alt 6 125 personer, herav 3 593 ved død. Ifølge tuberkuloseprotokollene fant innleggelse på sykehus eller tuberkulosehjem sted, i henhold til tuberkuloselovens § 6, i alt i 2 101 tilfelle, herav 748 ganger i byene og 1 353 ganger i bygdene.

Anmeldte nye tilfelle av smitteførende tuberkulose var i de siste år:

År.	Anmeldte nye tilfelle av	
	tuberkulose i alt.	lunge-tuberkulose.
1923	7 509	7 180
1924	8 340	7 943
1925	7 827	7 487
1926	7 186	6 854
1927	7 154	6 841
1928	7 120	6 782

For de nyanmeldte tilfelle i 1928 foreligger der opgave om alderen for 6 943. Følgende tabell viser hvorledes disse fordele sig på de forskjellige aldersgrupper og hvor mange tilfelle av tuberkulose der falt pr. 10 000 av den levende befolkning i samme alder:

A n t a l l m e l d t e t i l f e l l e a v t u b e r k u l o s e i 1 9 2 8 e f t e r
d e i n n k o m n e a n m e l d e l s e r f o r d e l t e f t e r a l d e r .
Cas de tuberculose déclarés répartis par âge.

	Antall anmeldte tilfelle.		Pr. 10 000 levende.		
	Absolutte tall.	Procent.	M.	K.	Til-sammen.
0—1 år.....	16	0.2	2.9	3.8	3.3
1—4 «	45	0.7	2.1	2.3	2.2
5—9 «	135	1.9	4.7	4.6	4.6
10—14 «	297	4.3	8.7	12.2	10.5
15—19 «	956	13.8	30.2	39.8	34.9
20—29 «	2 793	40.2	53.8	62.8	58.4
30—39 «	1 278	18.4	29.7	37.2	33.6
40—49 «	632	9.1	20.4	22.9	21.7
50—59 «	373	5.4	17.3	15.1	16.1
60—69 «	289	4.2	17.1	16.2	16.6
70 « og over	129	1.8	9.7	8.2	8.9
Tilsammen	6 943	100.0	22.7	26.7	24.8

De innsendte utdrag av tuberkuloseprotokollene skal også inneholde opplysning om hvor mange tuberkulosepatienter der var under behandling i alt ved årets utgang. I henhold til disse opplysninger skulde antallet av tuberkulosepatienter under behandling ved utgangen av 1928 være 23 809. Opgaven omfatter samtlige lægedistrikter i landet undtagen Drammen by, som har undlatt å gi opplysning om dette forhold.

Det bemerkes at tuberkuloseprotokollene ikke gir et helt riktig bilde av forholdene, da et ikke ubetydelig antall tilfelle av smitteførende tuberkulose aldri blir meldt til helserådsordførerne og således ikke blir innført i tuberkuloseprotokollene. De anførte tall for nyttilkomne tilfelle av smitteførende tuberkulose og antallet av tuberkulosepatienter som for tiden er under behandling, stemmer således ikke med det virkelige forhold, idet de sikkerlig er betydelig for lavе.

Oplysninger om tuberkulosens utbredelse i de enkelte distrikter og om de foranstaltninger som er gjort for å bekjempe sykdommen, er meddelt i fylkesberetningene, hvor der også vil finnes opplysninger om hvorvidt der er foretatt skolebarnsundersøkelser og tildels om resultatene av disse.

12. Kreft.

Cancer.

Antall dødsfall av maligne svulster vil finnes i de almindelige tabeller over samtlige dødsårsaker side 56* og side 74*.

I 1928 er der oppgitt 3 448 dødsfall av kreft, 1 649 blandt menn og 1 799 blandt kvinner. Herav falt 2 380 på bygdene og 1 068 på byene. Av det samlede antall tilfelle var 3 291 eller 95.4 pct. karcinomer og 157 eller 4.6 pct. sarkomer.

Fordøiesesorganene leverer den største kontingent til kreftdødeligheten med 65.4 pct. av alle kreftdødsfall. Følgende sammenstilling viser forholdet mellom de to kjønn i riket, bygder og byer:

	Riket.	Bygder.	Byer.
Menn.....	72.1	72.4	71.4
Kvinner	59.3	62.3	58.3
I alt.....	65.4	67.3	61.2

Kreft i fordøiesesorganene utgjorde en langt større del av samtlige kreftdødsfall hos menn enn hos kvinner, og dette trekk finner vi både i bygder og byer. For kvinnene er kreft i fordøiesesorganene en hyppigere lokalisasjon på landsbygden enn i byene.

Beregnet pr. 10 000 levende var kreftdødeligheten i 1928, sammenlignet med tidligere år, som følgende tabell viser:

Dødeligheten av kreft pr. 10 000 innbyggere 1918—1928.

Mortalité de cancer par 10 000 habitants 1918—1928.

	Kreft i alt. <i>Cancer, toutes formes.</i>					Kreft i fordøiesesorganene. <i>Cancer des organes digestifs.</i>				
	Riket.			Byg- der.	Byer.	Riket.			Byg- der.	Byer
	M.	K.	Tils.			M.	K.	Tils.		
1918.....	9.9	10.1	10.0	9.7	10.8	7.6	6.4	7.0	6.9	7.1
1919.....	9.2	10.3	9.8	9.3	10.9	7.1	6.2	6.6	6.4	7.1
1920.....	10.5	10.6	10.6	10.3	11.3	8.1	6.3	7.2	7.2	7.3
1921.....	10.5	10.6	10.5	9.8	12.2	8.2	6.3	7.2	6.9	7.9
1922.....	10.5	11.5	11.0	10.3	12.7	7.9	6.8	7.4	7.1	8.0
1923.....	10.9	11.1	11.0	10.3	12.7	8.2	6.2	7.2	7.0	7.8
1924.....	11.2	11.1	11.2	10.8	12.0	8.5	6.6	7.5	7.5	7.6
1925.....	11.6	12.0	11.8	11.2	13.2	8.5	6.8	7.7	7.6	7.7
1926.....	11.5	12.2	11.9	11.1	13.7	8.7	7.6	8.1	7.9	8.8
1927.....	10.7	11.5	11.1	10.5	12.7	7.8	6.5	7.2	6.9	7.8
1928.....	12.1	12.5	12.3	11.9	13.4	8.7	7.4	8.0	8.0	8.2

Dødeligheten av kreft i 1928 er noe høyere enn i foregående år, både for menn og kvinner og i bygder og byer. Kreftdødeligheten i byene ligger adskillig høyere enn i bygdene, men ved sammenligning av opgavene for by og bygd må, som før nevnt, tas i betraktning at dødsårsaksstatistikkens materiale for byene er bedre og mere fullstendig, da det her alltid er læge som opp gir diagnosen på dødsanmeldelsene. Det er visstnok berettiget å anta at et større antall krefttilfelle på landet enn i byene er kommet inn blandt dødsfall av alderdomssvakhet og dødsfall av «ukjent årsak».

Omstående oversikt viser dødeligheten i de enkelte fylker pr. 10 000 levende i 1926, 1927 og 1928:

Antallet av spedalske for pleiet i anstaltene.

Lépreux soignés dans les hospices.

Anstalt.	Tilbake-liggende fra 1927.			Inkomne i 1928.			Tilsammen be-handlet.			Døde.			Tilbake-liggende ved utgangen av 1928.			Spedalsk-hetens form hos de tilbake-liggende.			Antall for- plei- nings- dager.	Dag- lig mid- delbe- legg.
	Tils.	M.	K.	Tils.	M.	K.	Tils.	M.	K.	Tils.	M.	K.	Tils.	M.	K.	Knutet.	Glatt.	Blandet.		
Pleiestiftelsen nr. 1	53	23	30	3	1	2	56	24	32	9	7	2	47	17	30	14	30	3	18543	50,8
St. Jørgens hospital ¹⁾ ..	6	1	5	-	-	-	6	1	5	1	-	1	5	1	4	-	5	-	1991	5,4
Tilsammen	59	24	35	3	1	2	62	25	37	10	7	3	52	18	34	14	35	3	20534	56,2

Hertil kommer 2 kvinner behandlet på Rikshospitalet, Oslo.

De spedalske utenfor anstaltene fordeler sig på de forskjellige fylker således som det fremgår av følgende oversikt:

Spedalske utenfor anstaltene fylkesvis ved utgangen
av 1928.*Lépreux hors des hospices.*

Fylke.	Til-sammen	Menn.	Kvinner.	Sykdomsform:		
				Knutet.	Glatt.	Lepra tuber-culoïdes.
Akershus fylke.....	1	.	1	-	-	1
Vestfold —	1	1	-	-	1	-
Rogaland —	1	-	1	-	1	-
Hordaland —	5	1	4	1	4	-
Bergens by	1	-	1	-	1	-
Sogn og Fjordane fylke	3	2	1	-	3	-
Møre —	4	2	2	1	3	-
Sør-Trøndelag —	2	1	1	-	2	-
Nord-Trøndelag —	3	1	2	2	1	-
Nordland —	5	3	2	1	4	-
Tilsammen	26	11	15	5	20	1

For øvrig henvises til publikasjonen «De spedalske i Norge 1921—25» (N. O. S. VIII. 20), utarbeidet av overlægen for den spedalske sykdom.

¹⁾ Der optas ingen nye patienter.

15. Sinnssykdom.

Insania.

På rikets sinnssykeasyler blev der i alt behandlet 7 835 patienter i 1928. Ved utgangen av 1927 lå der tilbake 6 068. Der innkom i året 1 767 og utgikk 1 512, herav som ikke sinnssyke 338, som sinnssyke 880 og 294 døde. Middelbeleget var 6 196. Antallet av autoriserte plasser ved asylene var i 1928 5 368.

Avgangene ble belegget forpleiedes for privat regning, d. v. s. av vedkommende sykes pårørende eller ved legatmidler, bare 584 eller 7,4 pct. av det samlede antall patienter på asylene i 1928. For resten av patientene blev forpleiningsutgiftene utredet av det offentlige.

For øvrig henvises til publikasjonen: *Sinnssykeasylenes virksomhet i 1928* (N. O. S. VIII 84) utgitt av Medisinaldirektøren.

16. Samlet antall fødsler, dødsfall på barselseng, obstetriske operasjoner m. m.

Nombre de naissances, mortalité puerpérale, opérations obstétricales.

I henhold til prestenes fødselsregistre fødte i 1928 50 147 kvinner i alt 50 861 barn. Herav var 49 561 levendefødte og 1 300 dødfødte (født uten liv etter 28 ukers svangerskap). Barn født før 8de kalendermåned innføres ikke i prestenes registre. Av det samlede antall fødsler i 1928 var 695 tvillingfødsler, 8 trillingfødsler og 1 firlingfødsel. Fødselshyppigheten pr. 1000 innbyggere var 17.7 mot 17.8 i 1927 og 19.3 i 1926.

I henhold til de offentlige lægers oppgaver utarbeidet på grunnlag av jordmødrenes og lægenes fødselsmeldinger har 47 357 barselkvinner benyttet jordmor eller læge, og der er av disse født i alt 48 029 barn. Herav var 46 655 levendefødte, 1088 dødfødte og 286 aborter (født uten liv i 5—7de kalendermåned). Forholdet mellom antall stedfunne fødsler etter prestenes fødselsregistre og fødsler (levende- og død-fødte) meldt av läger og jordmødre i de enkelte fylker sees av oversikten side 26*.

Det bemerkes at i den fullstendige fødselsstatistikk på grunnlag av fødselsregistrene er barnene fordelt etter foreldrenes (morens) bosted. I de offentlige lægers statistikk derimot — som omfatter bare de fødsler hvor jordmor eller læge har vært tilstede — er fødslene registrert etter barnets fødested. Når man velger et så stort område som et fylke, skulde denne forskjell i registreringen av fødslene ikke spille nogen vesentlig rolle, undtagen forsåvidt angår Oslo og Bergen. Der vil alltid være et stort antall utenbys mødre som søker inn til disse byer bare for nedkomstens skyld, og som når barnet er født flytter tilbake til sitt hjem i et av de omliggende fylker. I Oslo overstiger således antallet av fødsler som har funnet sted i byen og er meldt av jordmødre og läger ganske betydelig antallet av fødsler blandt byens egen befolkning etter prestenes fødselsregistre.

I det i tabell 11 side 94* utarbeidede sammendrag av jordmødrenes og lægenes fødselsmeldinger er meddelt oppgave over hvor mange av barselkvinnene var førstefødende og hvor mange flerfødende og hvor mange var gifte og ugifte. Dessuten finnes oppgave over fostrenes leie og antall operasjoner utført av jordmødrene. For barnenes vedkommende gis opplysning om utviklingsgraden, antall levendefødte og dødfødte, samt for levende fødte særskilt oppgave over antall døde innen 24 timer.

Fylker.	Antall stedfunne fødsler etter prestenes fødselsregistre.				Antall fødsler meldt av jordmødre og læger.		Procentvis antall fødsler hvor jordmor (læge) benyttet.	
	Absolutte tall.		Pr. 1 000 innb.					
	Levende.	Dødfødte.	Levende.	Dødfødte.	Levende.	Dødfødte.		
Østfold	2 803	64	16.2	0.4	2 693	52	95.7	
Akershus	4 013	91	19.6	0.4	3 224	56	79.9	
Oslo	2 835	79	9.3	0.3	3 199	108	-	
Hedmark	3 244	72	19.7	0.4	3 172	54	97.3	
Opland	2 717	76	19.4	0.5	2 540	62	93.2	
Buskerud	2 432	75	16.5	0.5	2 353	61	96.3	
Vestfold	2 111	38	16.2	0.3	2 058	34	97.3	
Telemark	2 077	73	15.8	0.6	1 902	59	91.2	
Aust-Agder	1 131	37	15.6	0.5	1 069	32	94.3	
Vest-Agder	1 373	36	17.6	0.5	1 362	32	98.9	
Rogaland	3 312	76	19.0	0.4	3 188	64	96.0	
Hordaland	3 174	70	19.2	0.4	2 923	45	91.5	
Bergen	1 499	43	15.6	0.4	1 502	35	-	
Sogn og Fjordane.	1 790	50	19.0	0.5	1 644	38	91.4	
Møre	3 220	85	19.1	0.5	3 092	76	96.1	
Sør-Trøndelag	3 141	90	17.9	0.5	3 040	81	96.6	
Nord-Trøndelag	1 890	43	19.8	0.5	1 822	39	96.3	
Nordland	3 988	114	20.9	0.6	3 227	86	80.8	
Troms	2 004	44	20.1	0.4	1 724	41	86.2	
Finnmark	1 317	44	26.2	0.9	921	32	70.0	
Tilsammen	49 561	1 300	17.7	0.5	46 655	1 087	93.9	

Av de 46 655 levende fødte barn var 266 født i 5—7 kalendermåned, 841 i 8de måned og 45 548 etter 8de måned. 425 av disse barn døde innen 24 timer etter fødselen, nemlig 182 eller 68 pct. av dem som var født i 5.—7. måned, 112 eller 13 pct. av dem som var født i 8de måned og 131 eller 0.3 pct. av dem som var født etter 8de måned.

Av de 1 374 barn født uten liv blev 286 født i 5.—7. kalendermåned, 278 i 8de måned og 810 etter 8de måned.

I 1928 er der meldt 151 dødsfall av svangerskaps- og barselsykdommer eller 3.0 pr. 1000 barselkvinner. I bygdene var barseldødeligheten 2.5 pro mille og i byene 4.7 pro mille. Av barselfeber blev der i 1928 meldt 228 tilfelle, herav 81 dødsfall. Barselfeber forekommer hyppigere på landet enn i byene, men til gjengjeld er dødeligheten her så meget større. Det skal imidlertid bemerkes at mens man får med alle dødsfall av barselfeber både etter fødsel og etter abort, har man sikkert ikke fått oppgitt alle tilfelle av barselfeber etter abort. De regnede lethalitetskvotienter ligger derfor sannsynligvis noget for høit.

Antall dødsfall på barselseng i det hele og antall tilfelle og dødsfall av barselfeber i de forskjellige fylker i 1928 ses av følgende oversikt:

Dødsfall på barselseng, fylkesvis.
Décès pendant les couches, par préfecture.

	Barsel-kvinner.	Død på barselseng.	Barselfeber.		Barsel-kvinner.	Død på barselseng.	Barselfeber.	
			Antall tilfelle.	Antall dødsfall.			Antall tilfelle.	Antall dødsfall.
Riket	50 147	151	228	81	10. Vest-Agder ..	1 389	1	8
Bygder	39 364	100	188	47	11. Rogaland	3 349	10	16
Byer	10 783	51	40	34	12. Hordaland	3 216	9	16
Fylker:					13. Bergen	1 512	9	3
1. Østfold	2 833	9	5	2	14. Sogn og Fjordane	1 818	3	9
2. Akershus	4 036	9	5	2	15. Møre	3 227	8	30
3. Oslo	2 386	15	3	13	16. Sør-Trøndelag	3 188	13	11
4. Hedmark	3 258	7	18	3	17. Nord-Trøndelag	1 901	7	4
5. Opland	2 759	11	12	6	18. Nordland	4 044	10	35
6. Buskerud	2 479	2	13	1	19. Troms	2 010	15	19
7. Vestfold	2 128	3	5	1	20. Finnmark....	1 345	3	5
8. Telemark	2 120	5	8	1				1
9. Aust-Agder	1 149	2	3	1				

Dødsfall på barselseng og særskilt av barselfeber i 1928 var, sammenlignet med foregående år:

Dødsfall på barselseng.
Mortalité puerpérale.

	Antall barselkvinner.			Død på barselseng.			Pr. 1000 barselkvinner.		
	Riket.	Bygder.	Byer.	Riket.	Bygder.	Byer.	Riket.	Bygder.	Byer.
1924..	58280	44571	13709	170	120	50	2.9	2.7	3.6
1925..	54403	42195	12208	145	110	35	2.7	2.6	2.9
1926..	54121	42383	11738	172	121	51	3.2	2.9	4.3
1927..	50260	39627	10633	123	90	33	2.4	2.3	3.1
1928..	50147	39364	10783	151	100	51	3.0	2.5	4.7

Barselfeber.
Fièvre puerpérale.

	Antall tilfelle av barselfeber.			Angrepne pr. 1000 fødende.			Antall dødsfall av barselfeber.			Døde i pet. av angrepne.		
	Riket.	Bygder.	Byer.	Riket.	Bygder.	Byer.	Riket.	Bygder.	Byer.	Riket.	Bygder.	Byer.
1923....	203	166	37	3.3	3.5	2.5	47	33	14	23.2	19.9	37.8
1924....	212	176	36	3.6	3.9	2.6	36	26	10	17.0	14.8	27.8
1925....	195	159	36	3.6	3.8	2.9	42	32	10	21.5	20.1	27.8
1926....	218	184	34	4.0	4.3	2.9	54	45	9	24.8	24.5	26.5
1927....	178	150	28	3.5	3.8	2.6	51	37	14	28.7	24.7	50.0
1928....	228	188	40	4.6	4.8	3.7	81	47	34	35.5	25.0	85.0

Antall obstetrisiske operasjoner utført av lægene i de forskjellige fylker fremgår av følgende tabell:

Antall obstetrisiske operasjoner utført av læger i de forskjellige fylker i 1928.

Opérations obstétricales effectuées par les médecins en 1928.

	Operasjoner.					Herav:							
	I alt.	Herav på sykehus.	Pr. 1 000 barsel-kvinner.	Tangfor-lesening.	Vending.	Uttrekning.	Partus præ-maturus artificialis.	Keisersnitt.	Per-forasjon.	Embryotomi.	Abortus provocatus.	Andre operasjoner.	Efterbyrds-operasjoner.
Riket	3353	835	6.7	2091	178	284	32	67	30	6	78	175	412
Fylker:													
1. Østfold	368	32	13.0	289	29	18	8	3	1	-	1	2	17
2. Akershus	250	79	6.2	128	7	36	-	4	2	-	-	20	53
3. Oslo	438	324	18.4	287	50	2	19	3	-	-	-	29	48
4. Hedmark	197	35	6.0	129	9	7	1	1	-	-	16	15	19
5. Opland	134	29	4.9	88	5	13	-	4	2	-	-	5	17
6. Buskerud	143	1	5.8	79	12	5	-	-	-	-	4	17	26
7. Vestfold	135	21	6.3	100	4	14	1	2	-	-	-	1	13
8. Telemark	201	24	9.5	131	28	12	-	2	5	-	1	2	20
9. Aust-Agder	91	13	7.9	69	2	4	-	2	3	-	3	-	8
10. Vest-Agder	79	26	5.7	44	8	8	-	4	1	-	-	3	11
11. Rogaland	182	13	5.4	94	8	14	1	1	1	-	2	27	34
12. Hordaland	118	6	3.7	73	5	7	1	1	-	-	1	5	25
13. Bergen	176	86	11.6	99	10	32	9	13	-	-	-	-	13
14. Sogn og Fjordane	69	-	3.8	47	2	6	-	-	1	1	-	1	11
15. Møre	169	30	5.2	93	16	14	-	3	1	2	18	2	20
16. Sør-Trøndelag	207	43	6.5	117	11	13	1	3	3	-	18	18	23
17. Nord-Trøndelag	87	15	4.6	55	5	8	3	-	-	-	3	2	11
18. Nordland	176	23	4.4	102	7	12	3	-	4	1	6	19	22
19. Troms	80	25	4.0	46	7	7	-	2	3	-	1	7	7
20. Finnmark	53	10	3.9	21	3	4	2	3	-	2	4	-	14

¹⁾ Herav 1 i forbindelse med uttrekning.

²⁾ " 94 - " " vending, og 1 etterfulgt av etterbyrdoperasjon.

³⁾ " 1 - " " tangforløsning.

Følgende oversikt viser disse operasjoners utfall for mødre og barn:

Obstetrisiske operasjoner utfall for mødre og barn.

Résultats des opérations obstétricales pour les mères et les enfants.

Operasjon.	Samlet antall opera- sjoner.	Herav på syke- hus.	Operasjonenes utfall for								
			mødre:			barn:					
			levet.	døde.	uopgitt utfall.	født	levende	for 28 ukers svanger- skap.	etter 28 ukers svanger- skap.	med uopegit utviklings- grad.	uopgitt utfall.
Tangforløsning	2 091	375	1 937	14	140	1 962	1	123	6	9	
Vending	178	44	156	9	13	104	9	46	2	19	
Uttrekning	284	94	249	6	29	213	10	65	4	1	
Partus præmaturus ar- tificialis	32	27	30	2	-	27	2	3	-	-	
Keisersnitt	67	67	60	5	2	51	4	11	12	-	
P-rforasjon	30	15	28	1	1	-	-	28	22	-	
Embryotomi	6	1	5	1	-	-	-	5	-	1	
Abortus provocatus . . .	78	63	76	-	2	-	62	-	16	-	
Andre operasjoner	175	47	170	-	5	40	72	12	-	-	51
Efterbyrdsoperasjoner	412	94	344	3	65	-	-	-	-	-	

Angående antall operasjoner utført av jordmødrene henvises til tabell 11.

Det Statistiske Centralbyrå, Oslo 24 desember 1930.

Gunnar Jahn.

Julie E. Backer.

Résumé.

A la fin de 1928 le royaume comptait 388 sections médicales civiles. Le nombre total des médecins autorisés était de 1707, dont 112 femmes. L'augmentation nette de médecins en 1928 était de 37. Le nombre de sages-femmes diplômées était de 1609 et le nombre de pharmacies de 257.

Dans le tableau 2 page 36* se trouve un relevé du mouvement des hôpitaux généraux et dans le tableau 3 page 40* un relevé du mouvement des établissements anti-tuberculeux. Le nombre total des hôpitaux généraux, en 1928, était de 182 avec 10986 lits disponibles. Pour le traitement des tuberculeux il y avait 133 hôpitaux avec 4611 lits, 12 sanatoriums avec 1355 lits, 113 maisons de tuberculeux avec 2685 lits, 4 hôpitaux maritimes avec 419 lits, et 4 autres établissements avec 152 lits pour le traitement de la tuberculose chirurgicale et la scrofule. En outre plusieurs des hôpitaux généraux reçoivent aussi des tuberculeux. Le nombre total des lits disponibles pour le traitement de cette maladie était à la fin de 1928 5319.

La vaccination a été pratiquée sur 49 366 personnes, soit par des médecins soit par des aides-vaccinateurs.

Le nombre total des décès registrés en 1928 était de 30302, correspondant à une mortalité de 10.8 par mille habitants. Dans les tableaux pages 9*—10* on trouvera le taux de la mortalité générale et celui de la mortalité enfantine 1919—1928, en outre la mortalité par sexe et groupes d'âge 1926—1928 et la mortalité par préfecture en 1928. Pour renseignements détaillés de la mortalité en Norvège voir: les publications annuelles sur le mouvement de la population, l'aperçu général pour les années 1911—1920 (Norges Offisielle Statistik VIII. 6) et Tables de mortalité selon les expériences 1911/12—1920/21. (Norges Offisielle Statistik VII. 142.)

La statistique des causes de décès comprenait en 1928 tous les cas registrés par les pasteurs. La statistique est généralement établie d'après les certificats de décès. Dans les villes tous les certificats de décès doivent être délivrés par un médecin autorisé, mais dans les districts ruraux les certificats de décès sont généralement dressés par le bailli d'après les renseignements reçus de la personne qui lui annonce le décès. Le médecin officiel a l'obligation de veiller à ce que la cause de décès soit indiquée d'une manière satisfaisante et au besoin il doit demander des renseignements supplémentaires au médecin qui a traité le décédé. Mais à la campagne, spécialement dans l'ouest et le nord du pays, il y a un assez grand nombre des décédés qui n'a pas été traité par un médecin pendant leur dernière maladie. Pour 17 pct. des décédés des districts ruraux en 1928 la cause de décès n'a pas été constatée par un médecin.

Depuis 1927 la statistique des causes de décès fut élaborée d'après le lieu de résidence du défunt.

Pour la classification des causes de décès en 1928 on a employé la nomenclature interscandinave établie en collaboration avec le Danemark et la Suède et adoptée par l'administration médicale de la Norvège en décembre 1927. Une traduction en latin de la liste des causes de décès on trouvera dans la statistique médicale pour 1927 page 31*.

Dans les tableaux 4 et 5 sont rendus des renseignements sur les causes de décès par préfecture et par groupes d'âge. La proportion des causes de décès les plus importantes par 100 000 habitants en 1928 a été calculée dans le tableau page 13*, et sur la même page est rendue la mortalité des causes de décès les plus importantes parmi les enfants de moins d'un an. Page 14* on trouvera des tableaux rétrospectifs pour les mêmes causes de décès.

Maladies épidémiques: Des renseignements sur les cas de maladies épidémiques déclarés par les médecins dans les différentes préfectures et par mois sont rendus dans les tableaux 6, 7 et 8. Pour le mouvement des cas et des décès des maladies épidémiques 1924—1928 voir le tableau page 17*.

Tuberculose: Les décès occasionnés par les différentes formes de la tuberculose répartis par préfectures et par groupes d'âge se trouvent dans les tableaux 4 et 5 sous les numéros 1400—1470. Dans le tableau 9 on a groupé tous les décès de tuberculose par districts, sexe et âge. La mortalité de tuberculose totale et la tuberculose pulmonaire en 1928 se voit par le tableau page 17*. Dans le tableau page 18* on a calculé la mortalité par sexe et âge 1886—1928. En tab. 10 on trouvera le nombre des cas de tuberculose ouverte, qui selon la loi (8 mai 1900) doivent être déclarés par les médecins et

inscrits dans les registres de tuberculose, et dans le tableau page 20* les cas déclarés par les médecins sont répartis par âge.

Cancer: Le nombre de décès par tumeurs malignes se voit par les tableaux 4 et 5, numéros 7001—7550. Le taux de la mortalité de cancer pour les deux sexes à la campagne et dans les villes pendant les années 1918—1928 se voit par le tableau page 21*, et dans le tab. page 22* est rendue la mortalité de cancer par sexe et groupes d'âge 1911—1928.

Maladies vénériennes: Pour le nombre des cas de maladies vénériennes déclarés par les médecins en 1928 voir tableaux 6, 7 et 8. Le nombre des cas traités dans les hôpitaux se voit par le tab. page 23*.

Lèpre: Le nombre des lépreux dans les hôpitaux et au dehors de ceux-ci à la fin de 1928 est donné dans les tableaux page 24*. Pour les renseignements sur la lèpre en Norvège on est aussi renvoyé à la publication quinquennale «Rapport sur les lépreux en Norvège 1921—1925».

Aliénation: Pour renseignements sur les hospices d'aliénés de la Norvège, le nombre des malades, formes de maladies, résultats du traitement, voir: «Le rapport des hospices d'aliénés pour 1928». (Norges Offisielle Statistik VIII. 115.)

Natalité, mortalité puerpérale, opérations obstétricales: Le nombre de naissances registrées en 1928 était de 50 861, dont 49 561 nés-vivants et 1 300 mort-nés (enfants nés après 28 semaines de gestation sans aucun signe de vie). La natalité par 1 000 habitants était de 17,7 en 1928 contre 17,8 en 1927 et de 19,3 en 1926. Pour la répartition géographique des naissances voir le tableau au page 26*.

Dans le tab. 11 page 94* on trouvera le nombre de naissances déclarées par les sages-femmes et les médecins. Suivant ces rapports 93,9 % de toutes les femmes en couches ont été assistées par sages-femmes.

Le nombre des décès puerpéraux de la grossesse et de l'accouchement se voit par les tab. 4 et 5, numéros 5500—5700. La mortalité puerpérale en général et la léthalité et la mortalité de fièvre puerpérale en 1924—1928 se voit par les tab. page 27*.

Les opérations obstétricales effectuées par les médecins et leurs résultats pour les mères et les enfants sont indiqués dans les tab. pages 28* et 29*.

Tabel 1. Lægedistrikter og medisinalpersonale ved utgangen
av 1928.

Sections médicales et nombre de médecins, de dentistes, de sages-femmes, de pharmacies et pharmaciens.

Lægedistrikter.	Antall:						Antall:							
	Læger.	Tannlæger.	Jordmedre.	Utdannede sykepleiersker.	Apotek or filialapotek.	Ellsammert apotekpers.	Læger.	Tannlæger.	Jordmedre.	Utdannede sykepleiersker.	Apotek og filialapotek.	Ellsammert apotekpers.		
Østfold fylke.....	73	48	78	51	22	51	Romedal.....		8	2	8	4	2	4
Halden stadsdistrikter ..	10	7	3	4	3	7	Sør-Odal		2	1	2	2	1	2
Sarpsborg stadsdistrikter..	7	10	7	4	4	10	Nord-Odal		2	-	2	2	-	-
Fredrikstad stadsfysikat .	13	13	5 ¹⁾	-	4	13	Vinger		5	4	3	4	1	1
Moss stadsdistrikts.....	8	6	2	3	3	7	Eidskog		2	1	3	1	1	1
Spydeberg	1	1	2	2	1	3	Brandval		1	3	3	2	2	2
Skiptvet	2	-	3	4	-	-	Grue		3	3	3	2	2	2
Rakkestad	3	1	4	3	1	2	Hof		3	1	1	1	1	1
Eidsberg	7	7	10	5	2	4	Åsnes		4	2	4	1	1	1
Aremark	2	-	1	1	-	-	Våler		2	4	7	3	3	1
Rødenes og Øymark	1	1	3	2	1	1	Elverum		6	1	7	6	1	1
Idd	1	1	3	2	-	-	Trysil		2	1	3	2	2	2
Skjeberg	2	-	5	3	-	-	Åmot		2	1	1	4	2	1
Hvaler	1	-	3	3	-	-	Stor-Elvdal		1	1	2	2	1	1
Borge	2	1	4	2	1	1	Rendal		1	-	-	-	-	-
Tune	2	-	6	4	1	2	Alvdal		1	2	2	2	2	1
Glemmen	5	-	4	2	-	-	Tynset		1	2	2	2	-	-
Råte	3	-	6	4	1	1	Tolga		1	-	-	-	-	-
Rygge	2	-	5	2	-	-	Engerdal		1	3	1	-	-	-
Hobøl	1	-	2	1	-	-	Kvikne		1	1	1	-	-	-
Akershus fylke.....														
Akerstad	191	59	93	48	22	51	Opland fylke		63	36	62	62	11	29
Krakkstad	5	3	6	4	1	2	Lillehammer stadsdistrikter		9	6	2	4	2	7
Frogner	7	2	7	1 ¹⁾	-	2	Gjøvik stadsdistrikter		6	6	3	1	2	6
Oppegård	3	1	2	1	1	2	Lesja		2	1	3	3	-	-
Aker	102	21	26 ¹⁾	-	7	18	Lom		1	1	4	2	-	-
Bærum	19	10	7	5	3	8	Vågå		1	-	1	1	-	-
Asker	17	3	2	2	1	2	Sel og Heidal		1	2	3	2	1	3
Aurskog	2	-	3	4	-	-	Nordre Fron		1	-	1	2	1	-
Høland	4	2	6	4	1	2	Søndre Fron		1	-	2	1	-	-
Enebakk	1	-	3	1	-	-	Ringebu		1	1	1	2	1	1
Serum	6	5	5	7	2	4	Øyer		1	-	2	3	-	-
Lillestrøm	9	4	11	5	2	5	Gausdal		6	1	2	4	-	-
Nittedal	5	1	1	1	-	-	Fåberg		1	1	1	5	-	-
Nes	3	1	5	4	1	2	Biri		1	-	1	1	-	-
Eidsvoll	5	5	6	7	1	2	Snerthingdal		1	-	1	1	-	-
Nannestad	2	1	2	2	-	-	Vardal		1	-	1	1	3	3
Hurdal	1	-	1	1	-	-	Østre Toten		4	3	3	5	3	3
Oslo stadsfysikat														
Hedmark fylke	69	37	78	60	16	33	Vestre Toten		4	2	3	5	2	1
Hamar stadsdistrikter ..	11	7	4	4	2	6	Lunner		2	1	3	2	2	3
Ringsaker	5	3	5	7	1	1	Jevnaker		2	1	2	2	1	-
Nes	1	1	2	2	-	-	Gran		5	5	7	6	1	-
Vang	3	1	3	8	1	2	Søndre Land		3	1	3	1	-	3
Nordre Land														
Nordre Valdres							Nordre Land		1	2	1	-	1	-
Øystre Slidre							Torp		1	-	1	1	-	-
Sør-Aurdal							Sør-Aurdal		1	-	3	3	-	-
Nord-Aurdal							Nord-Aurdal		2	2	2	2	1	2
Etnedal							Etnedal		1	-	1	1	-	-
Nordre Valdres							Nordre Valdres		2	-	4	2	-	-
Øystre Slidre							Øystre Slidre		1	-	1	1	-	-

¹⁾ Opgave mangler.

Tabell 1 (forts.). Lægedistrikter og medisinalpersonale ved utgangen av 1928.

Lægedistrikter.	Antall:						Antall:					
	Læger.		Tannlæger.		Jordmedre.		Læger.		Tannlæger.		Jordmedre.	
	Utdannede	sykepleierkér.	Aptek. og	filiataptek.	Eksamnert	apotekers.	Utdannede	sykepleierkér.	Aptek. og	filiataptek.	Eksamnert	apotekers.
Buskerud fylke....	68	51	70	51	16	36	Lårdal.....	1	1	5	2	-
Drammens stadsfysikat...	20	23	8	3	5	11	Vinje.....	1	-	3	1	-
Kongsberg stadsdistrikt...	4	6	3	3	2	5	Aust-Agder fylke...	37	19	52	33	8 18
Norderhov.....	10	10	8	8	2	5	Risør stadslægedistr...	2	1	3	1	1 2
Ådal.....	1	-	3	3	-	-	Arendal stadslægedistr...	12	10	6	4	2 6
Nes.....	1	1	3	2	1	2	Holt.....	3	2	5	6	1 2
Gol.....	1	-	2	2	-	-	Søndeled.....	1	-	3	3	-
Ål.....	2	-	3	4	-	-	Åmli.....	1	-	4	1	1 2
Sigdal.....	1	-	2	1	-	-	Froland.....	1	-	5	2	-
Krødsherad.....	1	-	2	1	-	-	Tromøy.....	3	3	5	4	1 2
Modum.....	5	4	9	3	2	4	Vestre Nedenes.....	3	3	5	4	-
Eiker.....	7	4	5	8	2	5	Lillesand.....	3	1	7	4	1 2
Drammens lægedistrikt...	11	2	14	5	1	2	Vegusdal.....	1	-	2	1	-
Sandsvær.....	2	1	2	3	1	2	Evje.....	1	-	4	4	1 2
Rollag.....	1	-	3	2	-	-	Bygland.....	5	2	1	2	-
Nore og Opdal.....	1	-	3	3	-	-	Valle.....	1	-	2	-	-
Vestfold fylke....	57	39	55	40	14	32	Vest-Agder fylke...	39	26	58	46	6 14
Horten stadslægedistr...	8	9	3	2	2	4	Kristiansands stadsfysik...	21	13	7	11	3 8
Tønsberg stadsdistrikt...	11	11	5	5	3	9	Mandal stadslægedistr...	2	6	1	1	1 2
Sandefjord stadsdistrikt...	8	7	6	1	2	4	Oddernes.....	1	-	7	6	-
Larvik stadslægedistr...	8	5	6	5	3	8	Vennesla.....	1	1	2	2	-
Holmestrand stadsdistrikt...	4	2	2	1	1	2	Søgne.....	1	-	2	2	-
Svelvik.....	2	1	3	2	1	2	Halse.....	-	-	2	2	-
Skoger.....	1	-	3	2	-	-	Laudal.....	1	-	3	2	-
Hof.....	1	-	5	3	-	-	Bjelland.....	1	-	3	3	-
Ramnes.....	1	-	12	3	-	-	Audnedal.....	1	-	6	3	-
Borre.....	1	-	1	1	-	-	Liste.....	1	-	4	2	-
Stokke.....	1	1	4	1	1	1	Farsund.....	2	2	3	3	1 2
Sæm.....	2	-	4	2	-	-	Lyngdal.....	1	-	3	1	-
Nøtterøy.....	4	3	5	3	-	-	Hægebostad.....	1	-	2	2	-
Sandeherad.....	1	-	1	4	-	-	Kvinesdal.....	1	-	3	2	-
Brunlanes.....	4	-	5	8	1	2	Flekkefjord.....	3	4	8	4	1 2
Telemark fylke....	65	40	76	41	13	35	Sirdal.....	1	-	2	-	-
Notodden stadsdistrikt...	4	4	4	1	1	3	Rogaland fylke...	72	48	100	59	15 42
Kragerø stadsdistrikt...	4	4	3	2	1	4	Stavanger stadsfysikat...	34	23	18	7	6 21
Langesund stadsdistrikt...	2	1	1	-	1	2	Egersundstadsdistrikt...	2	4	1	1	1 3
Skien stadsfysikat.....	12	8	9	8	3	11	Haugesund stadsfysikat...	9	9	10	10	3 8
Porsgrunn stadsdistrikt...	8	7	6	2	2	4	Sokndal.....	1	-	2	1	-
Drangedal.....	2	1	3	-	-	-	Lund.....	1	2	2	2	-
Skåtøy.....	1	-	5	1	-	-	Eigersund.....	1	-	4	3	-
Bamble.....	1	-	2	2	-	-	Time.....	3	2	7	4	1 1
Eidanger.....	3	1	4	1	1	2	Sandnes.....	4	4	5	5	1 4
Gjerpen og Siljan.....	1	-	2	4	-	-	Hetland.....	5	-	11	4	-
Solum.....	7	-	6	2	-	-	Høgsfjord.....	1	-	5	3	-
Holla.....	7	6	8	6	2	4	Finnøy.....	1	-	3	3	-
Heddal.....	-	-	1	-	-	-	Nedstrand.....	1	1	3	1	-
Tinn.....	5	5	6	3	1	3	Hjelmeland.....	1	-	3	-	-
Hjartdal.....	1	-	2	2	-	-	Sand.....	4	1	7	6	1 1
Seljord.....	1	1	1	1	-	-	Kopervik.....	1	1	10	4	1 2
Kviteseid.....	2	1	2	1	1	2	Skudeneshavn.....	1	1	3	2	1 2
Nissedal.....	1	-	2	1	-	-	Skåre.....	1	-	3	1	-
Fyresdal.....	1	-	1	1	-	-	Skjold.....	1	-	3	2	-

Tabell 1 (forts.). Lægedistrikter og medisinalpersonale ved utgangen av 1928.

Lægedistrikter.	Antall:						Lægedistrikter.	Antall:					
	Læger.	Tannlæger.	Jordmødre.	Utdannede sykepleiersker.	Apotek og filialapotek.	Eksamineret apotekpers.		Læger.	Tannlæger.	Jordmødre.	Utdannede sykepleiersker.	Apotek og filialapotek.	Eksamineret apotekpers.
Hordaland fylke . . .	47	11	121	62	7	11	Vanylven	1	-	-	3	2	-
Jondal	1	-	1	2	-	-	Sande	1	-	3	3	1	-
Strandebarm	1	-	1	1	-	-	Herøy	1	-	4	4	2	-
Kvinnherad	1	-	8	2	-	-	Ulstein	1	-	2	2	2	-
Skånevik	4	-	4	4	-	-	Volda	1	-	1	1	1	-
Ølen	-	-	3	1	-	-	Ørsta	1	-	1	1	1	-
Sveio	1	-	4	3	-	-	Hjørundfjord	1	-	2	2	2	-
Finnås	1	-	6	2	-	-	Stranda	1	-	4	4	3	-
Stord	2	2	5	2	1	1	Norddal	1	-	3	3	2	-
Tysnes	2	-	4	3	-	-	Ørskog	1	-	2	2	2	-
Fusa	2	-	5	3	-	-	Skodje	1	-	1	1	1	-
Fana	5	1	4	4	2	2	Borgund	1	-	6	6	6	-
Os	3	-	1	2	-	-	Haram	1	-	4	4	1	-
Sund—Austevoll	1	-	6	2	-	-	Vestnes	1	-	2	2	2	-
Askøy	3	-	11	5	1	1	Eid	2	-	2	2	2	-
Haus	2	1	9	4	1	2	Grytten	1	1	5	5	3	1
Bruvik	2	-	3	3	-	-	Nesset	1	-	4	4	2	-
Hosanger	1	-	5	1	-	-	Molle	1	-	6	6	7	-
Manger	1	-	8	3	-	-	Bud	1	-	7	7	7	-
Lindås	1	-	8	5	-	-	Kvernes	1	-	6	6	3	-
Røldal	2	-	4	1	-	-	Gjemnes	1	-	5	5	3	-
Ullenvang	2	-	2	1	-	-	Tingvoll	1	-	4	4	3	-
Ulvik	1	-	2	2	-	-	Sundndal	1	-	5	5	2	-
Kvam	1	-	5	4	-	-	Surnadal	1	1	1	1	1	-
Voss	3	3	3	3	1	2	Stangvik	1	-	2	2	2	-
Odda	4	4	9	5	1	3	Rindal	1	-	3	3	2	-
Bergen stadsfysikat	87	65	36 ¹⁾	-	12	39	Aure	1	-	5	5	7	-
Sogn og Fjordane fylke	32	11	96	41	7	11	Halsa	1	-	5	5	3	-
Hafslø	1	-	5	1	-	-	Edøy	1	-	5	5	3	-
Luster	4	-	3	1	-	-	Sør-Trøndelag fylke	83	34	93	93	14	39
Lærdal	1	-	6	4	1	2	Nidaros stadsfysikat	46	24	19	19	10	31
Sogndal	1	2	2	1	-	-	Bjørnør	1	-	2	2	-	-
Aurland	1	-	2	1	-	-	Åfjord	1	-	7	4	-	-
Leikanger	1	-	4	1	-	-	Bjugn	1	-	4	7	-	-
Balestrand	2	-	3	1	-	-	Rissa	1	-	4	3	1	1
Vik	1	-	3	1	1	2	Ørland	1	1	3	3	-	-
Kyrkjebø	2	1	5	4	-	-	Freya	1	-	5	2	-	-
Lavik	1	-	4	2	-	-	Hitra	1	-	5	3	-	-
Gulen	1	-	9	1	-	-	Hemne	1	-	5	5	1	2
Askvoll	1	-	6	1	1	1	Orkdal	4	2	9	5	1	-
Fjaler	1	-	3	1	-	-	Rennebu	1	-	2	2	-	-
Gaular	1	-	4	1	-	-	Opdal	1	1	3	3	-	-
Førde	2	1	4	3	1	1	Røros	3	2	3	2	1	3
Gloppen	1	2	4	3	-	-	Singsås	1	-	3	5	-	-
Naustdal	1	-	3	1	-	-	Støren	2	1	5	7	1	2
Kinn	2	1	8	2	1	1	Melhus	1	-	3	3	-	-
Bremanger	1	-	3	2	-	-	Børsa	1	-	4	5	-	-
Selje	1	-	2	1	-	-	Leinstrand	1	1	1	5	-	-
Vågseøy (Ytre Nordfjord).	2	1	3	-	1	2	Strinda	10	2	1	5	-	-
Davik	1	-	2	2	-	-	Malvik	2	-	2	4	-	-
Nordfjordeid	1	2	2	1	1	2	Selbu	2	-	3	3	-	-
Innvik	1	1	6	5	-	-	Nord-Trøndelag fylke	39	14	60	69	7	16
Møre fylke	58	30	125	85	10	25	Meråker	1	-	1	2	-	-
Ålesund stadsfysikat	14	17	10	2	3	10	Stjørdal	3	2	2	7	1	2
Kristiansund stadsfys . . .	9	5	7	2	3	7	Hegra	1	-	1	2	-	-

¹⁾ Opgave mangler.

Tabell 1 (forts.). Lægedistrikter og medisinalpersonale ved utgangen av 1928.

Lægedistrikter.	Antall:						Antall:						
	Læger.	Tannlæger.	Jordmødre.	Utdannede sykepleiersker.	Apotek og filialapotek.	Eksaminiert apotekers.	Læger.	Tannlæger.	Jordmødre.	Utdannede sykepleiersker.	Apotek.	Eksaminiert apotekers.	
Leksvik.....	1	1	2	2	-	-	Ankenes.....	1	-	3	-	-	-
Frosta.....	1	-	2	1	-	-	Ofoten.....	1	-	6	1	1	1
Skogn.....	1	-	2	3	-	-	Lødingen.....	1	-	6	1	1	1
Levanger.....	4	2	3	5	1	3	Vågan.....	1	-	4	1	1	1
Verdal.....	2	1	2	4	1	2	Gimsøy.....	1	-	2	-	-	-
Verran.....	1	-	4	3	-	-	Borge.....	1	-	4	-	-	-
Inderøy.....	2	-	7	6	-	-	Buksnes.....	1	-	5	1	1	1
Stod.....	5	3	4	9	2	5	Flakstad.....	2	-	3	2	2	2
Snåsa.....	2	1	2	3	-	-	Værøy.....	1	-	2	-	-	-
Beitstad.....	1	-	5	3	-	-	Hadsel.....	6	-	2	1	2	4
Grong.....	1	1	3	2	-	-	Øksnes.....	1	-	1	-	-	-
Lierne.....	1	-	2	5	-	-	Sortland.....	2	-	2	2	1	1
Overhalla.....	1	-	2	3	-	-	Dverberg.....	6	-	1	-	-	-
Namsos.....	5	3	3	3	1	3	Troms fylke.....	29	10	82	17	6	13
Klinga.....	1	-	1	2	-	-	Tromsø stadsdistr.....	9	7	7	3	3	8
Fosnes.....	1	-	2	2	-	-	Harstad stadsd.....	4	3	2	3	1	3
Flatanger.....	1	-	1	1	-	-	Kvæfjord.....	1	-	3	1	-	-
Vikna.....	1	-	2	1	1	1	Trondenes.....	1	-	5	-	-	-
Leka.....	1	-	3	1	-	-	Bjarkøy.....	1	-	2	-	-	-
Kolvereid.....	1	-	4	2	-	-	Ibestad.....	1	-	8	1	-	-
Nordland fylke....	80	23	139	43	16	33	Salangen.....	1	-	3	1	1	1
Mosjøen stadsd.....	1	1	2	1	1	2	Tranøy.....	1	-	4	1	-	-
Bodø stadsd.....	7	4	3	3	2	6	Sørreisa.....	1	-	2	-	-	-
Narvik stadsd.....	6	5	7	3	1	4	Berg.....	1	-	-	-	-	-
Svolvær stadsd.....	2	3	1	1	1	2	Lenvik.....	1	-	5	-	-	-
Bindal.....	1	-	2	2	-	-	Målselv.....	1	-	3	1	-	-
Vik.....	1	-	1	1	-	-	Bardu.....	1	-	1	1	-	-
Brennøy.....	2	1	2	2	1	3	Balsfjord.....	1	-	4	-	-	-
Vega.....	1	-	1	1	-	-	Tromsøysund.....	1	-	6	1	-	-
Velfjord.....	1	-	1	1	-	-	Lyngen.....	1	-	7	1	-	-
Tjetta.....	1	-	4	1	-	-	Karlsey.....	1	-	6	-	-	-
Vefsn.....	2	-	5	1	-	-	Skjervøy.....	1	-	9	2	1	1
Hattfjelldal.....	1	-	1	-	-	-	Finnmark fylke....	20	4	44	12	4	8
Alstahaug.....	5	1	3	1	1	2	Alta.....	1	-	3	1	-	-
Herøy.....	1	-	2	-	-	-	Talvik.....	2	-	6	1	-	-
Nesna.....	1	-	6	1	-	-	Loppa.....	1	-	4	1	-	-
Hemnes.....	1	1	4	1	-	-	Hammerfest.....	2	1	5	3	1	2
Mo.....	1	1	2	1	1	1	Måsøy.....	1	-	2	1	-	-
Lurey.....	1	-	3	1	-	-	Kjelvik.....	1	-	2	1	-	-
Rødey.....	1	-	2	-	-	-	Kistrand.....	1	-	1	-	-	-
Meley.....	1	-	2	1	-	-	Karasjok.....	1	-	1	-	-	-
Gildeskål.....	1	-	2	1	-	-	Lebesby.....	1	-	2	-	-	-
Beiarn.....	2	-	5	-	-	-	Tana.....	1	-	2	-	-	-
Bodin.....	4	-	5	-	-	-	Gamvik.....	1	-	3	-	-	-
Skjerstad.....	1	-	3	1	-	-	Vadsø.....	2	1	3	3	1	2
Fauske.....	3	1	3	2	1	2	Sør-Varanger.....	3	1	5	1	1	2
Saltdal.....	4	-	3	1	-	-	Varde.....	2	1	4	-	1	2
Serfold.....	1	-	3	-	-	-	Riket	1586	885	1609	1113	257	676
Nordfold.....	1	-	2	1	-	-							
Steigen.....	1	-	1	1	-	-							
Hamarey.....	1	-	2	1	-	-							
Tysfjord.....	1	-	3	1	-	-							

Tabell 2. Antallet av sykeplasser og behandlede syke m. m. på sykehusene i 1928.

Nombre des lits et des malades soignés etc., aux hôpitaux en 1928.

Sykehus i fylke.	Antall syke- senger pr. 31/12 1928.	Belegg:				Samlet antall forplei- nings- dager i året.	Gjen- nem- snittl. daglig be- legg.
		pr. 1/1 1928.	Inn- lagt i årets lop.	Utgått i året: lev. døde	pr. 31/12 1928.		
Oslo.							
Rikshospitalet	675	476	6760	6470 284	482	208895	571
Oslo militære sykehus	54	24	796	780 8	32	14610	40
Oslo kommunale sykehuser	2340	1580	14180	12896 1254	1610	624410	1706
Vor Frue hospital	120	45	1615	1573 30	57	30827	84
Rede Kors' klinik	103	38	1605	1566 26	51	27339	75
Diakonisshusets sykehus	69	48	708	657 54	45	23933	65
A/S Barneklinikken	36	8	533	523 4	14	7802	21
Wergelandsveiens klinikk	36	8	651	632 17	10	7619	21
Betanien klinikk	30	24	351	349 9	17	6622	18
Jervell & Huitfeldts klinikk	28	12	754	751 8	7	5661	16
Menighetssøstrenes klinikk	24	14	99	84 13	16	4099	11
Klinikken for vanføre	64	20	242	222 2	38	20189	55
Fru Brodtkorbs klinikk	9	1	28	26 -	3	491	1
Ø s t f o l d .							
Østfold fylkessykehus, Fredrikstad	59	18	104	81 16	25	10286	28
Fredrikstad komm. sykehus	62	39	307	287 21	38	15348	42
Fredrikstad epidemilasarett	50	1	12	13 -	-	381	1
St. Josefs hospital, Fr.-drikstad	75	41	1070	1036 30	45	22697	62
Betesda sykehus, Fredrikstad	24	12	203	193 7	15	6301	17
Moss kommunale sykehus	30	18	343	317 16	28	9604	26
Moss epidemilasarett	21	2	28	26 2	2	1067	3
Halden komm. sykehus	56	23	237	208 31	21	8803	24
St. Josefs hospital i Halden	28	16	242	218 24	16	7595	21
Sarpsborg komm. sykehus	74	21	535	471 48	37	15998	44
Askim komm. sykehus	12	4	92	90 4	2	2145	6
Tregstad sykehus	7	3	38	38 1	2	1395	4
Mysen sykestue	16	1	125	115 8	3	2899	8
A k e r s h u s .							
Akers kommunale sykehus ¹⁾	344	278	3408	3252 158	276	104171	285
Diakonhjemmets sykehus	102	63	594	543 41	73	28755	79
Psykiatrick klinikk	88	94	460	455 5	94	34906	95
Bærum komm. sykehus	168	111	1830	1778 54	109	45586	125
Eidsvoll komm. sykehus	45	30	295	282 12	31	11580	32
Lillestrøm komm. sykehus	25	11	303	290 9	15	5961	16
Røde Kors' sykestue, Ski	13	-	36	23 7	6	1266	5
H e d m a r k .							
Hedmark fylkessykehus, Elverum	120	73	1314	1251 54	82	36422	100
Elverum sykehus	24	6	13	9 5	5	1554	4
Hamar komm. sykehus	80	32	600	559 35	38	17076	47
St. Torfinns klinikk, Hamar	18	1	523	516 3	5	8227	9
Valset sykehjem	18	9	43	37 3	12	4156	11
Trysil sykehus	18	12	88	84 4	12	4052	13
Kongsvinger epidemisykehus	14	2	10	6 1	5	1077	3
Eidskog komm. sykehus ²⁾	28	15	60	45 15	15	5069	14
Stange komm. sykehus ¹⁾	35	22	74	57 10	29	10879	30
Ringsaker komm. sykehus ²⁾	40	38	134	117 17	38	13625	37
Finsal sykehjem ²⁾	32	26	99	83 14	28	10047	27

¹⁾ Budgettåret 1927—28.

²⁾ Kombinert med tuberkulosehjem. For tub.-avdelingen se også tabell 3.

Tabell 2 (forts.). Antallet av sykeplasser og behandlede syke m. m. på sykehusene i 1928.

Sykehus i fylke.	Antall syke- senger pr. SI/12 1928.	Belegg:				Samlet antall forplei- nings- dager i året.	Gjen- nem- snittl. daglig be- legg.
		pr. SI/12 1928.	Inn- lagt i årets løp.	Utgått i året: lev. døde	pr. SI/12 1928.		
Furnes sykehjem ²⁾	18	16	36	29 8	15	5483	15
Løten sykehjem ²⁾	25	17	91	84 7	17	7214	20
Storelvdals sykehus ²⁾	15	9	44	40 5	8	3705	10
Tynset sykehus ²⁾	36	22	174	166 10	20	8428	23
Åmot sykehus ²⁾	32	22	111	99 7	27	9631	26
Øvre Rendal sykestue	6	2	16	11 4	3	735	2
Østby sykestue, Trysil.....	9	4	120	119 2	3	2190	6
O p l a n d .							
Opland fylkessykehus, Lillehammer	120	73	1209	1145 65	72	38360	105
Lillehammer epidemisykehus	40	-	4	4 -	-	174	0,5
Lillehammer Røde Kors klinikk	25	19	128	122 5	20	7064	19
Det felles komm. sykehus, Gjøvik	52	37	753	702 40	48	19686	54
Gjøvik epidemisykehus	6	-	2	1 -	1	43	-
Søndre Lands sykehus ²⁾	45	36	311	299 18	30	14022	38
Vestre Slidre sjukeheim ²⁾	26	11	51	35 13	14	6159	17
Østre Totens sykehus ²⁾	36	17	83	59 16	25	8780	24
Ottadalens tub.hjem og Lom og Skjåk sykestue ²⁾	23	18	34	21 9	22	7604	21
B u s k e r u d .							
Drammens komm. sykehus ¹⁾	175	160	2764	2647 110	167	63881	175
Drammens epidemilasarett	35	2	35	32 -	5	1206	3
«St. Josefs» hospital, Drammen	24	7	371	369 3	6	5068	14
Kongsberg sykehus	37	8	47	36 7	12	3363	9
Hønefoss lasarett	10	-	4	4 -	-	94	0,3
V e s t f o l d .							
Vestfold fylkes sykehus, Tønsberg	207	90	2465	2383 72	100	?	?
Marinens sykehus, Horten	101	25	683	643 26	39	18584	51
Overl. Mantheys klinikk, Horten	12	4	115	108 2	9	2308	8
Holmestrand sykehus	16	6	111	103 6	8	2921	8
Larvik komm. sykehus	25	12	537	513 14	22	7410	20
Larvik epidemisykehus	20	-	12	11 1	-	58	-
Sandefjord komm. sykehuser	38	9	137	123 14	9	3508	10
Agnes fabrikkers sykestue	10	1	9	8 1	1	156	0,4
T e l e m a r k .							
Telemark fylkessykehus, Solum	130	88	1402	1352 61	77	39392	108
Skien epidemilasarett	40	3	74	69 4	4	1737	5
Åbel og Strøms klinikk, Skien	10	7	193	195 -	5	2950	8
Lutherske sykehus, Porsgrunn	24	14	187	179 11	11	5673	16
Porsgrund lasarett	18	-	8	8 -	-	157	0,4
«St. Josefs» hospital, Porsgrunn	18	12	145	136 6	15	5631	15
Brevik sykehus	16	17	196	193 7	13	5074	14
Langesunds sykehus	4	2	29	29 -	2	545	1
Kragerø komm. sykehus	19	7	171	160 7	11	4965	14
Kragerø epidemisykehus	6	-	9	7 1	1	170	0,5
Notodden sykehus	31	18	287	276 7	22	8352	23
Notoddens lasarett	30	2	21	9 3	11	1376	4
Rjukan sykehus	70	23	678	652 23	26	13432	37

¹⁾ Budgettåret 1927—28.

²⁾ Kombinert med tuberkulosehjem. For tub.avdelingen se også tabell 3.

Tabell 2 (forts.). Antallet av sykeplasser og behandlede syke m. m. på sykehusene i 1928.

Sykehushus i fylke.	Antall syke- senger pr. 31/12 1928.	Belegg:				Samlet antall forplei- nings- dager i året.	Gjen- nem- snittl. daglig be- legg.
		pr. 1/1 1928.	Inn- lagt i årets lep.	Utgått lev. i året:	pr. 31/12 1928.		
A u s t - A g d e r .							
Aust-Agder og Arendals sykehushus	100	81	826	801	39	67	31946
«St. Franciskus» hospital, Arendal	28	11	291	291	7	4	6655
Høgedal lasarett, Ø. Moland	20	-	26	22	1	3	1129
Risør sykehushus	22	13	148	140	10	11	5880
Tvedestrands sykehushus	10	2	112	107	2	5	1640
Grimstad sykehushus	10	5	47	43	3	6	1802
V e s t - A g d e r .							
Vest-Agder fylkessykehushus, Flekkefjord	28	16	211	207	10	10	5693
Kristiansands sykehushus	106	35	1009	962	40	42	22652
«St. Josefs» hospital, Kristiansand	90	40	1468	1417	42	49	25060
Mandal komm. sykehushus	22	12	194	184	6	16	5644
R o g a l a n d							
Rogaland fylkessykehushus, Stavanger ¹⁾	120	46	1250	1148	46	102	31316
Stavanger sykehushus	92	92	1329	1274	64	83	33149
Stavanger sykehushus' epidemiavdeling	105	31	281	247	31	34	9427
«St. Franciskus» hospital, Stavanger	30	9	506	495	3	17	7846
Sykehuset for kronisk syke, Stavanger	25	25	47	29	18	25	8946
Sanitetforeningens klinik, Stavanger	21	18	300	290	3	20	7708
Egersund komm. sykehushus	18	9	161	147	8	15	5529
Sandnes komm. sykehushus	23	7	166	147	12	14	5490
Haugesund sykehushus	93	37	709	692	5	49	17537
«St. Franciskus» hospital, Haugesund	20	1	115	108	4	4	2404
Sauda sykehushus	26	7	226	212	12	9	5212
Kopervik sykehushus	18	9	35	34	3	7	2863
H o r d a l a n d .							
Odda komm. sykehushus	28	19	295	287	12	15	7182
Odda epidemilasarett	14	-	15	13	-	2	352
Voss private sykehushus	25	7	116	106	8	9	3511
Voss komm. epidemiykehushus	12	3	17	17	1	2	828
B e r g e n .							
Bergens komm. sykehushus ¹⁾	496	474	3896	3600	300	470	175390
«St. Franciskus» hospital	90	38	1641	1616	13	50	28802
Hospitalet Betanian	73	46	987	947	41	45	23762
Bergens diakonissehjemm klinik	50	25	1049	1036	19	19	18323
Røde Kors' klinikk	36	21	534	515	19	21	10121
S o g n o g F j o r d a n e .							
Sunnfjord Røde Kors' sykehushus, Florø	36	16	494	480	14	16	11230
Lærdal pleiehjem ²⁾	11	8	36	32	5	7	3225
Høyanger sykehushus	10	-	35	29	2	4	498
Førde sykestue	8	4	78	77	-	5	1685
M e r e .							
Møre fylkessykehushus, Molde	75	63	853	838	20	58	20400
«St. Sunniva's hospital, Molde	11	3	53	47	5	4	1590
Ålesunds komm. sykehushus ¹⁾	90	53	972	915	55	55	23355
Kristiansunds komm. sykehushus	93	33	470	433	21	49	17491
S ø r - T r ø n d e l a g .							
Trondhjems sykehushus	372	328	3280	3011	274	323	126151
Kalvskindet sykehushus	110	110	107	64	44	109	40012

¹⁾ Budgettåret 1927—28.

²⁾ Kombinert med tuberkulosehjem. For tub.avdelingen se også tabell 3.

Tabell 2 (forts.). Antallet av sykeplasser og behandlede syke m. m. på sykehusene i 1928.

Sykehuis i fylke.	Antall syke- senger pr. si/12 1928.	Belegg:				Samlet antall forplei- nings- dager i året.	Gjen- nem- snittl. daglig be- legg.
		pr. i/1 1928.	Inn- lagt j årets lop.	Utgått i året: lev. døde.	pr. si/12 1928.		
St. Elisabeths hospital, Nidaros	100	17	765	724	29	29	16112 44
Røde Kors' klinikk, Nidaros	55	21	688	672	12	25	13793 38
Tilfredshets sykehuis, Nidaros	35	24	314	304	-	34	11842 31
Meldals sykehjem ¹⁾	33	30	52	46	11	25	10497 29
Orkdal sanitetsforeningens sykehjem ²⁾	54	55	144	118	20	61	19544 53
Opdal sykehjem ²⁾	21	17	36	33	-	20	7299 20
Strinda sykehjem ²⁾	53	48	84	55	21	56	19439 53
Røros komm. sykehuis	10	6	45	46	-	5	2317 6
Løkken Verk sykestue	7	1	23	23	-	1	442 1
N o r d - T r ø n d e l a g .							
Innherreds sykehuis, Levanger ¹⁾	142	108	1269	1182	67	128	47765 131
Namdalens sykehuis, Namdos	100	44	857	818	31	52	29010 79
Steinkjer sanitetsforeningens sykestue ..	8	2	15	14	-	3	1012 3
Meraker sykehjem ¹⁾	27	24	53	45	11	21	9121 25
Lierne sykestue	11	3	31	25	6	3	1202 3
N o r d l a n d .							
Sandnessjøen sykehuis	75	34	685	655	19	45	19471 53
Gravdal sykehuis	30	17	124	117	10	14	7026 19
Stokmarknes sykehuis	60	27	680	649	29	29	17715 48
Bodø sykehuis	130	63	1341	1302	30	72	34561 94
Bodø epidemilasarett	20	-	24	21	1	2	836 2
Narviks sykehuis	36	19	772	751	23	17	11476 31
Narvik epidemisykehuis	36	7	23	27	1	2	1520 4
Svolvær sykehuis	21	5	70	64	3	8	3675 10
Svolvær epidemilasarett	12	-	6	5	1	-	155 0,4
Sulitjelma sykestue	38	2	139	134	2	5	2925 8
Brønnøysund sanitetsf.s sykestue ²⁾	12	6	12	9	2	7	2627 7
Vega sykestue	6	3	3	2	1	3	1361 4
Mosjøen og Vefsn sykestue	14	5	53	46	5	7	2924 8
Øksnes Røde Kors' sykestue	11	4	50	43	3	8	351 1
Sortland sykestue	16	4	124	114	3	11	3622 10
Andenes sykestue	9	5	27	27	1	4	1846 4
T r o m s .							
Troms og Tromsø sykehuis	144	83	1223	1155	62	89	34309 94
Harstad og Troms sykehuis	25	24	571	559	11	25	12118 33
Tromsø lasarett	30	4	59	54	2	7	1284 4
«St. Elisabeth's hospital, Tromsø	45	24	492	484	11	21	10273 28
«St. Elisabeth's hospital, Harstad	18	11	281	268	8	16	5798 16
Skjærøy sykehuis ²⁾	14	8	51	48	8	3	2989 8
F i n n m a r k .							
Finnmark fylkessykehuis, Vardø	56	31	446	404	29	44	12268 34
Finnmark fylkessykehuis, Vadso	35	25	309	295	12	27	10213 28
Hammerfest sykehuis ¹⁾	50	32	524	482	31	43	13571 37
«St. Vincenz» hospital, Hammerfest	25	6	31	17	10	10	3288 9
A/S Sydvaranger sykehuis, Kirkenes	16	13	190	193	10	-	4813 13
Berlevåg Røde Kors' sykestue	18	1	95	92	4	-	1820 5
Mehavn Røde Kors' sykestue	12	3	26	26	3	-	504 1
Gamvik Røde Kors' sykestue	6	-	9	9	-	-	214 1
Kjøllefjord Røde Kors' sykestue	8	1	21	18	4	-	450 1
Alten sykestue	4	-	8	8	-	-	232 1

¹⁾ Budgettåret 1927–28.

²⁾ Kombinert med tuberkulosehjem. For tub.avdelingen se også tabell 3.

Tabell 3. Antallet av sykeplasser og behandlede tuberkuløse på sanatorier og tuberkulosehjem, kysthospitaler og skrofulosehjem i 1928.

Nombre des lits et des malades souffrant de tuberculose soignés aux sanatoriums, aux hôpitaux maritimes et aux maisons de tuberculeux en 1928.

Anstalter for tuberkuløses kur og pleie.	Ant. sykesengen pr. si./is 1928.	Belegg:				Samlet antall fornleiu-s- dager	Herav for patienter innl. etter tuberk- uløselen S. 6	Gjennomsnitt- lig daglig belegg.
		pr. 1/1 1928.	Innlagt i årets lop.	Utgått i året: lev. døde.	pr. 31/12 1928.			
Statssanatorier.								
Glitter sanatorium, Hakadal	167	162	374	374	1	161	58996	- 161
Landeskogen sanatorium, Setesdal	138	125	342	338	1	128	48471	- 132
Reknes sanatorium, Molde	151	143	391	377	8	149	49879	- 136
Vensmoen sanatorium, Saltdalen	152	149	447	438	4	154	53423	- 146
Komm. folkesanatorium.								
Vardåsen sanatorium, Asker	273	254	554	534	8	266	92577	631 253
Andre folkesanatorier.								
Oslo sanforenings sanatorium, Grefsen	136	133	310	308	1	134	49185	- 134
Lyster sanatorium, Sogn	134	121	314	308	2	125	47060	- 129
Private sanatorier.								
Gjøsegården sanatorium, pr. Kongsv..	26	16	55	45	5	21	7601	- 21
Mesnalien kurst. for brystvake, Lilleh..	48	41	123	112	5	47	16485	- 45
Kornhaug sanatorium, Follebu	50	39	96	89	3	43	16132	366 44
Granheim — —	54	44	127	112	9	50	18767	- 51
Røde Kors' sanatorium, Sand i Ryfylke	26	24	63	68	-	19	7960	1324 22
I alt på sanatorier	1355	1251 ¹⁾	3196	3103	47	1297	466536	- -
Tuberkulosehjem i fylke:								
Østfold.								
MySEN tub.hjem	22	22	21	14	7	22	7657	6374 21
Åsebråten tub.hjem	28	27	23	11	12	27	10087	7085 28
Haldens tub.hjem	29	26	25	18	6	27	10156	6864 28
Akershus.								
Akers sykehush. tub.avd. ²⁾	40	34	119	88	29	36	12295	3955 34
Asker tub.hjem	22	21	19	12	7	21	8001	- 22
Marie Plahtes Minde ²⁾	32	26	47	36	8	29	11326	- 31
Follo tub.hjem	24	24	19	14	5	24	8957	7899 24
Jesseim tub.hjem	34	33	18	17	5	29	12166	11521 33
Hedmark.								
Elverum tub.hjem	17	17	10	6	6	15	4814	4584 13
Trysil tub.hjem	12	12	12	6	7	11	4082	- 11
Syningom tub.hjem ²⁾	24	24	24	21	4	23	8577	8431 23
Vinger tub.hjem	17	15	7	6	3	13	4951	- 14
Eidskog komm. sykehush ³⁾	14	9	23	11	10	11	4618	4015 13
Stange komm. sykehush ³⁾	20	20	9	7	4	18	7499	5923 21
Ringsaker komm. sykehush ³⁾	24	30	20	15	10	25	9869	8376 27
Finnsal sykehjem ³⁾	16	14	11	3	7	15	5792	- 16
Furnes sykehjem ³⁾	9	7	16	10	5	8	2827	1653 8
Løten sykehjem ³⁾	15	14	11	9	3	13	4975	4975 14
Storelydal sykehush ³⁾	10	9	4	3	3	7	3000	3000 8

¹⁾ Herav 36 for annen sykdom enn tub. ²⁾ Budgettåret 1927–28. ³⁾ Tuberkulosehjemmet.

Tabell 3 (forts.). Antallet av sykeplasser og behandlede tuberkuløse på sanatorier og tuberkulosehjem, kysthospitaler og skrofulesehjem i 1928.

Anstalter for tuberkuløses kur og pleie.	Ant. sykesenger pr. 31/12 1928.	Belegg:					Samlt antall forpleiningsdager.	Herr for patienter innl. etter tuberkulosehjem § 6	Gjennomsnittlig daglig belegg.
		pr. 1/1 1928.	Innlagt i årets løp.	Utgått i året: lev. døde.	pr. 31/12 1928.				
Tynset sykehus ¹⁾	18	16	13	7	6	16	5635	5561	15
Åmot sykehus ¹⁾	20	18	16	9	5	20	6327	6327	17
O p l a n d.									
Lillehammer tub.hjem	31	26	33	27	7	25	9869	6124	27
Øvre Toft kursted	22	13	41	44	2	8	6297	-	17
Røde Kors sykehus for tub., Follebu	26	26	25	19	6	26	9157	7233	25
Søndre Lands sykehus ¹⁾	17	13	16	7	7	15	5456	3282	15
Vestre Slidre sjukeheim ¹⁾	14	8	19	6	11	10	4684	-	13
Østre Toten sykehus ¹⁾	17	12	15	8	5	14	5099	4493	14
Ottadalens tub.hjem og Lom og Skjåk sykestue ¹⁾	19	16	13	2	9	18	6689	6251	18
B u s k e r u d.									
Lier tub.hjem	46	43	51	46	9	39	15713	-	43
Drammens tub.hjem	38	38	36	19	16	39	14217	12975	39
Modum tub.hjem	26	21	18	7	11	21	8122	7333	22
Tørogstad tub.hjem	56	43	49	26	10	56	18033	18993	49
Kongsberg tub.hjem	17	14	17	10	5	16	5957	5328	16
V e s t f o l d.									
Horten tub.hjem	16	12	16	9	4	15	5316	-	15
Larvik tub.hjem	22	22	26	16	13	19	7318	7105	20
Røve tub.hjem	46	35	67	47	9	46	14161	-	39
Granli tub.hjem	31	22	24	10	5	31	10631	9028	29
T e l e m a r k.									
Høgås tub.hjem	24	23	23	13	8	25	8680	6754	24
Furulund tub.hjem	20	17	23	13	10	17	7135	7009	19
Solbakken tub.hjem	41	31	30	8	12	41	10921	-	30
Granlien tub.hjem	18	12	28	19	5	16	5319	4811	15
Tinn komm. helseheim for tub.....	30	19	31	19	2	29	8676	-	24
A u s t - A g d e r.									
Egra tub.hjem	24	25	9	6	8	20	8105	2395	22
Furukollen tub.hjem	37	33	68	52	12	37	12687	5156	35
V e s t - A g d e r.									
Kongsgård tub.hjem	42	38	60	45	11	42	14102	3303	39
Solhøgda tub.hjem	56	51	43	23	15	56	19157	14342	52
R o g a l a n d.									
Førre tub.hjem	19	19	17	10	8	18	6475	5346	18
Nedstrand tub.hjem	17	16	9	7	2	16	5879	5879	16
Ramsvig tub.hjem	53	53	24	14	12	51	18620	13284	51
Høyland tub.hjem	23	-	31	8	1	22	2594	1700	19
H o r d a l a n d.									
Ekely tub.hjem	27	23	17	11	5	24	9593	9593	26
Fagerlid tub.hjem	15	15	8	4	4	15	5444	5138	15
Bjørkelid pleiehjem	34	30	14	4	8	32	11770	11177	32
Lindås tub.hjem	42	40	24	14	11	39	15048	14531	41

¹⁾ Tuberkulosehemmet.

Tabell 3 (forts.). Antallet av sykeplasser og behandlede tuberkuløse på sanatorier og tuberkulosehjem, kysthospitaler og skrofulehjem i 1928.

Anstalter for tuberkuløses kur og pleie.	Ant. sykesenger pr. 31/12 1928.	Belegg:				Samlet antall forpleiningssaker.	Hver for patienter innleidet tuberkuløsens dager.	Gjennomsnittlig daglig belegg.
		pr. 1/1 1928.	Innlagt i årets løp.	Utgått i året: lev. døde.	pr. 31/12 1928.			
Sogn og Fjordane.								
Lærdal pleiehjem ¹⁾	6	8	4	3 3	6	2339	1717	6
Lavik helseheim	21	20	20	18 4	18	7217	6034	20
Måøy sjukeheim.....	14	12	8	11 3	6	3717	3662	10
Gloppe tub.hjem	15	12	5	2 1	14	5009	4541	14
Askvoll pleiehjem	14	9	11	2 6	12	3902	3435	11
Møre.								
Romsdals fogderis tub.hjem	34	34	19	11 13	29	10226	9516	28
Vonheim tub.hjem	44	40	26	11 11	44	15576	15417	43
Volda tub.hjem	18	17	7	7 3	14	6298	6013	17
Haukås tub.hjem	34	33	17	10 9	31	12410	11915	34
Kringsjå tub.hjem	22	18	73	69 1	21	7346	3177	20
Sør-Trøndelag.								
Singsås helseheim	22	18	16	9 4	21	7280	6397	20
Å tub.hjem	25	24	19	11 8	24	8448	7837	23
Melhus tub.hjem	19	19	9	5 5	18	6494	6415	18
Hemne tub.hjem	21	20	7	5 2	20	7171	-	20
Ålens sykehuis	15	9	11	2 4	14	4745	-	13
Opdal sykehjem ¹⁾	12	12	10	9 -	13	3315	3315	9
Orkdal sykehjem ¹⁾	38	39	19	10 7	41	12113	12113	33
Meldal sykehjem ¹⁾	25	25	19	15 9	20	9045	6746	25
Strinda sykehjem ¹⁾	33	26	38	16 17	31	10945	6912	30
Selbu sykehjem.....	36	32	25	20 5	32	12112	11130	33
Rønnebu helseheim	27	-	28	1 1	26	3308	1980	22
Nord-Trøndelag.								
Meråker sykehjem ¹⁾	22	21	14	9 7	19	7777	7133	21
Namdals helseheim	47	47	69	54 16	46	16783	9294	46
Hegra tub.hjem	15	15	14	7 8	14	5140	5140	14
Verdal pleiehjem	18	15	9	3 3	18	6275	6275	17
Steinkjer pleiehjem	18	14	18	8 8	16	6101	5881	17
Trondhjems lægef.s. tub.hjem for barn	33	32	9	8 1	32	11391	9900	31
Nordland.								
Brunnøysund tub.hjem	16	15	9	5 3	16	5440	5388	15
Brunnøysund sanitetsf.s sykestue ¹⁾	6	6	1	- 1	6	2042	2042	6
Vefsn tub.hjem	22	22	12	8 6	20	7939	7936	22
Mo tub.hjem	30	27	22	12 10	27	9943	9690	27
Meløy tub.hjem	16	17	15	17 3	12	5559	5333	15
Røvik tub.hjem	29	26	12	11 3	24	9932	9932	27
Vågan tub.hjem	25	24	14	9 11	18	7953	-	21
Hadsel tub.hjem	20	20	11	7 5	19	6293	6293	17
Sortland tub.hjem	22	21	6	6 -	21	7710	7650	21
Narvik tub.hjem	26	24	26	17 9	24	9459	9423	26
Fredly tub.hjem	14	7	12	6 3	10	2405	1507	7
Bodin tub.hjem	23	23	14	8 6	23	8389	7795	23
Hernes tub.hjem	17	13	11	1 6	17	5548	-	15
Bjerkåsen sykeh. tub.avd.	12	6	17	11 4	8	3342	3095	9
Trøms.								
Gullhaug tub.hjem	27	25	20	8 11	26	9550	8896	26
Ibestad tub.hjem	18	18	9	7 2	18	6290	6290	17

¹⁾ Tuberkulosehjemmet.

Tabell 3 (forts.). Antallet av sykeplasser og behandlede tuberkuløse på sanatorier og tuberkulosehjem, kysthospitaler og skrofulosehjem i 1928.

Anstalter for tuberkuløses kur og pleie.	Ant. sykesenger pr. 31/12 1928.	Belegg:				Samlet antall foreleidnings-dager.	Hver for patienter innl. etter tuberkuløselen § 6.	Gjennomsnittlig daglig belegg,
		pr. 1/1 1928.	Innlagt i årets løp.	Utgått i året: lev. døde.	pr. 31/12 1928.			
Salangen pleiehjem.....	12	12	7	2	7	10	3711	3711 10
Målselv tub.hjem.....	14	13	6	3	4	12	4463	4123 12
Tromsø tub.hjem	42	37	31	16	13	39	13598	13598 37
Lyngen tub.hjem	19	19	9	7	3	18	6949	6949 19
Skjervøy sykestue ¹⁾	10	5	18	14	6	3	1982	1941 5
Kvæfjord sykestue	14	4	36	22	6	12	3677	3322 10
Midtfylkets tub.hjem	35	-	38	1	9	28	4248	4115 24
F i n n m a r k.								
Talvik tub.hjem.....	33	32	47	35	13	31	11668	9399 32
Tanagård tub.hjem	20	20	18	13	5	20	7170	- 20
Karasjok tub.hjem	12	12	16	10	6	12	3827	2860 11
Anna Sophie Brodtkorbs Minde, Vardø	14	11	7	1	4	13	4708	3866 13
Nesseby tub.hjem	13	13	6	3	3	13	4686	4686 13
Kjelvik tub.hjem.....	19	20	18	13	7	18	6257	5366 17
Kautokeino gamle- og tub.hjem	9	1	2	3	-	-	124	118 -
I alt på tuberkulosehjem	2650	2291 ³⁾	2386	1508	743	2426	-	- -
K y s t h o s p i t a l e r.								
Fredriksvern kysthospital	140	135	129	114	5	145	50216	- 137
Hagevik ^{— 2)}	183	161	202	187	12	164	60011	- 167
Tromsø —	66	55	78	77	3	53	20210	- 55
Vadsø —	30	22	32	28	4	22	9933	353 27
I alt på kysthospitaler	419	373	441	406	24	384	-	- -
S k r o f u l o s e h j e m f o r b a r n.								
Trondhjems lægeforenings skrofulosehjem for barn, Stjørdal.....	44	42	27	25	-	44	16772	- 46
Salburå skrofulosehjem, Stjørdal.....	25	25	15	16	-	24	8847	- 24
Talvik barnekoloni.....	44	41	38	31	2	41	14446	1747 40
I alt på skrofulosehjem.....	113	108	5) 75	72	2	109	-	- -
Solvang lysinstitut pr. Kristiansand for kirurgisk tuberkulose	39	32	55	50	2	35	11157	- 31

¹⁾ Tuberkulosehjemmet. ²⁾ Budgettåret 1927—28.

³⁾ Herav 48 for annen sykdom enn tub.

⁴⁾ " 94 " " " "

⁵⁾ " 10 " " " "

Tabell 4. Dødsfall med kjent
Causes de décès,

Nomenklatur- nummer.	Dødsårsaker. (Causes de décès.) L = {Landdistrikter. Districts ruraux.. B = {Byer. Villes.	Riket til- sam- men.	Østfold.		Akershus.		Oslo.		Hedmark.		Opland.		Buskerud.		Vestfold.	
			M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.
<i>I. Misdannelser og sykdommer hos nyfødte.</i>																
0000	Misdannelser	L	81	1	1	-	2	-	1	-	-	3	-	-	-	-
		B	16	-	1	-	-	3	2	-	-	1	-	-	-	-
0100	Medfødt svakhet.....	L	462	20	28	30	15	-	30	21	23	8	20	15	17	9
		B	121	5	4	-	-	14	5	1	1	5	3	3	1	1
0200	For tidlig fødsel.....	L	276	14	8	21	19	-	13	15	14	9	10	6	2	2
		B	84	3	-	-	-	15	16	-	-	-	-	1	5	1
0300	Andre dødsårsaker hos nyfødte	L	65	1	-	4	7	-	4	1	1	2	3	2	2	-
		B	19	-	1	-	-	3	2	-	-	-	-	-	-	2
<i>II. Alderdomssykdommer.</i>																
0500	Alderdomssvakhet.....	L	3132	67	81	60	84	-	77	107	102	129	48	61	36	56
		B	642	16	21	1	6	37	109	2	7	4	8	12	19	7
0600	Alderdomsgangræn.....	L	115	4	5	-	5	-	6	4	5	4	2	6	2	-
		B	24	2	-	-	-	3	7	-	1	1	-	-	-	1
<i>III. Infeksjonssykdommer.</i>																
1000	Tyfoidefeber	L	11	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-
		B	6	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
1010	Paratyfus	L	7	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-
1050	Malaria	L	7	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
		B	4	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1070	Vannkopper	L	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1080	Meslinger	L	33	4	4	1	-	-	-	-	1	1	-	2	1	1
		B	24	1	1	-	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-
1090	Skarlagensfeber	L	14	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	3	1	-
		B	12	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1100	Kikhoste	L	123	-	4	3	4	-	-	4	5	3	2	1	4	1
		B	31	-	1	-	-	4	4	-	1	-	-	1	-	-
1110	Difteri	L	22	-	-	-	2	-	-	1	-	-	-	1	-	-
		B	21	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1120	Influensa med lungeforandringer	L	71	-	1	3	3	-	-	-	-	3	3	4	8	-
		B	33	4	1	-	-	2	5	-	-	1	-	5	-	-
1121	Influensa uten lungeforandringer	L	36	1	3	2	3	-	-	1	1	2	-	1	1	1
		B	14	1	1	-	-	1	2	-	-	-	-	1	1	1
1130	Kusma	L	2	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-
		B	2	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
1150	Infeksjons gastroenteritt, kolerine	L	109	4	9	4	4	-	-	8	3	6	5	2	1	-
		B	61	2	2	1	-	3	8	-	-	-	-	2	2	4
1200	Giktfeber	L	36	1	-	2	1	-	1	2	1	1	1	1	1	-
		B	15	1	1	-	-	2	-	-	-	-	-	1	1	4

dødsårsak fordelt efter fylker i 1928.

par préfecture.

Telemark.		Aust-Agder.		Vest-Agder.		Rogaland.		Hordaland.		Bergen.		Sogn og Fjordane.		Møre.		Sør-Trøndelag.		Nord-Trøndelag.		Nordland.		Trøms.		Finnmark.				
M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.			
1	1	-	-	2	0	-	-	1	1	1	2	-	-	1	-	2	0	-	-	3	3	1	2	-	-	1		
1	1	7	7	7	5	3	3	6	11	9	16	13	-	9	7	3	15	4	8	11	4	14	3	5	3	2		
22	15	1	1	3	3	4	4	8	5	5	13	-	-	7	4	7	2	2	5	11	1	1	1	1	3	7		
7	1	8	4	5	3	3	4	3	7	7	7	-	-	9	7	2	2	5	6	7	7	1	1	6	3	1		
8	-	1	-	1	1	1	-	3	1	1	-	-	-	-	9	-	3	1	1	1	1	1	2	-	-	1		
3	1	3	-	-	-	2	-	1	6	1	1	-	-	-	2	-	-	-	5	1	1	1	1	2	-	-	-	
3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	1	-	1	-	-	-	-
46	57	31	52	44	52	72	88	95	127	216	-	106	-	161	120	159	96	125	71	111	129	150	50	55	31	32		
22	21	8	24	5	20	21	21	26	-	34	67	-	-	1	9	17	17	40	4	8	7	7	4	8	3	2		
3	-	1	5	4	-	1	4	5	-	5	4	-	-	1	1	2	2	1	1	6	2	1	1	1	3	1		
-	-	1	2	4	-	1	4	5	-	5	4	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
-	-	1	2	-	-	1	-	1	-	1	2	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
-	-	1	1	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1		
-	-	1	1	1	-	1	-	1	-	1	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
-	-	1	1	-	-	1	-	1	-	1	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
-	-	1	1	-	-	1	-	1	-	1	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
-	-	1	2	-	-	1	1	2	1	2	-	3	6	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	4	-		
-	-	1	1	-	-	1	1	1	2	-	2	-	4	5	4	1	1	1	1	-	-	-	1	1	-	-		
-	-	1	1	-	-	1	1	1	2	-	2	-	4	5	4	1	1	1	1	-	-	-	1	1	1	5		
-	-	1	1	-	-	1	1	1	2	-	2	-	5	4	4	1	1	1	1	4	3	12	12	9	3	1		
-	-	1	1	-	-	3	1	1	2	-	6	-	3	2	1	1	3	2	1	1	2	1	1	1	1	1		
-	-	1	1	-	-	1	1	2	2	-	3	-	5	4	4	1	1	1	1	2	1	1	1	1	1	1		
-	-	1	1	-	-	1	1	1	2	-	2	-	5	4	4	1	1	1	1	2	1	1	1	1	1	1		
-	-	1	2	1	1	1	1	1	2	-	1	-	1	1	1	1	3	2	1	1	2	1	1	1	1	1		
-	-	1	1	1	1	1	1	1	2	-	1	-	1	1	1	1	3	2	1	1	2	1	1	1	1	1		
-	-	1	1	1	1	1	1	1	2	-	1	-	1	1	1	1	3	2	1	1	2	1	1	1	1	1		
4	2	3	3	2	2	1	1	1	2	-	1	-	4	4	4	5	2	2	3	3	2	2	3	11	3	2		
1	3	-	-	1	1	2	1	1	6	-	2	-	4	3	2	2	1	1	1	1	-	-	1	1	1	2		
1	-	-	-	1	1	2	1	1	1	-	-	-	3	2	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		

Tabell 4 (forts.). Dødsfall med kjennetegn

Nomenklatur- nummer.	Dødsårsaker.	Riket til- sam- men.	Østfold.		Akershus.		Oslo.		Hedmark.		Opland.		Buskerud.		Vestfold.	
			M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.
1210	Rosen	L 65 B 31	-	-	7	3	-	4	-	4	-	3	2	1	2	-
1220	Septikæmi, blodforgiftning...	L 172 B 100	4	1	13	7	-	-	21	16	3	4	8	6	7	2
1230	Akutt poliomyelitt.....	L 18 B 2	1	1	4	-	-	2	-	2	2	1	-	-	1	-
1240	Epidemisk encephalitt.....	L 8 B 2	-	-	2	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1
1250	Epidemisk cerebrospinalmeningitt.....	L 14 B 7	-	-	2	-	-	1	2	-	-	2	-	-	-	1
1260	Pemfigus hos nyfødte	L 2 B 1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
1300	Stivkrampe.....	L 3 B 1	1	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1
1310	Aktinomykose	L 2 B -	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
1400	Lunge- ogstrupetuberkulose	L 2441 B 1052	49	62	87	108	-	-	180	167	73	88	57	70	58	52
			23	21	1	2	-	-	-	-	3	7	3	5	24	18
															30	12
1410	Tuberkuløs meningitt	L 408 B 124	9	11	10	9	-	-	13	15	16	17	16	10	3	11
			4	2	-	-					1	-	1	-	1	4
1420	Tarm- og bukhinnetuberkulose	L 79 B 42	1	4	4	2	-	-	6	7	2	3	2	5	4	-
			-	2	-	-				1	-	1	-	2	-	1
1430	Urogenitaltuberkulose	L 47 B 18	-	-	-	-	-	-	4	2	-	-	-	-	1	-
1440	Ben- og leddtuberkulose	L 52 B 24	4	1	1	1	-	-	5	4	4	2	3	3	1	1
1450	Miliærtuberkulose	L 48 B 30	-	2	-	5	-	-	3	1	3	1	1	2	4	1
1460	Skrofulose	L 11 B 4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	1
1470	Tuberkulose i andre organer	L 1 B 6	-	-	1	-	-	2	2	1	-	-	-	-	-	1
1500	Malign lymfogranulomatose..	L 21 B 7	1	1	1	2	-	-	2	1	2	2	-	-	2	-
1510	Spedalskhet	L - B 10	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1520	Syfilis medfødt	L 8 B 8	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	1
1521	— erhvervet	L 9 B 18	-	1	1	-	-	4	1	-	-	-	-	-	-	-
1600	Andre infeksjonssykdommer..	L 7 B 6	1	-	1	-	-	2	1	-	-	1	1	-	1	-

¹⁾ Herav 1 m. med uopgitt bosted.

dødsårsak fordelt efter fylker i 1928.

Tabell 4 (forts.). Dødsfall med kjent

Nomenklatur- nummer.	Dødsårsaker.	Riket til- sam- men.	Østfold.		Akershus.		Oslo.		Hedmark.		Opland.		Buskerud.		Vestfold.		
			M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	
<i>IV. Blodsykdommer og hæmorragiske diateser.</i>																	
2000	Perniciøs anæmi	L B	54 20	2 1	2 1	3 -	9 1	- -	- 3	4 1	7 1	- -	3 1	2 1	1 1	1 1	
2010	Leukæmi.....	L B	24 13	- 1	- -	- -	- -	- 4	- 2	1 -	- -	1 -	3 -	2 -	1 -	1 1	
2020	Pseudoleukæmi	L B	2 2	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- 1	- -	
2030	Hæmofili	L B	6 1	- -	- -	- -	- -	- -	- -	1 -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	
2040	Purpura, Werlhofs sykdom ..	L B	8 4	1 -	- -	- -	1 -	- -	- -	- -	- -	- -	- 1	1 -	- -	- -	
2050	Andre blodsykdommer	L B	10 14	- -	- -	- -	2 -	- 2	- 5	- -	- -	- -	1 -	- -	1 1	1 1	
<i>V. Ernærings- og indre sekresjonssykdommer.</i>																	
2300	Gikt (arthritis urica).....	L B	7 3	- -	- -	- -	1 -	- -	- 1	- -	- -	- -	1 -	- -	- -	- -	
2310	Skjørbuk.....	L B	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	
2320	Barlows sykdom	L B	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	
2350	Rakitt, engelsk syke	L B	25 6	- -	1 -	1 -	- 3	- -	- -	- -	3 -	- -	1 -	- -	1 -	- -	
2360	Sukkersyke	L B	176 110	4 2	9 5	14 -	18 -	- 12	- 32	7 1	10 2	7 1	11 2	4 3	2 2	1 2	6 3
2370	Pituitaria-sykdommer	L B	12 1	- -	- -	1 -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	
2380	Diabetes insipidus	L B	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	
2390	Basedows sykdom	L B	5 2	- -	- -	- -	2 -	- -	- 2	- -	- -	- -	- 1	- -	- -	- -	
2400	Myksødem	L B	2 2	- -	- -	- -	- -	- -	- 1	- -	1 -	- -	- 1	- -	- -	- -	
2410	Addison sykdom	L B	7 5	- -	1 -	1 -	1 -	- 1	- 2	- -	- -	- -	- 2	- -	- -	- 1	
2420	Infantil tetani	L B	9 2	3 1	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	
2440	Lymphatiske diateser	L B	3 1	- -	- -	1 -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	1 -	- -	- 1	- -	
2460	Andre ernærings- og indre sekresjonssykdommer	L B	5 3	- -	- -	- -	1 -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- 1	- 1	- 1	

dødsårsak fordelt efter fylker i 1928.

Tabell 4 (forts.). Dødsfall med kjent

Nomenklatur- nummer.	Dødsårsaker.	Riket til- sam- men.	Østfold.		Akershus.		Oslo.		Hedmark.		Opland.		Buskerud.		Vestfold.	
			M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.
<i>VI. Nervesykdommer. Sinnsykkdommer. Sanseorganenes sykdommer.</i>																
2600	Apopleksi	L 1543 B 812	46 27	40 44	75 1	85 6	- 110	- 162	43 7	74 -	41 4	63 7	28 17	39 31	28 14	45 18
2610	Hjerneabscess, purulent meningeitt.....	L 86 B 44	6 1	2 2	2 -	2 -	- 5	- 2	6 1	1 -	2 -	3 -	1 1	1 2	3 -	3 -
2620	Ryggmargstæring	L 13 B 4	1 1	1 -	- -	- -	- -	- 1	1 -	- -	- -	- -	- -	1 -	- -	- -
2630	Epilepsi.....	L 61 B 10	1 -	4 -	5 -	3 -	- 1	- 1	2 1	- -	1 -	4 -	1 -	- -	1 -	1 -
2640	Kramper hos småbarn.....	L 124 B 20	7 1	6 1	9 1	3 -	- -	- 1	7 1	1 -	3 -	1 1	2 1	- 1	4 -	2 1
2660	Andre nervesykkdommer	L 123 B 72	4 4	5 2	15 -	11 1	- 11	- 15	6 -	5 -	5 -	2 -	3 3	2 2	1 4	1 -
2700	Paralysis generalis.....	L 5 B 13	- -	- -	- -	- -	- -	- -	1 -	- -	- -	- -	- 1	- -	1 1	- -
2750	Andre sinnssykkdommer.....	L 37 B 19	2 1	1 1	2 -	4 -	- -	- 7	- -	3 -	1 -	2 -	2 -	2 -	- -	- -
2800	Ørebetendelse	L 24 B 16	1 2	- -	3 -	1 -	- 3	- 1	1 -	- -	2 -	1 -	1 -	- -	1 1	- 1
2810	Andre sykkdommer i sanseorganene	L B	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -
<i>VII. Cirkulasjonsorganenes sykdommer.</i>																
3000	Perikarditt	L 10 B 4	- 1	- -	- -	- -	- -	- 2	- -	- -	- -	- -	- 1	- -	1 -	1 -
3010	Akutt endokarditt	L 25 B 17	2 -	1 -	2 -	1 -	- 5	- 2	- -	- 1	- -	- 1	- -	1 -	1 -	1 -
3020	Kronisk endokarditt, klappefeil	L 1023 B 500	26 6	32 23	59 1	63 1	- 61	- 88	30 2	58 4	28 -	41 5	28 7	38 12	17 12	24 14
3030	Kronisk hjertemuskelsykkdom.	L 342 B 243	6 8	14 7	12 2	20 43	- 46	- 1	17 1	11 -	5 -	11 9	16 7	19 1	15 4	10 -
3040	Arteriosklerose	L 914 B 485	48 25	21 18	71 4	54 3	- 50	- 72	31 2	18 4	28 2	23 4	25 8	15 20	30 27	29 29
3041	Aneurysma aortae	L 10 B 12	2 -	1 1	- -	- 3	- 1	- -	1 -	- -	1 -	- 1	- -	- -	- -	- -
3042	Andre aneurysmer	L B	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -
3050	Blodpropp	L 98 B 56	- 1	3 1	4 1	5 -	- 12	- 19	4 -	4 -	2 -	4 -	3 2	5 2	- 2	6 3
3060	Blodåresykkdommer	L 8 B 6	- -	- -	1 -	- -	- -	- 2	- -	- -	- -	- 1	- -	1 1	- -	1 1
3070	Andre sykkdommer i kretsløpsorganene	L 36 B 19	2 -	1 -	2 -	2 -	- 3	- 2	- -	- -	- 1	- 1	- 1	- 1	- 1	- 1

¹⁾ Herav 1 m. med uopg. bosted. ²⁾ Herav 2 m. med uopg. bosted.

dødsårsak fordelt efter fylker i 1928.

Telemark.		Aust-Agder.		Vest-Agder.		Rogaland.		Hordaland.		Bergen.		Sogn og Fjordane.		Møre.		Sør-Trøndelag.		Nord-Trøndelag.		Nordland.		Trøms.		Finnmark.		
M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	
25	27	34	27	19	26	39	46	84	70	-	-	21	35	66	57	49	47	27	47	65	45	30	28	12	9	
25	16	15	21	9	13	26	32	-	-	35	43	1	-	16	21	19	30	4	8	9	13	2	2	1	2	
3	1	2	1	1	3	-	1	9	4	-	-	1	4	1	1	2	1	-	-	6	3	3	4	-	-	
1	-	-	-	-	-	4	2	-	-	7	6	-	-	3	-	2	1	1	1	1	1	1	1	-	-	
1	-	-	-	3	1	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	1	1	3	-	-	1	3	3	-	-	1	4	3	2	1	1	1	1	1	2	2	1	1	1	
6	-	3	1	-	-	5	1	6	5	-	-	1	2	5	3	6	3	4	2	8	1	1	4	6	5	
1	1	-	1	1	-	2	1	-	-	3	1	-	-	2	-	2	2	3	3	5	4	1	1	1	1	
2	1	2	4	4	2	4	3	2	3	-	-	5	5	2	4	3	2	2	3	1	2	4	2	1	-	
1	1	-	1	1	2	3	1	-	-	5	5	-	-	2	1	2	2	2	3	1	2	2	1	1	-	
1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	
-	1	1	1	1	-	4	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	2	1	1	-	
-	1	1	1	1	-	2	2	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	1	1	-	
1	-	1	1	1	-	1	2	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
2	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	2	-	-	-	
-	1	-	-	1	-	1	-	1	2	-	-	2	-	1	-	-	2	-	-	1	1	1	1	-	1	
1	-	-	-	-	-	1	-	1	2	-	-	1	-	1	-	1	2	-	-	1	1	1	1	-	1	
22	30	18	20	11	21	25	21	39	36	-	27	44	16	25	17	46	25	34	16	31	35	33	17	23	11	5
5	14	3	9	7	11	12	33	-	-	-	-	-	5	13	23	33	1	3	3	3	3	3	3	6	3	3
7	7	12	9	12	8	6	9	12	12	-	12	5	13	7	8	4	11	6	10	8	2	5	-	2	1	
7	8	7	6	6	3	13	5	-	-	13	10	-	1	4	10	9	7	-	2	2	-	-	-	-	-	
19	14	22	15	28	18	30	17	55	44	-	28	36	1	1	7	3	11	8	-	14	37	13	9	4	3	2
7	11	4	5	14	12	29	31	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	4	-	3	2	3	3	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
1	2	1	2	1	5	2	3	3	8	-	-	3	2	3	3	3	2	1	-	1	6	1	2	1	2	
-	4	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	1	2	1	2	-	-	-	4	1	-	-	1	-	2	-	-	-	-	-	1	3	2	2	1	1	
-	-	-	-	1	-	-	-	3	2	-	-	3	-	2	1	-	-	-	-	1	2	1	1	-	-	

Tabell 4 (forts.). Dødsfall med kjent

Nomenklatur- nummer.	Dødsårsaker.	Riket til- sam- men.	Østfold.		Akershus.		Oslo.		Hedmark.		Opland.		Buskerud.		Vestfold.	
			M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.
VIII. Åndedrettsorganenes sykdommer.																
3500	Akutt strupe- og luftrørskatarr	L	102	9	5	7	2	-	8	7	4	3	2	2	-	-
		B	45	2	3	-	-	4	8	-	-	-	2	1	-	-
3510	Kronisk bronkitt.....	L	246	6	10	11	23	-	-	6	15	7	8	8	9	7
		B	124	1	4	1	-	16	30	1	-	1	2	1	-	6
3520	Katarralsk lungebetendelse, kapillær bronkitt.....	L	694	29	15	18	25	-	-	16	16	24	17	14	19	21
		B	400	7	11	-	-	48	80	3	1	1	1	5	8	7
3530	Krupøs (lobær) lungebetendelse	L	919	35	24	66	44	-	23	41	22	23	24	23	21	18
		B	342	15	9	2	-	46	52	4	-	2	2	7	8	10
3540	Pleuritt, Empyem.....	L	57	-	1	2	1	-	5	1	2	1	1	-	2	1
		B	39	-	-	-	-	8	6	1	-	-	-	-	2	1
3550	Lungegangræn.....	L	14	1	-	1	2	-	-	1	-	-	-	1	-	1
		B	2	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-
3560	Lungeabcess.....	L	11	-	1	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-
		B	8	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	1
3570	Bronkial asthma.....	L	85	1	6	1	1	-	-	5	6	2	3	2	1	4
		B	31	-	-	1	-	8	6	-	-	1	1	1	1	2
3580	Lungeenfysem.....	L	7	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-
		B	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
3590	Andre sykdommer i åndedrettsorganene.....	L	27	-	1	4	4	-	1	1	3	2	-	-	-	-
		B	17	-	1	-	-	4	6	-	-	-	-	-	-	-
IX. Fordøielsesorganenes sykdommer.																
4000	Mavesår	L	120	5	3	10	2	-	5	5	4	3	3	1	6	1
		B	55	-	-	-	-	13	8	-	-	-	1	1	2	-
4010	Sår i tolvfingertarmen	L	12	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
		B	12	1	-	-	-	1	2	-	-	-	-	-	-	-
4020	Kronisk mavetarmkatarr	L	48	1	-	2	1	-	3	4	3	1	1	3	2	-
		B	20	1	2	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	1
4030	Barneatrofi	L	14	-	-	1	1	-	-	1	-	1	1	1	1	-
		B	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
4040	Blindtarmbetendelse.....	L	163	5	3	4	8	-	5	8	11	2	7	1	3	4
		B	49	4	2	1	-	6	5	-	1	-	-	-	3	-
4050	Brokk	L	47	-	1	2	-	-	6	2	1	2	-	1	-	1
		B	22	-	-	-	-	1	3	-	-	-	-	1	-	-
4060	Tarmslyng	L	139	5	7	5	5	-	8	6	4	4	6	2	4	2
		B	53	2	-	-	-	6	11	-	1	-	-	2	2	1
4070	Andre sykdommer i maye og tarm.....	L	36	3	1	3	-	-	-	3	-	3	-	-	-	1
		B	8	1	-	-	-	1	4	-	-	-	-	-	-	-
4100	Akutt gul leveratrofi.....	L	7	2	-	-	1	-	-	1	-	-	-	1	-	-
		B	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
110	Leverkirrose.....	L	20	-	1	-	-	8	2	-	3	2	3	-	1	2
		B	23	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	2	1

dødsårsak fordelt efter fylker i 1928.

Telemark.		Aust-Agder.		Vest-Agder.		Rogaland.		Hordaland.		Bergen.		Sogn og Fjordane.		Møre.		Sør-Trøndelag.		Nord-Trøndelag.		Nordland.		Trøms.		Finnmark.			
M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.		
4	1	2	1	1	1	4	3	7	7	-	-	1	3	-	-	1	-	-	-	4	3	2	2	2	1	1	-
-	1	2	2	2	2	1	4	-	-	2	4	-	-	3	3	2	2	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-
3	7	1	3	5	4	3	8	10	11	-	-	6	6	3	5	2	2	6	6	11	11	4	3	7	3	-	1
6	4	-	1	3	5	3	7	-	-	8	7	-	-	-	-	1	1	8	1	-	-	1	-	-	-	1	-
17	20	8	31	11	15	20	16	29	36	-	-	11	18	23	36	25	25	19	19	11	17	25	27	16	19	6	3
10	6	6	15	6	11	24	30	-	-	31	19	-	-	5	9	10	9	2	2	6	6	4	5	3	2	2	2
14	11	17	15	20	29	28	23	54	60	-	-	21	34	35	16	29	29	25	25	23	24	20	15	6	2	1	5
9	5	8	8	5	21	9	19	-	-	25	23	1	1	7	3	5	12	-	3	5	-	3	3	2	1	2	2
3	3	3	-	-	2	1	3	4	3	-	-	3	1	1	1	3	2	-	-	4	1	1	2	1	-	-	-
1	-	1	-	1	-	3	1	-	-	-	2	-	1	2	2	3	3	2	-	1	1	-	1	-	-	-	-
1	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	2	1	-	-	
1	1	-	-	1	2	2	3	4	2	-	2	5	1	6	2	5	-	-	6	5	2	-	-	1	-	-	
1	1	1	1	-	-	1	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	2	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-
-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	4	-	2	1	1	1	1	2	-	1	-	-
-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	1	1	1	2	-	-	-	
3	2	3	3	4	-	4	-	1	2	7	4	-	7	9	1	5	5	5	3	5	2	1	1	2	-	2	-
-	-	2	-	1	1	1	-	1	1	-	-	1	-	1	-	2	2	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-
2	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	1	-	1	-	2	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2	1	5	1	1	1	1	-	3	3	1	1	1	1	1	-	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	1	-	-	-	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
2	2	1	2	2	1	5	6	3	3	10	4	-	5	-	7	7	12	3	2	7	1	7	8	5	4	1	3
1	1	-	-	1	2	2	2	-	4	-	-	3	-	1	3	1	2	3	2	1	3	3	1	2	2	1	
3	4	7	4	3	1	4	-	8	3	-	3	4	-	6	3	5	2	2	1	3	4	3	1	1	2	-	
2	-	1	1	1	-	3	7	-	-	3	4	-	-	2	-	8	5	2	1	3	1	1	-	-	-	1	
1	1	2	1	1	1	1	1	2	1	-	1	-	1	-	1	-	1	1	1	1	1	3	2	1	1	-	
1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	-	-	1	-	1	-	1	-	1	1	1	-	1	1	-	-	-	-

Tabell 4 (forts.). Dødsfall med kjent

Nomenklatur- nummer.	Dødsårsaker.	Riket til- sam- men.	Østfold.		Akershus		Oslo.		Hedmark.		Opland.		Buskerud.		Vestfold.		
			M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	
4120	Galleveissykdom med galle- sten	L	42	-	4	1	5	-	1	5	-	3	-	1	-	-	
		B	26	-	1	-	-	1	2	-	-	2	1	3	-	1	
4130	Galleveissykdom uten galle- sten	L	17	1	-	2	1	-	-	2	-	2	1	-	-	1	
		B	13	-	1	-	-	1	3	-	-	-	-	-	-	1	
4140	Andre sykdommer i leveren..	L	26	-	1	-	2	-	-	-	-	1	-	2	2	-	
		B	16	-	1	-	-	2	5	-	-	1	-	1	-	-	
4200	Sykdommer i pankreas	L	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
		B	2	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	
4300	Peritonitt uten kjent årsak..	L	93	5	4	4	6	-	-	1	-	2	4	5	1	1	
		B	50	1	3	-	-	4	14	1	-	-	1	-	2	2	
4500	Andre sykdommer i fordeielses- organene	L	17	1	1	1	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	
		B	7	-	-	-	-	1	3	-	-	-	1	-	-	-	
<i>X. Sykdommer i urinorganene.</i>																	
5000	Akutt nefritt.....	L	63	3	1	2	3	-	-	6	-	4	2	1	2	1	
		B	21	-	-	-	-	8	2	-	-	-	-	1	-	-	
5010	Kronisk nefritt.....	L	¹⁾ 469	18	19	29	22	-	-	21	13	16	14	18	10	12	
		B	271	8	7	-	-	45	51	1	1	-	2	3	4	6	
5020	Nyre- og blæresten.....	L	11	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	
		B	14	-	1	-	-	4	1	-	1	-	-	-	1	-	
5030	Cystopyelonefritt.....	L	96	3	4	7	2	-	-	5	2	3	2	6	-	1	
		B	54	1	2	1	-	3	5	1	-	-	-	1	1	1	
5040	Andre sykdommer i urin- organene	L	35	-	-	3	1	-	-	2	-	2	-	2	-	4	
		B	20	-	-	-	-	5	5	-	-	1	1	-	-	-	
<i>XI. Sykdommer i kjønns- organene.</i>																	
(Veneriske sykdommer undtatt.)																	
5200	Urinrørforsnevring	L	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
		B	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
5210	Prostatahypertrofi	L	159	8	-	7	-	-	-	7	-	19	-	4	-	10	
		B	38	3	-	-	-	15	-	-	1	-	-	-	-	-	
5220	Andre sykdommer i de man- lige kjønnsorganer	L	2	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
		B	2	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	
5230	Betendelse i eggestokk og eggleder	L	2	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
		B	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
5240	Andre sykdommer i de kvinne- lige kjønnsorganer	L	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
		B	4	-	-	-	-	-	4	-	-	-	-	-	-	-	
<i>XII. Sykdommer i svanger- skap og barselseng.</i>																	
5500	Forliggende morkake.....	L	2	-	1	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	1	
		B	7	-	1	-	-	-	2	-	-	2	-	-	-	-	
5510	Andre blødninger	L	11	-	2	-	3	-	-	-	-	2	-	-	-	-	
		B	2	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	
5550	Livmorbristning	L	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
		B	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	

¹⁾ Herav 2 m. med uopg. bosted.

dødsårsak fordelt efter fylker i 1928.

Tabell 4 (forts.). Dødsfall med kjent

Nomenkatur- nummer.	Dødsårsaker.	Riket til- sam- men.	Østfold.		Akershus		Oslo.		Hedmark.		Opland.		Buskerud.		Vestfold.		
			M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.
5600	Eklampsi.....	L B	25 2	-	2	-	2	-	-	-	-	-	2	-	1	-	1
5610	Barselfeber efter fødsel.....	L B	37 14	-	1	-	1	-	-	1	-	3	-	1	-	1	-
5620	— « abort	L B	10 20	-	-	-	1	-	12	-	-	-	3	-	1	-	-
5630	Ekstrauterint svangerskap	L B	3 2	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
5700	Andre svangerskaps- og barsel- sykdommer	L B	10 4	-	1	-	1	-	-	-	-	1	-	2	-	-	-
<i>XIII. Sykdommer i ben og ledd.</i>																	
6000	Osteomyelitt, periostitt	L B	15 6	-	1	-	-	-	2	-	-	1	-	-	2	1	-
6010	Deformerende leddgikt	L B	11 4	-	3	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
6020	Andre sykdommer i ben og ledd	L B	13 6	-	-	-	1	-	1	1	-	-	1	-	1	-	-
<i>XIV. Sykdommer i hud og bindevev.</i>																	
6500	Akutt dermatitt, eksem	L B	6 5	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-
6510	Pemfigus hos voksne	L B	2 1	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
6520	Andre sykdommer i hud- og bindevev	L B	4 3	-	-	-	-	-	2	-	-	1	-	-	1	-	-
<i>XV. Skulster.</i>																	
<i>Kreft:</i>																	
7001	Lebe	L B	30 -	1	-	4	2	-	-	2	1	2	-	2	1	-	-
7002	Tunge	L B	21 5	1	-	2	1	-	3	-	2	1	-	1	-	1	-
7003	Munnslimhinne	L B	13 4	-	1	-	1	-	2	1	1	1	-	1	1	1	1
7004	Overkjeve	L B	24 14	1	-	1	4	-	1	-	1	-	1	1	-	-	1
7005	Svelg	L B	4 4	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-
7006	Spiserør.....	L B	86 47	5	2	1	2	-	10	1	-	4	3	3	1	1	6
7010	Mavesekk	L B	1196 442	42	33	60	61	-	77	82	51	58	38	42	36	37	31
											5	2	1	14	13	9	15

dødsårsak fordelt efter fylker i 1928.

Tabell 4 (forts.). Dødsfall med kjent

Nomenklaturnummer.	Dødsårsaker.	Riket til sammen.	Østfold.		Akershus.		Oslo.		Hedmark.		Oppland.		Buskerud.		Vestfold.		
			M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	
7021	Tynntarm	L B	20 10	2 - 1	1	-	1	-	-	1	-	1	4	2	-	-	
7022	Tykk tarm	L B	76 39	5 -	8	6 1	6 -	-	7 11	-	3 1	2 1	3 4	1	3	3	
7023	Rectum	L B	79 36	8 1	1	6 -	3 -	-	8 8	-	3 3	6 -	5 1	1	5	1	
7024	Lever, galleblære	L B	107 60	8 - 2	7	2 -	6 -	-	6 11	-	2 -	6 -	4 4	3 1	3	2	
7025	Pankreas	L B	12 11	-	1	2	-	-	2 3	-	-	1	-	2	-	-	
7026	Larynx	L B	14 7	1 -	-	2	-	-	3 -	-	-	-	-	-	-	-	
7027	Lunger	L B	14 6	2 -	-	1	1	-	3 -	-	3	-	1	-	1	-	
7028	Nyrer, gl. suprarenales	L B	9 6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	
7029	Urinblære, urinveier	L B	31 16	3 - 1	2	1 -	1	-	5 -	-	2	2	-	-	3	-	
7031	Uterus	L B	100 77	-	2	-	14	-	-	24	-	-	10	4	6	2	
7032	Ovarier	L B	34 19	-	1	-	6	-	-	-	-	2	-	1	-	1	
7040	Brystkjertelen	L B	107 79	-	3	-	17	-	-	23	-	-	6	10	3	4	
7041	Xtre genitalier	L B	9 8	-	-	-	-	-	1 -	4	-	-	-	1	2	-	
7042	Testis	L B	3 1	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	
7043	Prostata	L B	73 29	1 1	-	6	-	-	10	-	8	-	5	-	9	7	
7044	Kjertelorganer (andre enn brystkjertelen)	L B	11 1	1 -	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	2	1	
7050	Huden	L B	25 11	4 -	-	1	2	-	-	3	-	-	2	-	1	2	
7055	Underlivet (uten angivelse av organ)	L B	77 40	4 1	1 2	2	4	-	-	4 9	3	6	1	4	2	3	
7060	Forskjellig lokalisasjon, uopgitt)	L B	1) 92 52	2 - 1	1 -	7	2	-	7 19	-	2	-	4	1	1	2	
	Kreft i alt	L B	1) 2267 1024	86 26	64 23	105 4	135 7	-	151 205	-	90 8	103 4	63 4	89 6	63 26	66 21	56 24

¹⁾ Herav 1 m. med uopgitt bosted.

dødsårsak fordelt efter fylker i 1928.

Telemark.																											
M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.
1	-	2	-	1	-	1	-	1	-	1	-	1	-	1	-	1	-	1	-	1	-	1	-	1	-	1	-
-	1	1	-	2	-	2	-	2	-	1	-	1	-	1	-	4	4	4	4	1	-	1	-	1	-	1	-
-	-	2	-	2	-	2	-	2	-	1	-	1	-	1	-	5	5	3	3	3	3	3	3	4	4	4	4
3	-	4	4	2	1	1	-	1	2	1	-	1	1	2	-	5	5	3	3	3	3	3	3	2	2	2	2
-	-	2	-	1	-	1	-	1	-	1	-	1	-	1	-	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4
-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2
1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	1	-	2	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	1	-	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	1	-	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	1	-	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	1	-	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	1	-	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	1	-	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	1	-	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2
-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	1	-	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
4	-	2	-	-	-	-	-	-	-	5	-	7	-	7	-	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3
-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	1	-	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2
2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	1	-	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	1	-	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2
3	-	2	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	1	-	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4
1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	1	-	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5
2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	1	-	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	1	-	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	1	-	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	1	-	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
3	-	2	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	1	-	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4
1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	1	-	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5
2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	1	-	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	1	-	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	1	-	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	1	-	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	1	-	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	1	-	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
46	41	34	36	41	30	51	58	60	78	64	56	66	77	80	60	61	71	90	82	47	34	17	17	17	17	17	17
19	33	14	24	17	19	32	49	-	-	42	70	-	-	1	21	15	32	39	6	15	3	7	7	7	7	7	2

Tabell 4 (forts.). Dødsfall med kjent

Nomenklatur- nummer.	Dødsårsaker.	Riket til- sam- men.	Østfold.		Akershus.		Oslo.		Hedmark.		Opland.		Buskerud.		Vestfold.		
			M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	
Sarkom :																	
7500	Hud- og bindevev	L	9	-	2	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
		B	4	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
7510	Bensystemet	L	44	3	2	3	2	-	1	1	2	1	1	3	1	-	2
		B	18	1	-	-	-	1	4	-	1	3	1	3	1	-	1
7520	Sarkom i indre organer	L	44	-	3	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
		B	12	1	-	-	-	1	4	-	-	-	-	-	-	-	-
7550	Sarkom i andre organer	L	16	1	1	4	1	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-
		B	10	-	1	-	-	2	2	-	-	-	1	-	-	-	-
	Sarkomer i alt		L	113	4	8	8	4	-	2	2	5	5	5	1	2	2
		B	44	2	2	-	-	5	7	-	-	1	-	-	1	2	2
	Maligne svulster i alt		L	1)2380	90	72	113	139	-	92	105	68	94	68	67	58	51
		B	1068	28	25	4	7	156	212	8	4	4	7	26	21	25	37
7700	Andre svulster	L	82	-	3	6	5	-	-	3	1	1	2	2	2	5	5
		B	76	1	-	-	1	20	19	1	-	-	-	1	3	5	5
XVI. Kroniske forgiftninger.																	
8000	Kronisk alkoholisme	L	1) 8	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
		B	10	1	-	-	-	2	-	1	-	-	1	-	1	-	-
8200	Andre kroniske forgiftninger med organisk stoff	L	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
		B	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
	Samtlige dødsfall av sykdommer		L	1)19226	588	568	865	897	-	656	785	594	651	483	459	392	422
		B	8201	226	249	21	31	1117	1429	43	32	30	59	160	195	191	214
XVII. Voldsom og unaturlig død.																	
8500	Drukning	L	3) 342	15	2	14	4	-	28	2	10	5	5	-	5	1	22
		B	145	9	-	-	-	28	-	-	-	-	10	-	9	-	-
8510-	Andre ulykkeshendelser	L	411	22	4	35	8	-	-	16	9	15	6	17	5	29	5
8699		B	1) 253	11	4	-	-	60	30	-	2	-	5	3	10	5	5
8700-	Selvmord	L	115	7	-	15	-	-	-	23	4	12	1	2	1	5	2
8799		B	69	-	-	1	-	26	7	-	-	-	1	1	2	1	1
8800-	Mord og drap	L	16	-	-	-	1	-	-	2	-	1	1	2	1	1	1
8900		B	11	1	-	1	-	5	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Dødsfall ved unaturlig død		L	884	44	6	64	13	-	51	18	33	8	26	8	57	10
		B	478	21	4	2	-	119	40	-	2	-	16	4	21	6	6
XVIII. Uopgitt eller ubestemt angitt dødsårsak.																	
9000	Plutselig død	L	510	19	18	37	26	-	-	13	15	19	25	22	8	13	10
		B	254	11	5	-	2	63	51	1	1	-	1	7	7	8	6
9010	Andre tilfelle	L	1) 683	7	9	8	13	-	-	7	9	18	26	8	16	10	5
		B	66	2	-	-	-	17	11	-	-	-	-	-	-	1	-
	Sum døde i alt		L	1)21303	658	601	974	949	-	727	777	664	710	539	491	472	447
		B	8999	260	258	23	33	1316	1531	44	35	30	60	183	206	221	226

Anm. De nomenklaturnummer hvorunder der ikke forekom dødsfall i 1928 er ikke tatt

1) Herav 1 m. med uopg. bosted. 2) Herav 8 m. med uopg. bosted. 3) Herav 3 m. med uopg.

dødsårsak fordelt efter fylker i 1928.

Telemark.		Aust-Agder.		Vest-Agder.		Rogaland.		Hordaland.		Bergen.		Sogn og Fjordane.		Møre.		Sør-Trøndelag.		Nord-Trøndelag.		Nordland.		Trøns.		Finnmark.		
M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	
-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	1	1	1	1	-	1	-	
-	2	2	1	5	1	1	-	1	1	-	2	1	-	3	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	-	
1	1	-	2	1	-	1	-	1	-	3	4	-	1	-	1	1	3	1	2	1	1	1	3	1	2	
1	2	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	1	1	1	1	-	-	-	-	
2	2	3	2	7	2	1	2	-	5	-	5	-	4	1	-	3	2	5	3	4	3	3	2	4	1	2
4	1	1	-	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	2	3	1	2	3	1	1	2	-	-	
48	44	36	43	43	31	53	58	65	83	-	67	58	71	80	84	63	64	73	92	86	48	36	19	17		
23	34	15	24	18	20	33	49	-	-	46	71	-	1	22	17	35	39	7	7	7	15	5	7	7	2	
2	2	-	3	2	4	-	1	1	2	-	-	3	3	3	5	4	3	3	3	6	2	2	-	-	1	
1	2	-	1	-	-	1	2	-	-	3	3	-	-	4	3	3	-	-	-	-	2	2	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
407	372	323	321	304	339	481	474	822	903	-	482	567	673	658	596	624	624	425	512	768	737	378	348	194	200	
208	203	111	149	125	165	330	413	-	-	474	549	9	9	164	181	260	330	44	57	101	116	55	66	47	38	
10	1	6	-	5	-	15	3	35	8	-	14	1	23	6	26	3	13	3	13	1	43	3	20	1	14	2
2	-	-	8	3	23	4	-	-	-	14	-	1	-	8	1	10	-	-	1	3	-	3	1	5	-	
15	1	6	2	13	5	6	3	43	8	-	30	10	26	10	14	5	15	4	11	3	15	10	5	4	11	4
10	-	4	1	7	-	12	11	-	-	-	30	10	-	-	7	2	12	4	2	7	2	-	2	-	-	
3	3	1	-	3	-	1	1	6	-	-	6	4	-	2	1	2	2	2	-	8	3	2	-	2	-	
1	2	1	-	-	1	5	1	-	-	-	6	-	1	-	-	3	1	-	-	1	-	-	3	1	-	
-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
28	5	13	2	21	5	21	7	84	16	-	50	15	50	18	41	10	30	9	26	5	68	17	28	5	27	6
13	2	5	1	15	4	41	16	-	50	-	50	1	-	15	3	25	5	2	1	11	2	5	2	8	1	
14	12	14	8	12	9	8	15	24	14	-	3	6	8	14	10	14	25	18	6	8	16	12	11	7	3	3
4	8	5	2	1	3	14	14	-	-	3	-	6	-	3	5	10	5	-	3	2	-	1	2	-	-	
16	14	4	3	22	25	9	21	23	11	-	5	2	-	13	33	19	36	12	13	8	10	43	41	47	54	33
3	2	2	-	1	1	4	2	-	-	5	2	-	2	1	-	1	1	-	1	1	4	1	-	1		
465	403	354	334	359	378	519	517	953	944	-	553	632	743	718	662	664	465	535	895	807	464	414	257	245		
228	215	123	152	142	173	389	445	-	-	532	572	10	9184	190	295	341	47	58	116	121	64	70	57	40		

med i tabellen.

bosted. *) Herav 13 m. med uopg. bosted.

Tabell 5. Dødsfall med kjent dødsårsak fordelt

Causes de décès

Nomenklatur- nummer.	Dødsårsaker. (Causes de décès.) L = {Landdistrikter. Districts ruraux. B = {Byer. Villes.}	Til- sam- men.	Derav		0—11 mnd.		1—2 år.		3—4 år.		5—9 år.		10—14 år.	
			M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.
<i>I. Misdannelser og sykdommer hos nyfødte.</i>														
0000	Misdannelser	L 31 B 16	12	19	11	18	-	1	1	-	-	-	-	-
0100	Medfødt svakhet	L 462 B 121	265	197	260	195	5	2	-	-	-	-	-	-
0200	For tidlig fødsel	L 276 B 84	152	124	152	124	-	-	-	-	-	-	-	-
0300	Andre dødsårsaker hos nyføchte	L 65 B 19	37	28	37	28	-	-	-	-	-	-	-	-
<i>II. Alderdomssykdommer.</i>														
0500	Alderdomssvakhet	L 8132 B 642	1329	1803	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
0600	Alderdomsgangræn	L 115 B 24	52	63	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
<i>III. Infeksjonssykdommer.</i>														
1000	Tyfoidefeber	L 11 B 6	7	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1010	Pararatyfus	L 7 B 7	4	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1050	Malaria	L 7 B 4	5	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-
1070	Vannkopper	L 1 B -	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1080	Meslinger	L 33 B 24	16	17	5	3	6	4	-	2	5	-	2	-
1090	Skarlagensfeber	L 14 B 12	4	10	1	1	1	5	1	-	1	-	1	2
1100	Kikhoste	L 123 B 31	56	67	38	39	14	20	3	7	-	1	1	-
1110	Difteri	L 22 B 21	10	12	2	-	3	1	1	3	2	3	2	3
1120	Influensa med lungeforandringer	L 71 B 33	29	42	7	4	1	-	-	2	-	1	-	1
1121	Influensa uten lungeforandringer	L 36 B 14	17	19	2	5	1	-	1	-	-	-	-	1
1130	Kusma	L 2 B 2	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1150	Infeksjøs gastroenteritt, kolerine	L 109 B 61	61	48	41	26	7	4	1	1	1	1	1	1
1200	Giktfeber	L 36 B 15	17	19	1	-	-	-	-	-	2	2	3	1

efter de dødes alder og kjønn 1928.

par âge et sexe.

Tabell 5 (forts.). Dødsfall med kjent dødsårsak

Nomenklatur- nummer.	Dødsårsaker.	Til- sam- men.	Derav		0—11 mud.		1—2 år.		3—4 år.		5—9 år.		Alder og kjønn	
			M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.
1210	Rosen.....	L B	65 31	35 13	30 18	4 1	5 1	1 -	1 -	1 -	- 1	- -	- -	1
1220	Septikæmi, blodforgiftning	L B	172 100	108 54	64 46	8 2	3 4	- -	2 1	2 1	11 -	1 2	2 2	4 1
1230	Akutt poliomyelitt	L B	18 2	8 2	10 -	- -	2 -	- -	1 -	1 -	1 -	1 -	1 -	1 -
1240	Epidemisk encephalitt....	L B	8 2	6 1	2 1	- -	- -	- -	1 -	1 -	1 1	1 -	1 -	- -
1250	Epidemisk cerebrospinal- meningitt	L B	14 7	10 2	4 5	1 2	- 1	1 -	2 1	- 1	- 1	2 -	1 -	1 2
1260	Pemfigus hos nyfødte	L B	2 1	- -	2 1	- -	2 1	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -
1800	Stivkrampe.....	L B	3 1	2 1	1 -	- -	1 -	- -	- -	2 -	- -	- -	- -	- -
1310	Aktinomykose	L B	2 -	1 -	1 -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -
1400	Lunge- ogstrupetuberkulose.....	L B	2441 1052	1116 486	1325 566	3 3	5 3	1 3	6 -	- -	2 3	7 4	3 3	21 12
1410	Tuberkuløs meningitt.....	L B	408 124	210 73	198 51	21 6	19 6	26 10	25 6	18 11	20 3	32 21	26 14	22 8
1420	Tarm- og bukhinnetuberkulose.....	L B	79 42	39 16	40 26	2 -	- 2	2 -	1 -	2 1	- 1	4 2	4 2	3 2
1430	Urogenitaltuberkulose	L B	47 18	27 14	20 4	- -	- -	- -	1 -	- -	- -	1 -	- -	1 -
1440	Ben- og ledttuberkulose ..	L B	52 24	32 13	20 11	1 -	- -	- -	- -	1 1	1 1	2 2	1 1	2 1
1450	Miliærtuberkulose	L B	48 30	25 16	23 14	1 -	1 2	1 -	2 1	- -	- -	1 -	1 -	2 1
1460	Skrofulose.....	L B	11 4	8 2	3 2	- -	- -	- -	- -	2 1	- -	- -	- -	2 1
1470	Tuberkulose i andre organer	L B	1 6	1 3	- 3	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -
1500	Malign lymfogranulomatose.....	L B	21 7	12 4	9 3	- -	- -	- -	- -	- -	- -	3 -	1 -	- -
1510	Spedalskhet	L B	- 10	- 7	- 3	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -
1520	Syfilis, medfødt	L B	8 8	2 5	6 3	1 5	4 3	- -	- -	- -	- -	- -	- -	1 -
1521	— erhvervet	L B	9 18	7 13	2 5	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -
1600	Andre infeksjonssykdommer.....	L B	7 6	5 4	2 2	1 2	1 1	- -	1 -	- -	- -	- -	- -	- -

fordelt efter de dødes alder og kjønn 1928.

(âge et sexe).													Uørigt alder.	
15—19 år.	20—24 år.	25—29 år.	30—39 år.	40—49 år.	50—59 år.	60—69 år.	70—79 år.	80—89 år.	90—100 år.	Over 100 år.	M.	K.		
M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	
2	-	-	-	3	2	3	3	2	1	9	5	4	2	
-	-	-	-	1	3	3	3	2	2	-	5	2	3	
7	3	4	3	7	4	15	14	12	3	5	11	20	9	
4	2	5	4	4	5	9	9	10	2	8	7	6	6	
2	-	-	-	3	1	-	2	-	-	1	1	-	-	
1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
1	-	1	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	
-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	1	3	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
101	147	208	217	209	241	230	261	112	152	88	94	83	91	
24	60	82	82	103	100	113	116	118	64	66	35	38	32	27
25	33	31	18	13	9	13	9	6	11	1	2	1	-	-
10	6	3	6	1	2	2	1	1	-	-	-	-	-	1
3	5	8	8	6	6	2	8	4	3	3	1	1	1	-
3	3	3	4	2	6	2	4	-	1	2	1	-	3	-
1	3	1	-	4	6	11	1	4	4	4	3	1	1	-
1	1	-	1	2	-	4	1	4	1	2	-	1	-	-
2	2	7	5	8	2	6	1	1	3	-	2	1	1	-
2	1	2	-	1	2	2	4	2	-	3	-	-	2	-
3	4	5	4	3	1	5	4	1	1	2	2	1	1	1
3	2	3	2	1	1	4	1	1	1	1	2	1	1	-
1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	1	-	1
-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	1	-	2	-	-
-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	1	-	1	-	-
-	-	4	-	-	-	2	3	-	3	2	-	1	-	1
-	-	-	1	2	1	-	1	-	-	1	1	-	1	-
-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	2	-	1	-
1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	1	-	-	-	1	-	3	1	3	2	2	1	1
-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	2	1	1	1
-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	1	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-

Tabell 5 (forts.). Dødsfall med kjent dødsårsak

Nomenklaturs- nummer.	Dødsårsaker.	Til- sam- men.	Derav		Alder og kjøn					
					0—11 mnd.		1—2 år.		3—4 år.	
			M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.
<i>IV. Blodsykdommer og hæmorragiske diateser.</i>										
2000	Perniciøs anæmi	L B	54 20	21 9	33 11	1	-	1	-	1 1 1
2010	Leukæmi.....	L B	24 13	13 10	11 3	-	-	1	1 1	2 3
2020	Pseudoleukæmi	L B	2 2	-	2 2	-	1	-	-	-
2030	Hæmofili	L B	6 1	3 1	3 -	-	1	2	-	-
2040	Purpura, Werlhofs sykdom	L B	8 4	4 1	4 3	-	-	-	1	1 1
2050	Andre blodsykdommer....	L B	10 14	4 4	6 10	-	-	1 1 1	-	-
<i>V. Ernærings- og indre- sekresjonssykdommer.</i>										
2300	Gikt (arthritis urica)....	L B	7 3	3 2	4 1	-	-	-	-	-
2310	Skjørbuk	L B	-	-	-	-	-	-	-	-
2320	Barlows sykdom	L B	-	-	-	-	-	-	-	-
2350	Rakitt, engelsk syke	L B	25 6	10 5	15 1	4 2	6 1	3 1	3 2	2 -
2360	Sukkersyke.....	L B	176 110	78 45	98 65	-	-	1 1	3 1	5 1
2370	Pituitaria-sykdommer....	L B	2 1	1 1	1 -	-	-	-	-	-
2380	Diabetes insipidus	L B	-	-	-	-	-	-	-	-
2390	Basedows sykdom.....	L B	5 2	-	5 2	-	-	-	-	-
2400	Myksødem	L B	2 2	1	1 2	-	-	-	-	-
2410	Addison sykdom	L B	7 5	2	5 3	-	-	-	-	-
2420	Infantil tetani	L B	9 2	7 2	2	6 2	2 -	1	-	-
2440	Lymphatiske diateser	L B	3 1	3 -	-	2 1	-	1	-	-
2460	Andre ernærings- og indre- sekresjonssykdommer...	L B	5 3	1 2	4 1	-	2 1	-	-	-

fordelt efter de dødes alder og kjønn 1928.

Tabell 5 (forts.). Dødsfall med kjent dødsårsak

Nomenklatur- nummer.	Dødsårsaker.	Til- sam- men.	Derav		Alder og kjønn							
			0—11 mnd.		1—2 år.		3—4 år.		5—9 år.			
			M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.		
<i>VI. Nervesykdommer.</i>												
<i>Sinnssykdommer. Sanse- organenes sykdommer.</i>												
2600	Apopleksi	L 1543 B 812	733 343	810 469	- -	- -	- -	- -	- -	1		
2610	Hjerneabcess, purulent meningitt	L 86 B 44	49 27	37 17	2 2	4 2	4 1	2 1	5 2	6 3		
2620	Ryggmargstæring	L 13 B 4	8 3	5 1	- -	- -	- -	- -	- -	1		
2630	Epilepsi	L 61 B 10	32 3	29 7	1 -	- -	- -	- -	1 1	2 -		
2640	Kramper hos småbarn	L 124 B 20	84 12	40 8	70 10	38 8	6 1	5 1	5 1	3 -		
2660	Andre nervesykdommer ...	L 123 B 72	65 37	58 35	1 3	1 2	1 1	3 -	1 -	1 2		
2700	Paralysis generalis.....	L 5 B 13	5 9	- 4	- -	- -	- -	- -	- -	-		
2750	Andre sinnssykdommer ...	L 37 B 19	14 3	23 16	- -	- -	- -	- -	1 -	1		
2800	Ørebetendelse	L 24 B 16	17 9	7 7	2 -	1 2	1 1	1 1	3 -	2		
2810	Andre sykdommer i sanse- organene	L - B -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	-		
<i>VII. Cirkulasjonsorga- nenes sykdommer.</i>												
3000	Perikarditt	L 10 B 4	7 1	3 3	- -	- -	- -	- -	1 1	1 1		
3010	Akutt endokarditt	L 25 B 17	12 11	13 6	- -	- -	1 -	- -	1 1	1 1		
3020	Kronisk endokarditt, klap- pefeil	L 1023 B 500	442 181	581 319	2 -	2 2	2 1	1 -	4 2	4 2		
3030	Kronisk hjertemuskelsyk- dom	L 342 B 243	176 124	166 119	- -	- -	- -	- -	- 1	- 1		
3040	Arteriosklerose	L 914 B 485	541 225	373 260	- -	- -	- -	- -	- -	- -		
3041	Aneurysma aortae	L 10 B 12	10 9	- 3	- -	- -	- -	- -	- -	- -		
3042	Andre aneuryssmer	L - B -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -		
3050	Blodpropp	L 98 B 56	31 17	67 39	- -	- -	- -	- -	- -	1		
3060	Blodåresykdommer	L 8 B 6	2 -	6 6	- -	- -	- -	- -	- -	-		
3070	Andre sykdommer i krets- løpsorganene	L 36 B 19	22 9	14 10	3 -	3 -	1 1	1 -	- -	- -		

fordelt efter de dødes alder og kjønn 1928.

(Åge et sexe).														Uopgitt alder.								
15—19 år.		20—24 år.		25—29 år.		30—39 år.		40—49 år.		50—59 år.		60—69 år.		70—79 år.		80—89 år.		90—100 år.		Over 100 år.		
M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	
2	1	1	2	-	-	4	6	30	21	45	56	132	168	291	311	205	217	22	25	-	1	1
-	-	-	-	1	3	5	18	14	36	62	91	124	131	150	59	103	5	10	-	-	-	
4	5	5	2	2	2	3	3	2	1	5	2	4	-	3	1	1	-	-	-	-	-	
2	2	4	-	2	1	7	-	2	2	2	1	2	2	-	1	-	-	-	-	-	-	
1	-	-	-	-	-	1	-	2	-	1	2	3	1	-	2	-	-	-	-	-	-	
5	4	3	2	5	2	5	7	3	4	4	2	1	2	2	1	-	2	-	-	-	-	
-	-	2	1	-	-	1	1	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
3	2	4	5	2	1	8	3	8	5	6	11	14	14	9	9	1	1	-	-	-	-	
1	1	-	2	-	1	4	4	4	5	4	6	13	5	7	8	1	1	-	1	-	-	
-	-	-	-	-	-	2	2	3	1	3	1	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	
-	3	-	1	1	1	4	2	1	1	2	3	2	2	2	8	1	2	-	-	-	-	
1	-	-	-	1	1	1	1	1	2	-	4	-	3	-	3	-	2	-	-	-	-	
1	-	3	-	2	3	-	1	1	1	1	1	1	-	4	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	1	1	-	1	-	1	-	1	-	1	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	3	-	1	-	1	1	1	1	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	
2	1	1	1	-	1	1	-	1	3	1	2	3	1	2	-	-	-	-	-	-	-	
-	1	1	1	-	3	1	2	1	1	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
2	7	10	7	10	12	23	16	23	39	61	55	93	126	148	218	50	83	5	6	1	-	-
3	4	2	1	4	4	6	17	23	33	31	37	47	85	48	100	12	31	-	3	-	-	-
-	-	-	-	1	2	5	5	7	8	16	13	50	41	68	64	28	32	1	1	-	-	-
-	1	-	-	1	-	2	6	2	21	15	45	23	38	53	10	19	2	3	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	4	-	10	6	76	30	223	156	213	162	15	19	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	2	2	1	3	8	5	30	31	100	86	72	108	12	25	-	-	-
-	-	-	-	-	-	1	-	1	1	5	2	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	
4	-	-	5	-	5	3	14	2	10	4	7	12	13	4	6	1	7	1	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	3	5	4	6	3	4	4	4	11	2	-	2	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	1	1	1	1	-	1	-	3	-	-	-	-
-	1	1	-	1	1	1	-	1	2	1	2	3	2	2	3	3	2	1	1	-	-	-

Tabell 5 (forts.). Dødsfall med kjent dødsårsak

fordelt efter de dødes alder og kjønn 1928.

(âge et sexe).														Uopgitt alder.								
15—19 år.		20—24 år.		25—29 år.		30—39 år.		40—49 år.		50—59 år.		60—69 år.		70—79 år.		80—89 år.		90—100 år.		Over 100 år.		
M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	
-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	1	-	-	-	2	5	7	12	5	-	1	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	2	7	3	7	1	2	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	2	1	1	7	21	28	50	55	22	41	4	5	1	-	
-	-	-	-	-	-	1	-	-	3	3	7	9	21	37	11	24	1	5	5	-	-	
5	-	1	1	8	1	5	8	8	9	8	16	22	39	73	85	47	71	7	8	-	-	
-	-	1	-	1	2	3	5	2	5	8	7	16	20	35	66	29	50	7	8	-	-	
19	12	24	8	13	17	38	34	37	27	44	50	76	66	89	83	43	65	6	5	1	-	
5	3	3	4	6	5	15	19	14	19	27	24	32	42	26	26	8	22	1	3	-	1	
3	1	4	2	3	2	2	3	3	4	2	4	3	3	7	2	1	2	-	-	-	-	
1	-	2	-	1	1	2	2	-	2	7	1	3	3	5	3	2	1	-	-	-	-	
-	-	-	2	-	2	-	2	1	2	1	3	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	
-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	1	2	-	1	-	1	2	-	2	2	-	-	-	-	-	-	
-	-	1	-	-	-	-	-	3	-	-	3	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	1	-	-	-	-	-	1	1	1	4	4	10	16	18	18	4	6	-	1	-	
-	-	-	-	1	-	-	-	2	2	3	2	6	2	5	7	1	-	-	1	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	2	1	1	-	-	1	-	-	
1	-	2	-	1	1	1	2	2	1	1	1	1	-	3	1	3	2	-	-	-	-	
-	-	1	-	1	-	2	1	1	-	2	-	2	1	2	-	2	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	1	-	1	1	1	4	2	13	7	4	8	10	5	3	3	1	1	-	1	-	
-	-	2	-	1	1	4	4	6	4	9	3	15	11	13	11	6	3	-	-	1	-	
-	-	1	-	1	-	4	-	2	-	2	-	2	-	1	1	-	-	-	-	-	-	
-	-	1	1	-	2	2	2	2	1	2	-	2	6	2	2	2	3	1	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	1	1	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
15	9	9	2	8	4	14	3	13	7	4	8	10	2	5	3	3	1	1	-	1	-	
3	4	6	1	3	-	5	1	2	-	7	-	7	-	3	2	2	-	-	-	-	-	
1	-	-	-	2	-	1	1	2	-	1	3	1	3	5	5	8	5	5	2	-	-	
1	1	1	-	1	2	4	1	6	3	15	5	4	12	12	22	12	6	15	7	1	-	
-	-	-	-	-	-	1	1	1	-	2	-	1	1	2	2	2	2	1	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	2	2	-	2	-	1	3	2	2	2	-	1	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	2	1	2	-	-	-	1	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	1	2	-	-	1	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	2	2	1	2	3	7	1	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	1	-	4	3	3	5	5	4	3	4	1	-	-	-	-	

Tabell 5 (forts.). Dødsfall med kjent dødsårsak

fordelt efter de dødes alder og kjønn 1928.

Tabell 5 (forts.). Dødsfall med kjent dødsårsak fordelt

efter de dødes alder og kjønn 1928.

(âge et sexe).		15—19		20—24		25—29		30—39		40—49		50—59		60—69		70—79		80—89		90—100		Over 100 år.		Uopgitt alder.		
M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	5	-	4	-	14	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	1	-	1	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	6	-	12	-	16	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	2	-	4	-	5	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	3	-	1	-	4	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	1	5	-	6	-	6	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	1	-	2	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	2	-	1	-	3	-	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	2	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
1	-	1	1	1	1	-	-	-	1	-	1	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	
1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	3	3	2	1	1	2	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	1	-	1	-	-	1	1	-	-	-	2	3	1	2	1	1	2	1	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	4	-	-	5	2	11	-	-	4	2	1	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	2	3	-	4	2	5	2	1	2	1	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	2	1	-	1	3	2	1	1	-	-	1	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	2	1	-	1	1	2	1	1	-	-	1	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	3	-	4	2	4	2	1	1	2	1	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	2	-	3	1	1	2	1	1	2	1	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	1	-	1	1	1	1	1	1	1	1	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	1	-	1	1	1	1	1	1	1	1	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	1	-	1	1	1	1	1	1	1	1	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	4	4	-	2	7	12	14	24	14	10	8	1	4	3	-	-

Tabell 5 (forts.). Dødsfall med kjent dødsårsak fordelt

Nomenklaturs. nummer.	Dødsårsaker.	Til- sam- men.	Derav		Alder og kjønn					
					0—11 mnd.		1—2 år.		3—4 år.	
			M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.
7010	Mavesekk	L B	1196 442	637 230	559 212	-	-	-	-	-
7021	Tynntarm	L B	20 10	12 4	8 6	-	-	-	-	-
7022	Tykktarm	L B	76 39	38 15	38 24	-	-	-	-	-
7023	Rectum	L B	79 36	49 16	30 20	-	-	-	-	-
7024	Lever, galleblære	L B	107 60	47 29	60 31	-	-	-	-	-
7025	Pankreas.....	L B	12 11	6 4	6 7	-	-	-	-	-
7026	Larynx	L B	14 7	11 5	3 2	-	-	-	-	-
7027	Lunger	L B	14 6	11 6	3 -	-	-	-	-	-
7028	Nyrer, gl. suprarenales ...	L B	9 6	6 4	3 2	-	-	-	1	-
7029	Urinblære, urinveier	L B	31 16	20 12	11 4	-	-	-	-	-
7031	Uterus.....	L B	100 77	-	100 77	-	-	-	-	-
7032	Ovarier	L B	34 19	-	34 19	-	-	-	-	-
7040	Brystkjertelen	L B	107 79	-	107 78	-	-	-	-	-
7041	Ytre genitalier	L B	9 8	-	9 7	-	-	-	1	-
7042	Testis.....	L B	3 1	3 1	-	-	-	-	-	-
7043	Prostata.....	L B	73 29	73 29	-	-	-	-	-	-
7044	Kjertelorganer (andre enn brystkjertelen)	L B	11 1	5 -	6 1	-	-	-	-	-
7050	Huden	L B	25 11	13 4	12 7	-	-	-	-	-
7055	Underlivet (uten angivelse av organ)	L B	77 40	33 11	44 29	-	-	-	-	1
7060	Forskjellig lokalisasjon, uopgitt.....	L B	92 52	47 19	45 33	-	-	-	-	-
	Kreft i alt	L B	2267 1024	1121 442	1146 582	-	-	-	1	-
						-	-	1	-	1

efter de dødes alder og kjønn 1928.

(âge et sexe).													Uopgitt alder.					
15—19 år.	20—24 år.	25—29 år.	30—39 år.	40—49 år.	50—59 år.	60—69 år.	70—79 år.	80—89 år.	90—100 år.	Over 100 år.	M.	K.						
- - - -	1 1	2 1	15 3	13 5	34 24	36 9	104 42	75 30	203 72	147 68	206 68	191 72	67 19	89 26	7 1	5 -	- -	- 1
- - - -	- - -	- - -	1 -	- -	3 -	2 -	2 -	1 -	3 -	4 -	3 -	4 -	3 -	1 -	- -	- -	- -	- -
- - - -	- - -	- - -	1 1	1 2	2 2	8 2	3 4	10 8	16 12	14 2	11 5	4 -	5 1	- -	- -	- -	- -	- -
- - - -	- - -	- - -	1 3	3 2	2 2	4 4	4 4	12 8	8 12	25 2	12 5	4 1	- -	- -	- -	- -	- -	- -
- - - -	1 1	1 1	1 2	1 1	5 5	7 5	7 7	18 10	21 13	16 13	21 11	7 1	4 1	2 1	- -	- -	- -	- -
- - - -	1 1	1 1	2 1	5 2	7 2	7 7	10 7	18 13	21 11	16 11	21 11	7 1	4 5	- 1	- -	- -	- -	- -
- - - -	- - -	- - -	- - -	- - -	1 1	1 1	1 1	1 1	1 2	1 2	1 1	4 2	4 2	- -	- -	- -	- -	- -
- - - -	- - -	- - -	1 2	- -	1 1	2 2	- -	1 2	- -	1 2	1 1	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -
- - - -	- - -	- - -	2 -	- -	2 1	1 1	- -	3 1	1 1	2 1	2 1	- -	2 1	- -	- -	- -	- -	- -
- - - -	- - -	- - -	1 -	- -	1 1	- -	- -	2 1	- -	1 1	1 1	- -	1 1	- -	- -	- -	- -	- -
- - - -	1 -	1 -	1 -	- -	3 2	2 -	- -	4 2	1 2	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -
- - - -	1 -	1 -	1 -	- -	2 -	- -	- -	2 2	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -
- - - -	- - -	- - -	- - -	- - -	1 1	- -	- -	3 -	- -	- -	- -	- -	2 -	- -	- -	- -	- -	- -
- - - -	- - -	- - -	1 1	- -	1 1	- -	- -	1 1	- -	- -	- -	- -	1 -	- -	- -	- -	- -	- -
- - - -	- - -	- - -	1 1	- -	1 1	- -	- -	3 1	- -	- -	- -	- -	2 1	- -	- -	- -	- -	- -
- - - -	- - -	- - -	1 1	- -	3 2	2 1	- -	6 3	1 1	6 1	5 4	5 1	2 2	- 1	- -	- -	- -	- -
- - - -	- - -	- - -	1 1	1 5	16 22	- 19	- -	25 19	- -	28 19	- -	17 9	- -	3 1	- -	- -	- -	- -
- - - -	1 1	5 5	22 22	- -	10 10	- -	- -	8 4	- -	5 4	- -	5 5	- -	1 1	- -	- -	- -	- -
- - - -	2 1	3 1	5 4	- -	10 3	- -	- -	8 4	- -	5 4	- -	5 5	- -	1 1	- -	- -	- -	- -
- - - -	1 1	1 1	4 3	- -	3 3	- -	- -	19 19	- -	15 1	- -	15 8	- -	3 7	- 2	- -	- 1	- -
- - - -	1 1	5 4	20 17	- 22	34 22	- -	- -	27 19	- 1	15 1	- -	15 8	- -	3 7	- 2	- -	- 1	- -
- - - -	- - -	- - -	1 1	- -	1 1	- 2	- -	1 2	- -	1 1	- -	5 1	- -	1 1	- -	- -	- -	- -
- - - -	- - -	- - -	1 1	- -	1 1	- -	- -	5 4	- -	17 9	- -	36 12	- -	13 4	- 2	- -	- -	- -
- - - -	- - -	- - -	1 1	- -	1 1	- -	- -	1 1	- -	3 2	- -	2 1	- -	- -	- -	- -	- -	- -
1 - -	1 - -	- - -	- - -	- - -	- - -	- -	- -	1 1	4 2	1 2	1 1	4 3	4 4	3 -	- -	3 -	- -	- -
- - - -	- - -	- - -	2 1	2 1	5 5	5 1	6 4	9 2	12 9	11 5	15 6	4 1	5 3	- 1	- -	1 -	- -	- -
1 - -	- - -	1 1	2 2	3 3	4 5	5 4	10 6	14 5	15 10	15 5	8 6	5 1	5 4	2 2	- -	- -	- -	- -
2 - -	1 1	1 2	7 25	39 44	51 71	102 75	164 106	193 134	334 169	315 144	394 150	842 31	135 55	132 2	14 3	15 1	- -	1 1

Tabell 5 (forts.). Dødsfall med kjent dødsårsak fordelt

Nomenklatur- nummer.	Dødsårsaker.	Til- sam- men.	Derav		Alder og kjennetegn									
					0—11 mnd.		1—2 år.		3—4 år.		5—9 år.		10—14 år.	
			M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.
	Sarkom:													
7500	Hud- og bindevev.....	L 9 B 4	4	2	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-
7510	Bensystemet.....	L 44 B 18	21	23	-	-	1	-	-	-	1	-	-	1
7520	Sarkom i indre organer ..	L 44 B 12	22	22	1	-	1	1	-	1	3	-	-	1
7550	Sarkom i andre organer ..	L 16 B 10	12	4	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
	Sarkomer i alt	L 113 B 44	59	54	1	-	2	1	-	2	4	-	-	1
	Maligne svulster i alt	L 2380 B 1068	1180	1200	1	-	2	1	1	2	4	-	-	1
	17	469	599	-	-	1	-	1	-	-	1	-	-	1
7700	Andre svulster	L 82 B 76	35	47	-	-	-	-	-	4	-	1	-	-
			35	41	1	-	-	-	-	-	1	1	-	-
	XVI. Kroniske forgiftninger.													
8000	Kronisk alkoholisme	L 8 B 10	8	10	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
8200	Andre kroniske forgiftninger med organisk stoff .	L 2 B 1	1	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
	Samtlige dødsfall av sykdommer	L 19226 B 8201	9439	9787	916	704	164	182	82	85	133	112	116	136
			3716	4485	324	227	66	52	30	25	55	48	42	43
	XVII. Voldsom og unaturlig død.													
8500	Drukning	L 342 B 145	297	45	-	-	12	11	8	9	19	3	19	1
8510- 8699	Andre ulykkeshendelser ..	L 411 B 253	315	96	5	3	23	11	6	8	13	7	12	1
8700- 8799	Selvmord	L 115 B 69	94	21	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
8800- 8900	Mord og drap	L 16 B 11	10	6	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-
	Dødsfall ved unaturlig død	L 884 B 478	716	168	6	5	35	22	14	17	32	10	31	2
			370	108	6	3	10	4	15	4	13	5	11	2
	XVIII. Uoppgett eller ube- stempt angitt dødsårsak.													
9000	Pludselig død	L 510 B 254	274	236	14	12	4	4	1	1	2	1	2	2
9010	Andre tilfelle.....	L 683 B 66	308	375	107	100	6	7	3	4	2	2	2	3
	Sum døde i alt	L 21303 B 8999	10737	10566	1043	821	209	215	100	107	169	125	151	143
			4264	4735	340	238	78	56	45	29	69	53	54	47

Anm. De nomenklaturnummer hvorunder der ikke forekom dødsfall i 1928 er ikke tatt med.

efter de dødes alder og kjønn 1928.

(Åge et sexe).														Ungitt alder.												
15—19 år.	20—24 år.	25—29 år.	30—39 år.	40—49 år.	50—59 år.	60—69 år.	70—79 år.	80—89 år.	90—100 år.	Over 100 år.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.		
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	2	1	1	1	1	2	1	-	-	-	-	-	-		
2	-	1	-	-	-	2	2	2	2	2	4	4	4	6	5	8	3	-	-	-	-	-	-	-		
-	-	1	-	-	1	2	2	2	-	4	-	2	3	3	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
1	-	1	-	1	1	1	2	4	1	2	7	3	4	3	5	1	-	-	-	-	-	-	-	-		
-	-	-	-	-	1	1	-	1	-	3	2	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-		
-	-	-	1	1	-	3	-	1	1	5	-	-	-	-	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-		
-	1	1	-	-	1	-	1	1	2	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
3	-	2	1	2	1	5	4	7	4	10	13	8	11	10	16	5	-	-	-	-	-	-	-	-		
1	1	2	-	1	3	2	4	1	9	5	4	4	3	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
5	-	2	2	3	8	30	43	58	106	174	206	342	326	404	358	140	132	14	15	-	-	-	-	-	-	
1	1	4	-	2	4	10	24	48	72	84	111	138	173	147	152	31	55	2	3	-	1	-	1	-	-	
1	-	3	2	1	3	7	3	8	7	5	9	6	10	3	5	1	3	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	1	1	2	2	2	10	3	6	8	7	8	5	4	2	9	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	2	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	4	-	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
256	270	370	342	346	389	524	565	458	539	656	705	1238	1222	2060	2039	1754	1964	357	515	4	12	5	6			
78	101	140	162	157	185	268	291	291	334	409	438	612	720	752	972	413	723	79	161	-	2	-	1			
32	1	40	1	39	3	36	1	32	5	26	5	13	3	12	2	1	-	-	-	-	-	8	-	-	-	
11	3	14	1	18	1	24	1	16	-	15	2	5	1	3	-	1	-	-	-	-	-	9	-	-	-	
13	2	37	4	29	2	39	5	38	5	36	6	25	10	20	14	13	13	4	5	-	-	2	-	-	-	
11	3	16	2	15	-	21	2	27	2	16	4	14	10	17	18	2	18	3	3	-	-	2	-	-	-	
3	1	6	1	13	1	21	5	13	3	16	3	12	4	8	3	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	2	1	7	1	4	4	10	6	18	4	6	1	2	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	2	2	-	3	1	1	-	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	3	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
48	4	83	8	83	6	99	12	84	13	80	15	51	17	40	19	15	18	5	5	-	-	10	-	-	-	-
22	6	35	4	40	2	49	7	55	8	49	10	25	12	22	20	4	18	3	3	-	-	11	-	-	-	-
1	3	5	7	4	4	20	9	12	19	47	22	50	45	80	64	30	38	2	4	-	-	1	-	-	-	-
2	-	2	1	1	3	10	5	14	11	25	14	41	20	20	37	11	16	1	5	-	-	-	-	-	-	-
3	3	6	3	3	6	8	8	7	10	13	20	32	51	47	76	58	58	9	21	-	-	3	2	-	-	-
-	-	1	-	2	1	9	2	1	2	9	3	7	2	2	10	3	-	-	-	-	-	3	3	-	-	-
308	280	464	360	436	405	651	594	561	581	796	762	1371	1335	2227	2198	1857	2073	373	545	4	15	17	7			
102	107	178	167	200	191	336	305	361	355	492	465	685	754	796	1039	431	757	83	169	-	2	14	1			

i tabellen.

Tabell 6. Tilfelle av epidemiske sykdommer meldt av
Cas des maladies épidémiques déclarés par

Fylker. Préfectures. L = {Landdistrikter. Districts ruraux. B = {Byer. Villes.	Tyfoidfeber. Paratyfus. Cerebrospin. menigeitt, epidemisk. Encephalitt, epidemisk. Poliomelyitt, akutt. Skarlagens- feber.	Messinger. Difteri. Dysenteri.	Barselfeber. Pyæmi, sephæmi. Pemfigns hos nyfekte.
Riket. Royaume	121 294	33	25
Bygder. Districts ruraux	84 169	25	19
Byer. Villes	37 125	8	1
Bygder og byer fylkesvis:			
Østfold	{ L 4 15 B 1 4	- 2 14 44 912 13 - 4 12 -	-
Akershus	{ L 1 8 B - -	5 8 21 162 774 88 1 5 24 1	-
Oslo	B 4 14	3 - 4 179 684 49 5 3 12 1	-
Hedmark	{ L 3 2 B - -	1 - 27 56 493 25 1 18 15 2	-
Opland	{ L 1 2 B - -	2 - - 4 19 414 6 2 12 16 1	-
Buskerud	{ L 2 3 B - 5	- 1 7 174 186 10 - 13 11 1	2
Vestfold	{ L 3 2 B - -	1 - 5 48 59 9 - 2 3 2 -	1
Telemark	{ L 2 4 B 1 -	1 3 1 56 380 2 1 6 7 2	-
Aust-Agder	{ L 2 28 B - 2	2 - - 3 24 542 9 - 3 12 4	-
Vest-Agder	{ L 4 39 B 5 66	- 1 1 25 81 2 1 7 2 2	4
Rogaland	{ L 6 - B 1 -	2 - 1 113 302 32 - 8 3 1	6
Hordaland	L 32 15	1 1 3 795 918 65 - 16 22 2	-
Bergen	B 6 21	- - - 1343 1731 164 3 3 21 2	-
Sogn og Fjordane	{ L 8 1 B - -	1 1 6 117 160 15 - 9 12 -	-
Møre	{ L 5 2 B 12 1	2 3 - 30 232 3 - 25 17 3	-
Sør-Trøndelag	{ L 9 24 B 4 7	3 3 3 50 352 99 1 11 12 4	-
Nord-Trøndelag	{ L - 1 B - 1	1 - 4 28 48 83 - 4 6 1	-
Nordland	{ L 1 8 B 1 -	4 - 2 85 173 40 - 29 16 2	-
Troms	{ L 2 - B 1 2	- 1 4 18 358 16 - 13 4 1	2
Finnmark	{ L - 15 B - 2	- - 1 7 300 20 - 3 6 2	1

Miltbrand: 1 tilf. i Aust-Agder.

Lepra: 2 tilf., 1 i Hordaland og 1 i Troms.

lægene i 1928 i rikets bygder og byer, fylkesvis fordelt.
les médecins, répartis par préfecture en 1928.

Rosen.	Kusma	Kikkoste.	Influenta.	Laryngit og bronkit, akut.	Broncho- pneumoni.	Lunge- betændelse. krupps.	Pleuritt.	Tuberkulose i lunogene.	Tuberkulose i andre organer.	Giktfeber.	Malaria.	Gastroente- rit, akutt.	Skabb.	Ulcus molle.	Syphilis, enhvervet (nye tilfelle).	Syphilis, medført.	Gonorré, uretritt.
2452	9194	12803	42936	103305	5828	7117	6056	5996	985	2891	46	13509	4948	130	1239	59	7550
1419	5741	7495	24554	57964	3563	5033	4100	3964	741	1846	7	7877	3053	31	206	21	1431
1033	3453	5308	18382	45341	2265	2084	1956	2032	244	1045	39	5632	1895	99	1033	38	6119
102	991	344	1881	5801	213	296	217	153	18	180	-	608	290	3	32	2	81
48	492	268	1381	3412	97	99	92	51	4	67	-	375	109	1	22	-	178
144	1056	1667	4285	8610	469	579	404	211	52	248	-	1349	342	8	51	5	240
4	3	27	92	270	13	13	10	1	-	6	-	75	1	-	-	2	-
205	418	1015	4290	10872	441	360	267	654	39	199	20	1003	649	30	629	12	2795
106	1144	836	1414	5188	267	406	240	210	35	134	-	929	328	2	12	1	50
9	125	88	191	398	24	21	21	16	-	9	-	65	11	-	-	-	11
133	527	516	1870	4281	185	256	153	146	24	104	-	819	154	-	1	1	24
14	197	78	496	841	22	39	34	10	-	6	-	190	6	-	-	-	15
57	576	431	2113	4742	226	248	210	184	28	187	1	696	231	-	8	2	61
35	629	231	2228	3043	125	94	62	66	2	45	1	295	98	4	25	1	174
46	415	444	1122	2191	138	243	122	127	12	46	1	275	197	5	12	-	108
50	328	256	1014	2037	104	100	84	90	2	49	-	184	96	8	20	-	195
61	42	190	1994	2403	130	131	143	197	33	105	1	485	247	9	19	2	103
77	6	245	1725	2621	137	99	143	60	12	64	-	512	125	3	19	2	96
19	169	371	766	1285	91	142	73	94	7	32	-	111	50	-	1	-	19
12	59	126	543	848	52	58	34	29	3	16	-	60	19	1	3	-	36
14	6	220	441	860	39	203	70	107	18	32	1	157	136	-	3	-	11
33	9	551	462	1992	69	107	90	64	13	25	1	291	72	-	11	-	109
45	71	167	842	1221	141	219	232	155	36	72	1	190	77	1	9	-	73
155	215	948	2148	4057	261	228	290	288	50	105	12	587	203	10	76	11	577
229	437	496	1688	5167	345	672	399	337	54	292	1	498	95	-	8	-	33
222	890	743	1550	5832	462	418	288	152	16	240	4	861	160	14	101	4	560
64	75	268	902	1612	107	265	168	194	48	70	-	151	125	1	4	-	16
7	9	-	47	30	4	4	3	2	2	4	-	5	4	-	-	-	8
78	9	95	1218	2058	170	315	327	373	47	81	-	194	103	-	9	2	66
59	11	72	1178	1428	128	149	141	111	1	68	-	169	48	7	37	2	317
85	189	308	1021	4700	297	885	344	340	49	80	1	341	184	-	10	2	86
54	44	476	105	4657	171	144	190	181	30	79	-	531	174	14	65	6	566
38	20	357	622	2398	202	274	195	211	41	85	-	303	146	1	4	1	50
1	1	77	109	609	21	35	28	25	1	16	-	67	15	1	1	-	27
122	5	459	1814	3480	318	237	511	556	138	104	-	498	214	-	20	1	234
14	2	51	572	1393	53	52	73	205	43	25	-	194	61	2	13	-	223
52	6	232	299	1144	150	104	207	268	57	57	-	99	78	-	-	1	84
29	15	55	143	657	61	45	75	35	14	14	-	114	31	1	11	-	156
24	3	94	262	823	75	58	85	151	44	37	-	174	56	1	5	1	92
5	-	1	108	344	20	19	31	42	12	8	1	54	13	3	-	-	74

Tabell 7. Tilfelle av epidemiske sykdommer meldt av lægene i bygdene efter måned i 1928.
Cas des maladies épidémiques déclarés dans les districts ruraux par mois en 1928.

*68

| 856 |

Sykdom.	I alt.	Januar.	Februar.	Mars.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	Desember.
Tyfoidefeber	84	8	7	4	3	9	1	6	2	2	19	11	12
Paratyfus	168	9	13	5	11	9	29	37	18	18	7	5	7
Cerebrospinalmeningitt, epidemisk	24	2	2	2	2	5	3	1	4	-	1	1	1
Encephalitt, epidemisk	19	1	1	3	1	3	2	1	2	1	1	1	2
Poliomyelitt, akutt	109	6	9	1	1	6	6	5	6	11	27	16	15
Skarlagensfeber	1 845	83	57	81	105	136	94	105	121	196	249	361	257
Meslinger	6 684	904	508	508	478	481	740	536	322	289	577	670	671
Difteri	542	85	61	26	8	18	37	37	77	65	65	26	37
Dysenteri	7	-	1	1	-	2	1	1	-	-	-	-	1
Barselfeber	188	25	14	14	22	15	10	17	14	14	18	14	11
Pyæmi, septhæmi	197	22	12	10	10	17	15	15	11	14	20	30	21
Pemfigus hos nyfødte	23	3	5	-	-	4	2	2	2	3	2	-	-
Rosen	1 419	115	108	85	108	117	91	113	117	118	142	152	153
Kusma	5 741	1 130	1 068	1 047	793	557	338	198	110	100	125	134	141
Kikhoste	7 495	719	806	641	574	500	393	444	502	441	620	939	916
Influensa	24 554	1 988	2 011	2 581	3 641	4 391	2 645	1 292	657	653	1 240	1 513	1 992
Laryngitt og bronkitt, akutt	57 964	6 109	6 196	7 591	6 471	5 824	4 721	3 246	2 598	2 724	3 794	4 088	4 602
Bronchopneumoni	3 563	344	371	487	521	453	287	177	146	138	183	247	209
Lungebetendelse, krupes	5 033	485	444	659	706	691	464	250	163	153	300	331	387
Pleuritt	4 100	413	367	403	398	439	380	302	302	253	270	293	280
Tuberkulose i lungene	3 962	359	330	379	386	363	398	352	255	251	291	283	315
Tuberkulose i andre organer	738	85	72	63	84	74	57	49	47	49	57	52	49
Giktfeber	1 846	168	189	155	171	168	155	123	116	103	145	173	180
Malaria	7	-	1	-	2	1	-	-	-	1	1	-	1
Gastroenteritt, akutt	7 877	754	681	717	646	650	606	693	776	600	645	551	558
Skabb	3 053	331	274	240	196	163	216	175	163	300	334	353	308
Ulcus molle	31	4	-	5	2	3	3	4	1	2	-	3	4
Syfilis, erhvervet (nye tilfelle)	196	28	11	19	14	15	13	13	14	18	16	21	14
Syfilis, medfødt	21	1	1	1	2	3	1	4	2	1	-	4	1
Gonorré, uretritt	1 396	117	111	98	130	103	87	125	131	128	133	112	121

Av miltbrand var der 1 tilfelle i mai og av lepra 1 tilfelle i oktober.

Tabell 8. Tilfelle av epidemiske sykdommer meldt av lægene i byene etter måned i 1928.
Cas des maladies épidémiques déclarés dans les villes par mois en 1928.

Sykdom.	I alt.	Januar.	Februar.	Mars.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	Desember.
Tyfoidefeber	37	3	4	5	-	3	8	4	4	12	1	-	7
Paratyfus	125	6	6	3	1	8	34	31	8	9	14	2	3
Cerebrospinalmeningitt, epidemisk	8	2	-	-	-	-	-	-	-	12	1	-	1
Encephalitt, epidemisk	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
Poliomyelitt, akutt	9	1	-	-	1	-	-	1	-	-	3	1	2
Skarlagensfeber	1 955	123	139	147	89	113	118	92	129	259	320	246	180
Meslinger	6 632	496	488	588	708	1 163	768	261	97	177	376	785	725
Difteri	558	86	66	54	35	24	17	31	27	68	63	40	47
Dysenteri	18	1	3	6	1	2	1	1	1	1	-	1	-
Barselfeber	40	2	2	2	6	2	3	1	6	2	5	6	3
Pyæmi, septhæmi	83	14	6	8	4	6	1	3	7	10	6	5	13
Pemfigus hos nyfødte	22	3	-	3	1	3	2	-	2	2	2	2	2
Rosen	1 033	107	101	93	86	98	74	63	67	72	84	99	89
Kusma	3 453	958	757	623	424	219	110	43	39	50	102	74	54
Kikhøste	5 308	700	723	614	546	458	394	245	210	230	360	439	389
Influensa	18 382	1 719	1 754	2 049	2 987	3 428	1 487	440	281	485	851	1 284	1 667
Laryngitt og bronkitt, akutt	45 341	5 199	6 092	5 755	4 462	3 929	3 123	1 808	1 686	2 351	3 652	3 538	3 746
Bronchopneumoni	2 265	221	359	356	225	227	145	68	57	83	169	175	180
Lungebetendelse, krupøs	2 084	226	219	308	250	266	143	80	64	88	139	129	172
Pleuritt	1 956	223	190	182	182	175	153	132	130	120	150	142	177
Tuberkulose i lungene	2 032	200	170	187	184	205	197	148	131	147	168	148	147
Tuberkulose i andre organer	244	29	26	29	25	19	17	12	9	21	21	21	15
Giktfeber	1 045	102	103	89	88	111	99	72	50	85	88	78	85
Malaria	39	8	4	1	2	6	3	-	5	3	-	4	3
Gastroenteritt, akutt	5 632	628	535	506	404	374	477	440	521	493	413	423	418
Skabb	1 895	239	214	164	82	98	102	83	119	136	202	237	219
Ulcus molle	99	10	12	6	7	12	10	6	6	7	11	3	9
Syfilis, erhvervet (nye tilfelle)	1 033	65	63	126	105	64	105	71	76	85	96	73	104
Syfilis, medfødt	38	7	2	3	3	2	2	2	3	5	3	3	3
Gonorré og uretritt	6 119	386	330	702	547	441	572	497	587	563	521	456	517

Tabell 9. Dødsfall av tuberkulose i de forskjellige
Décès de tuberculose par

Fylker. Préfectures. L = {Landdistrikter. Districts ruraux. B = {Byer. Villes.	Alder													
	0-11 md.		1-2 år.		3-4 år.		5-9 år.		10-14 år.		15-19 år.		20-24 år.	
	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.
Riket. Royaume.....	39	35	42	44	33	31	68	54	75	86	179	267	353	368
Bygder. Districts ruraux.....	30	24	30	37	22	24	43	35	53	65	136	194	260	252
Byer. Villes.....	9	11	12	7	11	7	25	19	22	21	43	73	93	116
Fylker:														
Østfold.....	L	4	-	1	-	2	3	2	2	1	5	7	9	13
	B	1	-	1	-	-	-	2	-	-	2	2	5	6
Akershus.....	L	1	2	2	3	2	3	2	1	2	4	2	11	20
	B	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Oslo	B	-	5	2	2	1	2	5	5	5	3	12	15	24
Hedmark	L	-	2	4	2	-	2	4	7	2	3	10	12	20
	B	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Opland	L	6	2	3	2	1	1	1	2	2	2	10	14	8
	B	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	1
Buskerud	L	3	1	-	5	1	-	-	-	-	1	3	2	8
	B	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	5
Vestfold	L	-	-	-	2	1	-	1	2	2	1	6	5	12
	B	-	-	-	-	2	1	2	-	1	-	-	9	6
Telemark	L	2	-	1	1	2	1	3	-	2	3	4	4	17
	B	1	-	-	1	-	-	1	2	1	2	7	1	8
Aust-Agder	L	-	-	-	1	1	-	-	-	1	4	5	2	9
	B	1	1	1	-	-	-	-	-	1	-	1	-	1
Vest-Agder	L	-	-	-	1	-	-	2	-	1	-	3	7	5
	B	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	1	2	1
Rogaland	L	2	-	-	-	1	2	-	3	4	4	12	10	11
	B	-	2	1	1	1	1	2	3	5	3	6	8	19
Hordaland	L	3	1	3	1	2	3	6	4	4	3	11	21	24
Bergen	B	1	1	1	1	3	-	5	3	1	3	2	12	16
Sogn og Fjordane	L	-	1	3	2	-	2	1	2	6	3	10	9	15
	B	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-
Møre	L	1	3	1	2	1	-	7	1	6	3	7	18	23
	B	-	-	-	1	1	1	4	-	2	3	3	2	9
Sør-Trøndelag	L	2	-	3	2	1	2	2	1	5	4	13	21	18
	B	2	-	2	-	2	1	3	4	-	3	8	4	7
Nord-Trøndelag	L	1	2	1	4	-	-	3	1	1	4	6	9	15
	B	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	3	1	-
Nordland	L	2	4	4	4	2	5	7	5	5	8	15	15	29
	B	1	1	1	1	1	-	-	-	1	2	7	4	7
Troms	L	2	1	1	1	1	-	2	2	2	2	5	11	11
	B	1	1	1	1	-	-	1	2	-	1	1	4	12
Finnmark	L	1	5	3	1	2	-	-	2	7	6	2	8	9
	B	-	-	2	-	-	-	-	2	2	2	2	1	11

¹⁾ Herav 1 med uopgitt bosted.

aldørsgrupper fylkesvis fordelt i 1928.

âge et préfecture en 1928.

og kjønn (âge et sexe).												Tuberkulose i alt. Tuberculose, total.		Herav lunge- tuberkulose. Dont tub. pulmon.				
25—29		30—39		40—49		50—59		60—69		70 og derover.		Uopgitt alder.		M.		K.		
M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	
350	889	399	413	201	244	143	146	123	127	75	100	1	2 ¹⁾	2081	2306	¹⁾ 1602	1891	
243	265	268	284	128	175	98	103	89	94	56	75	1	2	1457	1629	1115	1325	
107	124	131	129	73	69	44	43	34	33	19	25	-	-	623	677	486	566	
13	9	8	11	4	9	3	8	4	5	4	6	1	-	63	80	49	62	
5	3	6	2	1	2	2	1	2	-	-	2	-	-	27	25	23	21	
15	25	24	30	10	13	10	7	7	5	6	1	-	-	103	125	87	108	
-	-	1	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	1	2	1	2	
43	38	50	41	29	22	19	13	13	9	10	6	-	-	213	198	180	167	
16	17	25	12	8	11	11	7	5	6	1	11	-	-	100	112	73	88	
1	2	2	4	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	6	7	3	7	
15	11	14	23	10	10	2	7	5	3	4	2	-	-	81	90	57	70	
-	3	-	-	2	2	-	-	-	1	-	-	-	-	5	7	3	5	
18	10	9	12	10	6	5	3	5	3	5	3	-	-	70	65	58	52	
1	8	7	6	5	2	3	-	-	1	1	-	-	-	26	22	24	18	
7	16	9	18	4	10	4	6	5	1	-	3	-	-	51	70	43	60	
4	3	11	2	5	4	1	1	-	1	1	-	-	-	36	13	30	12	
7	12	14	12	4	7	6	4	5	7	3	1	-	-	70	60	42	44	
8	6	8	3	5	3	1	4	2	1	2	2	-	-	32	34	25	24	
3	5	15	5	2	6	5	1	4	3	3	2	-	-	48	33	42	28	
1	2	1	1	4	1	1	2	2	-	1	2	-	-	15	10	13	7	
11	5	4	4	4	7	1	5	5	3	2	5	-	-	38	46	34	39	
2	6	5	5	-	3	1	1	3	-	1	4	-	-	15	22	11	19	
16	15	10	13	10	8	2	3	5	2	3	3	-	-	78	74	64	55	
8	10	7	12	6	9	6	6	3	4	-	3	-	-	53	81	35	59	
23	29	12	34	10	14	3	6	12	3	6	5	-	-	116	148	87	127	
13	9	11	18	7	9	4	6	4	6	1	1	-	-	69	82	56	72	
14	15	11	9	6	7	9	5	1	7	-	4	-	-	71	81	53	67	
1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	2	1	1	
20	17	25	21	9	8	6	7	2	3	6	2	-	-	114	108	92	85	
5	4	6	4	2	4	-	1	2	4	1	2	-	-	29	35	16	31	
10	15	17	22	8	17	11	13	9	12	1	7	-	-	100	132	81	110	
9	15	8	16	3	7	2	4	2	3	1	2	-	-	49	68	35	62	
7	12	15	12	4	10	3	7	3	5	2	5	-	-	65	86	45	70	
3	1	-	3	-	2	-	2	-	-	1	-	-	-	7	10	6	10	
24	34	28	29	11	13	3	9	7	9	4	4	-	-	141	167	94	133	
3	9	2	10	1	-	-	1	-	2	-	-	-	-	15	38	10	34	
17	14	21	11	7	9	11	3	2	6	1	4	-	-	92	82	73	70	
3	3	5	1	2	-	-	1	-	1	-	-	-	-	12	16	8	10	
7	4	7	6	7	10	3	2	3	11	5	7	-	-	2	56	75	41	57
2	-	1	-	-	1	-	1	-	1	-	-	-	-	11	5	6	5	

Tabell 10. Meldte tilfelle av tuberkuløse sykdommer i 1928 ifølge de innsendte utdrag av tuberkuloseprotokollene for byer og herreder.

Cas des maladies tuberculeuses d'après les registres de commissions de santé.

Lægedistrikter.	Antall tilfelle innført i årets løp:			Derav:		Ugått.		Antall tilfelle under behandling ved årets utgang.	Antall tilfelle hvor innleggespå sykehus har funnet sted i henhold til § 6
	M.	K.	Tils.	Lunge-tub.	Tub. i andre organer	I alt.	Derav døde.		
R i k e t	3169	3951	7120	6782	338	6125	3593	23809	2101
Byer	924	1137	2061	2019	42	2092	1057	8060	748
Bygder	2245	2814	5059	4763	296	4033	2536	15749	1353
F y l k e r :									
Ø s t f o l d	133	149	282	272	10	227	157	1342	82
Halden stadsdistrikt	5	17	22	21	1	26	7	39	2
Sarpsborg	9	7	16	16	-	11	11	364	6
Fredrikstad stadsfysikat	13	11	24	24	-	20	14	68	10
Moss stadsdistrikt	3	5	8	8	-	9	8	33	5
Spydeberg	6	3	9	5	4	13	4	3	1
Skiptvet	5	2	7	7	-	2	2	32	2
Rakkestad	3	3	6	5	1	4	4	38	2
Eidsberg	14	16	30	30	-	23	22	77	5
A r e m a r k	4	3	7	6	1	6	2	5	1
Rødenes og Øymark	1	2	3	3	-	3	3	11	-
Idd	14	14	28	27	1	21	12	128	4
Skjeborg	6	5	11	11	-	20	7	202	4
Hvaler	5	8	13	12	1	9	4	29	4
Borge	9	7	16	16	-	11	11	17	5
Tune	11	11	22	21	1	8	8	70	11
Glemmen	9	17	26	26	-	16	15	61	9
Råde	12	8	20	20	-	15	15	118	5
Rygge	3	10	13	13	-	9	8	39	5
Hobel	1	-	1	1	-	1	-	13	1
A k e r s h u s	187	249	436	431	5	405	214	1302	110
Kråkstad	3	6	9	9	-	17	8	24	5
Frogner	11	11	22	22	-	7	7	70	2
Oppgård	4	4	8	8	-	3	2	29	1
Åker	88	117	205	205	-	198	89	596	46
Bærum	18	17	35	35	-	47	21	89	18
Asker	6	8	14	14	-	12	8	23	8
Aurskog	1	3	4	4	-	1	1	38	2
Høland	2	3	5	4	1	5	5	36	-
Enebakk	5	4	9	8	1	4	3	13	2
Sørum	9	10	19	19	-	14	12	62	3
Lillestrøm	12	36	48	47	1	51	29	136	9
Nittedal	7	4	11	11	-	6	3	18	1
Nes	6	3	9	8	1	7	7	75	4
Eidsvoll	12	19	31	31	-	25	14	79	8
Nannestad	2	3	5	4	1	5	2	11	-
Hurdal	1	1	2	2	-	3	3	3	1
O s l o	327	334	661	654	7	662	352	2788	317
H e d m a r k	115	147	262	239	23	284	198	721	121
Hamar stadsdistrikt	5	8	13	12	1	8	8	32	4
Ringsaker	8	6	14	12	2	30	14	44	3

Tabell 10 (forts.). Meldte tilfelle av tuberkuløse sykdommer i 1928 ifølge de innsendte utdrag av tuberkuloseprotokollene for byer og herreder.

Lægedistrikter.	Antall tilfelle innfert i årets løp:			Derav:		Utgått.		Antall tilfelle under behandling ved årets utgang. Hvor innlegetid på sykehus har funnet sted i henhold til lovens § 6.
	M.	K.	Tils.	Lunge- tub.	Tub. i andre organer	I alt.	Derav døde.	
Nes	2	4	6	5	1	7	3	5
Vang	10	9	19	19	-	16	15	18
Romedal	7	17	24	24	-	38	33	31
Sør-Odal	2	3	5	5	-	9	5	13
Nord-Odal	3	5	8	8	-	6	4	25
Vinger	11	6	17	16	1	10	9	85
Eidskog	7	14	21	21	-	21	11	42
Brandval	4	6	10	10	-	9	9	33
Grue	9	5	14	12	2	6	5	66
Hof	1	3	4	3	1	16	9	11
Åsnes	7	4	11	11	-	8	8	57
Våler	5	2	7	7	-	7	4	12
Elverum	11	6	17	16	1	26	16	22
Trysil	7	12	19	15	4	12	12	55
Åmot	2	7	9	9	-	7	5	37
Stor-Elvdal	1	3	4	4	-	7	5	5
Rendal	2	6	8	8	-	5	3	24
Alvdal	5	4	9	7	2	14	6	28
Tynset	1	3	4	4	-	6	2	18
Tolga	3	11	14	7	7	8	8	47
Engerdal	-	3	3	2	1	7	4	4
Kvikne	2	-	2	2	-	1	-	7
O p l a n d								
Lillehammer stadsdistrikt	95	106	201	191	10	196	136	503
Gjøvik —“—	4	4	8	8	-	11	3	12
Lesja	5	5	10	10	-	12	7	5
Lom	4	4	8	7	1	8	7	12
Vågå	5	4	9	8	-	11	11	50
Sel og Heidal	2	3	5	5	-	2	2	17
Nord-Fron	3	2	5	5	-	6	3	7
Sør-Fron	1	1	2	2	-	3	3	6
Ringebu	2	3	5	4	1	5	4	9
Øyer	2	1	3	3	-	5	2	10
Gausdal	1	1	2	2	-	2	2	5
Fåberg	6	6	6	6	-	6	5	49
Biri	2	5	5	11	-	6	6	-
Snerthingdal	1	2	2	2	-	2	2	7
Vardal	5	3	8	3	-	5	5	5
Ø. Toten	5	7	12	12	-	11	10	28
V. Toten	12	9	21	19	-	18	11	48
Lunnen	1	2	3	3	-	5	4	16
Jevnaker	7	3	10	10	-	5	4	19
Gran	5	4	9	9	-	10	8	12
Søndre Land	2	6	8	8	-	5	4	24
Nordre Land	2	3	5	5	-	6	2	20
Torpa	3	3	6	5	-	1	4	11
Sør-Aurdal	6	3	9	8	-	1	5	19
Nord-Aurdal	4	9	13	12	-	1	9	23
Etnedal	1	3	4	4	-	3	3	5
Nordre Valdres	1	1	4	4	-	10	9	12
Øystre Slidre	3	7	10	10	-	14	8	5

Tabell 10 (forts.). Meldte tilfelle av tuberkuløse sykdommer i 1928 ifølge de innsendte utdrag av tuberkuloseprotokollene for byer og herreder.

Lægedistrikter.	Antall tilfelle innført i årets løp:			Derav:	Utgått.		Antall tilfelle under behandling ved årets utgang.	Antall tilfelle hvor innleggelse på skuehus har funnet sted i henhold til lovens § 6.	
	M.	K.	Tils.		Lunge-tub.	Derav: i andre organer.	I alt.	Derav døde.	
Buskerud.....	143	138	281	271	10	208	152	661	90
Drammen stadsfysikat..	28	18	46	46	-	38	35	¹⁾	18
Kongsberg stadsdistrikt	9	7	16	16	-	11	7	44	2
Norderhov.....	17	18	35	35	-	27	17	83	9
Ådal.....	4	4	8	8	-	9	7	6	7
Nes.....	4	4	8	8	-	9	5	8	2
Gol.....	5	2	7	7	-	11	10	12	3
Ål.....	6	7	13	11	2	7	3	31	3
Sigdal.....	5	6	11	11	-	5	5	68	-
Krødsherad.....	1	1	2	2	-	4	4	4	2
Modum.....	15	14	29	24	5	17	17	121	4
Eiker.....	17	16	38	38	-	17	12	83	7
Drammen.....	19	28	47	47	-	21	15	130	25
Sandsvær.....	4	1	5	5	-	7	3	28	2
Rollag.....	2	7	9	8	1	5	4	8	2
Nore og Opdal.....	7	5	12	10	2	20	8	35	6
Vestfold.....	132	148	280	273	7	220	144	619	94
Horten stadsdistrikt	13	6	19	19	-	18	5	34	3
Tønsberg ——	17	15	32	32	-	13	8	59	9
Sandefjord ——	8	4	12	12	-	13	9	16	1
Larvik ——	11	15	26	26	-	16	11	30	19
Holmestrand ——	3	-	3	3	-	3	-	8	-
Svelvik.....	2	7	9	9	-	7	7	30	2
Skoger.....	8	20	28	28	-	8	6	62	7
Hof.....	4	13	17	17	-	13	8	62	7
Ramnes.....	6	7	13	12	1	23	17	32	4
Borre.....	3	5	8	8	-	9	6	11	1
Stokke.....	6	5	11	11	-	8	5	23	1
Sem.....	13	7	20	20	-	17	15	56	7
Nøtterøy.....	5	7	12	12	-	8	6	47	5
Sandeherad.....	13	15	28	22	6	24	20	89	8
Brunlanes.....	20	22	42	42	-	40	21	60	20
Telemark.....	151	177	328	313	15	228	138	604	111
Notodden stadsdistrikt	3	9	12	12	-	3	3	16	7
Kragerø ——	5	4	9	8	1	19	12	18	11
Langesund ——	1	3	4	4	-	2	1	4	3
Skien stadsfysikat.....	18	12	30	30	-	21	14	74	9
Porsgrunn stadsdistriktslæge	8	16	24	23	1	15	6	30	-
Drangedal.....	5	4	9	9	-	11	1	14	2
Skåtey.....	8	13	21	20	1	10	7	72	11
Bamble.....	3	2	5	5	-	4	3	9	5
Eidanger.....	7	12	19	19	-	16	13	36	5
Gjerpen og Siljan.....	8	9	17	15	2	17	10	26	1
Solum.....	9	12	21	20	1	15	11	48	7
Holla.....	14	10	24	21	3	38	20	53	3
Heddal.....	2	5	7	7	-	3	2	7	3
Tinn.....	30	32	62	62	-	14	5	44	32
Hjartdal.....	4	12	16	14	2	9	6	25	4
Seljord.....	7	6	18	11	2	11	5	49	4
Kviteseid.....	9	2	11	10	1	5	5	25	1
Nissedal.....	3	8	11	11	-	8	7	18	1
Fyresdal.....	2	2	4	4	-	2	2	13	-

¹⁾ Opgave mangler.

Tabell 10 (forts.). Meldte tilfelle av tuberkuløse sykdommer i 1928 ifølge de innsendte utdrag av tuberkuloseprotokollene for byer og herreder.

Lægedistrikter.	Antall tilfelle innført i årets løp:			Derav:		Utgått:		Antall tilfelle under behandling ved årets utgang.	Antall tilfelle hvor innleggelse på sykehus har funnet sted i henhold til lovens § 6.
	M.	K.	Tils.	Lunge-tub.	Tub. i andre organer	I alt.	Derav døde.		
Lårdal.....	5	3	8	7	1	3	3	10	3
Vinje	-	1	1	1	-	2	2	13	4
A u s t - A g d e r	80	98	178	175	3	168	92	601	29
Risør stadsdistrikt	1	2	3	3	-	2	2	10	1
Arendal	6	14	20	19	1	23	13	71	6
Holt	9	11	20	20	-	19	16	73	3
Søndeled	11	7	18	17	1	7	7	36	-
Åmli	3	8	11	11	-	8	6	36	6
Froland	6	4	10	9	1	6	6	100	2
Tromøy	8	5	13	13	-	8	5	60	2
Vestre Nedenes	11	7	18	18	-	26	17	71	2
Lillesand	7	14	21	21	-	13	7	50	4
Vegusdal	6	9	15	15	-	4	1	23	-
Evje	7	6	13	13	-	40	4	54	2
Bygland	1	5	6	6	-	3	3	5	1
Valle	4	6	10	10	-	9	5	12	-
V e s t - A g d e r	95	143	238	224	14	182	117	823	38
Kristiansand stadsfysikat	32	40	72	66	6	66	37	178	8
Mandal stadsdistrikt	3	5	8	7	1	12	8	15	1
Oddernes	6	12	18	17	1	18	9	70	-
Vennesla	13	18	31	30	1	6	4	106	5
Søgne	2	4	6	6	-	7	6	48	-
Halse	5	4	9	9	-	4	3	32	-
Laudal	3	4	7	7	-	-	-	49	2
Bjelland	2	6	8	6	2	14	8	28	-
Audnedal	8	12	20	20	-	14	11	81	10
Lista	3	9	12	12	-	4	4	42	2
Farsund	2	-	2	2	-	4	4	14	1
Lyngdal	4	2	6	6	-	10	5	45	-
Hægebostad	2	4	6	6	-	3	3	30	-
Kvinesdal	5	5	10	10	-	5	5	22	4
Flekkefjord	5	15	20	18	2	13	10	56	4
Sirdal	-	3	3	2	1	2	-	7	1
R o g a l a n d	234	245	479	465	14	550	210	1807	88
Stavanger stadsfysikat	63	103	166	163	3	340	67	369	34
Egersund stadsdistrikt	6	5	11	10	1	9	3	22	1
Haugesund stadsfysikat	39	30	69	69	-	43	26	202	12
Sokndal	1	3	4	4	-	2	2	13	-
Lund	1	2	3	3	-	5	3	26	-
Eigersund	10	6	16	16	-	18	15	131	3
Time	15	10	25	25	-	10	10	188	1
Sandnes	25	21	46	44	2	14	11	136	12
Hetland	9	7	16	16	-	14	9	213	4
Høgsfjord	6	9	15	14	1	13	10	64	9
Finnøy	5	7	12	12	-	4	2	42	2
Nedstrand	2	4	6	5	1	10	3	19	1
Hjelmeland	8	5	13	11	2	8	7	23	2
Sand	11	9	20	19	1	13	12	132	3
Kopervik	10	9	19	18	1	12	9	121	3
Skudenes	4	4	8	7	1	10	7	22	-
Skåre	12	7	19	19	-	16	11	66	-
Skjold	7	4	11	10	1	9	3	18	1

Tabell IO (forts.). Meldte tilfelle av tuberkuløse sykdommer i 1928 ifølge de innsendte utdrag av tuberkuloseprotokollene for byer og herreder.

Lægedistrikter.	Antall tilfelle innført i årets løp:			Derav:		Utgått.		Antall tilfelle under behandling ved årets utgang. Antall tilfelle hvor innlevering på sykehus har funnet sted i henhold til	
	M.	K.	Tils.	Lunge-tub.	Tub. i andre organer	I alt.	Derav døde.		
H o r d a l a n d	169	224	393	381	12	296	209	1060	58
Jondal	4	5	9	9	-	7	3	15	-
Strandebarm	9	5	14	13	1	7	7	15	1
Kvinnherad	8	14	22	22	-	9	7	65	4
Skånevik	5	7	12	12	-	9	9	33	-
Ølen	2	5	7	4	3	5	3	21	3
Sveio	5	7	12	12	-	12	8	20	1
Finnås	14	6	20	20	-	16	11	55	-
Stord	7	8	15	15	-	8	8	29	2
Tysnes	3	12	15	15	-	6	3	17	2
Fusa	10	10	20	20	-	20	20	86	-
Fana	8	11	19	19	-	24	12	64	1
Os	1	6	7	7	-	6	1	12	1
Sund-Austevoll	10	14	24	23	1	7	7	52	6
Askøy	22	25	47	45	2	40	21	69	9
Haus	4	7	11	10	1	18	12	56	5
Bruvik	4	8	12	12	-	5	4	10	1
Hosanger	6	6	12	12	-	6	6	31	1
Manger	13	13	26	26	-	18	15	52	4
Lindås	13	29	42	42	-	36	22	197	8
Reldal	-	4	4	4	-	4	2	12	-
Ullensvang	3	-	3	2	1	3	3	5	-
Ulvik	2	-	2	2	-	-	-	7	-
Kvam	6	4	10	9	1	4	4	52	1
Voss	7	12	19	18	1	19	15	65	4
Odda	3	6	9	8	1	7	6	20	4
B e r g e n	80	95	175	175	-	192	99	899	64
S o g n o g F j o r d a n e . . .	94	131	225	194	31	195	135	774	31
Hafslø	5	2	7	3	4	7	7	65	-
Luster	6	5	11	8	3	7	2	39	2
Leirdal	8	8	16	15	1	9	7	23	-
Sogndal	1	3	4	4	-	7	4	10	-
Aurland	1	5	6	5	1	7	5	38	-
Leikanger	3	2	5	5	-	8	3	14	-
Balestrand	3	2	5	5	-	3	3	10	-
Vik	2	4	6	6	-	9	5	16	2
Kyrkjebø	2	2	4	4	-	3	2	22	3
Lavik	3	10	13	7	6	3	2	27	-
Gulen	2	8	10	10	-	9	9	34	-
Askvoll	3	6	9	8	1	3	2	30	2
Fjaler	4	5	9	9	-	8	8	38	-
Gaular	4	4	8	8	-	8	8	12	-
Førde	3	5	8	5	3	5	3	14	1
Gloppen	5	3	8	8	-	14	4	39	-
Naustdal	3	4	7	7	-	5	5	15	-
Kinn	7	9	16	14	2	10	10	63	3
Bremanger	6	10	16	12	4	11	8	36	2
Selje	8	17	25	23	2	9	6	84	4
Vågsey (Ytre Nordfjord)	5	5	10	10	-	9	9	53	7
Davik	5	4	9	5	4	10	9	50	2
Nordfjordeid	4	2	6	6	-	5	5	18	1
Innvik	1	6	7	7	-	26	9	24	-
M a r e	216	309	525	500	25	385	284	2290	93
Ålesund stadsfysikat	15	31	46	46	-	61	20	438	17
Kristiansund —*—	17	34	51	48	3	42	26	140	16

Tabell 10 (forts.). Meldte tilfelle av tuberkuløse sykdommer i 1928 ifølge de innsendte utdrag av tuberkuloseprotokollene for byer og herreder.

Lægedistrikter.	Antall tilfelle innført i årets løp:			Derav:			Utgått.		Antall tilfelle under behandling ved årets utgang.	Antall tilfelle hvor inleggelse på sykehus har funnet sted i henhold til lovens § 6.
	M.	K.	Tils.	Lunge- tab.	Tub.	i andre organer.	I alt.	Derav døde.		
Vanylven.....	4	3	7	7	-	-	5	2	47	3
Sande	3	5	8	8	-	-	4	4	64	22
Høyvær	12	8	20	20	-	-	18	11	88	3
Ulstein	19	23	42	39	3	1	21	10	55	8
Volda	6	10	16	15	1	1	14	5	29	-
Ørsta	12	12	24	23	1	1	14	5	44	3
Hjørundfjord	4	-	4	4	-	-	5	3	15	4
Stranda	3	10	13	13	-	-	4	3	91	2
Norddal	-	4	4	4	-	-	5	-	7	-
Ørskog	3	5	8	8	-	-	3	3	47	-
Skodje	3	13	16	16	-	-	10	9	68	1
Borgund	14	14	28	28	-	-	9	9	110	7
Haram	5	10	15	15	-	-	4	4	50	-
Vestnes	6	13	19	17	2	1	10	4	54	4
Eid	6	5	11	10	1	1	5	4	29	1
Grytten	4	4	8	8	-	-	10	9	23	-
Nesset	4	6	10	10	-	-	5	5	40	1
Molde	12	23	35	35	-	-	17	14	147	-
Bud	13	10	23	18	-	-	16	16	198	1
Kvernes	12	11	23	20	-	-	20	17	87	2
Gjemnes	6	9	15	14	-	-	11	11	150	3
Tingvoll	9	5	14	14	-	-	10	7	56	3
Sunddal	-	3	3	3	-	-	3	3	11	-
Surnadal	3	5	8	6	2	1	7	4	36	1
Stangvik	2	4	6	6	-	-	12	6	19	2
Rindal	6	10	16	15	1	1	19	5	39	1
Aure	2	6	8	7	1	1	10	5	30	-
Halsa	8	8	16	16	-	-	7	6	50	1
Edey	3	5	8	7	1	1	4	4	28	5
Sør-Trøndelag.....	223	326	549	512	37	400	292	2326	198	-
Nidaros stadsfysikat	57	122	179	175	4	131	103	1159	92	-
Bjørner	3	2	5	5	-	-	7	6	42	3
Åfjord	3	3	6	5	1	7	4	4	37	1
Bjugn	9	5	14	12	2	17	15	50	6	-
Rissa	5	9	14	12	2	11	6	76	3	-
Ørland	4	4	8	8	-	-	13	12	77	1
Frøya	17	20	37	29	8	14	13	102	1	-
Hitra	4	6	10	10	-	-	7	4	39	2
Hemne	9	5	14	12	2	26	14	45	-	-
Orkdal	25	30	55	53	2	23	22	150	10	-
Rennebu	6	7	13	13	-	-	3	3	32	10
Opdal	3	1	4	4	-	-	2	2	8	7
Røros	6	6	12	11	1	16	16	41	10	-
Singås	3	11	14	13	1	15	9	69	8	-
Støren	12	15	27	26	1	24	11	68	3	-
Melhus	6	11	17	12	5	7	4	57	5	-
Børsa	3	10	13	9	4	13	8	26	7	-
Leinstrand	2	6	8	8	-	-	8	4	23	4
Strinda	29	36	65	61	4	29	20	143	15	-
Malvik	5	3	8	8	-	-	17	9	51	1
Selbu	12	14	26	26	-	-	10	7	31	9
Nord-Trøndelag	102	163	271	256	15	218	137	653	82	-
Meråker	5	5	10	10	-	-	15	6	17	6
Stjørdal	4	11	15	15	-	-	8	7	24	2
Hegra	5	9	14	13	1	12	10	13	13	6

Tabell 10 (forts.). Meldte tilfelle av tuberkuløse sykdommer i 1928 ifølge de innsendte utdrag av tuberkuloseprotokollene for byer og herreder.

Lægedistrikter.	Antall tilfelle innført i årets løp:			Derav:		Utgått.		Antall tilfelle under behandling ved årets utgang.	Antall tilfelle hvor innleggingen på sykehus har funnet sted i henhold til lovens § 6.
	M.	K.	Tils.	Lunge-tub.	Tub. i andre organer.	I alt.	DeraV døde.		
Leksvik	4	5	9	7	2	12	6	47	1
Frosta	4	1	5	5	-	4	2	5	1
Skogn	3	6	9	8	1	16	9	46	4
Levanger	9	12	21	21	-	18	9	50	6
Verdal	3	12	15	15	-	17	10	51	8
Verran	1	3	4	4	-	8	4	13	1
Inderøy	3	6	9	9	-	10	4	6	-
Stod	9	12	21	21	-	13	8	67	7
Snåsa	1	1	2	1	1	6	4	7	-
Beitstad	7	11	18	16	2	5	5	42	-
Grong	3	5	8	8	-	7	5	21	4
Lierne	1	3	4	4	-	6	5	4	-
Overhalla	5	2	7	7	-	6	2	15	1
Namsos	7	14	21	20	1	11	9	42	4
Klinga	4	5	9	9	-	4	4	13	2
Fosnes	3	2	5	4	1	3	2	15	3
Flatanger	2	3	5	5	-	4	3	17	-
Vikna	3	13	16	16	-	11	7	21	12
Leka	5	9	14	11	3	10	5	36	6
Kolvereid	11	19	30	27	3	12	11	81	8
N o r d l a n d	327	424	751	702	49	586	302	2277	194
Mosjøen stadsdistrikter	1	6	7	7	-	8	7	23	3
Bodø —“—	9	7	16	16	-	17	11	80	-
Narvik —“—	11	28	39	39	-	42	20	141	10
Svolvær —“—	2	7	9	9	-	11	3	20	5
Bindal	3	2	5	4	1	3	3	16	-
Vik	3	5	8	8	-	9	3	15	2
Bremnes	2	5	7	6	1	11	6	39	3
Vega	5	7	12	12	-	3	3	25	1
Velfjord	-	2	2	2	-	1	-	8	-
Tjøtta	3	9	12	12	-	6	6	41	5
Vefsn	4	8	12	12	-	17	7	35	14
Hattfjelldal	8	7	15	13	-	12	3	21	1
Alstahaug	12	16	28	27	1	15	9	64	9
Herøy	6	13	19	19	-	11	9	73	6
Nesna	10	15	25	23	2	3	2	46	9
Hemnes	4	10	14	14	-	8	7	48	1
Mo	6	11	17	16	1	21	10	58	5
Lurey	10	9	19	17	2	7	4	41	2
Rødey	3	7	10	8	2	7	4	32	1
Meløy	2	5	7	7	-	8	4	17	-
Gildeskål	6	9	15	13	2	11	4	37	3
Beiarn	2	2	4	2	2	6	2	4	1
Bodin	8	7	15	14	1	1	1	64	7
Skjerstad	1	2	3	3	-	5	3	16	1
Fauske	8	10	18	18	-	16	6	48	6
Saltdal	7	13	20	18	2	26	3	27	2
Sørfold	-	8	8	8	-	13	9	34	3
Nordfold	6	4	10	10	-	6	4	33	4
Steigen	9	7	16	16	2	10	7	91	2
Hamarøy	10	8	18	16	-	20	4	50	-
Tysfjord	10	4	14	13	1	7	4	82	3
Ankenes	5	12	17	17	-	14	7	60	5

Tabell 10 (forts.). Meldte tilfelle av tuberkuløse sykdommer i 1928 ifølge de innsendte utdrag av tuberkuloseprotokollene for byer og herreder.

Lægdistrikter.	Antall tilfelle innført i årets løp:			Derav:			Utgått.		Antall tilfelle under behandling ved årets utgang. Antall tilfelle hvor innleggelse på sykehus har funnet sted i henhold til lovens § 6.
	M.	K.	Tils.	Lunge-tub.	Tub. i andre organer	I alt.	Derav døde.		
Ofoten	28	21	49	47	2	14	13	95	16
Lædingen	19	25	44	38	6	41	10	75	10
Vågan	8	9	17	17	-	14	10	70	6
Gimsøy	2	5	7	6	1	7	2	19	1
Borge	12	10	22	22	-	10	10	23	5
Buksnes	4	6	10	10	-	12	10	13	2
Flakstad	6	10	16	16	-	4	3	26	2
Værøy	2	2	4	3	1	9	3	45	1
Hadsel	26	31	57	45	12	44	28	316	11
Bo	13	9	22	17	5	28	16	31	6
Øksnes	5	4	9	9	-	7	7	18	5
Sortland	10	23	33	33	-	33	4	94	9
Dverberg	16	4	20	20	-	8	5	68	6
T r o m s									
Tromsø stadsdistrikter	11	14	25	21	4	21	14	107	9
Harstad ——	6	8	14	14	-	28	7	36	6
Kvæfjord	5	11	16	14	2	7	3	31	9
Trondenes	12	16	28	28	-	39	18	165	6
Bjørke	8	12	20	18	2	10	3	35	6
Ibestad	11	12	23	21	-	28	15	131	15
Salangen	12	18	30	28	2	32	10	56	6
Tranøy	11	11	22	21	1	18	7	34	6
Sørreisa	7	2	9	9	-	8	7	32	8
Berg	7	6	13	13	-	12	7	53	6
Lenvik	12	16	28	26	2	23	19	132	10
Målselv	9	16	25	25	-	20	11	49	4
Bardu	-	2	2	2	-	-	-	47	-
Balsfjord	2	7	9	9	-	35	8	33	6
Tromsøysund	8	7	15	14	1	9	4	58	5
Lyngen	12	22	34	34	-	19	14	83	9
Karlsøy	7	5	12	12	-	6	6	37	6
Skjervey	10	14	24	23	1	26	14	32	14
F i n n m a r k									
Alta	5	9	14	11	3	11	5	37	10
Talvik	5	13	18	12	6	13	5	34	10
Loppa	14	13	27	23	4	16	11	31	8
Hammerfest	7	10	17	15	2	12	7	48	8
Måsøy	6	6	12	10	2	12	9	31	4
Kjelvik	6	8	14	13	1	11	8	33	10
Kistrand	3	4	7	7	-	2	2	38	4
Karasjok	1	3	4	3	1	7	5	10	4
Lebesby	4	3	7	6	1	11	8	19	5
Tana	8	7	15	9	6	8	6	18	3
Gamvik	4	3	7	7	-	13	6	35	3
Vadsø	12	18	30	27	3	13	10	63	8
Sør-Varanger	22	25	47	45	2	16	13	127	13
Vardo	19	18	37	34	3	37	13	84	11

Tabell 11. Fødsler meldt av jordmødre og læger i 1928.
Naissances déclarées par les sages-femmes et les médecins.

	Sum.	Barselkvinner.				Fosterleier:				Fødselen fullendt ved				
		Forsteførende	Derav:			Isseleie.	Tverrleie.			Annet eller uop- gitt leie.	tang.	vending.	uttrekning.	
			Flerfedende	Gifte.	Ugifte.		Sete- eller fotleie.							
Riket	47357	1) 18496	33786	44153	3204	44824	307	1654	148	1096	73	48	206	322
Byer.	12250	4471	7779	11176	1074	11631	66	552	42	121	6	1	11	17
Bygder	35107	9025	26007	32977	2130	33193	241	1102	106	975	67	47	195	305
Fylker:														
1. Østfold	2729	816	1913	2557	172	2617	14	97	8	26	-	1	5	5
2. Akershus	3235	1010	2225	3039	196	3111	16	114	7	41	5	2	8	16
3. Oslo	3279	1501	1778	2942	337	3121	7	158	6	35	-	-	-	-
4. Hedmark	3191	775	2416	2915	276	3026	18	103	9	91	2	7	14	22
5. Opland	2587	688	1899	2472	115	2388	22	86	7	115	3	2	15	16
6. Buskerud	2404	647	1757	2267	137	2262	31	84	13	41	3	4	13	12
7. Vestfold	2079	648	1431	1999	80	2011	8	64	3	15	5	1	8	4
8. Telemark	1950	535	1415	1878	72	1856	19	61	6	33	6	-	4	6
9. Aust-Agder	1097	274	823	1057	40	1051	11	37	1	10	5	-	10	8
10. Vest-Agder	1381	358	1023	1356	25	1317	9	49	9	17	1	-	8	3
11. Rogaland	3233	837	2396	3114	119	3053	27	90	5	98	6	1	7	17
12. Hordaland	2957	676	2281	2875	82	2820	12	77	6	69	6	6	26	17
13. Bergen	1523	494	1029	1422	101	1440	6	87	5	14	-	-	1	-
14. Sogn og Fjordane	1672	403	1194	1622	50	1578	6	46	3	58	10	2	17	19
15. Møre	3112	806	2306	2932	180	2992	21	91	17	54	2	4	18	36
16. Sør-Trøndelag	3112	905	2207	2730	382	2913	36	123	13	69	-	2	7	33
17. Nord-Trøndelag	1845	488	1357	1695	150	1782	11	62	4	16	7	2	9	24
18. Nordland	3282	909	2373	2911	371	2949	19	184	13	220	4	10	21	49
19. Troms	1740	487	1258	1557	183	1640	7	57	8	61	2	2	13	28
20. Finnmark	949	239	710	813	136	897	7	34	5	18	3	2	2	7

1) Dessuten 75 uopgitte.

Tabell 11 (forts.). Fødsler meldt av jordmødre og læger i 1928.

	Antall barn i alt.	Levendefødte barn												Barn født uten liv						Twillinger. Trillinger. Firlinger.				
		Samlet antall						Derav døde innen 24 timer						født i 5te—7de kalen- der- måned.	Dødfødte			født i 8de kalen- der- måned.	født etter 8de kalen- der- måned.					
		født i 5te—7de kalen- der- måned.	født i 8de kalen- der- måned.	født etter 8de kalen- der- måned.	født i 5te—7de kalen- der- måned.	født i 8de kalen- der- måned.	født etter 8de kalen- der- måned.	født i 5te—7de kalen- der- måned.	født i 8de kalen- der- måned.	født etter 8de kalen- der- måned.	født i 8de kalen- der- måned.	født etter 8de kalen- der- måned.												
		Sum.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.				
Riket	¹⁾ 48029	24639	23385	150	116	449	392	23291	22257	100	82	68	44	69	62	148	134	145	133	456	353	643	13	1
Byer.....	²⁾ 12412	6365	6044	50	42	142	132	5907	5661	31	28	17	14	14	14	53	54	51	40	162	115	156	3	-
Bygder	³⁾ 35616	18274	17341	100	74	307	260	17384	16596	69	54	51	30	55	48	95	80	94	93	294	238	487	10	1
Fylker:																								
1. Østfold	2762	1436	1326	12	6	23	18	1367	1267	7	3	5	4	4	8	10	7	2	8	22	20	31	1	-
2. Akershus	3289	1692	1597	13	13	33	38	1605	1522	9	12	6	4	8	7	7	2	10	6	24	16	50	2	-
3. Oslo.....	8327	1680	1647	14	11	32	35	1564	1543	9	9	5	7	4	5	6	14	17	12	47	32	44	2	-
4. Hedmark	3247	1656	1591	18	14	37	27	1562	1514	11	8	7	4	4	4	11	10	8	9	20	17	52	2	-
5. Opland	2618	1351	1267	5	3	38	21	1266	1207	5	2	6	4	5	1	10	6	11	8	21	22	29	1	-
6. Buskerud	2431	1256	1175	9	8	17	18	1190	1111	5	6	3	2	7	4	8	9	9	13	23	16	27	-	-
7. Vestfold.....	2101	1107	994	3	1	21	10	1059	964	2	1	6	1	3	1	8	1	2	3	14	15	22	-	-
8. Telemark	1975	1031	944	5	10	19	9	962	897	5	6	4	1	1	5	8	6	6	5	31	17	25	-	-
9. Aust-Agder	1110	553	557	3	4	1	15	526	520	2	3	-	-	-	3	7	2	8	5	8	11	13	-	-
10. Vest-Agder	1401	698	703	3	4	12	7	665	671	2	2	1	1	4	1	3	4	5	3	10	14	20	-	-
11. Rogaland	3268	1685	1583	10	6	25	21	1596	1530	3	2	2	1	4	2	11	5	9	5	34	16	32	-	1
12. Hordaland	2984	1547	1437	4	2	26	17	1489	1385	4	2	4	1	2	3	9	7	3	5	16	21	27	-	-
13. Bergen	1552	802	750	8	10	14	21	754	695	6	7	3	-	-	1	7	8	6	5	13	11	27	1	-
14. Sogn og Fjordane	1691	843	848	2	5	4	3	815	815	2	5	-	-	3	-	4	5	1	4	17	16	19	-	-
15. Møre	3175	1649	1526	5	2	34	18	1571	1462	4	2	2	1	6	5	2	5	10	11	27	28	63	-	-
16. Sør-Trøndelag....	3154	1625	1529	14	7	46	47	1500	1426	10	6	5	4	4	5	19	14	10	11	36	24	40	1	-
17. Nord-Trøndelag ..	⁴⁾ 1875	966	905	5	4	14	16	915	868	5	3	3	3	4	1	4	6	5	2	23	9	30	-	-
18. Nordland	³⁾ 3335	1709	1625	9	5	28	32	1611	1542	4	2	3	5	3	3	10	11	11	11	40	24	51	1	-
19. Troms.....	1773	906	867	5	1	15	11	857	835	4	1	2	1	2	2	3	5	6	3	20	12	33	-	-
20. Finnmark.....	961	447	514	3	-	10	8	417	483	1	-	1	-	1	1	1	7	6	4	10	12	8	2	-

¹⁾ Herav 4 aborter og 1 fullbåren med uoppgett kjønn. ²⁾ Herav 3 aborter med uoppgett kjønn. ³⁾ Herav 1 fullbåren med uoppgett kjønn. ⁴⁾ Herav 4 aborter med uoppgett kjønn.

**FYLKESBERETNINGER
1928**

Innhold.

	Side.
I. Østfold fylke	3
II. Akershus —	9
III. Oslo by	15
IV. Hedmark fylke.....	22
V. Oppland —	29
VI. Buskerud —	36
VII. Vestfold —	41
VIII. Telemark —	46
IX. Aust-Agder —	52
X. Vest-Agder —	57
XI. Rogaland —	63
XII. Hordaland —	69
XIII. Bergens by.....	75
XIV. Sogn og Fjordane fylke.....	80
XV. Møre —	86
XVI. Sør-Trøndelag —	93
XVII. Nord-Trøndelag —	99
XVIII. Nordland —	105
XIX. Troms —	113
XX. Finnmark —	119

I. Østfold fylke.

Fylket er delt i 19 lægedistrikter, hvis størrelse og folkemengde fremgår av nedenstående oversikt:

Lægedistrikter.	Flate-innh. i km. ²	Hjemme-hørende folkem. pr. 1/12 20.	Lægedistrikter.	Flate-innh. i km. ²	Hjemme-hørende folkem. pr. 1/12 20.
Fredrikshald stadsld.	2.07	11 149	Idd	634.88	11 843
Sarpsborg ——	7.43	10 947	Skjeberg	263.40	8 122
Fredrikstad stadsfysik.	10.20	15 563	Hvaler	86.42	3 857
Moss stadslægedistrikt	2.10	9 023	Borge	78.58	7 924
Spydeberg	138.37	2 883	Tune	174.91	10 680
Skiptvet	354.56	4 586	Glemmen	48.29	15 275
Rakkestad	430.72	5 852	Råde	244.41	10 687
Eidsberg	505.87	15 418	Rygge	136.77	8 513
Aremark	322.60	1 741	Hobøl	142.47	2 442
Rødenes og Øymark..	412.35	3 125			

Medisinalpersonalet i fylket var efter distriktslægenes opgaver:

	Læger.	Tannlæger.	Jordmødre.	Utdannede syke- pleiersker.	Apotek.	Eksamineret apotek- personale.
1926	67	42	73	-	22	57
1927.....	73	42	78	49	22	51
1928.....	73	48	78	51	22	51

Av lægene var ved utgangen av 1928 1 stadsfysikus, 3 stadslæger og 15 distriktslæger. Distriktslægen i Rygge fungerte som fylkeslæge. Av jordmødrene var 35 offentlig ansatt og 43 privat praktiserende. I fylket — undtagt Fredrikstad, hvorfra oppgave mangler — var der 51 sykepleiersker som arbeidet utenfor sykehuse. Om medisinalpersonalet for øvrig henvises til tabell 1 i hovedberetningen for riket. Sykehus: Østfold fylke hadde ved utgangen av 1928 13 almindelige sykehus for indremedisinske, kirurgiske og epidemiske patienter med i alt 514 sykeplasser. Herav er 44 oppgitt som reservert for tuberkuløse, 15 på Østfold fylkessykehus, 12 på Fredrikstad kommunale sykehus, 4 på Moss epidemiolasaratt og 13 på Sarpsborg kommunale sykehus.

Fylket har dessuten 3 tuberkulosehjem med i alt 79 plasser. Se ellers tabell 2 og 3 i hovedberetningen.

I Glemmen ligger Veum sykehus, Østfold fylkes sinnssykeasyl med beregnet plass for 200 syke. Der er dog stadig et belegg på 225—230 syke, som næsten utelukkende hører hjemme i fylkets landdistrikter. Asylet kan ikke motta alle syke som der søkes plass for fra fylket. I Tune herred er der et kommunalt pleiehjem for sinnssyke hvor der forpleies 20 kvinner og 7 menn. Av mindre kolonier var der i 1928 5 med maksimum 8 syke på et sted. Det ser ut til at familieforpleiningen er i utvikling igjen i fylket. Pr. 31 desember 1928 var der 124 sinnssyke forpleiet utenfor asyl i Østfold fylke, derav i koloniforpleining 47 og i almindelig familieforpleining 77.

Av andre anstalter kan nevnes Ørje kursted for mannlige alkoholikere med 35 plasser og Hvite Bånds kursted for nervøse kvinner på Jeløy med 15 plasser.

Fylket har et mødre- og fødehjem i Sarpsborg med 15 plasser, i Sarpsborg er dessuten et privat fødehjem med 7 senger.

Avgamle- og pleiehjem var der 22 med plass for 643 gamle.

Abarnehjem var der i alt 13 med plass for 285 barn. Av hjemmene er 3 for tuberkulosetruede barn, 1 i Sponviken tilhørende Sarpsborg sanitetsforening, 1 i Idd som drives av Østfold sondagsskolekrets og 1 på Åsebråten i Glemmen. Disse disponerer tilsammen over 62 plasser.

I Våler i Skiptvet ligger Våskolehjem for forsørte gutter, tilhørende fylkets 4 byer, med plass for 37 gutter.

Bad tilgjengelige for almenheten finnes foruten i byene, i Spydeberg og på Ørje, i alt 8 bad. Særskilt skolebad finnes bare i Halden 1, i Sarpsborg 2 og på Moss 1, og i landdistriktsene bare ved 2 skoler i Spydeberg.

Vaksinasjonen. Der blev i Østfold fylke i alt foretatt 2650 1ste gangs vaksinasjoner og 439 revaksinasjoner. I 1927 var det samlede antall vaksinerte 2543. Noget sykdomstilfelle i forbindelse med vaksinasjonen er ikke meldt.

Der er i alt avholdt 96 helseråsmøter. I 85 tilfelle er besluttet innleggelse av tuberkuløse etter tuberkuloselovens § 6. Videre er der i henhold til beretningene utdelt barselbidrag etter loven om forsorg for barn av 1915 til 41 mødre, nemlig til 11 i Fredrikstad, 3 i Moss, 1 i Rakkestad, 3 i Borge, 11 i Tune, 7 i Glemmen og 5 i Rygge.

Sundhetsstilstanden opgis i lægenes beretninger å ha vært god eller meget god i alle fylkets distrikter undtagen i Borge hvor meslinger, kusma og influensa bevirket adskillig sykelighet.

Epidemiske

Lægedistrikter.	Tyfoidfeber.	Paratyfus.	Cerebrospin.-meningitt, epidemisk.	Encephalit, epidemisk.	Poliomyelitt, akutt.	Skarlagens-feber.	Meslinger.	Difteri.	Dysenteri.	Barselfeber.	Pyäm., septikämii.	Penfigus hos nyfødte.	Rosen.	Kusma.
Halden stadsdistrikt	1	-	-	-	-	2	181-1	2	-	-	1	-	8	301
Sarpsborg	-	1	-	-	-	2	230	-	-	1-1	-	-	18-1	75
Fredrikstad stadsfysikat	-	3	-	-	-	3	131-1	3	-	-	13-2	-	11-2	111-1
Moss stadsdistrikt	-	-	-	-	-	-	136	-	2	-	2-1	-	11	5
Spydeberg	-	-	-	-	-	1	27	-	-	-	-	-	8	27
Skiptvet	-	-	-	-	-	1	15	-	-	-	-	-	4	16
Rakkestad	-	-	-	-	-	-	50	-	-	1-1	-	-	2	78
Eidsberg	-	-	-	1	10-1	1	86	-	-	-	5	-	16	285
Aremark	-	-	-	-	-	-	67-1	-	-	1	-	-	-	4
Redenes og Øymark	-	-	-	-	-	1	-	21-1	-	-	-	-	1	1
Idd	-	-	-	-	-	15	2	69	-	-	-1	-	5	141
Skjeberg	1	-	-	-	-	1	94-1	1	-	-	-	-	19	74
Hvaler	-	1	-	-	-	-	-	6	-	-	-1	-	-	14
Borge	-	-	-	-	-	-	93-1	7	-	-	-1	-	7	44
Tune	2	-	-	1	2	-	159	1	2	-	5	-	18	89
Glemmen	-	8	-	-	-	18	111-3	-	-	-	-1	-	8	128
Råde	-	2	-	-	-	5	32	-	-	1	1	-	10	78
Rygge	1	4	-	-	-	2	70	3	-1	1	-	-	4	5
Hobøl	-	-	-	-	1-1	-	11	-	-	-	-	-	-	7
Tilsammen	5	19	-	2	14-2	51-2	1589-10	18	2-1	5-2	27-7	-	150-3	1483-1

*) Tallet foran streken eller uten strek betyr antall tilfelle og tallet etter streken

De epidemiske sykdommers optreden i de enkelte lægedistrikter vil sees av tabellen nedenfor. Tyfoidfeber optrådte med 5 spredte tilfelle, hvorav ett i *Halden* og de andre i *Skjeberg*, *Tune* og *Ryggel*. I sistnevnte distrikt var det en hushjelp som blev syk. Hennes husmor hadde sykdommen i 1924 og dette var den annen hushjelp som siden den tid fikk sykdommen. Det har ikke vært mulig med sikkerhet å fastslå at fruen er basillebærer.

Av paratyfus er fra fylket i sin helhet meldt 19 tilfelle, hvorav 4 i *Ryggel* hos fire søsken som blev syke samtidig uten påviselig smittekilde, 2 i *Råde* og 8 i *Glemmen* som etterdønninger av den store epidemi i 1927. Av de 169 tilfelle (161 i 1927 og 8 i 1928) som hører til denne epidemi, blev det påvist 5 basillebærere. Herav er etter hvert 2 blitt basillfri — beregnet etter 3 negative prøver med måneders mellomrum.

Epidemisk cerebrospinalmeningitt har ikke vist sig i fylket i årets løp.

Av epidemisk encephalitt er meldt 1 tilfelle i *Eidsberg* og 1 i *Tune*.

Akutt poliomelyitt optrådte med 14 tilfelle, hvorav 2 med dødelig utgang. Av disse tilfelle var 10 i *Eidsberg*. Bortsett fra to tilfelle hos voksne personer med boppel nær hverandre, kunde ingen sammenheng mellem de enkelte tilfelle påvises eller endog sannsynliggjøres. Et dødsfall inntraff, de andre forløp lett og uten å etterlate sig utbredte lammelser.

Av skarlagensfeber er meldt 51 tilfelle med 2 dødsfall. Herav var 15 tildels alvorlige tilfelle med 2 dødsfall i *Idd*, fordelt på 4 familier uten innbyrdes sammenheng. I *Glemmen* optrådte ut over høsten en epidemi med 18 lettere tilfelle.

Meslinger var nokså jevnt fordelt over fylket, mest i årets første halvdel, i alt blev meldt 1589 tilfelle med 10 dødsfall. I *Aremark* hvor syk-

sykdommer.*)

Kikkhoste.	Influensa.	Laryngitt og bronkitt, akutt.	Bronchopneumoni.	Lungebetendelse, krunpes.	Plevrit.	Tuberkulose i lungene.	Tuberkulose i andre organer.	Giktfeber.	Malaria.	Gastroenteritt, akutt.	Skabb.	Ulcus molle.	Syfilis, erikverret (nye tilfelle).	Syfilis medfødt.	Gonore, uretrit.
63	451-1	989	21-7	25-12	32	21-6	1-1	22-1	89	25	1	10-2	-	-	49
-	350-1	684	26-2	19-4	25	11-13	2-3	11	127-3	46	-	2	-	-	86
92-1	177	1314-2	35-5	36-5	25	15-17	1-4	21	-	118-1	20	-	9	-	-
118	408-5	425-3	15-4	19-3	10	4-8	-	13-1	-1	41	18	-	1	-	25
1	32	262	-3	10-3	9	6-2	2-2	11	-	39	3	-	-	-	1
3	22	170	1-1	10-4	3	7-3	-5	2	-	25	17	-	-	-	1
19	46	154	8-3	21-2	9	3-4	1-1	5	-	22-2	21	-	8	-	2
39	348-3	798-3	45-1	71-14	36	17-22	1-1	20-1	-1	57	53	-	3	-	11
-	36	58	7-4	13-4	2	3-1	1-2	1	-	18	3	-	-	-	1
4	6	2	8	8-6	1	1-4	-1	4	-	4	-	-	-	-	2
22	221	499	5-7	19-2	14	23-11	2-2	14	-	56-1	30	1	4	-	8
12	181	441-1	20	21-7	14	14-6	3-3	3	-	37-1	32	-	-	-	5
26-3	18	59-1	-1	5	6	12-4	1-2	2	-	10	4	-	2	-	4
12	193	654	28-10	16-1	35	13-11	-3	9	-	38-2	32	-	3	-	3
14	268	610-2	25-4	29-2	19	12-8	1-2	13	-	104-3	33	1	2	-	8
64-1	113	1214-2	29-4	28-2	23	16-13	5-5	20	-	115-4	26	-	7	-	19
61	156-1	450-1	24-4	30-8	28-1	16-13	1-2	20	-	54	15	-	1	-	2
65	226-1	383-1	18-2	13-3	15	9-9	-1	5	-	26	18	1	2	-	12
-	20	47-1	-	1	2	1	-	1	-	3	3	-	-	-	2
610-5	3262-12	9211-19	310-62	394-82	308-1	204-155	22-40	197-3	-2	983-17	399	4	54-2	2	259

antall dødsfall.

dommen ikke hadde optrådt de siste 15—20 år, angrep den folk av alle aldre, men bare endel av de angrepne kom under legebehandling.

Avgiftet er meldt 18 tilfelle uten dødsfall, fordelt på flere distrikter.

Kusma var forholdsvis meget utbredt i årets første halvdel i en rekke distrikter. I alt er meldt 1483 tilfelle med 1 dødsfall.

Kikhoste var også ganske utbredt i årets første del, men avtok etter hvert utover sommeren.

Influenta og akutte katarrer i åndedrettsorganene opptrådte som vanlig i den koldere årstid, men forårsaket ingen større epidemier.

Tuberkulose. Der er i årets løp anmeldt 282 nye tilfelle av smitteførende tuberkulose mot 309 i 1927 og 264 i 1926. De nyanmeldte tilfelle i 1928 fordeler sig således på de forskjellige aldersklasser:

	Antall tilfelle.	Pct.			Antall tilfelle.	Pct.
Under 15 år.....	15	5.3	40—49 år		19	6.7
15—19 <	40	14.2	50—59 <		13	4.6
20—24 <	68	24.1	60 < og over.....		21	7.5
25—29 <	63	22.3				
30—39 <	43	15.3			282	100.0

I årets løp er der innlagt 82 syke i tuberkulosebjem og sykehus etter tuberkuloselovens § 6 mot 46 i 1927 og 70 i 1926. Forholdet i de enkelte distrikter vil sees av tabell 10 i hovedberetningen.

Tuberkulose synes etter lægenes beretninger i det store og hele å holde seg uforandret. Fra Sarpsborg og Aremark skrives at sykdommen synes å være på retur; i Rødenes og Aremark er den ikke meget utbredt. I Skjeberg er meldt et betydelig mindre antall enn i 1927, i Glemmen har den adskillig utbredelse, i Eidsberg har den en jevn, men ikke sterkt utbredelse over hele distriktet.

Nedenstående tabell viser dødsfall av tuberkulose i fylkets lægedistrikter i de 3 siste år:

Lægedistrikter.	Dødsfall av tuberkulose i alt						Dødsfall av lungetuber-kulose					
	1926		1927		1928		1926		1927		1928	
	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.
Halden stadsdistrikt.....	6	9	5	7	3	4	5	7	3	7	2	4
Sarpsborg —“	10	6	4	8	7	9	2	4	3	7	5	8
Fredrikstad stadsfysikat	11	14	8	14	12	9	8	11	7	12	11	6
Moss stadsdistrikt.....	6	4	3	8	5	3	5	4	-	6	5	3
Spydeberg	2	2	1	2	1	3	1	1	1	2	1	1
Skiptvet	-	1	3	2	5	3	-	-	1	3	-	-
Våler	2	2	3	2	5	3	2	2	3	2	3	-
Rakkestad	2	1	2	3	-	5	1	-	1	3	-	4
Eidsberg.....	5	15	10	20	7	16	2	9	9	14	6	16
Aremark	2	-	-	3	3	-	2	-	-	3	1	-
Rødenes og Øymark	1	1	1	2	3	2	-	1	1	1	2	2
Idd	9	7	12	8	5	8	6	6	10	7	4	7
Skjeberg.....	5	6	1	5	2	7	5	5	1	5	2	4
Hvaler	2	2	3	2	2	4	1	2	3	1	2	2
Borge	5	2	6	8	7	7	5	2	3	7	7	4
Tune	7	7	8	5	7	3	5	5	5	5	5	3
Glemmen	8	14	9	6	9	9	5	12	8	4	6	7
Råde	2	10	7	5	8	7	1	4	5	4	7	6
Rygge	1	1	4	7	4	6	1	1	2	5	3	6
Høbel	1	3	-	-	-	-	1	2	-	-	-	-
Tilsammen	87	107	87	115	90	105	58	79	65	95	72	83

Skolebarnsundersøkelsener innført i alle byer i fylket, i landdistrikten ikke i mer enn 8 kommuner, men står for tur også i de øvrige. Egen skolelæge finnes foruten i byene bare i Tune herred og egen skoletannlæge bare i Rygge distrikt. Hjelpestasjoner er ennu ikke innført i alle distrikter, men de private foreninger utfører et godt arbeide.

Av veneriske sykdommer blev der av lægene i 1928 meldt 56 tilfelle av syfilis, 259 tilfelle av gonorré og 4 tilfelle av ulcus molle, tilsammen 319 tilfelle mot 230 tilfelle i 1927.

Av skabb meldtes i 1928 399 tilfelle mot 287 i 1927.

Hygieniske forhold m.m. Fra de enkelte distrikter skrives:

Halden: Boligforholdene er fremdeles mindre gode, særlig for den fattigere del av befolkningen. Der er en bedring hvad større leiligheter angår, idet sådanne er lettere å opdrive enn før. Små leiligheter er der derimot mangel på, og mange mindre bemidlede bor i dårlige og usunde leiligheter som ikke burde beboes. Helserådet har i endel tilfelle gitt påbud om utbedring av leilighet før disse kunde tillates å bli tatt i bruk. Der har ikke vært nevneverdig nybygning innen byen, derimot er der bygget endel utenfor bygrensen i de tilstøtende strøk av Idd og Berg. Med hensyn til drikkevannsforsyning, kloakknett og renovasjonsforhold er der i årets løp ingen nevneverdig forandring skjedt. Der er kommet til endel nye anlegg av vannklosetter. Befolkingens renslighetssans må også sies å være god. Dog har der også i 1928 vært iaktatt ganske mange tilfelle av skabb innen byen. (*F. Walther.*)

Sarpsborg: Boligneden er fremdeles trykkende. Uaktet der bygges av A/S Borregård og private, blir det ikke til noen nevneverdig hjelp. Barnrike familier lider mest, da ingen huseier vil ha leieboere med mange barn. (*H. Løken.*)

Fredrikstad: Vannforsyningen foregår fra Tvetervannet i Skjeberg, hvorfra overføring til byens vannbassenger i Bjørndalen. Vannet er av rikelig og udmerket kvalitet. Kloakk- og renovasjonsforholdene begynner å bedre seg. Vannklosetter avløser etterhånden det gamle bingesystem. (*H. Jacobsen.*)

Moss: Byggevirksomheten er meget liten i byen. I medfør av arbeidsløshet og nedsarbeide kan man konstatere betydelig bedring av brolegningen i våre gater og av kloakkledningen. Derimot har kommunen fremdeles måttet la vannrensningssaken utstå på grunn av pengemangel. (*P. Nyquist.*)

Spydeberg: Boligforholdene og kostholdet er gjennemgående gode, derimot er vannforsyningen mindre tilfredsstillende, idet de fleste gårder tar sitt drikkevann fra åpne dammer eller brønner. Edruelighetstilstanden må karakteriseres som god, likeledes rensligheten, utei forekommer praktisk talt ikke. Der er kommunalt damp- og karbad samt to skolebad, der også er tilgjengelige for bygdens folk, likesom ikke få av gårdbrukere har innredet karbad med styrt i sine hus. (*K. Lundh.*)

Skiptvet: Boligene er almindelige bondegårder og der er lite av ny boligbygning. Sitt drikkevann får de fleste fra brønner, dog er der hos endel innlagt springvann. Der er ingen offentlig kontroll med levnetsmidler. Kostholdet i hjemmene er som for bondebygder almindelig, idet de lever av gårdenes produkter. Edruelighetsforholdene må sies å være gode og renslighetssansen ikke dårlig tross mangelen av bad. Der har dog vært nogen tilfelle av skabb. (*H. Haff.*)

Rakkestad: Boligene er i de 30 år, jeg har vært bosatt i distriktet, forbedret meget ved nybygging. Nybygging pågår til stadighet i bygningskommunen (stasjonsbyen) ved Rakkestad stasjon. Næsten over hele distriktet hersker mangel på godt drikkevann, idet jordbunnen i distriktet er lerholdig. Værst føles denne mangel i bygningskommunen hvor drikkevannsforsyningen skjer fra tre private vannbasseng. Vannet fra disse har i vinter vært så urent og illesmakende at helserådets ordfører har rettet en hen vendelse til bygningskommunens styre om

anlegg av et nytt felles vannverk for stasjonsbyen. Kloakknettet i stasjonsbyen som var anlagt før strøket blev utskilt som egen bygningskommune er planlæst og lite tilfredsstillende. Kostholdet i distriktet, hvis innbyggere for den aller største del lever av jordbruk, er godt og rikelig. Under vinterens skogsdrift, da mange skogsarbeidere ligger i skogshytter og steller sig selv, blir levemåten mindre god (kaffe og tørrmat) og endel dyspepsi blir følgen herav. Edrueigheten er ikke blitt dårligere etter forbudets ophevelse. Tiltross for mangel på badeinnretninger tilgjengelige for offentligheten, er renslighetssansen gjennemgående god og forekomst av utei sjeldent. (*H. Walther*).

Aremark: Boligforholdene er bra. Men ventilasjonen er dårlig i rummene. De gamle peiser er gjemuret, og da kjøkkenet brukes også som dagligstue, blir luften dårlig. Dog brukes ikke kjøkkenet som ellers mange steder til soverum. Den personlige renslighet er miudre god. Utøi er ikke sjeldent, dog hovedsakelig bare lopper. (*S. Dehlis*.)

Rødenes og Øymark: De hygieniske forhold i distriktet må betegnes som nogenlunde bra. De er naturligvis her som annensteds meget avhengige av de økonomiske forhold. Og disse er gjennemgående gode, om der enn er adskillig fattigdom, forholdene er ujevne i så henseende. Små, dårlige og kolde hus uten ordentlig grunnmur, dårlige drikkevannsforhold. Drikkevannet er man — som overalt på landsbygden — svært lite noe med også hos økonomisk bedrestillede; således er det i byen Ørje til dels dårlig bevendt hermed. Den personlige renslighet må i det hele tatt sies å være upåklagelig. Lus har jeg ikke sett i de 5 år jeg har vært i distriktet, men de sies å være ikke lite utbredt i en enkelt skolekrets. (*A. Falck*)

Idd: De hygieniske forhold må karakteriseres som gjennemgående gode. Der bygges fremdeles adskillig enkeltmannsboliger med offentlig lån og herredsgaranti, mest i de byen tilstøtende grender. Kloakkforholdene er i de mere tett-bebyggede grender i byens nærmeste omegn tildels lite tilfredsstillende og gir ofte anledning til bekymringer og naborivninger. Skabb optrer av og til, likeledes sees nu og da lus. Gjennemgående er hjemmene dog renslige. (*P. Rambech*.)

Skjeberg: I årets løp er der på Borgenzaugen anlagt kloakk for den vestlige del etter anmodning av distriktslægen. Boligforholdene er almindelig gode og blir bedre for hvert år da der bygges ganske meget, men der er ennå endel mislige hus — spesielt i nærheten av fabrikkene hvor rensligheten og sundhetsforholdene er mindre gode — og der trives bl. a. de tilfelle av skabb som forekommer i herredet. (*J. Bjørnstad*.)

Borge: Boligforholdene er meget gode, men drikkevannsforsyningen er ikke tilfredsstillende, idet største parten av distriktet er henvist til brønner, som i den tørre årstid ofte er tomme, og vann må hentes fra Glommen. Der arbeides stadig for i de tettbebyggede strøk å skaffe klokker. Levemåten i hjemmene er nokså god, uaktet her har vært ganske stor arbeidsledighet. Edrueighetsforholdene er gode. Intet å si på rensligheten. (*H. Gregersen*.)

Glemmen: Boligbyggingen er ganske livlig og boligene er pene og nokså velinnrettet. Et bad på et bortgjempt sted i kjelleren ansees for et stort gode, en styrt i leiligheten vilde være betydelig mere gavnlig. Kloakker og vannledning utvides stadig. Kostholdet er godt med god tilgang på fisk og grønnsaker som stadig får større utbredning. Edrueighetsforholdene er vel i det store og hele gode, men kunde vel være bedre. Renslighetssansen vokser stadig og kvinnenes klededrakt er mere hygienisk enn før og oppfordrer til renslighet. (*A. Vogt*.)

Rygge: Tross dårlige tider, arbeidsløshet og fattigdom får man dog inntrykk av at levestandarden gjennemgående står høit. Man kan f. eks. se det på den måte befolkningen klær sig. Også med hensyn til levemåten forresten er fordingene

steget. Der trenges større plass og bedre boliger enn før og der settes adskillig større fordringer til kostholdet. Om dette derved er blitt bedre — det vil si sundere — vil jeg ikke påstå. Det blir jo gjennemgående kjøttkost med smørbrød og kaffe, mindre fisk og grønsaker, skjønt disse siste holder på å vinde tereng. Rensligheten står gjennemgående nokså høit, skjønt bad nok kunde benyttes noget mere. Det blir mere og mere almindelig at bad innlegges i nybyggede huser. Det betraktes ikke mere som bare luksus. (F. Mørch.)

II. Akershus fylke.

Fylket er delt i 16 lægedistrikter, hvis størrelse og folkemengde fremgår av nedenstående oversikt :

Lægedistrikter.	Flate-innh. i km. ²	Hjemme-hørende folkem. pr. 1/12 20.	Lægedistrikter.	Flate-innh. i km. ²	Hjemme-hørende folkem. pr. 1/12 20.
Krakkstad	267.02	8 569	Enebakk	268.69	3 266
Frogner	281.87	11 094	Sørum	443.41	11 458
Oppgård	32.88	4 043	Lillestrøm	357.28	18 904
Aker	424.54	53 579	Nittedal	187.11	3 132
Bærum	187.86	19 411	Nes	635.73	9 372
Asker	106.90	7 856	Eidsvoll	447.82	11 590
Aurskog	428.60	5 635	Nannestad	430.92	4 261
Høland	821.52	6 590	Hurdal	284.48	1 700

Medisinalpersonalets størrelse var ifølge distriktslægens opgaver ved utgangen av de siste 3 år :

	Læger.	Tannlæger.	Jordmødre.	Utdannede syke- pleiersker.	Apotek.	Eksamint apotek- personale.
1926.....	154	42	93	-	21	48
1927.....	171	52	92	62	22	50
1928.....	191	59	93	48	22	51

Av lægene var 1 fylkeslæge og 16 distriktslæger. 102 av lægene var bosatt i Aker, hvor også en stor del av Oslolägene praktiserer. Av jordmødrene var 40 offentlig ansatt og 53 privat praktiserende.

Opgaven over antallet av sykepleiersker gjelder alle distrikter i Akershus undtagen Aker og Frogner, hvorfra opgave ikke er meddelt. Se for øvrig tabell 1 i hovedberetningen.

Sykehuss. I april 1928 åpnetes Røde Kors' sykestue i Ski med 13 senger, hvorav et par er reservert fødende. I Akershus hadde man ved utgangen av 1928 7 sykehuss for kirurgiske, indremedisinske og epidemiske patienter med til sammen 745 plasser, hertil kommer et epidemilasarett i Drøbak, som ikke var i drift i 1928, og 2 militære sykehuss, ett på Oscarsborg og ett på Gardermoen.

T u b e r k u l o s e h j e m . I desember åpnedes Nordstrand nye tuberkulosehjem med 30 senger, og i Hurdal innviedes i oktober et pleie- og sykehjem med 20 senger for gamle og almindelige syke og 5 senger for tuberkuløse. Fylket hadde således ved utgangen av 1928 7 tuberkulosehjem med plass for 187 patienter. Videre er der ved Stensby sykehus på Eidsvoll en tuberkuloseavdeling på 12 plasser. I fylket ligger også Grefsen tuberkulosehjem tilhørende Oslo kommune, og medregnet under Oslo kommunale sykehuser.

T u b e r k u l o s e s a n a t o r i e r : I Akershus ligger N. K. S. folkesanatorium på Grefsen med plass for 136 patienter, herav en barneavdeling på 18 senger, Vardåsen i Asker tilhørende Oslo kommune med i alt 273 plasser, herav for barn 124 plasser, og Glitre sanatorium i Hakadal med 167 plasser og Glitre arbeidshjem for tuberkuløse med 30 plasser.

S i n n s y k e a s y l : I Asker ligger Akershus fylkes sinnssykeasyl, Blakstad, med 235 plasser, 140 for menn og 95 for kvinner. Videre har man statens sinnssykeasyl på Gaustad med 330 autoriserte plasser, Oslo kommunes sinnssykeasyl på Dikemark i Asker med 635 plasser og Dr. Dedichens privatasyl i Østre Aker med 58 plasser. Ved siden av asylene må nevnes de mange sinnssykekolonier i fylket. Der er ca. 200 forpleiningssteder med ca. 550 patienter. Der er ytterst få i familieforpleining, de aller fleste forpleies i kolonier på op til 20. Vel 80 pct. av de utsatte sinnssyke tilhører Oslo.

I Bærum ligger statens pleiehjem for åndssvake med 180 plasser, likeså statens pleiehjem for epileptikere med 60 plasser og Godthåb rekonvalesenthjem med 70 plasser. For vanføre har man Sofies Minde i Skådalen med 36 plasser, og på Jesseim ligger Østafor blindehjem med 12 plasser.

Fylket hadde ved utgangen av 1928 30 gamlehjem med tilsammen 1076 plasser.

Epidemiske

Lægedistrikter.	Tyfoidfeber. Paratyfus.	Cerebropin- meringitt, epidemisk.	Encephalitt, epidemisk.	Poliomyelitt, akutt.	Skarlagens- feber.	Meslinger.	Difteri.	Dysenteri.	Barseifeber.	Pjæmi, septihemi.	Penfigus hos nyfødte.	Rosen.	Kusma.	Klikhoste.	
Krakkstad	-	-	-	1	7	148	-	-	-	-	-	7-1	64	135	
Frogner	-	-	-	-	8	89	2	-	-	2- 1	-	13	20	65-3	
Oppgård	-	-	-	-	3	16	-	-	-	-	-	2	12	58	
Aker	1 3 3	1	6	112	164	16-2	-	1	8-10	-	38-2	285	522-2		
Bærum	- 4 1	-1	8-1	3	49	3	-	2	-	1	-	24-1	101	336-2	
Asker	-	-	2	1	9	5	56	1	-	-	-	11-2	130	104	
Aurskog	-	-	-	-	12	-	-	-	-	-	-	7-1	41	1	
Høland ¹⁾	-	-	-	1-1	-	17	-	-	-	2- 2	-	1	36	14	
Enebakk	-	-	-	-	-	38	-	-	-	-	-	2	14	17	
Sørum	-	-	-	-	2	75	1	-	-	2- 3	-	2	47	90	
Lillestrøm	-	1 -1	-	3	2	17	-	-	-	3- 2	1	23-1	152	123	
Nittedal	-	-	-	1-1	4	5	-	-	-	-	-	-	12	16	
Nes	-	1-1	4	-	12	27	10	-	-	4	-	5-2	44	91	
Eidsvoll	-	-	1-1	-	-	127-1	-	-	1	4	-	10	16	92	
Nannestad	-	-	-	-	-	2	-	-	1-1	-	-	2	10	32	
Hurdal	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	75	-	
Tilsammen	1	8	5-2	8-2	21-4	162	791-1	88-2	1	5-2	25-20	1	148-10	1059	1696-7

*) Tallet foran streken eller uten strek betyr antall tilfelle og tallet etter

¹⁾ Herunder medtatt Rømskog herred tilhørende Østfold.

Der er i fylket 4 mødrekhjem med 86 plasser og 36 barnehjem med tilsammen 889 plasser, herav 1 for tuberkulosetruede barn, Marie Dehlis Minde, med plass for 40.

Bad: I Enebakk er der i bygdens gamlehjem innredet et nytt bad med stort; ellers finnes der bad tilgjengelige for almenheten i Kråkstad, Aker, Bærum, Lillestrøm, Nes og Eidsvoll. I de øvrige distrikter derimot finnes ingen offentlig badeinnretning. I Kråkstad, Oppegård, Aker og Lillestrøm er der spesielle skolebad ved tilsammen 8 skoler.

Vaksinasjonen: Der blev ifølge lægenes oppgaver vaksinert i alt 2871 personer, herav 38 revaksinasjoner. I 1927 var det samlede antall vaksinasjoner 4032. I enkelte kretser hvor der er få barn foretas nu vaksinasjonen bare hvert annet år. Nogen ulemper eller sykdom i forbindelse med vaksinasjonen er ikke meddelt.

Der er i 1928 holdt i alt 70 helserådsstørter. Av saker behandlet vedkom 112 innleggelse i tuberkulosehjem etter tuberkuloslovens § 6.

I 4 distrikter i Akershus er der ifølge distriktslægenes oppgaver bevilget barselbidrag til i alt 83 mødre etter loven om forsorg for barn av 1915, nemlig til 6 mødre i Frogn, 66 mødre i Aker, 4 i Høland og 7 i Eidsvoll.

Sundhetstilstanden betegnes som særdeles god i Oppegård og god eller meget god i alle andre lægedistrikter undtagen i Høland, hvor den var mindre tilfredsstillende. I dette distrikt kom under behandling et usedvanlig stort antall av epidemiske sykdommer, hvorav influensa var den dominerende.

De epidemiske sykdommers optreden i de enkelte lægedistrikter vil ses av tabellen nedenfor.

Tyfoidfeber har bare vist sig med 1 tilfelle i Aker.

Av paratyfus er i alt meldt 8 tilfelle uten dødsfall. Herav var 3 i Aker i juli måned, hvorav 2 i gardekassernen ved Majorstuen. Smittekilden lot sig ikke påvise. I Bærum var der 4 tilfelle, hvorav de 3 antas smittet i Oslo.

sykdommer.*)

Influensa.	Laryngitt og bronkit, akutt.	Broncho- pneumoni.	Lunge- betennelse, krupes.	Plevritt.	Tuberkulose i lungene.	Tuberkulose i andre organer.	Giktfeber.	Malaria.	Gastroente- rit, akutt.	Skabb.	Ulcus molle.	Syfilis, errevret (nye tilfelle).	Syfilis, medfødt.	Gonoré, uretritt.	
173	634-1	29	29- 5	18	6- 7	1	16	-	72	33	-	1	-	-	13
208	623-1	48- 4	43- 7	24	5- 8	2	16	-	156-1	21	2	-	-	-	4
331-1	479	15- 2	16- 3	30	1- 1	1- 1	5	-	39	5	-	1	-	-	5
1436-3	2225-2	118-18	150-33	133	61-74	24-11	71	-	370-4	84	-	28	3	3	141
640-1	1440	60- 2	43- 9	38-1	18-26	4- 3	37	-	238	22	2	8	-	-	29
99	464	15- 1	28- 8	15	14- 9	-	20	-	47	28	3	1	-	-	6
140	192-1	8- 1	22- 4	14	4- 1	1	6	-	28	8	-	-	-	-	1
110	60	14- 5	12- 5	1	4- 4	2- 2	2	-	12-1	19	-	-	-	-	-
61	81	3- 1	17- 2	10	7- 2	2- 3	4-1	-	21-1	4	-	1	-	-	2
91-2	425	32- 1	38- 6	21	13-12	1	10	-	27-1	10	-	5	-	-	7
378	1208	64- 2	63-19	49-2	29-30	7- 7	20-2	-	237	38	-	4	-	-	26
93	199	11- 1	28- 3	13	11- 1	- 1	6	-	6	8	-	-	-	-	1
207-3	130-3	32- 3	28- 2	12	16- 7	3	5	-	45	30	1	1	-	2	2
234	476	25- 2	54- 5	29	16-13	2	25	-	87-1	28	-	1	-	-	5
55-1	120-1	2	7	1	5- 1	2- 1	2	-	15	3	-	-	-	-	-
121	126	6	15- 2	7	2- 2	2- 2	9	-	24	2	-	-	-	-	-
4377-11	8882-9	482-43	593-113	415-3	212-198	52-33	254-3	-	1424-9	343	8	51	5	5	242

streken antall dødsfall.

Epidemisk cerebrospinalmeningitt viste sig med i alt 5 tilfelle, hvorav 2 med dødelig utgang. Herav var 3 i *Aker*, 1 i august, 1 i november og 1 i desember. De to siste optrådte i samme familie.

Av epidemisk encephalitt er meldt 8 tilfelle med 2 dødsfall. I *Eidsvoll* like ved grensen mot Nes, hvor sykdommen tidligere har vist sig gjen-
atte ganger, blev en 9 år gammel gutt syk og døde etter få dager. Nogen smittekilde lot sig ikke påvise hverken i dette eller ved de andre spredte tilfelle i andre lægedistrikter.

Akutt poliomyelitt optrådte med i alt 21 tilfelle med 4 dødsfall. Herav var i *Bærum* 6 tilfelle i november og 2 i desember, 4 av de 6 var søsken. I *Høland* viste sig i november et rapid forløpende tilfelle som blev begynnelsen til en nordover gående epidemi inn i år 1929 på i alt 13 tilfelle med 4 hurtig inntredende dødsfall hos voksne. I *Bærum* og i *Høland* syntes epidemien å holde sig omkring hovedveien i distriktene. I *Aker* blev i oktober meldt 3, i november 1 og i desember 2 tilfelle.

Av skarlagensfeber er meldt 162 tilfelle uten dødsfall fordelt over en rekke lægedistrikter. Sykdommen optrådte flere steder som lette epidemier. Da de lett angrepne ofte undlot å søke läge og ikke ble isolert, menes smitten å være overført på skolene.

Meslinger var i årets første halvdel forholdsvis meget utbredt i mange distrikter. I alt er meldt 791 tilfelle med 1 dødsfall.

Difteri hadde liten utbredelse, der er bare meldt 88 tilfelle, flest i bygdene omkring Oslo, bl. a. i Oslo bys barnehjem og medisinalanstalter, hvortil smitten bringes fra Oslo.

Kikhoste og kusma optrådte epidemisk i de to nabodistrikter *Sørumsund* og *Nannestad* og i *Eidsvoll* og *Hurdal*, tildels ofte komplisert med orchitt.

Bamlesyke omtales fra *Krakkstad* med 3 tilfelle hos mann, hustru og barn.

Tuberkulose. I henhold til tuberkuloseprotokollene blev der i 1928 i alt anmeldt 436 nye tilfelle av smitteførende tuberkulose mot 440 i 1927 og 413 i 1926. De nyanmeldte tilfelle fordelte sig således på de forskjellige aldersklasser:

	Antall tilfelle.	Pct.		Antall tilfelle.	Pct.
0—14 år	23	5.3	40—49 år	36	8.3
15—19 «	29	6.7	50—59 «	18	4.1
20—24 «	85	19.5	60 og over	22	5.0
25—29 «	97	22.2			
30—39 «	126	28.9	I alt	436	100.0

I årets løp er der innlagt i tuberkulosehjem og sykehus i henhold til tuberkuloselovens § 6 110 patienter mot 101 i 1927 og 135 i 1926.

For øvrig henvises til tabell 10 i hovedberetningen.

De her anførte tall gir dog ikke et uttrykk for det virkelige forhold, da en stor del av de anmeldelsespliktige tilfelle ikke blir anmeldt til helserådene.

Mens *Aker* med sine 80 000 innbyggere har vel 40 pct. av fylkets folke-
mengde, presterer det årligårs ca. 50 pct. av alle anmeldte nye tuberkulosetilfelle. Det overgåes i så måte kun av *Lillestrøm* lægedistrikt, som med sine ca. 20 000 innbyggere formår å anmeldre over 40 nye tuberkuløse, 25 pct. av fylkets samtlige nye. Dernæst kommer *Bærum*. Grunnen til denne hyppige forekomst av tuberkulose i disse distrikter må vel være at de for en stor del er industridistrikter med dårlige og trange boligforhold. Fra *Asker*, *Nittedal*, *Nes* og *Nannestad* skrives at sykdommen synes å være i tilbakegang, i *Aurskog* er den forholdsvis

lite utbredt, i *Eidsvoll* var der flere nyanmeldte enn i de foregående år. Når man tar hensyn til fylkets sterkt økende folkemengde, kan det visstnok sies at tuberkulosen i det store og hele er på retur i fylket.

Skolebarnsundersøkelsene er nu gjennemført i samtlige 29 herreder undtagen i *Fet*, *Feiring*, *Aurskog*, *N.* og *S. Høland* og *Setskog*, og det er bare et tidsspørsmål når disse bygder kommer etter. Takket være den store interesse fylket har vist denne sak foregår undersøkelsene nu uten nevneverdig utgift for de enkelte kommuner. Tilbake står dog å skaffe barna den behandling som undersøkelsen viser at de trenger. Mange av disse barn tilhører sykekassemedlemmer, men da man ikke får nogen refusjon i sykekassen for spesialisthonorarer, blir det så godt som ingen av barna som får spesialbehandling. Angående resultatene av undersøkelsene kan meddeles fra Oppegård at ca. 50 pct. var under gjennemsnittsvekten, 20 pct. bemerkelsesverdig under. (*Müller*.)

I en rekke bygder er ansatt skoletannlæger.

Tabellen nedenfor viser antall dødsfall av tuberkulose i de enkelte distrikter i de siste 3 år.

Antall dødsfall av tuberkulose.

Lægedistrikter.	Dødsfall av tuberkulose i alt						Dødsfall av lungetuberkulose					
	1926		1927		1928		1926		1927		1928	
	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.
Krakstad	4	4	6	5	2	5	3	1	5	4	2	5
Frogner	2	8	8	2	4	6	2	8	7	2	3	5
Nesodden												
Oppgård	3	3	3	1	1	1	3	3	3	1	1	-
Aker	41	43	37	42	40	45	38	36	26	34	36	38
Bærum	17	8	13	18	11	18	10	5	6	14	8	18
Asker	8	10	5	5	5	4	8	8	4	5	5	4
Aurskog	3	2	2	2	1	-	3	2	2	2	1	-
Heland	2	4	4	-	2	4	1	2	4	-	1	3
Enebakk	2	-	3	-	4	1	1	-	3	-	1	1
Sørumsund	1	2	5	5	7	5	1	1	5	4	7	5
Ullensaker	5	5	5	5	7	5	3	5	5	4	7	5
Lillestrøm	12	19	18	19	14	23	6	15	13	14	11	19
Fet	4	4	18	19	14	23	4	4	13	14	11	19
Nittedal	4	2	1	3	-	2	4	2	1	1	-	1
Nes	4	2	4	4	4	3	4	1	3	4	4	3
Eidsvoll	3	5	2	7	5	8	3	4	2	7	5	8
Nannestad	-	1	-	1	1	1	-	-	-	1	1	-
Hurdal	-	2	-	3	3	1	-	1	-	3	2	-
Tilsammen	115	124	111	117	104	127	94	98	84	96	88	110

Veneriske sykdommer. Av lægene er i 1928 meldt 56 tilfelle av syfilis, 242 tilfelle av genorré og 8 av veneriske sår, tilsammen 306 tilfelle mot 245 i 1927. Opgaven over anmeldte tilfelle av veneriske sykdommer er heller ikke helt korrekt. De syke anmeldes ikke av Oslo-spesialistene til vedkommende helseråd, og man har som følge herav kun delvis kjennskap til forekomsten av disse sykdommer i fylket. (Fylkeslægen.)

Av skabbel blev der i 1928 meldt 343 tilfelle mot 424 i 1927. Denne sykdom, som burde kunne utryddes, og som hører fortiden til, er altså fremdeles hyppig utbredt i hele fylket.

I Oppegård er der en spedalsk kvinne med blandet form av sykdommen.

H y g i e n i s k e f o r h o l d m. m. Fra de enkelte distrikter skrives:

Krækstad: Boligforholdene er bedret noget i det senere, men er fremdeles dårlige. Der bygges nu mindre enn før. Bygningsloven er gjort gjeldende i de tettere bebyggede strøk. Drikkevannsforsyningen er til dels mangelfull, ofte både lite og dårlig vann. Der er intet vannverk for de tettere bebyggede strøk, bare brønner, og følgelig av og til vannmangel. Ingen offentlige kloakker finnes i de tettere bebyggede strøk. Kloakkvannet slippes ofte ut i veigrøftene. Der er ingen offentlig renovasjon, og heller ingen offentlig kontroll med levnetsmidler. Kostholdet er i det hele tatt nokså bra, lett adgang til fersk fisk og kjøtt. Meieriene kjører omkring flaskemelk. Edruelighetsforholdene er nokså bra, renslighetssansen nogenlunde. Utøi sees ikke ofte. (*Karud*).

Oppgård: Boligforholdene er ofte mislige, men flere og flere hytter er blitt kondemnert. Drikkevannsforsyningen og kloakkforholdene er fortvilede. Edrueligheten synes å være bedret. Når boligforholdene tas i betraktning, er rensligheten upåklagelig. Utøi sees ikke ofte. (*Müller*)

Aker: Der er øket byggevirksomhet, men den sterke økning av folkemengden — ved årsskiftet 81 000 mennesker — gjør at nybyggingen ikke kan holde skritt. Adskillige bor under slette hygieniske boligforhold fremdeles, spesielt da hyttebeboerne. Der spores dog bedring. Der er fremdeles adskillig arbeidsløshet, og der er mange som lever under meget vanskelige kår. Fattigbudgettet er stort. Drikkevannsspørsmålet er mange steder vanskelig, da der på grunn av den spredte og delvis høitbeliggende bebyggelse ikke er offentlige vannledninger. Der er mange dårlige brønner. Man er nu gått i gang med betydelige utvidelser av vannverket, idet Grorudvassdragene utbygges. Den nye bygningslov som trådte ikraft 1 januar 1929 gir adgang til å nekte bebyggelse, hvor der ikke er tilfredsstillende drikkevann. Kloakkforholdene er mange steder mindre tilfredsstillende. Man er nødsaget til å bruke provisoriske anlegg hvor kloaknettet, som stadig utesides, ikke er ført frem. Renovasjonsspørsmålet er mange steder vanskelig. Der er søkt om offentlige tömningsplasser. Tvingen offentlig renovasjon har man hit til ikke funnet å kunne gå til, da utgiftene vilde bli uforholdsmessige med de store avstander og den delvis spredte bebyggelse. Butikkforholdene bedres stadig. Der er i det senere kommet en rekke nye tidsmessige forretninger. Der uttas stadig stikkprøver av næringsmidler. (*Kahrs*.)

Auraskog: Boligene er i det store og hele gode og rummelige, om der enn finnes mange dårlige hus, særlig husmannsplasser og en del eldre selveiersmå bruk. Der har i det forløpne år på grunn av de dårlige tider vært lite nybygging. Drikkevannsforsyningen er dårlig, der finnes intet vannverk, vannet tas dels fra brønn gravet over kilder eller direkte fra innsjø, bekk eller elv. Da jordbunnen næsten overalt er sterkt lerholdig, er vannet som regel stygt av utseende, grumset og ofte med bismak. Enkelte private kloakker. Der er ingen offentlig levnets-middelkontroll. (*E. Bryn*.)

Lillestrøm: Angående boligforholdene kan anføres at der i Lørenskog i årets løp av helserådet er kondemnert 8—10 boliger som sundhetsskadelige. Mange flere burde gått samme vei, når man bare visste hvor man skulle anbringe beboerne. Også i de andre herreder har man øinene åpne for betydningen av nogenlunde gode boliger. I Lillestrøm og Strømmen er der gode vannverk, mens det i Lørenskog og til dels i Rælingen er vanskelig å skaffe godt drikkevann. Der er stadig klager over drikkevannsforholdene. Det samme gjelder om kloakkforholdene og bortbringelse av avfall og søppel. Kun i Lillestrøm er der ordnet kloakkvesen så godt som over hele hyen. (*Mossige*.)

Nes: Boligforholdene synes de senere år å ha bedret sig meget, dog er der fremdeles i bruk hus uten grunnmur, og de er naturligvis meget kolde om vinteren. Hvad drikkevannsspørsmålet angår er der i årets løp ikke inntruffet nogen for-

andringer. Der er anlagt endel nye private pumpeverk fra Glommen og Vormen. Av befolkningen ansees dette elevann for å være et udmerket drikkevann. Undersøkelse har vist at det er meget rikt på kolibasiller. Det er mindre heldig at en rekke W. C. i Eidsvoll slippes rett ut i Vormen uten nogen rennsing, ikke engang septiktanks. I tilfelle av en tyfusepidemi i den ovenfor liggende bygd synes dette forhold å måtte bli meget betenklig. Kloakkforholdene i det bymessig bebyggede Årnes er ikke tilfredsstillende. Elven benyttes til avløp, men i den varme tid blir der lukt fra denne. Der foreligger plan og tegninger til kloakkanelegg for Årnes, men den dårlige økonomiske stilling i bygden gjør det umulig å gjennemføre disse planer for tiden. Kostholdet i hjemmene er for de større gårder meget bra, i arbeiderhjem spiller dessverre kaffe og margarin en altfor stor rolle. Der har i det forløpne år vært megen arbeidsløshet og derav følgende dårlig kosthold. Renslighetssansen synes å være tiltagende. Mange større gårder har badeanlegg, elektrisk opvarmet. Årnes skolebad er åpent for publikum 2 dager i uken. Der arbeides for bad på Opakermoen. Forekomsten av utei synes å bli sjeldnere, lopper er dog fremdeles hyppige. Der finnes i bygden 2 gamlehjem, Nes og Udnes gamlehjem. Nes gamlehjem har egen avdeling for barn med egen bestyrerinne og plass til 14 barn. (Kjelstad.)

Eidsvoll: Boligmangel er der nu ikke lengre tale om. Mange har måttet forlate sine nybyggde hjem og overlate dem til kommunen som garantist. En følge herav er at de unge må søke tilbake til sine foreldres hus, at familier flytter sammen, og der hvor der var snaut om plass før, blir det nu ennu trangere og usundere. Trange og uhygieniske boligforhold har således vært den høyeste årsak til helserådets beslutninger etter tuberkuloselovens § 6. Industriarbeiderne har det i så måte meget bedre, likeså for det meste småbrukerne. Gårdbrukernes hus viser derimot den største motsetning med mange og store og ofte overflødige rum. Helserådets arbeide for bedrede kloakk- og renovasjonsforhold i de tett bebyggede strøk har jeg nu håp om kanlettes, etterat Sundgården er blitt egen bygningskommune. De andre tettbebyggelser vil da forhåpentlig ta eksempel herav. (J. Holst.)

III. Oslo by.

Den trykte beretning fra Oslo helseråd gir en utførlig fremstilling av sundhetstilstanden og de hygieniske forhold i byen. Man skal derfor i nærværende publikasjon innskrenke sig til å nevne enkelte punkter og for øvrig henvise til helserådets egen årsberetning.

Oslo bys flateinnhold utgjør 1629 hektar. Folkemengden var ifølge Oslo kommunale statistiske kontors folketelling 1 desember 1927 253 472.

Medisinalpersonalet var i Oslo følgende:

	Læger.	Tannlæger.	Jordmødre.	Utdannede sykepleiersker.	Apotek.	Eksamineret apotekpersonale.
1926.....	351	236	105	-	29	106
1927.....	349	257	105	200	30	143
1928.....	377	280	91	200	31	140

Av lægene var 18 offentlig ansatt. Antallet av privatpraktiserende läger, tannläger og jordmødre oplyses å være tilstrekkelig, likeså antallet av utdannede sykepleiersker.

Der er ansatt læge ved hver av byens folkeskoler foruten det nødvendige antall spesiellläger og 9 sykepleiersker. Skolebarnene blir regelmessig undersøkt. Der er likeledes opprettet en skoletannklinikk hvor der for tiden er ansatt 18 tannläger.

Flertallet av byens befolkning, ca. 72 pct., er i henhold til sykeforsikringsloven sykeforsikret i kretssykekassen eller andre godkjente sykekasser, og er således sikret lægehjelp og økonomisk støtte i sykdomstilfelle.

Forsorgsvesenets patienter og Pensjonsinnretningens alderdomspensjonister har, etter at bylægeinstitusjonen blev ophevet i 1924, adgang til fritt lægevalg. Lægehjelpen betales av kommunen etter en med lægeforeningen særlig opprettet tariff.

Sykehuss: Oslo hadde ved utgangen av 1928 14 sykehus med tilsammen 3623 plasser. Oslo kommunale sykehus, som for størstedelen er beliggende utenfor byens grenser, hadde ved utgangen av 1928 2340 senger, når pleieavdelingene for gamle ikke medregnes. Foruten disse sykeplasser disponerer Oslo kommune over 100 senger på andre sykehus, nemlig 20 på Røde Kors' klinik, 10 på Diakonisseanstaltens sykehus, 30 på Diakonhjemmet i Aker og 40 på Bærums kommunale sykehus.

Oslo kommunale tuberkulosesanatorium, Vardåsen, ligger i Aker og har plass for 273 patienter, 149 voksne og 124 barn. For tuberkuløse har man dessuten 301 plasser ved Oslo kommunale sykehuser. Kommunen disponerer altså ialt over 574 senger for behandling av tuberkulosepatienter.

Endelig kan nevnes at der ved Rikshospitalet er en tuberkuloseavdeling med 18 senger. Se for øvrig tabell 2 og 3 i hovedberetningen for riket.

Sinssykeasyl: Oslo kommunale sinssykeasyl, Dikemark i Asker, kan ta imot 635 patienter, 272 menn og 363 kvinner. Beliggende i byen har man Oslo hospitals asyl for kvinner med 63 sykeplasser, dessuten finnes i den kommunale lægevakt 6 plasser for midlertidig anbringelse av sinssyke.

Dessuten disponerer Oslo over 70 plasser ved Lier asyl.

Med hensyn til sykeavdelinger ved straffeanstalter beliggende i Oslo kan nevnes at ved Akershus Landsfengsel er en særlig stor celle innrettet som sykecelle. Bodsfengslet har en sykeavdeling på 4 rum med tilsammen 10 senger.

Foruten Kvinneklinikken med 125 plasser tilhørende staten fantes i Oslo 2 kommunale fødehjem, nemlig Vøienvolden fødehjem med 21 plasser, og en mindre avdeling på 6 senger til forpleining av fødende ved Krohgstøtten sykehus. Dessuten fantes 2 av læger bestyrte private fødselsklinikker med henholdsvis 13 og 7 plasser og fødselsklinikk drevet av en privat forening med plass for 8 fødende.

Av andre anstalter har Oslo et skolehjem for vanførere med 26 plasser, en offentlig skole for døve med 62 plasser, en offentlig skole for blinde med 65 plasser og et blindehjem med 33 plasser.

I Oslo finnes 4 mødrehjem med plass for 101 mødre og 15 barnehjem med tilsammen 450 plasser. Av barnehjemmene er Spebarnhjemmet i Åkebergveien med 40 plasser for barn fra tuberkuløse hjem og Veslehjemmet med 21 plasser for barn med medfødt syfilis.

For tuberkulosetruede barn driver dessuten Oslo N. K. S. barnehjemmet Marie Dehlis Minde ved Grorud, som kan motta 40 barn, og Brusetkollen og Vangen friluftsskole ved Hvalstad med plass for 60 større barn.

Oslo hadde i 1928 36 glemehjem med 1193 plasser.

Gjennem Oslo pensjonsinnretning blir alle gamle som trenger det — under visse betingelser — hjulpet, likeledes invalider. Pensjonsinnretningen yder også hjelp til mødre med barn som ikke har nogen forsørger.

Der er i Oslo 7 kommunale bader og 1 privat bad: Kurbadet. De kommunale bader har i 1928 tilsammen levert 829 146 bader mot 778 220 i 1927. Kreftsykekassens bader, som ble nedlagt fra 30. april 1928, hadde levert 6871 bader. Ved desinfeksjonsanstalten (tilhørende helserådet) er der i 1928 levert 16 724 avlussningsbader og 2 skabbkure, omtrent alle i forbindelse med desinfeksjon. Dessuten blev 8 personer som kom fra Sverige eller Danmark underkastet bading og desinfeksjon i henhold til midlertidig lov om foranstaltninger mot munn- og klovesyke.

Ifølge beretning fra Oslo folkeskoler er der i skoleåret 1927—28 tatt i alt 237 911 bader, 119 955 av gutter og 117 956 av piker. Pr. elev faller der både for gutter og piker 10,6 bader pr. elev. I skoleåret 1926—27 blev der tatt gjen- nemsnittlig 9,7 bader pr. elev.

Vaksinasjonen. Der blev i 1928 foretatt 3200 vaksinasjoner og 643 revaksinasjoner, i alt 3843. Av de 3200 førstegangs vaksinerte var 2702 med kjent anslag, av de revaksinerte 84. Størstedelen av vaksinasjonene blev foretatt ved offentlig foranstaltning på helserådets kontor eller på folkeskolene. Noget sykdomstilfelle i forbindelse med vaksinasjonen er ikke meldt.

Der er i 1928 holdt 19 helseråds møter. Av saker behandlet kan nevnes 317 innleggelse av tuberkuløse etter tuberkuloselovens § 6. 47 farteier er karanteneundersøkt. I henhold til loven om forsorg for barn av 1915 er der ved helserådets foranstaltning gitt barselbidrag til 136 mødre med barn. I 1927 var antallet av mødre som fikk bidrag i anledning av nedkomsten 114, i 1926 141 og i 1925 156.

Fødsler. Fra læger og jordmødre er der i 1928 innkommet til helserådet fødselsmeldninger på 3202 levende fødte barn og 128 dødfødte mot henholdsvis 3089 og 122 i 1927. Av de levende fødte barn var 957 i 1928 og 881 i 1927 født av utenbys mødre som bare opholdt sig i Oslo for nedkomstens skyld, og disse er for en stor del ikke innført i fødselsregistrene for Oslo. For oplysninger angående fødsler for øvrig henvises til kap. 16 og tabell 11 i hovedberetningen for riket.

Dødsfall. Blandt byens hjemmehørende befolkning inntraff i 1928 2847 dødsfall mot 2936 i 1927.

Oversikten nedenfor viser dødelighetsforholdene i Oslo fra 1871. Helserådets oppgaver er her lagt til grunn for beregningen. Og disse omfatter til og med 1926 inntrufne dødsfall i Oslo.

År.	Antall dødfall.	Middel- folkemengde.	Døde pr. 10 000 levende.	År.	Antall dødfall.	Middel- folkemengde.	Døde pr. 10 000 levende.	År.	Antall dødfall.	Middel- folkemengde.	Døde pr. 10 000 levende.
1871—1875	7 956	358 290	222.1	1901—1905	17 054	1 123 894	151.7	1922	3 211	258 866	124.0
1876—1880	10 129	478 823	211.5	1906—1910	15 546	1 171 361	132.7	1923	2 973	258 875	114.8
1881—1885	11 995	620 869	193.2	1911—1915	16 253	1 249 131	130.1	1924	2 808	258 207	108.8
1886—1890	15 062	691 187	217.9	1915—1920	16 448	1 293 912	127.1	1925	2 807	256 594	109.4
1891—1895	15 099	827 037	182.6	1921—1925	14 603	1 292 387	113.9	1926	2 826	254 890	110.9
1896—1900	17 607	1 048 452	167.9	1921	2 804	259 845	107.9	1927	2 921	253 763	115.1
								1928	2 847	253 227	112.4

Epidemiske

År.	Tyfoidfeber	Paratyfus.	Cerebrospin.-meningitt, epidemisk.	Encephalitt, epidemisk.	Poliomyelitt, akutt.	Skarlagens- feber.	Meslinger.	Difteri.	Dysenteri.	Barselfeber.	Pyæmi, septhæmi.	Pemfigus hos nyføete.	Rosen.	Kusma.	Klikhoste.
1928.															
Januar	1	3	1	-	1	6	25	5	-	-	12	-	13	73	132
Februar	-	1	1	-	-	6	10	9	3	-	12	-	25	84	141
Mars	-	-	-	-	-	2	68	6	-	-	1	-	13	83	98
April	-	-	-	-	-	8	48	4	-	1	1	-	20	71	108
Mai	-	-	-	-	-	2	93	3	2	-	2	1	19	46	124
Juni	1	-	-	-	-	4	81	2	-	2	-	-	11	12	123
Juli	1	-	-	-	-	3	15	1	-	-	-	-	13	2	29
August	-	-	-	-	-	10	22	3	-	-	1	-	11	5	31
September ..	-	2	-	-	-	34	22	6	-	-	-	-	19	5	49
Okttober ..	-	6	-	-	-	50	67	1	-	-	1	-	22	33	48
November ..	-	1	-	-	1	26	123	8	-	-	-	-	18	2	60
Desember ...	1	1	1	-	2	28	110	1	-	-	2	-	21	2	72
Hele året	4	14	3	-	4	179	684	49	5	3	12	1	205	418	1015
Antall døds- fall	1	1	3	-	2	-	4	1	-	13	37	-	6	1	8

Om hvorledes dødeligheten har stillet sig blandt menn og kvinner innen de forskjellige aldersklasser vil man finne opplysninger, foruten i Oslo helseråds beretninger, også i Statistisk Årbok for Oslo by, utgitt av det kommunale statistiske kontor. Dødfallenenes fordeling på de forskjellige årsaker vil ses av tabell 4 i hovedberetningen for riket.

Sundhetsstilstanden i 1928 betegnes som særdeles god. Idet man henviser til tabellen over de epidemiske sykdommer ovenfor og til helserådets trykte beretninger for 1928, skal her bare omtales enkelte sykdommer.

Av tyfoidfeber anmeldtes 4 tilfelle (13 i 1927). Der døde en mann i aldersgruppen 25—29 år. Paratyfus B: 14 tilfelle (32 i 1927). Der døde en mann i aldersgruppen 70—79 år.

Epidemisk cerebrospinalmeningitt. 3 tilfelle (2 i 1927) med 3 dødsfall: 1 gutt i aldersgruppen 0—11 mndr., 2 pikebarn i aldersgruppen 1—4 år, hvorav 1 angrepet i 1927.

Akutt poliomyelitt. 4 tilfelle med to dødsfall: 1 gutt i aldersgruppen 10—14 år, 1 mann i aldersgruppen 15—19 år.

Skarlagensfeber. Oslo helseråd har 5 januar 1928 fattet følgende beslutning: «Avsondringen ved skarlagensfeber kan heves etter 4 uker uansett om der finnes skalling, såfremt der ikke er komplikasjoner tilstede som kan medføre særlig smittefare. For isolasjon i hjemmet forlanges som før eget værelse, men derimot ikke lenger egen pleierske. Skolebarn o. l. fra hjem hvor skarlagensfeber er opptrådt holdes hjemme 1 uke, såfremt de ikke tidligere har hatt sykdommen.»

Der anmeldtes 179 tilfelle mot 137 i 1927. Ingen dødsfall. De fleste tilfelle opptrådte i Sagene sogn (30). 11 var isolert i sine hjem. Om den forkortede isolasjonstid vil ha nogen innflydelse på skarlagensfeberens optreden er det ennu fortidig å uttale sig.

Difteri. 49 tilfelle mot 67 i 1927. Kun kliniske tilfelle er som vanlig medregnet. Der døde 1 = 2,04 pct. Fremgangsmåten likeoverfor difteri har vært som ifjor.

sykdommer.

Influensa.	Laryngett og bronkitt, akutt.	Bronchopneumoni	Lungebetendelse, krupos.	Pleuritt.	Tuberkulose i lunogene.	Tuberkulose i andre organer.	Giktfeber.	Malaria.	Gastronefrit, akutt.	Skabb.	Ulcus molle.	Syfilis, erhvervet (nye tilfelle).	Syfilis, medfødt.	Gonoré, utrett.
627	1156	68	59	33	73	4	18	4	167	74	3	23	1	59
587	1704	84	32	23	64	4	22	1	95	81	2	21	1	54
442	1281	63	33	29	66	4	14	1	61	54	4	97	2	439
792	1084	51	35	28	60	2	20	2	67	26	-	75	3	278
740	1160	45	48	29	65	6	18	5	84	34	3	35	1	198
284	766	25	27	28	66	4	21	2	77	39	7	66	-	321
59	340	6	9	15	40	1	6	-	62	30	1	47	-	252
35	312	9	6	23	41	2	14	2	83	55	1	48	1	296
124	576	13	19	9	45	3	15	3	78	35	3	58	2	284
164	909	36	34	11	43	2	19	-	72	76	-	53	-	213
204	727	19	24	15	50	3	18	-	73	90	1	42	1	168
232	857	22	34	24	41	4	14	-	84	55	5	64	-	233
4290	10872	441	360	267	654	39	199	20	1008	649	30	629	12	2795
10	12	128	98	14	347	64	2	-	11	-	-	5	1	-

Meslinger. 684 tilfelle (1099 i 1927) med 4 dødsfall.

Kikhoste. Der anmeldtes 1015 tilfelle (292 i 1927). Der døde 8: alle i aldersgruppen 0—11 mndr. Der er fortsatt med profylaktisk vaksinasjon mot kikhoste gratis for Oslofolk, idet medisinalstyrelsens laboratorium velvillig har stillet kikhostevaksine til disposisjon for helserådet.

Influenta. Der anmeldtes 4290 tilfelle med 10 dødsfall. $\frac{3}{4}$ av tilfellene var i første halvpart av året.

Tuberkulose. I tuberkuloseregistret for Oslo blev i 1928 innført 661 nye tilfelle mot 695 i 1927. Som døde er utgått 352 (383 i 1927), som symptomfri 208 (229 i 1927) og som fraflyttet byen 102 (108 i 1927). I registret stod ved årets utgang 1402 menn og 1386 kvinner, tilsammen 2788. De anmeldte tilfelle av tuberkulose i 1928 fordelte sig således på de forskjellige aldre:

	Antall tilfelle.	Pct.		Antall tilfelle.	Pct.
0—14 år	30	4.5	50—59 år	35	5.3
15—19 «	105	15.9	60 « og over.....	35	5.3
20—29 «	281	42.5			
30—39 «	110	16.7	Tilsammen	661	100.0
40—49 «	65	9.8			

I henhold til tuberkuloselovens § 6 og Justisdepartementets rundskrivelse av 16 desember 1901 er for å hindre sykdommens utbrerelse av helserådet fattet beslutning om innleggelse i sykehus eller tuberkulosehjem 317 ganger (246 i 1927), nemlig 202 menn, 113 kvinner og 2 gutter.

23 skolebarn er av hensyn til smittefarenn nektet skolegang. Også i år er praktisk talt alle de nyanmeldte tilfelle underlagt helserådets kontroll, idet som før alle innleggelsjer i sykehus, tuberkulosehjem og sanatorier skjer gjennem avdelingen. For øvrig henvises til helserådets årsberetninger, hvor man vil finne

utførlig omtale av tuberkulosearbeidet i Oslo. Nedenstående oversikt viser utviklingen i tuberkulosedødeligheten i Oslo

År	Tuberkulose i alt.		Lunge- tuberkulose.		År.	Tuberkulose i alt.		Lunge- tuberkulose.	
	Antall dødsfall.	Pr. 10 000 levende.	Antall dødsfall.	Pr. 10 000 levende.		Antall dødsfall.	Pr. 10 000 levende.	Antall dødsfall.	Pr. 10 000 levende.
1871—1875	1 651	45.5	1 269	35.0	1916—1920	2 604	20.1	2 110	16.3
1876—1880	2 131	39.8	1 688	31.6	1921—1925	2 300	17.8	1 831	14.2
1881—1885	2 487	39.6	1 994	31.8	1921	460	17.7	358	13.8
1886—1890	2 498	35.6	1 986	28.3	1922	489	18.9	390	15.1
1891—1895	2 947	35.0	2 333	27.7	1923	450	17.4	362	14.0
1896—1900	3 709	34.6	2 874	26.8	1924	467	18.1	373	14.4
1901—1905	3 348	29.8	2 574	22.9	1925	434	16.9	348	13.6
1906—1910	3 061	25.9	2 442	20.7	1926	368	14.4	306	12.0
1911—1915	2 899	22.5	2 242	17.9	1927	416	16.4	352	13.9
					1928	411	16.2	347	13.7

Som det fremgår av nevnte tabell har nedgangen vært meget sterk, idet den samlede tuberkulosedødelighet er sunket med 64 pct. og lungetuberkulosedødeligheten med 60 pct.

Sammenligner man Oslo med hele riket (se hovedberetningene 1923 og 1928 kap. 10), vil man finne at Oslo, som i forrige århundre stadig lå over gjennemsnittet for hele landet, senere har ligget under dette. Her må dog tas i betraktning det forhold at dødsårsaksstatistikken til og med 1926 er gjort op etter begravelsesstedet og ikke etter hjemstedet, således at endel tuberkuløse fra Oslo som dør på sanatorier og pleiehjem utenfor byen ikke er blitt tatt med i statistikken for byen. Nogen vesentlig innflydelse på dødelighetskvotientenes høide kan dog dette forhold ikke antas å ha.

Ved beregning av den samlede tuberkulosedødelighet for Oslo har man imidlertid ikke tatt hensyn til de forskynninger som har funnet sted i tidens løp i befolkningens sammensetning etter kjønn og alder. Et riktigere billede av bevegelsen vil derfor nedenstående oversikt gi, hvor man har beregnet tuberkulosedødeligheten blandt menn og kvinner i de forskjellige aldersklasser:

(Se tabellen side 21).

Veneriske sykdommer. Fra praktiserende lærer og sykehusene er tilsammen anmeldt 3466 nye tilfelle av veneriske sykdommer (3647 i 1927), nemlig av blennorragier 2795 (2808 i 1927), bløt chanker 30 (45 i 1927), erhvervet syfilis 629 (778 i 1927) og medfødt syfilis 12 (16 i 1927). Av de anmeldte nye tilfelle er 297 sykehusbehandlet, nemlig for blennorragi 97 menn og 70 kvinner, bløt chanker 5 menn og 1 kvinne, erhvervet syfilis 70 menn og 50 kvinner samt for medfødt syfilis 3 gutter og 1 pike. 4 av de anmeldte syfilistilfelle er smittet ad andre veier enn kjønnsdelene (6 i 1927), idet infeksjonsstedet hos 3 menn er resp. leben, munnen og halsen samt uopgitt for et pikebarn. Ingen av de innkalte smittekilder nektet å la sig undersøke. 2 kvinner og 1 mann lot sig undersøke av privat lege. Alle var syke. 12 ganger var efterforskning av de opgitte smittekilder forgjeves. 1 kvinne og 48 menn mente sig smittet utenbys; de fleste var sjømenn smittet i fremmede havne. I 6 tilfelle har hustruen opgitt mannen og i 2 tilfelle mannen hustruen som smittekilde. Av samtlige undersøkte er ved helserådets foranstaltning i henhold til sundhetsloven 72 menn og 69 kvinner innlagt i sykehus (55 menn og 49 kvinner i 1927). 463 menn (448 i 1927),

	Antall dødsfall av tuberkulose pr. 10 000 innbyggere.											
	1881— 85	1886— 90	1891— 95	1896— 1900	1901— 1905	1906— 10	1911— 15	1916— 20	1921— 25	1926	1927	1928
<i>Menn.</i>												
0— 1 år...	62.8	65.5	65.2	69.1	31.3	29.8	35.4	28.2	26.7	18.0	20.6	-
1— 4 - - -	41.0	46.8	41.0	40.8	30.4	20.4	22.4	18.1	15.4	10.5	17.1	6.4
5— 9 - - -	24.0	23.8	21.0	23.0	17.4	10.7	9.9	9.1	6.3	11.4	7.0	6.1
10—14 - - -	16.3	12.3	15.2	14.4	12.3	12.2	6.7	5.7	5.4	4.4	3.3	5.6
15—19 - - -	22.8	24.8	30.8	26.1	27.4	28.3	20.0	23.1	20.9	10.5	13.6	11.8
20—29 - - -	52.2	51.9	43.7	41.5	45.7	37.7	31.7	27.1	27.8	23.1	30.9	27.5
30—39 - - -	55.3	44.4	43.3	38.5	33.9	34.1	29.6	27.1	22.9	24.0	27.2	24.6
40—49 - - -	52.7	39.7	41.5	37.0	36.3	31.2	29.3	23.8	18.5	15.0	21.1	21.6
50—59 - - -	55.8	48.8	47.8	50.9	29.9	31.2	26.5	22.0	22.3	17.1	17.5	17.1
60—69 - - -	62.7	64.0	52.8	52.0	38.0	37.0	34.7	22.9	23.8	17.6	8.7	18.7
70—79 - - -	53.1	41.7	33.9	44.1	25.5	24.7	28.1	14.8	13.0	13.5	13.1	28.7
80 og over..	18.9	13.5	55.0	28.9	21.3	19.6	4.3	4.2	-	17.1	-	14.6
Tilsammen	42.5	39.4	37.3	36.0	30.4	26.7	23.7	21.3	19.8	16.1	19.6	18.8
<i>Kvinner.</i>												
0— 1 år...	48.6	64.9	62.8	68.5	32.8	16.8	29.4	26.3	24.3	20.0	34.0	51.2
1— 4 - - -	47.8	40.6	43.2	46.9	29.7	19.7	19.3	15.3	14.4	8.9	13.6	8.8
5— 9 - - -	20.4	24.3	21.8	21.4	17.3	13.2	9.4	8.1	5.1	8.1	8.2	6.1
10—14 - - -	24.6	27.6	18.4	22.9	23.9	16.3	12.8	11.5	8.9	5.4	6.7	3.4
15—19 - - -	26.4	29.7	29.6	31.4	34.2	33.6	26.7	27.6	26.0	16.3	18.5	13.3
20—29 - - -	37.4	31.7	34.5	32.2	37.4	33.5	26.5	25.3	23.7	21.9	25.3	24.6
30—39 - - -	49.0	33.9	35.1	37.7	35.0	33.6	26.3	21.7	15.4	11.7	13.4	16.8
40—49 - - -	43.8	30.3	35.5	33.4	24.8	24.0	20.7	16.2	13.1	13.0	7.8	12.3
50—59 - - -	41.1	35.0	31.6	30.5	28.9	18.7	18.6	16.0	10.8	11.2	7.5	8.6
60—69 - - -	38.2	36.4	34.0	30.8	20.1	22.6	19.9	13.9	14.5	8.4	7.5	8.4
70—79 - - -	26.9	19.4	36.1	44.2	29.6	23.6	16.8	12.0	12.2	5.4	12.1	10.2
80 og over..	22.5	11.2	25.5	11.7	14.4	18.6	18.6	8.1	5.7	-	-	-
Tilsammen	37.2	32.4	33.1	33.5	29.3	25.3	21.4	19.0	16.1	13.1	13.9	14.1

hvorav 109 med syfilis (106 i 1927), er henvist til ambulatorisk spesialbehandling for helserådets regning. 141 kvinner og barn — nye patienter — (149 i 1927), er ambulatorisk behandlet på helserådets kontor av den kvinnelige læge. Av disse led 73 av syfilis. Dessuten har mange gamle patienter gått til fortsatt behandling. I henhold til formannskapsbeslutning av 6 desember 1899 er dårlig bemidlede venerisk syke, som gratis behandles ambulatorisk ved helserådet, tilstatt fri medisin. Der er anmeldt 6 tilfelle av reinfeksjon med syfilis hos menn som tidligere har vært salvarsanbehandlet. 42 menn og 3 kvinner er henvist til innleggelse gjennem lægevakt og forsorgsvesen, fordi innleggelse ikke var begrunnet i fare for utbredelse av smitte til andre. En del av de i helserådet frivillig fremmette har tilhört fremmede kommuner og er etter undersøkelse henvist til rette sted. 6 ganger har man tilskrevet politiet for å få hjelp til opsporing av smittekilden. Til andre helseråd er der skrevet 15 ganger angående smitteopplysninger.

For forbrydelse mot straffelovens § 155 («Den som med kunnskap eller formodning om å lide av smittsom kjønnssykdom ved legemlig omgjengelse eller utuktig forhold smitter eller utsetter nogen for smitte, straffes med fengsel inntil 3 år») er i 1928 anmeldt 9 menn og 26 kvinner, men ingen siktet eller dømt. For forbrydelse mot straffelovens § 357 («Med bøter eller med fengsel inntil 3 måneder straffes den som overtrer de her i riket ved lov eller i henhold til lov

givne forskrifter, siktende til forebyggelse eller motarbeidelse av smittsomme sykdommer eller til den almindelige sundhets beskyttelse») er 5 menn dømt.

Av s k a b b blev der i Oslo i 1928 meldt 649 tilfelle mot 254 i 1927.

Angående de h y g i e n i s k e forhold i Oslo i 1928 henvises til sundhetsinspektørenes rapporter i helserådets beretning for dette år.

IV. Hedmark fylke.

Fylket er delt i 24 lægedistrikter, hvis størrelse og folkmengde fremgår av følgende oversikt :

Lægedistrikter.	Flate-innh. i km. ²	Hjemmehørende folkem. pr. 1/12 20.	Lægedistrikter.	Flate-innh. i km. ²	Hjemmehørende folkem. pr. 1/12 20.
Hamar stadslægedistrikt	1.12	6 406	Åsnes.....	638.55	5 879
Ringsaker.....	897.51	12 207	Våler.....	699.54	4 202
Nes.....	177.67	3 793	Elverum.....	1 303.98	11 219
Vang	534.07	13 116	Trysil.....	2 962.01	6 435
Romedal	1 088.43	20 133	Åmot.....	1 323.60	4 373
Sør-Odal	514.91	7 045	Stor-Elvdal.....	2 108.96	4 229
Nord-Odal.....	500.33	5 022	Rendal.....	3 222.81	3 539
Vinger.....	500.12	6 765	Alvdal.....	2 160.91	4 618
Eidskog.....	643.12	6 120	Tynset.....	1 023.90	4 094
Brandval	509.89	4 141	Tolga	2 057.85	3 644
Grue.....	838.71	6 455	Engerdal.....	2 202.51	1 294
Hof	416.78	8 346	Kvikne	1 156.78	1 544

I 1928 er Løten lægedistrikt ophevet og Løten herred lagt til Romedal distrikt.

Medisinalpersonalet i Hedmark fylke var ifølge distriktslægens opgaver ved utgangen av de siste 3 år :

	Læger.	Tannlæger.	Jordmødre.	Utdannede sykepleiersker.	Apotek.	Eksamert apotek-personale.
1926.....	68	80	70	-	16	33
1927.....	72	31	77	61	16	33
1928.....	69	87	78	60	16	33

Av lægene var 1 fylkeslæge, 1 stadslæge og 23 distriktslæger. Der var 3 læger ansatt ved fylkessykehuset og 3 ved Sanderud asyl. Av jordmødrerne var 61 offentlig ansatt og 17 privatpraktiserende. Der var utenfor anstaltene 60 sykepleiersker fordelt rundt om i distriktene, bare i Tynset fantes ingen sykepleierske. Forøvrig henvises til tabell 1 i hovedberetningen.

S y k e h u s. Der var ved utgangen av 1928 20 sykehus med 433 plasser for indremedisinske, kirurgiske og epidemiske sykdommer. Kirurgiske tilfelle behandles for det vesentlige på Hamar kommunale sykehus og på fylkessykehuset.

Fylkets epidemisykehuis ligger i Hamar, Elverum og Kongsvinger, med tilsammen 66 plasser. 9 av sykehusene var kombinert med tuberkulosehjem med plass for 146 tuberkuløse patienter.

Av rene tuberkulosehjem hadde fylket 4 med plass for 70. Tilsammen stod der altså til rådighet for tuberkuløse 216 senger. Kirurgiske tilfelle av tuberkulose behandles vesentlig på fylkessykehushuset.

Der er i fylket 2 tuberkulosesanatorier, Mesnalien kursted med 48 senger og Gjøsegården med 26 senger. Begge anstalter er private. Forøvrig henvises til tabell 1 og 2 i hovedberetningen.

Fylkets sinnssykeasyl, Sanderud sykehus, er autorisert for 319 patienter, men var i 1928 den hele tid overbelagt med op til 350. Arbeidet med en til sykehuset knyttet familieforpleining blev påbegynt. Der var 5 sinnssykekolonier med 88 syke, hvorav 33 fra Hedmark fylke og 55 fra andre fylker. Antallet av offentlig forpleide sinnssyke i Hedmark var ved utgangen av 1928 486.

I Åsnes ligger statens kuranstalt for alkoholikere, Hovelsåsen, med plass for 20 menn. I Stange er der et vanførerhjem med plass for 30, og på Hamar en skole for døve med 50 plasser.

I fylket finnes der 31 pleiehjem for gamle med 992 plasser og 10 barnehjem med i alt 183 plasser. Av disse er der 1 kommunalt barnehjem i Trysil på 15 plasser for underernært og tuberkulosetrude barn. For tuberkuløse og tuberkulosetrude barn finnes videre 4 sommerhjem, nemlig i Vinger, Ringsaker, Vang og Elverum.

Av bader tilgjengelig for almenheten hadde man i 1928 i alt 14, hvorav de 8 var selvstendige anlegg. Der var 8 skolebad, hvorav de 6 bare for skolens elever.

Vaksinasjonen. I Hedmark blev der i 1928 foretatt 1 425 første gangs vaksinasjoner og 4 revaksinasjoner, tilsammen 1 429 mot 2 956 i 1927. Vaksinasjonen blir bare foretatt hvert annet år i de kretser hvor dette anses forsvarlig og formålstjenlig. Noget sykdomstilfelle i tilslutning til vaksinasjonen er ikke meldt.

Der blev i 1928 holdt 86 helseråds møter. I 113 tilfelle ble besluttet innleggelse på sykehus etter tuberkuloselovens § 6. I 6 distrikter er der bevilget barselbidrag til i alt 15 mødre, 5 i Ringsaker, 1 i Nes, 2 i Brandval, 2 i Elverum, 4 i Åmot og 1 på Tynset.

Sundhetsstilstanden betegnes i lægenes beretninger som særdeles god i *Stor-Elvdal*, usedvanlig god i *Åmot* og *Trysil* og god eller meget god i alle de andre distrikter.

De epidemiske sykdommers optreden i de enkelte lægedistrikter vil ses av tabellen side 24 og 25.

Av tyfoidfeber er meldt 3 tilfelle, hvorav 1 med dødelig utgang i *Ringsaker* og 2 i *Romedal*.

Paratyfus opptrådte med 1 tilfelle i *Romedal* og 1 i *Nord-Odal*. Om tilfellet i Nord-Odal opplyses at smitten var importert fra Oslo. Smittekilden i de andre tilfelle ukjent.

Epidemisk cerebrospinalmeningitt viste sig med 1 tilfelle i *Vang*.

Av akutt poliomyelitt er i alt meldt 27 tilfelle med 4 dødsfall. Tilfellene forekom i alle årets måneder og spredt over forskjellige distrikter, uten at der kunde spores nogen sammenheng mellom de enkelte tilfelle eller påvises nogen smittekilde. Av de nevnte tilfelle var de 4 med 3 dødsfall i oktober—november måned i *Ringsaker*, hvor denne sykdom ikke har vist sig på lang tid før og heller ikke senere. «De 4 tilfelle inntraff på forskjellige, langt fra hver-

Epidem e

Lægedistrikter.	Tyfoidfeber	Paratyfus.	Cerebrospin-meningitt, epidemisk.	Encephalitt, epidemisk.	Poliomyelitt, akutt.	Skarlagens-feber.	Meslinger.	Difteri.	Dysenteri.	Barselfeber.	Pyæmi, septikæmi.	Pemfigus (hos nyfødte).	Rosen.	Kusma.
Hamar stadsdistrikt	-	-	-	-	-	-	5	16	-	-	-	-	8	123
Ringsaker	1-1	-	-	-	4-3	1	1	-	-	1	1	-	13-1	19
Nes	-	-	-	-	-	-	65	-	-	1	-	-	10	20
Vang	-	-	1	-	5	5	28	7	-	1	-	-	12	156-1
Romedal	2	1	-	-	5	18	6	8	-	3	6-2	-	16	250
Sør-Odal	-	-	-	-	-	-	5	1	-	-	1	-	-	30
Nord-Odal	-	-	1	-	-	5	2	-	-	2	-	-	1	32
Vinger	-	-	-	-	1	3	23	2	-	1-1	1-1	-	4	22
Eidskog	-	-	-	-	-	-	63	6	-	-	-1	-	-	20
Brandval	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	10
Grue	-	-	-	-	3	1	-	-	-	-	4-2	-	9-1	90
Hof	-	-	-	-	-	15	-	-	-	1	-1	1	2	12
Åsnes	-	-	-	-	4	1	34	-	-	1-1	-	-	2	152
Våler	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	1	-	-	7
Elverum	-	-	-	-	-	6	120-1	-	-	1	-	-	10	198
Trysil	-	-	-	-	2	-	3	-	-	1	-1	-	11-2	35
Åmot	-	-	-	-	-	-	21	-	1	-	-	-	-	80
Stor-Elvdal	-	-	-	-	-	2	74	-	-	-	-	-	6	4
Rendal	-	-	-	-1	-	-	-	-	-	1-1	-	-	1	-
Alvdal	-	-	-	-	-	-	42	-	-	-	-	-	-	-
Tynset	-	-	-	-	-	1	8	-	-	2	1	-	1	-
Tolga	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	3	7
Engerdal	-	-	-	-	2-1	-	-	-	-	-	-	-	-	2
Kvikne	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-
Tilsammen	3-1	2	1	-1	27-4	59	498-1	42	1	18-3	15-8	2-1	115-4	1269-1

* Tallet foran streken eller uten strek betyr antall tilfelle, og tallet etter streken

andre liggende steder, tildels nokså avsides. Det synes således utelukket at der kan ha foregått direkte smitteoverføring fra det ene sted til det annet. På samme tid var der heller ikke på andre kanter av distriket iakttatt sykdomstilfelle som kunde gi mistanke om poliomyelitt. Blir man stående ved friske basilbærere eller lette abortive tilfelle som smitteutbredere, må disse forutsettes å ha optrådt med mange tilfelle over store deler av distriktet, samtidig som de har gitt anledning til bare et enkelt klinisk tilfelle på hvert av de fire steder, hvorav de tre ligger fjernet fra de almindelige ferdsselsveier.» (K. Løken.)

Skarlagensfeber har bare vist sig med mere spredte tilfelle fordelt over en rekke distrikter. I alt er meldt 59 tilfelle uten dødsfall.

Av difteri er heller ikke optrådt nogen epidemi, bare spredte tilfelle. I alt er meldt 42 tilfelle uten dødsfall.

Meslinger optrådte som mindre og til dels mere utbredte epidemier i en rekke distrikter. Sykdommen hadde overalt et mildt forløp, så bare en del av de angrepne blev behandlet av læge. I alt er meldt 498 tilfelle med 1 dødsfall.

Kusma viste også epidemiisk optreden i mange distrikter og var enkelte steder meget utbredt. I alt blev meldt 1 269 tilfelle.

Tuberkulosen. Ifølge tuberkuloseprotokollene var der i 1928 innført 262 nye tilfelle av smitteførende tuberkulose mot 291 i 1927. Av de nyanmeldte tilfelle har man aldersopgaver for 249, og disse fordelte sig således på de forskjellige aldersklasser :

sykdommer²).

Kikkhoste.	Influensa.	Laryngitt og bronkitt, akutt.	Broncho- pneumoni.	Lunge- betændelse, krupos.	Plenritt.	Tuberkulose i lungene.	Tuberkulose i andre organer.	Giktfeber.	Malaria.	Gastroente- ritt, akutt.	Skabb.	Ulcus molle.	Syfilis, erhvervet (nye tilfelle).	Syfilis, medfødt	Gonoré, uretritt.
39	145	259	20-3	18-3	17-1	12-8	- 1	8	-	56	11	-	-	-	7
28	59	305	5-4	26-6	10	3-11	1-3	-	36-2	14	1	-	-	-	-
16-1	13	153-1	1-1	13-2	8-1	5-2	2-1	-	36	3	-	-	-	-	-
93-2	131	298-1	42-1	42-4	17	15-16	- 6	15-1-1	36-1	13	-	-	-	-	9
63	191	1099-1	51	67-20	55-1	30-17	3-6	26	-	129-1	14	-	2	1	11
60	43	123-3	11-1	48-4	7-1	4-5	-	4	-	13	7	-	-	-	2
137-1	3	269-2	5-1	28-2	12	8-4	- 1	14	-	23-2	55	-	-	-	-
105	113-2	350-3	11-5	23-2	8	16-9	- 4	4-1	20	16	-	1	-1	10	-
6	48	252	21-2	8-2	11	21-8	- 3	2	-	36-1	27	-	1	-	4
85	27	298-3	-	9-1	3	8-9	- 1	4	-	17	2	-	-	-	-
108-4	84	273	12	18-5	8	13-4	1-2	5	-	9	17	-	-	-	1
13-1	2	148	-2	6-1	6	2-8	1-3	2	-	11	-	-	-	-	3
95	197	226	16	25-3	24	11-6	-	9	-	202	28	-	-	-	6
3	17	174	-	3	6	7-4	4-4	2	-	52	-	-	1	-	-
43	96	374-1	23-4	29-6	14	16-17	6-5	9	-	108	17	-	-	-	2
6	28	117	3-1	19	7	12-11	6-5	1	-	8	16	-	-	-	3
4	69	232	26-2	9-1	10	9-5	5	12	-	63-1	4	1	1	-	1
19	81	171	15-1	2-1	15-1	9-7	- 1	3	-	58-1	12	-	-	-	1
1	87	112	5-4	4-1	7	8-2	1-2	4-1	-	22	69	-	-	-	-
-	7	73	1-1	11-2	3	6-5	3-2	2	-	17	3	-	-	-	1
-	138	114	5	18-2	7-1	3-3	1-2	7	-	26	1	-	-	-	-
-	20	139	18-1	1	1-1	4-6	2-2	1	-	2	1	-	-	-	-
-	1	6	-1	2	4	2-4	1	2	-	4-1	3	-	-	-	-
-	5	21	-1	3	1	2	2	-	-	10-1	6	-	-	-	-
924-9	1605-2	5586-15	291-36	427-68	261-7	226-171	35-54	143-3	-1	994-11	339	2	12	1-1	61

antall dødsfall.

	Antall tilfelle.	Pct.		Antall tilfelle.	Pct.
0-14 år	17	6.8	40-49 år	21	8.4
15-19 "	38	15.3	50-59 "	14	5.6
20- 24 "	46	18.5	60 og over	20	8.0
25-29 "	38	15.3	I alt	249	100.0
30-39 "	55	22.1			

I henhold til tuberkuloselovens § 6 blev i 1928 innlagt på tuberkulosehjem 121 mot 122 i 1927.

Tuberkulosen synes å være i nogen tilbakegang i Hof, Stor-Elvdal, Tynset og Kvikne, holder sig uforandret i Brandval, Grue, Trysil og Rendal og viser tegn til øket utbredelse i Vinger, Eidskog, Våler og Alvdal.

Forholdet i de enkelte distrikter vil ses av tabell 10 i hovedberetningen.

Tuberkulose-(helse-)nevnden er i virksomhet i 16 bygder. «Arbeidet er ennå ikke helt organisert. Men der arbeides jevnt over godt, i enkelte bygder beundringsverdig, idet de frivillige organisasjoner ofrer mange penger og meget arbeide på dette såvelsom på andre lignende områder. Der er utdannet flere helsesøstre, som foruten å ta sig av det spesielle tuberkulosearbeide også skal være skolesøstre, oplære medre i spebarnpleie m. m., i det hele virke for alt forebyggende helsearbeide under ledelse av de offentlige lærer». (Fylkeslægen). De i 1927 påbegynte masseundersøkelser av tuberkulose i Tolga er fortsatt av distrikts-

læge Lunde. Likeledes fortsattes undersøkelser med Pirquets reaksjon og vaksinasjon med B.C.G.-vaksine à la Calmette i *Sollia*, *Tolga*, *Os*, *Trysil*, *Engerdal* og *Åmot*.

Skolebarnsundersøkelse er innført i 15 skolekommuner, og flere har planer om å innføre dem.

Tabellen nedenfor viser antall dødsfall av tuberkulose i fylkets lægedistrikter i de siste 3 år.

Antall dødsfall av tuberkulose.

Lægedistrikter.	Dødsfall av tuberkulose i alt						Dødsfall av lungetuberkulose.					
	1926		1927		1928		1926		1927		1928	
	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.
Hamar stadsdistrikt	2	4	1	-	3	6	2	3	1	-	2	6
Ringsaker	6	4	9	4	5	9	4	3	8	3	4	7
Nes	-	2	1	1	2	1	-	1	1	-	1	1
Vang	10	13	11	12	5	17	7	12	8	9	3	13
Løten	6	10	5	6	6	13	3	8	2	6	7	10
Romedal	4	6	6	13			4	5	5	12		
Stange	8	12	-	-	11	12	6	10	5	12	7	10
Sør-Ødal	2	2	4	4	1	4	2	1	4	4	1	4
Nord-Ødal	1	3	3	3	3	2	1	2	1	3	2	2
Vinger	5	6	2	5	10	3	3	6	1	5	6	3
Eidskog	4	9	6	6	6	5	4	6	4	4	5	3
Brandval	5	3	3	-	7	3	5	1	3	-	6	3
Grue	5	7	5	6	4	2	5	5	5	6	3	1
Hof	2	7	2	4	4	7	2	5	2	3	2	6
Åsnes	2	3	3	5	3	3	1	2	3	4	3	3
Våler	5	5	10	4	4	4	5	4	5	3	3	1
Elverum	10	14	9	7	15	7	7	11	6	5	10	7
Trysil	6	13	12	5	9	7	4	8	8	4	7	4
Åmot	3	6	4	5	1	4	3	4	3	3	1	4
Stor-Elvdal	3	3	-	3	3	5	3	2	-	2	2	5
Rendal	3	3	2	3	2	2	2	2	-	3	1	1
Alvdal	6	3	2	2	2	2	5	1	1	2	2	3
Tynset	2	3	6	4	2	3	2	3	2	4	2	1
Tolga	3	4	8	4	2	6	2	2	3	3	1	5
Engerdal	4	4	2	3	2	2	2	2	1	2	2	2
Kvikne	1	3	1	2	-	-	1	3	1	1	-	-
Tilsammen	108	152	117	111	106	119	81	112	78	91	76	95

Av veneriske sykdommer er der av lægene i 1928 meldt 13 tilfelle av syfilis, 61 tilfelle av gonorré og 2 tilfelle av veneriske sår, tils. 76 tilfelle mot 100 i 1927.

Av skabb blev meldt 339 tilfelle i 1928 mot 246 i 1927.

På foranledning av professor Nicolaysen blev i alle skoler i de til Hamar grensende bygder foretatt strumaundersøkelser, og jodprofylaksen blev delvis innført.

Hygieniske forhold m. m. Fra de enkelte distrikter skrives:

Hamar: På grunn av folkemengdens tilbakegang er boligforholdene mere rummelige. Drikkevannsforsyningen er god og rikelig. De omliggende bygbelter får mere og mere sin vannforsyning fra byens vannverk. Kloakkforholdene er i de senere år adskillig bedret, særlig da byen intet annet arbeide har å byde arbeidsledige enn kloakkgravning. Innleggelse av W. C. er mere og mere al-

mindelig. Renovasjonsforholdene er tilfredsstillende. Den offentlige kontroll med levnetsmidler besørges av stadsdyrlægen. Edruelighetsforholdene er i det hele tatt bedret siden forbudets ophevelse. (*A. Lützow*).

Ringsaker: De hygieniske forhold i distriket må i det hele tatt betegnes som meget gode. Boligforholdene er betydelig bedret i de senere år. Der er nu bare få igjen av de gamle husmannsstuer. Edrueligheten er i den siste menneskealder stadig gått frem. Som resultat av forbudstiden foregår visstnok ennu en del hjemmebrenning.

I Moelv, en liten fabrikkby i distrikts sentrum, lar, som nevnt i tidligere beretninger, forsyningen med godt drikkevann og kloakkforholdene meget tilbake å ønske. Dette har i mange år vært gjenstand for helserådets opmerksomhet. Men en forbedring, ved anlegg av vannverk og kloakk, har stadig støtt på økonomiske vanskeligheter, likesom prosjektet om utbygning av vassdraget har lagt sin døde hånd over det hele. Dette spørsmål synes nu å bli aktuelt i den nærmeste fremtid. Hvad sansen for renslighet angår, har denne fra gammel tid stått høit her. (*K. Løken*).

Nes: Der var adskillig arbeidsløshet og dårlig fortjeneste til skade for folkehelsen og hygienen. Rensligheten lider under det. Skabb, som har vært borte i mange år — i krigens tid var der meget av den — begynner etter å dukke opp. Klæslus tror jeg ikke forekommer svært ofte på grunn av den skam som følger med den, heller ikke hodelus er det værst med, kan hende det kortklippede hår gjør litt nytte her. Med hensyn til boligforhold og vannforsyning er stillingen uforandret fra forrige beretning. Der forekom så godt som ikke bygging av bolighus i 1928. På grunn av arbeidsløshet og liten daglønn blir kostholdet hos kroppsarbeiderne også derefter. Når en mann arbeider på en gård og har kosten hos husbonden, så har jo han det bra, men de hjemmeverværende — konen og barna — får nok ofte noe sig med poteter og havregrynsvelling, kaffe og tørt brød. Meget populær er såkalt «amerikansk» brød, som selges hos enkelte kjøpmenn; det er tilrettelagt med litt sukker og sirup, så man kan spare smørret og spise brødet bart til kaffen. Spekesild og lutefisk spises der ikke lite av, derimot liker ikke befolkningen hverken klippfisk eller annen salt sjøfisk. Om vinteren bringer kjørende fiskekremmere fersk sild og fisk og hvalbiff for hvermanns dør, og om sommeren har man fiskebil et par ganger i uken etter de mest trafikerte veier i bygden. Kvaliteten er visstnok som regel upåklagelig og bruken av fisk i stadig tiltagen. (*Kr. Ree*).

Sør-Odal: Bygdens dårlige økonomiske tilstand innvirker i ikke liten grad på de offentlige og private bidrag til hygieniske og sociale formål. Sør-Odal kvinnelige sanitetsforening har således måttet opsi en av sine sykepleiersker og vil foreløpig prøve å greie sig med 2, hvorav den ene tillike skal fungere som helsesøster i den tid hun ikke er optatt med almindelig sykepleie. På grunn av ombytte av helsesøster har hjelpestasjonsarbeidet i 1928 måttet foregå i mindre utstrekning enn i 1927. (*O. Løken*).

Nord-Odal: Boligforholdene er langt fra så gode som de burde være, der gjenstår overordentlig meget. Husene er oftest slett og usolid bygget, tomte- og vannspørsmålet er på forhånd ofret for liten opmerksomhet, grunnmuren er i svært mange tilfelle ikke ført ned til frostfri grunn og sprekker derfor lett, og er der kjeller, er den oftest for liten. Og dog har denne boligbygging, støttet av kommune og stat, hatt sin betydning. Før denne tid var det regel at de nygifte fikk overlatt et eneste, meget sjeldent to rum hos foreldre eller slektninger, og her bodde de til barneflokkens spengte arrangementet. At befolkningens renslighetssans smått om senn er blitt bedre er avgjort sikkert. Forekomsten av utøi er derved også blitt sjeldnere. Bygging av nye småbrukerhjem står nu helt i stampe. Det skyldes selvsagt siste års fortvilede økonomiske forhold, som setter

sitt preg på de aller fleste familiens liv. Kostholdet i arbeiderhjemmene er ganske sikkert med hensyn til kalorier utilfredsstillende og kvalitativt ikke langt fra slett. Det vidner om en vidunderlig tilpassingsevne at det i tider som disse ses så få sykdomstilstander, som bevislig kan føres tilbake til uhensiktsmessig og sparsom ernæring. (*T. Ansteensen*).

Brandval: Vedlikeholdet av boligene er til dels mangelfull, og nybygging er omtrent ophört. Renslighetssansen bedres vel noget, om enn langsomt. Edrue-ligheten har vært ganske bra på grunn av de dårlige tider. Hjemmebrenningen er i stadig avtagende, men vil vel etter tilta når samlaget på Kongsvinger må slutte i dette år. (*L. Bull*).

Åmot: De hygieniske forhold er gjennemgående tilfredsstillende. Boligforholdene er dog på sine steder slette. Levemåten ofte skral som følge av den økende fattigdom. De økonomiske forhold i herredet forverres stadig. Fattig-praksis øker derfor enormt. Lægesøkningen avtar påtagelig også for kretsykke-kassepatientenes vedkommende, da folk ikke har råd til å kjøpe medisin uten å mest påkrevde tilfelle. (*Egenæs*).

Stor-Elvdal: De økonomiske forhold er forverret for alle klasser og arbeids-løsheten som følge av de dårlige konjunkturer på trelastmarkedet temmelig stor. Nogen direkte følger for hygienen og levemåten har dog ikke kunnet konstateres. Bygging av nye bruk har vært helt innstillet som følge av de dårlige tider, og gamle har i stor utstrekning skiftet eier. Rensligheten er fremdeles meget høy. Utøi forekommer yderst sjeldent, og da i regelen innbragt utenfra. De tilgjengelige bad brukes flittig av alle klasser. (*B. Trønnes*).

Tynset: De hygieniske forhold er bra. Rensligheten meget god, boligforholdene rummelige, utøi meget sjeldent (jeg har ikke sett pediculi i de 10—11 år jeg har vært her). Drikkevannet utmerket — vannledninger meget almindelige. Stasjonsbyen har sitt eget vannverk. Derimot er kloakkforholdene ved stasjon-byen miserabel. Vanligvis brukes synkebrønner, som funksjonerer dårlig i denne lerholdige jordbunn. Spørsmålet har ofte vært fore i helserådet, men kan neppe løses før kommunens økonomiske stilling bedres. Kostholdet er bra. Edrueligheten er påtagelig bedret siden forbudets ophevelse — mest på grunn av avtagende hjemmebrenning — delvis forårsaket av dårligere økonomi. (*M. W. Finstad*).

Kvikne: De hygieniske forhold må jevnt over betegnes som gode. Boligforholdene har de siste år jevnt bedret sig ved bygging av nye, mer tidsmessige hus og ombygging av eldre boliger, et forhold som også antas å få gunstig innflydelse på tuberkuloshyppigheten. Drikkevannsforsyningen skjer vesentlig fra brønner og vanninntak, som i almindelighet forsyner et enkelt eller et færre antall hus. Disse brønner har til dels vært dårlig beskyttet mot forurensning, hvorfor helserådet tidligere har vedtatt bestemmelser som tar sikte på bedring i dette forhold. Kostholdet er gjennemgående hensiktsmessig, muligens på grunn av forholdene noget ensidig om vinteren. Edruelighet og renslighet står relativt høyt. (*O. S. Hansen*).

V. Oppland fylke.

Fylket er delt i 28 lægedistrikter, hvis størrelse og folkemengde fremgår av nedenstående oversikt.

Lægedistrikter.	Flate-innh. i km. ²	Hjemme-hørende folkem. pr. 1/12 20.	Lægedistrikter.	Flate-innh. i km. ²	Hjemme-hørende folkem. pr. 1/12 20.
Lillehammer stadsdist.	2,92	5 183	Vardal.....	276,13	5 274
Gjøvik	—“—	4 827	Østre Toten.....	414,40	9 191
Lesja	3 732,36	5 414	Vestre Toten.....	396,82	9 336
Lom	4 103,05	4 723	Lunner	290,75	4 337
Vågå	1 299,39	3 154	Jevnaker	154,58	4 077
Sel og Heidal	782,26	3 581	Gran	828,22	9 899
Nordre Fron	1 369,85	4 388	Søndre Land	775,62	5 758
Søndre Fron	540,04	3 012	Nordre Land	344,07	2 749
Ringebu	1 258,42	4 529	Torpa	535,95	2 356
Øyer	638,18	3 240	Sør-Aurdal	1 128,86	4 067
Gausdal	1 191,87	5 409	Nord-Aurdal	926,72	4 729
Fåberg	476,46	6 355	Etnedal	439,80	1 846
Biri	186,12	2 890	Nordre Valdres	2 073,82	4 132
Snerthingdal	219,29	2 205	Øystre Slidre	869,50	2 488

I 1928 er Brandbu lægedistrikt ophevet og Brandbu herred lagt til Gran distrikt.

Medisinalpersonalet var ifølge distriktslægens opgaver ved utgangen av de siste 3 år:

	Læger.	Tannlæger.	Jordmødre.	Utdannede syke- pleiersker.	Apotek.	Eksamert apotek- personale.
1926.....	56	32	58	-	10	26
1927.....	61	35	60	68	11	28
1928.....	63	36	62	62	11	29

Avgangene var 29 offentlig ansatt: 1 fylkeslæge, 26 distriktslæger og 2 stadsdistriktslæger. Der var 34 privatpraktiserende læger, hvorav 7 var ansatt ved anstalter. Av jordmødrerne var 46 offentlig ansatt og 16 privatpraktiserende. Av sykepleiersker utenfor anstaltene var der 57 i landdistrikstene og 5 i byene. Bare i Nordre Lands distrikt var der ingen sykepleierske. Se følgende tabell 1 i hovedberetningen for riket.

Sykehushus: Fylket hadde ved avgangen av 1928 11 almindelige sykehuse med i alt 318 senger for indremedisinske, kirurgiske og epidemiske sykdommer. 4 av sykehusene er kombinert med tuberkulosehjem, og Det felles kommunale sykehuse på Gjøvik har en spesiell tuberkuloseavdeling. Fylket har dessuten 3 rene tuberkulosehjem. Vestre Slidres sykehjem er i årets løp blitt utvidet, så det nu kan ta imot det dobbelte antall patienter. Ved sykehuse og tuberkulosehjem rådet man ved avgangen av 1928 i alt over 146 senger for tuberkuløse. Tuberkulosehjemmene i Gudbrandsdalen har stadig vært overbelagte, men ved tuberkuloseavdelingen ved sykehuset i Gjøvik har belegget vært mindre godt, så sengeantallet derfor i årets løp er nedsatt fra 10 til 8.

I Oppland ligger 2 private tuberkulosesanatorier, Kornhaug og Granheim, begge i Follebu med plass til henholdsvis 50 og 54 patienter.

For øvrig henvises til tabell 2 og 3 i hovedberetningen.

Fylkets sinnssykeasyl, Presteseter, har i budgettåret 1927—28 hatt et gjennomsnittsbelegg på 256, mens det autoriserte antall sykesenger er 191.

Avgjørende anstalter i fylket kan nevnes kuranstalten for mannlige alkoholikere på Eina, drevet av Blå Kors, med plass for 20. Ved Lillehammer ligger Skogsborg rekonsiljenthjem for brystsvake med plass for 16. Ved fylkes-sykehuset på Lillehammer er der en undersøkelsesstasjon for lungetuberkuløse som har vært meget godt besøkt. Der er undersøkt og rentgenfotografert noget over 100 patienter fra Lillehammer og omegn. På Tonsåsen er der et sanatorium for 20 svakelige barn, og på Østre Toten Julsrud skolehjem for unge piker utsatt av Oslo Vergeråd og forsorgsvesenet, med 20 plasser.

Pleiehjem for gamle finnes i de fleste distrikter, i alt 31 gammelhjem med plass for 668 gamle, og av barnehjem 3 med 63 plasser.

Bad. I fylket var der ved utgangen av 1928 12 bad tilgjengelig for allmenheten, herav var 7 selvstendige bad, 3 kombinert med skolebad, 1 med bad for bedrift og et med sykehushusbad. Ved 5 skoler var der innrettet bad kun til bruk for elevene.

Vaksinasjonen. Det ble i 1928 foretatt 3560 1ste gangs vaksinasjoner og 14 revaksinasjoner, tilsammen 3574 vaksinasjoner mot 1363 i 1927.

Epidemiske

Lægedistrikter.	Tyoidfeber.	Paratyfus.	Cerebro-spinal meningitis, epidemisk.	Encephalitis, epidemisk.	Poliomyelitis akut.	Skarlagens-feber.	Meslinger.	Difteri.	Dysenteri.	Barselfeber.	Pyämii, septäemi.	Pemfigus (hos nyfødte).	Rosen.	Kusma.
Lillehammer stadsdistrikt.....	1	-	-	-	-	-	8	2	-	-1	-	-	5	139
Gjovik —“—	-	-	-	-	-	1	52	-	-1	1	-	-	9	58
Lesja	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1-1	-	9	5
Lom	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	3	42
Vågå	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	7
Sel og Heidal	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1
Nordre Fron	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-
Søndre Fron	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	23
Ringebu	-	-	-	-	-	-	6	-	-	-	-1	-	7-1	2
Øyer	-	-	-	-	-	-	19-1	3	-	-	-	-	4	16
Gausdal	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	5	2
Fåberg	-	-	-	-	-	-	5	-	-	1	1-1	-	9	86
Biri	-	-	-	-	-	1	-	-	-	4-1	1	-	5-1	28
Snerthingdal	-	-	-	-	-	-	13	-	-	-	-	-	2	3
Vardal	-	-	-	-	-	1-1	-	17	-	-	1	-	7	58
Østre Toten	-	-	-	-	-	1	10	3	3	-	3-1	-	31	69
Vestre Toten	-	-	-	-	-	-	2	1	-	-	2-2	-	14-1	24
Lunner	-	-	-	-	-	2	37	-	-	2-1	1-2	-	6-1	10
Jevnaker	-	1	1-1	-	-	1	193	-	-	-1	1	-	2	37
Gran	-	-	-	-	-	-	79	-	-	-	-	-	11	27
Søndre Land	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	1	-	5-1	10
Nordre Land	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	42
Torpa	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1
Sør-Aurdal	-	-	1-1	-	-	4	8	-	-	-	1-1	-	4	2
Nord-Aurdal	-	1	-	-	-	-	6	-	-	1	-2	-	-	26
Etnedal	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-1	-	-	1
Nordre Valdres	-	-	-	-	-	-	19	-	-	-1	-1	-	2	5
Øystre Slidre	-	-	-	-	-	-	4	-	-	1	-	-	-	-
Tilsammen	1	2	2-2	-	5-1	19	474-1	8	2	12-6	17-14	1	147-5	724

*) Tallet foran streken eller uten strek betyr antall tilfelle og tallet etter streken

I de fleste distrikter vaksineres kun hvert annet år. Noget sykdomstilfelle i tilknytning til vaksinasjonen er ikke meldt.

Der blev i 1928 holdt 84 helserådsstør. Av saker behandlet var 85 innleggelse av tuberkulose i henhold til tuberkuloselovens § 6. I 5 distrikter blev der bevilget barselbidrag til ialt 14 mødre i henhold til lov om forsorg for barn av 1915, nemlig til 2 i Gausdal, 3 i Vardal, 3 på Østre Toten, 3 i Gran og 3 i Nord-Aurdal.

Sundhetstilstanden betegnes som god eller meget god i alle distrikter. I Sel og Heidal angis den å ha vært bedre enn i de siste 20 år.

De epidemiske sykdommers optreden i de enkelte lægedistrikter vil sees av tabellen nedenfor.

Av tyfoidfeber er bare meldt 1 tilfelle i Lillehammer i august måned. Om smittekilde er intet oplyst.

Paratyfus opptrådte med 1 tilfelle i Jevnaker, visstnok smittet fra Haugsbygden, og 1 i Nord-Aurdal.

Epidemisk cerebrospinalmeningitt viste sig med 1 tilfelle i Jevnaker (diagnosen noget tvilsom) og 1 i Sør-Aurdal, begge med dødelig utgang.

sykdommer*).

Kikkhoste.	Influensa.	Laryngitt og bronkitis akutt.	Broncho- pneumoni.	Lunge- betendelse, krupps.	Pleuritt.	Tuberkulose i lungene.	Tuberkulose i andre organer.	Giktfeber.	Malaria.	Gastroente- ritt, akutt.	Skabb.	Ulcus molle.	Syfilis* erhvervet (nye tilfelle).	Syfilis*, medfødt.	Gonorré. uretritt.	
1	248-1	372	20-2	25-2	13	2-4	-	1	-	99	1	-	-	-	-	7
77-1	248	469	2	14-2	21	8-4	-4	5	-	91	5	-	-	-	-	8
-	13	29	2-5	14-5	2	4-8	1-3	4	-	1	9	-	-	-	-	1
9	37	96	2-2	3-2	4	9-9	3-3	-	-	-	1	-	-	-	-	-
-	35	60-1	2	3-1	6	5-1	4-5	-	-	-	7	-	-	-	-	-
2	75	196	10-2	8	-1	5-3	-1	-	-	20-1	3	-	-	-	-	-
-	36	56-1	-1	8-2	2	2-3	-3	1	-	-	-1	4	-	-	-	1
-	40	54	12-1	-	-	3-4	2	-	-	8-1	-	-	-	-	-	2
4	18	23	2-2	3	13	3-2	-	3	-	24-1	1	-	-	-	-	-
79-2	15	31	3	5-2	4	1-2	-1	2	-	18-1	-	-	-	-	-	-
2	13	148	5	18-1	8	6-2	-1	-	-	36-1	2	-	-	-	-	1
1	207	295	36-3	14-1	4	5-5	-	2	-	94-1	3	-	-	-	-	1
2	4	50	1	-	5	1-1	2-2	2	-	14	-	-	-	-	-	-
22	53	60	-	2-1	-	-1	-	18	-	7	2	-	-	-	-	-
67	245-1	437	7-2	16-4	23	8-5	-4	8	-	72-1	21	-	-	-	-	2
8	75	327	22-7	33-2	4	9-10	1-2	17	-	44-1	8	-	-	-	-	-
79-2	346-1	716-2	15-2	27-8	16	19-10	2-5	10-1	-	47-1	19	-	-	-	-	5
15	26-3	119-1	7-3	24-3	1-1	3-4	-	-	-	17	7	-	-	-	-	1
1	109	424	4-3	1	5	10-3	-1	3	-	15	16	-	-	-	-	4
3	185	540-2	7	45-6	22	7-8	-2	21-1	-	290	34	-	-	-	-	2
29-1	36	167	10-4	12-2	11	5-6	1-1	-	-	18	6	-	-	-	-	3
15	37-1	119	2	1	5	5-2	1-2	4	-	20	6	-	-	-	-	-
167	150	148	16-1	2	2-1	5-3	1-1	-	-	21	-	-	-	-	-	1
-	19	52	2-1	1	3	9-5	1	2	-	22-1	4	-	-	-	-	-
3	43	75	4	9-2	6	6-8	2-3	4	-	5	3	-	1	-	-	1
-	18-1	6	7-1	1-1	-	4-3	1-1	2	-	-	-	-	-	-	-	-
8	29-1	30	5-1	4-1	6	3-12	2-1	3	-	14	3	-	-	-	-	-
-	6	23	2	2-1	1	9-7	-2	1	-	5	2	-	-	-	-	-
594-6	2366-9	5122-7	207-43	295-49	187-3	156-135	24-48	110-2	-	1009-11	160	-	1	1	1	39

antall dødsfall.

Av akutt poliomyleitt er i alt meldt 5 spredte tilfelle med 1 dødsfall fordelt over månedene mars, juni, november og desember.

Skarlagensfeber viste sig som mindre husepidemier og med spredte tilfelle i forskjellige distrikter. Der er bare meldt 19 tilfelle, uten dødsfall.

Av difteri er bare meldt i alt 8 tilfelle fordelt over 3 distrikter. Intet dødsfall.

Meslinger optrådte i alle måneder i de fleste distrikter. I alt meldt 474 tilfelle med i regelen lett sykdomsforløp.

Kikhoste viste sig med endel tilfelle hver måned i de fleste distrikter, særlig utbredt i *Øyer*, *Vestre Toten* og *Torpa*. I alt er meldt 594 tilfelle med 6 dødsfall.

Kusma optrådte som epidemi i *Lillehammer*, *Fåberg* og *Gausdal* og med en del tilfelle i de fleste andre distrikter. I alt er meldt 724 tilfelle.

Av rosen er meldt 147 tilfelle, hvilket er omrent dobbelt så mange tilfelle som sedvanlig om året, de fleste fra *Østre* og *Vestre Toten*, hvis distriktslæge beretter at der samtidig var påfallende mange lymfangitter og andre streptokokkinfeksjoner.

Tuberkulosen. I henhold til tuberkuloseprotokollene blev der i 1928 anmeldt 201 nye tilfelle av smitteførende tuberkulose mot 206 i 1927. Av de nyanmeldte var alderen oppgitt for 199, og disse fordelte sig således på de forskjellige aldersklasser:

	Antall tilfelle.	Pct.		Antall tilfelle.	Pet.
0 - 14 år	7	3.5	40-49 år	23	11.6
15-19 «	23	11.6	50-59 «	12	6.0
20-24 «	35	17.6	60 « og over.....	15	7.5
25-29 «	40	20.1			
30-39 «	44	22.1	Tilsammen	199	100.0

I henhold til tuberkuloselovens § 6 blev i 1928 innlagt i tuberkulosehjem eller sykehus 74 mot 68 i 1927. Antall anmeldte tilfelle av tuberkulose i de enkelte distrikter vil sees av tabell 10 i hovedberetningen.

Tuberkulosen synes etter lægenes beregninger i det store og hele å holde sig uforandret i fylket. Fra *S. Fron* anføres dog at den synes å tilta, fra *Jernaker* at den ikke er i tilbakegang og fra *S. Land*, *Biri* og *Sell* og *Heidal* at den synes å være i avtagen.

Hjelpestasjonsvirksomheten drives i de fleste av fylkets herreder av de frivillige organisasjoner i forbindelse med distriktslægene, men er bare i 3—4 distrikter kommet i mere fast ordning.

Oppland fylkes tuberkulosefond har i 1928 tilstått bidrag til 21 tuberkuløse til kurativt ophold i sanatorium og sykehus. I nogen enkelte herreder er der kommunale tuberkulosefond, og flere foreninger, helselag, har opprettet særlige tuberkulosefond. I det hele tatt utfører disse helselag og foreninger et utmerket arbeide ved bekjempelse av tuberkulosen, men også til fremme av folkehelsen i det hele tatt. Det er ved disse private foreningers hjelp at skolebarnsundersøkelser er satt i gang.

Skolebarnsundersøkelse drives nu i 17 av fylkets 39 skolekommuner foruten i byene *Gjøvik* og *Lillehammer*. I det kommende år vil den antagelig bli innført i 8 à 10 herreder til. (*Fylkeslægen*.)

Tabellen side 33 viser antall dødsfall av tuberkulose i fylkets lægedistrikter i de siste 3 år.

Antall dødsfall av tuberkulose.

Lægedistrikter.	Dødsfall av tuberkulose i alt.						Dødsfall av lungetuberkulose.					
	1926		1927		1928		1926		1927		1928	
	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.
Lillehammer	2	2	4	1	1	3	2	2	3	1	1	3
Gjøvik	7	3	5	4	4	4	5	2	4	3	2	2
Lesja	2	2	2	1	3	8	-	4	1	-	3	5
Lom	1	5	4	2	4	8	1	2	1	2	3	6
Vågå	-	1	4	4	4	2	-	1	1	2	-	1
Sel og Heidal	-	3	2	2	3	1	-	2	1	2	2	1
Nordre Fron	1	1	1	4	5	1	1	-	1	3	2	1
Søndre Fron	4	2	1	5	2	2	3	1	1	4	2	2
Ringebu	1	3	1	2	-	2	1	-	2	-	-	2
Øyer	2	2	1	3	2	1	1	2	-	1	2	-
Gausdal	-	-	-	4	2	1	-	2	-	3	2	-
Fåberg	2	5	4	4	4	1	2	5	3	3	4	1
Biri	1	1	5	1	2	1	1	-	1	1	1	-
Sneringdal	1	1	-	3	1	-	-	1	-	1	1	-
Vardal	-	2	6	3	4	5	-	1	4	2	2	3
Østre Toten	1	3	2	1	5	7	1	3	1	1	4	6
Vestre Toten	2	7	8	8	9	6	2	7	7	6	6	4
Lunner	1	5	-	1	2	2	1	5	-	1	2	2
Jevnaker	1	2	4	-	2	2	1	1	3	-	1	2
Brandbu	1	-	-	-	{}	4	-	-	-	-	{}	5
Gran	4	1	2	2	{}	4	3	1	1	2	{}	3
Søndre Land	1	1	1	4	1	6	-	1	1	4	-	6
Nordre Land	7	4	1	3	3	1	4	3	-	2	2	-
Torpa	1	2	-	-	2	2	-	2	-	2	2	1
Sør-Aurdal	10	6	6	3	3	2	7	6	4	2	3	2
Nord-Aurdal	2	2	1	1	6	5	2	1	1	-	4	4
Etnedal, S. Valdres	-	-	-	2	-	4	-	-	-	2	-	3
Nordre Valdres	4	5	2	4	5	8	3	4	2	3	4	8
Øystre Slidre	3	4	2	3	3	6	2	3	2	3	2	5
Tilsammen	62	75	69	75	86	97	43	62	43	56	60	75

Veneriske sykdommer: Antall anmeldte tilfelle av veneriske sykdommer i 1928 utgjorde 41, 39 av gonorré, 1 av erhvervet og 1 av medfødt syfilis. I 1927 var det samlede antall 48.

Av s k a b b blev meldt 160 tilfelle mot 164 i 1927.

I Østre Gausdal blev samtlige skolebarn, i alt 405, undersøkt på struma. I de 4 skolekretser varierte strumaprocenten fra 32 pet. i Follebu skole til 62 pet. i Engjom skole. Gjennemsnittsprosenten for samtlige barn var 49 pet. — et meget stort tall som må bero på jordbunnens jodfattigdom. Der blev innført jodbehandling av samtlige skolebarn, idet man siden mai 1928 har gitt barna hver uke 1 milligram jodkalsium i oplosning. Hensikten med behandlingen er å hindre at de strumafri barn får struma, og at de barn som har begynnende struma helbredes. Behandlingen kan derimot ikke antas å ha videre innflydelse på de mere fremskredne tilfelle.

H y g i e n i s k e f o r h o l d m. m. De økonomiske forhold har i 1928 ikke vært gode. Fra de fleste distrikter berettes om dårlig arbeidsfortjeneste, arbeidsløshet, nedsarbeide og stigende fattigbyrder. Levemåten blandt arbeiderne er dårligere enn før, fra enkelte distrikter berettes, at de til dels har lidt ned. Edrue-ligheten synes å være i god fremgang siden forbudets ophevelse. 20 distrikts- og stadslæger har uttalt sig derom, 8 nevner ikke noget om disse forhold. I 1

beretning skildres edrueligheten som middels, der er adskillig hjemmebrenning, i 10 som god, i 9 som bedret (derav i 4 betydelig bedret), i 3 sies at hjemmebrenning vedvarer eller er vanskelig å få bukt med, og i 1 at hjemmebrenning er omrent ophört. I det hele tatt får man av beretningene det inntrykk at edrueligheten siden forbudets ophevelse er gått betydelig frem i fylket.

Fra de enkelte distrikter skrives:

Lom: Der bygges endel våningshus i distriktet år om annet, og da helst mindre stuer med 2 à 3 rum. Folk er blitt mere opmerksomme på nødvendigheten av å få sol og lys inn i husene nu enn før. Rundt om på gården er det fremdeles den gamle bebyggelse med de store, tunge takmørke stuer hvor kubikkinnholdet mangen gang forekommer en å være omvendt proporsjonalt med gulvets flateinnhold. Der spores også en gryende forståelse av drikkevannets betydning, og folk prøver etter evne å skaffe sig brønner. Men enda er man dog ikke helt klar over nødvendigheten av å få disse anordnet på en hensiktsmessig måte. Kloakk finnes kun i bygdens offentlige og kommunale bygninger. Kostholdet er vel gjennemgående nokså enkelt og solid, skjønt de dårlige tider begynner å gjøre sig gjeldende i kostholdet også, ialfall blandt middelklassen. Melk og natursmør er en saga blott, selv på de største gårder. I Skjåk drives en del skogstrafikk, og kostholdet blandt disse arbeidere blir for en vesentlig del bred, margarin, stekt flesk og kaffe. Stort sett er befolkningen yderst nøktern, arbeidsom og sparsom. Såvel rensligheten som renslighetssansen lar en del tilbake å ønske, men man spører dog også på dette område en voksende forståelse av tidens krav. Av interesse å nevne i denne forbindelse er at en lidelse som skabb, som for nogen år tilbake var ganske almindelig, praktisk talt er blitt borte. (*O. T. Kjos.*)

Sel og Heidal: Til på landsbygden å være er de hygieniske forhold gjennemgående bra; best er de i Sel, hvor der bygges gode beboelseshus. Drikkevannsforsyningen er god. Kostholdet i hjemmene er yderst tarvelig, og næromheten øker med den stadig tiltagende fattigdom og arbeidsløshet. (*R. Müller.*)

Ringebu: Nybygging av skoler er besluttet og påbegynt i flere kretser; de gamle til dels meget dårlige skoler vil nu snart være borte. (*K. Halla.*)

Øyer: Folkehgienen er vel i stor utstrekning preget av de sociale forhold, av befolkningens økonomiske evne og dens kulturnivå. Derfor må man jo vente å finne de i hygienisk henseende dårligste hjem blandt småkårsfolk. Dette har også overveiende holdt stikk her i distriktet til de siste 10—15 år. Nu derimot er forholdene i denne henseende så betydelig forandret at jeg næsten ikke kjenner mig igjen etter å ha sett på utviklingen i denne bygd i 30 år. Skulde der nu konkurreres om premier for gode, velstelte og pene hjem, tror jeg at der vilde falle likeså mange sløifer på de små som på de store. Bare nu de små kunde makte å beholde sine pene hjem i disse vanskelige tider. Med de små lenninger som jord- og skogbruket nu kan makte å betale sine arbeidere må det utvilsomt være meget vanskelig for mange av dem. Dog må arbeidsforholdene i dette distrikt betegnes som relativt gode, idet der kun i meget liten utstrekning er tale om virkelig arbeidsløshet. Den personlige hygiene — spesielt kroppsrensgjøringen — er til dels ennu mangelfull. Der bades for lite av den grunn at der finnes for få bad og intet som er tilgjengelig for offentligheten. Utøi forekommer omrent ikke. (*K. Fougnier.*)

Snerthingdal: Det er ikke sjeldent at der selv i familier med barn ikke brukes melk, men svart kaffe og brød med margarin på som viktigste næring. Boligene er også mange steder dårlige, trange og usunde, naturligvis på grunn av dårlig råd. Sanitetsforeningen arbeider for tiden med opprettelsen av et lite bad i bygden, men det ser ut som saken strander på kommunens dårlige økonomi. (*A. Enger.*)

Vestre Toten: De hygieniske forhold er meget gode, likeså boligforholdene. Her er nok fremdeles en del arbeidsledighet, men kommunen driver stadig på med

nødsarbeide — særlig veiarbeide — hvorved der nu særlig i Vestre Toten er opparbeidet et meget godt veinett. Kan en familieforsørger ikke skaffes arbeide, får han direkte støtte av forsorgsvesenet, så ingen lider nød, om det enn er trangt for mange. Kostholdet er jevnt godt, og man begynner å bruke mere og mera fisk, som tidligere var en omtrent ukjent spise i disse bygder, når bortses fra salt sild. I denne forbindelse må jeg nevne at jeg i de senere år har merket en tydelig avtagen av hyppigheten av struma. Renslighetssansen er ganske god. Lus og skabb forekommer sjeldent. (*E. Biørn-Hansen.*)

Torpa: Boligforholdene er for den fattigere del av befolkningen slette, der er trangt om husrum og som regel dårlige hus. Drikkevann tas som regel fra brønner; men da disse er dårlig avgrøftet, kommer der lett overvann i dem, særlig da om våren. Arbeidsfortjenesten har vært liten, og da særlig småbrukere og arbeidere er henvist til å kjøpe det meste av sine livsfordødenheter, har nok kostholdet vært snaut mangesteds. Den almindelige økonomiske nedgang også for de større gårdbrukere gjør det vanskelig å finne lønnsomt arbeide. Folks renslighetssans gjør store fremskritt, og det ser ut til å bli mindre utøi blandt skolebarna. (*G. Lundby.*)

Sør-Aurdal: Våningshusene er i det store og hele bra. Her finnes nok ennu en del gamle rønner, som er mindre skikket som boliger, men de blir sjeldnere etterhvert som årene går. Byggvirksomheten er dog noget innskrenket nu på grunn av de knappe pengetider. Vannforsyningen er bra. De fleste har vannledninger, enkelte har dog ennu dårlige brønner. Renovasjonen av priveter og gjødselbinger lar meget tilbake å ønske ennu. Det er vanskelig å få folk til å renovere hvert år. Kostholdet er ensformig. Der brukes for lite grønnsaker og fersk mat, for meget av speke- og saltmat. Melk har man heldigvis bra med. Sommertiden kan det dog være vanskelig om melk også, når folk ligger med hele buskapen inne på setrene. I det siste er der begynt å komme biler med fersk fisk. Den ensformige og uhensiktsmessige kost forårsaker megen fordøelsesorden. Særlig vil skogsarbeidere være utsatt herfor, da de for det meste må leve på kaffe og smørbrød samt spekemat. Renslighetssansen er nok mange steder dårlig utviklet ennu. Det gjelder dog særlig de gamle. Utøi finnes, men ikke så meget som før. Ungdommen søker hyppig til skoler, guttene til jordbrukskoler, jentene til husmorskoler. Dette kan ikke vurderes høit nok, da det utvikler renslighetsansen i hjemmene og befordrer en bedre hygiene i det hele tatt. (*T. Moland.*)

VI. Buskerud fylke.

Fylket er delt i 15 lægedistrikter, hvis størrelse og folkemengde fremgår av nedenstående oversikt :

Lægedistrikter.	Flate-innh. i km. ²	Hjemme-hørende folkem. pr. 1/12 20.	Lægedistrikter.	Flate-innh. i km. ²	Hjemme-hørende folkem. pr. 1/12 20.
Drammen	7.01	26 204	Krødsherad.....	392.90	2 352
Kongsberg	64.14	7 232	Modum	515.39	11 535
Norderhov.....	1 087.08	17 309	Eiker.....	579.29	16 324
Ådal.....	645.64	3 255	Drammen	600.37	22 650
Nes.....	1 511.22	3 937	Sandsvær.....	674.22	6 108
Gol	1 350.92	3 713	Rollag	1 010.97	3 568
Ål.....	2 657.00	5 911	Nore og Opdal	2 864.91	3 444
Sigdal	847.70	3 707			

Medisinalpersonalet var ifølge distriktslægenes opgaver ved utgangen av de 3 siste år :

	Læger.	Tannlæger.	Jordmødre.	Utdannede sykepleiersker.	Apotek.	Eksaminert apotek-personale.
1926.....	67	40	59	-	16	36
1927.....	67	42	64	47	16	41
1928.....	68	51	70	51	16	36

Av lægene var 15 offentlig avsatt. Distriktslægen i Drammen lægedistrikt fungerte som fylkeslæge. Av jordmødrerne var 38 offentlig ansatt og 32 privat-praktiserende. Sykepleiersker i distriktspleie fantes i alle distrikter.

Sykehuss. Fylket hadde ved utgangen av 1928 5 sykehus for indremedisinske, kirurgiske og epidemiske patienter med ialt 281 plasser, herav 69 for epidemiske sykdommer. På Helgelandsmoen og Hvalsmoen finnes dessuten militære sykehus som bare brukes under våbenøvelsene. Ved Noreanlegget var der et sykehus på 3 senger, men dette er nu nedlagt.

Buskerud har 5 tuberkulosehjem hvor der ved utgangen av 1928 var plass til 183 patienter.

Se føreført tabell 2 og 3 i hovedberetningen.

Lier sinnessykeasyl tilhørende Buskerud og Vestfolds fylker og byer har plass for 552 patienter, men har til stadighet vært overbelagt. I Hokksund finnes et pleiehjem for sinnessyke kvinner med plass for 32. Familieforpleining av sinnessyke i stor stil foregår i de såkalte Lierkolonier. Der er i alt 42 forpleiningssteder i Lier og Hurum med i alt 310 patienter.

Buskerud fylke hadde 22 gammelhjem med 639 plasser og 4 barnehjem med 128 plasser, herav er Skarud barnehjem i Vestfossen med 25 plasser for tuberkulosetruede barn.

Bad tilgjengelig for almenheten finnes i Drammen, Kongsberg og Hønefoss og i landdistrikturen i Nes og Ål. Ved alle skoler i Drammen og ved 4 skoler i landdistrikturen finnes skolebad bare til bruk for elevene. På Hønefoss er der et kombinert skole- og offentlig bad. På de skoler hvor der ikke er bad

er det antagelig liten utsikt til å få sådanne innrettet foreløpig på grunn av utgiftene.

Vaksinasjonen. I Buskerud blev der i 1928 vaksinert i alt 2660, herav 119 revaksinasjoner. I 1927 vaksinertes 2640. Bare fra Nes distrikt meldes at der forekom eftersykdom etter vaksinasjonen, idet der er iaktatt 2 tilfelle av selvinfeksjon. I det ene tilfelle fikk en liten pike en pustel i vagina og i det annet en kvinne en vaksinasjonspustel på høyre sielokk. Pustlene tilheltes uten ardannelse i løpet av nogen dager.

Der blev i alt i året holdt 103 helserådssteder. Av saker behandlet var der 103 innleggelsjer av tuberkuløse etter tuberkuloselovens § 6. I 2 distrikter er der blitt utdelt barselbidrag til i alt 3 mødre i henhold til loven om forsorg for barn av 1915, nemlig til 2 i Norderhov og 1 i Nes.

Sundhetsstilstanden karakteriseres som usedvanlig god i *Sandsvær*, særlig god i *Ådal* og meget god eller middels god i de øvrige lægedistrikter.

De epidemiske sykdommers optreden i de enkelte lægedistrikter vil ses av tabellen side 38 og 39.

Tyfoidfeber optrådte med 1 tilfelle i *Norderhov*, ukjent smittekilde og 1 tilfelle med dødelig utgang i *Drammens distrikt*. Av paratyfus er meldt 8 tilfelle med 1 dødsfall. Herav var 4 i *Drammens by* og 4 med 1 dødsfall i *Norderhov*. Smittekilden lot sig ikke med sikkerhet påvise.

Epidemisk encephalitt viste seg i *Gol* i mai måned hos en voksen mann, som kom sig uten blivende følger.

Avakutt poliomyleitt er meldt i alt 8 spredte tilfelle, hvorav i *Norderhov* 4 på høstparten, i *Ål* 1 sikkert og 1 tvilsomt i desember måned og i *Drammens distrikt* 2 tilfelle.

Skarlagensfeber optrådte med i alt 182 tilfelle med 4 dødsfall. Herav var 127 i *Nore og Opdal*, hvor en epidemi brøt ut i april og holdt seg helt til oktober. Sykdommen forløp i det hele meget lett, så det ifølge distriktslægen sikkert har forekommet langt flere tilfelle enn anmeldt; ofte var det først optredende komplikasjoner som bragte patienten til læge. Epidemien menes å stamme fra Bergen, hvorfra den over Gjeilo, Skurdalen, Dagali kom til Opdal og Noreanlegget, hvor der høsten 1927 og utover vinteren forekom adskillig halsesyke med utslett, som først kom til distriktslægens kunnskap da han blev hentet til en patient med akutt hemorragisk nefritt. Ved Nore kraftanlegg blev der i mai oprettet et midlertidig lasarett hvor der behandles 48 patienter med 2050 liggedager. Lasarettet blev ophevet 9 oktober. Epidemien krevet 3 liv, 2 små barn og 1 voksen mann.

I *Eiker* optrådte en lokal epidemi med 38 overveiende lette tilfelle hvorav 1 med dødelig utgang. Om smittekilde er intet anført.

Difteri har, bortsett fra en mindre husepidemi i *Drammens by*, ikke optrådt epidemisk. I alt er meldt 20 tilfelle med 1 dødsfall.

Meslinger har vist seg i omrent alle distrikter, til dels med temmelig mange tilfelle. Sykdommen forløp de fleste steder lett uten komplikasjoner av betydning, så bare en del av de angrepne kom under lægebehandling.

Kusma optrådte som epidemi i flere distrikter. I alt er meldt 1 205 tilfelle, hvorav flest i *Drammens by*, *Norderhov* og *Eiker*.

Av influensa er meldt et forholdsvis stort antall, i alt 4 341 tilfelle med 21 dødsfall. Sykdommen har ifølge beretningene gjennemgående optrådt mildt, og det synes ikke å ha vært noget særlig å bemerke ved dens utbredelse i distrikrene.

Om struma skrives fra *Sandsvær*: «Som i tidligere årsberetninger omtalt var struma meget utbredt i distriktet. Samtlige skolebarn har nu i flere år fått en jodkaliumentablett 1 gang ukentlig i 40 uker årlig, og virkningen er forbau-

Epidemiske

Lægedistrikter.	Tyfoidfeber.	Paratyfus.	Cerebrospin.-meningitt, epidemisk.	Encephalitt, epidemisk.	Poliomyelitt akutt.	Skarlagens-feber.	Meslinger.	Difteri.	Dysenteri.	Barselfeber.	Pyæmi, septikæmi.	Penicilins (hos nytidte).	Rosen.	Kusma.
Drammen stadsfysikat ...	-	4	-	-	-	8	5	9	-	-	2-1	1	30-1	450
Kongsberg stadsl. distrikt	-	.	.	.	.	.	43	.	.	.	.	.	1	96
Norderhov	1	4-1	-	-	4	-	5	2	-	1	1-1	.	15	286
Ådal	-	-	-	-	-	-	2-2	-	-	-	-	.	1	5
Nes	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	.	2	5
Gol	-	-	-	-	2-1	-	50-1	-	-	-	-	.	.	4
Ål	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1-1	.	1	7
Sigdal	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	.	1	6
Krødsherad	-	-	-	-	-	-	40	-	-	-	-	.	.	19
Modum	-	-	-	-	-	-	17	6-1	1	1-2	.	5	91-1	
Eiker	-	-	-	-	-	38-1	7	-	6-1	4-1	.	21	180	
Drammen	1-1	-	-	-	2	3	26	3	1	1-3	.	7-1	96	
Sandsvær	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1-1	.	5	27
Rollag	-	-	-	-	-	4	8	-	-	2	-	1	1-1	17
Nore og Opdal	-	-	-	-	-	127-3	-	-	-	2	-1	.	2-1	16
Tilsammen	2-18-1	-	1	8-1	182-4	208-3	20-1	-	13-1	13-11	2	92-4	1205-1	

*) Tallene foran streken eller uten strek betyr antall angrepne og tallene efter streken

sende. Alle grader medregnet fra spor til uttalt svulstdannelse var strumaprocenten fra 45—60 pct. ved de forskjellige skoler. Procenten er nu 8—12, og da vesentlig kun spor». (I. Eriksen).

T u b e r k u l o s e n. Ifølge tuberkuloseprotokollene blev der i 1928 anmeldt 281 nye tilfelle av smitteførende tuberkulose mot 301 i 1927. Av de nyanmeldte tilfelle i 1928 har man aldersopgave for 277, og disse fordele sig således på de forskjellige aldersklasser:

	Antall tilfelle.	Pct.		Antall tilfelle.	Pet.
0—14 år	28	10.2	40—49 år	28	9.8
15—19 «	35	13.0	50—59 «	17	6.0
20—24 «	65	22.8	60 og over	17	6.0
25—29 «	42	14.7	I alt	277	100.0
30—39 «	50	17.5			

I henhold til tuberkuloselovens § 6 blev der i 1928 innlagt i tuberkulosehjem 90 mot 127 i 1927. Angående forholdene i de enkelte distrikter henvises til tabell 10 i hovedberetningen.

Tuberkulosen er fremdeles ganske meget utbredt i fylket, noget forskjellig i de forskjellige distrikter, men stort sett er det en tilbakegang å spore. I *Drammen* er den visstnok i nogen tilbakegang, uten at distriktslægen fører legge nogen større vekt herpå. I *Ådal* viser sykdommen tilbakegang. I *Nes* er antall nye tilfelle relativt stort i *Flå*, men det er å merke at flere av disse var gamle tilfelle som tidligere ikke har søkt legehjelp og som burde vært belastet forrige år. I *Norderhov* kan der ikke påvises nogen avtagen av tuberkulosen. I *Rollag* er sykdommen visstnok i tilbakegang. I *Sigdal* er tuberkulosen nokså utbredt, men viser muligens nogen avtagende tendens.

sykdommer *).

Kirkhoste.	Influensa.	Larynseitt og bronkit, akutt.	Broncho- pneumoni.	Lunge- betennelse, krupes.	Plevritt.	Tuberkulose i lungene.	Tuberkulose i andre organer.	Giktfeber.	Malaria.	Skabb.	Ulcus molle.	Syfilis, erhvervet (nye tilfelle).	Syfilis, medfødt.	Gonoré, uretritt.	
199-1	1583-3	2254-3	76- 9	65- 6	47	46-33	-5	39-1	1	120-3	78	4	19	1	147
31	467-4	417	38- 2	24- 5	8	14- 5	-1	5	-	106	12	-	3	-	10
27-1	561-1	1122	52- 3	56-11	37	22-23	9-2	10	-	224-1	37	-	6	1	26
2	6	42	1	1	2	8- 7	-	-	-	5	1	-	-	-	1
2	46-1	76	-	4	6	6- 4	1-1	5	-	10	1	-	-	-	3
2	30	51	1- 1	3- 1	9	7-10	-1	-1	-	-	1	-	-	-	1
12-2	29	18	1- 1	36- 2	9	7- 4	-	4	-	29	13	-	1	-	3
-	21	36	7- 2	4- 2	4	9- 4	1-1	6	-	17	23	-	-	-	-
21	-	47	3- 1	6- 1	8	2- 3	-1	1	-	-	-	-	-	-	4
113	361-5	417-4	51- 4	33- 6	35	24-10	5-9	12-1	-	127-1	40	-	-	-	6
102	491	1337	28- 9	43-11	44	18-14	8-5	31	1	130	28	-	3	1	17
86-1	450-5	1729	79-12	47-10	46	20-21	3-5	57	-	179-1	46	-	1	-	12
30-1	157-2	105	10	7- 3	8-1	3- 3	-	2	-	27-1	40	-	-	-	2
-	99	99	3- 1	9- 3	3	8- 3	1	2	-	12	6	-	-	-	-
35	40	35	1- 1	4- 1	6	6- 8	2	8	-	5	3	-	-	-	3
662	6,4341-21	7785-7	351-46	342-62	272-1	200-152	30-31	182-3	2	991-7	329	4	33	3	235

antall dødsfall.

Skolebarnsundersøkelse er ifølge lægenes beretninger foretatt i Drammens by, Nes, Ål og Sigdal. I flere andre distrikter er det under overveielse å innføre slike undersøkelser, men det har hittil strandet på økonomiske vanskeligheter.

I enkelte distrikter er opprettet tuberkulosenevnder, og flere er under forbedrelse.

Tabellen nedenfor viser antall dødsfall av tuberkulose i fylkets lægedistrikter i de siste 3 år.

Lægedistrikter.	Dødsfall av tuberkulose i alt						Dødsfall av lungetuber- kulose					
	1926		1927		1928		1926		1927		1928	
	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.
Drammen stadsfysikat.....	26	29	10	24	20	18	18	24	8	21	19	14
Kongsberg stadsdistrikt	7	5	4	5	4	2	5	2	3	4	3	2
Norderhov.....	10	15	13	14	15	10	10	14	9	13	14	9
Ådal.....	3	4	1	5	-	7	-	2	-	5	-	7
Nes.....	4	2	3	6	3	2	2	2	2	4	2	2
Gol.....	3	7	3	4	7	4	2	6	2	3	6	4
Ål.....	4	5	4	3	3	2	3	4	4	2	2	2
Sigdal.....	5	3	3	3	3	2	4	2	1	2	3	1
Krødsherad.....	3	2	-	1	2	2	3	1	-	1	1	2
Modum.....	7	13	9	18	7	12	6	13	6	15	4	6
Øvre Eiker.....	2	7	9	10	12	7	1	7	5	9	10	4
Nedre Eiker.....	5	3	-	-	-	-	3	2	-	-	-	-
Drammens distrikt.....	23	8	13	16	12	14	21	5	8	12	9	12
Sandsvær.....	1	6	2	5	1	2	1	6	1	3	1	2
Rollag.....	1	1	-	3	3	-	-	1	-	2	3	-
Nore og Opdal.....	1	5	1	8	5	3	1	4	1	7	5	3
Tilsammen	105	115	75	125	96	87	80	95	50	103	82	70

Veneriske sykdommer. I 1928 blev der meldt 275 tilfelle, herav 235 av gonorré, 33 av erhvervet og 3 av medfødt syfilis og 4 av ulcus molle. I 1927 var antallet av meldte tilfelle av veneriske sykdommer 245.

A v s k a b b e r meldt 329 tilfelle mot 344 i 1927.

H y g i e n i s k e f o r h o l d m. v. 1928 viste en fortsatt nedgang i de økonomiske forhold såvel for fylket som for de enkelte kommuner og de private. Hertil bidrog vesentlig de synkende priser på produktene for fylkets to hovednæringsveier, jordbruk og skogsdrift, og jordbruks avkastning var dårligere enn på lange tider, og der ble sparet på alle hold, deriblant også på bevilgninger til sociale og hygieniske formål.

Boligforholdene i *Eiker* er jevnt gode, likeså i *Norderhov* og *Adal*, hvor husnøden er i avtagende. Som typiske forhold for fjellbygden nevnes *Rollag*. Man har store rum, til dels en sommer- og en vinterbolig, men husene er kolde, som oftest gamle og trekkfulle. Der brukes i almindelighet ikke paneling utvenlig. Næsten hver gård har innlagt vann og vask, men rensligheten er allikevel gjennemgående meget dårlig, og altfor ofte ser man avfallsdyngen ligge like utenfor stueveggen. Man er nok opmerksom på manglene, men de store skatter er visstnok for trykkende ennu. Elektrisk lys er kun innlagt på få steder, til tross for at Noreledningene går gjennem bygden. Der bygges mindre på grunn av den økonomiske nedgangstid, men der synes ikke å være nogen bolignød av nogen betydning.

Kostholdet var i hjemmene meget tarvelig på grunn av dårlig fortjeneste, i enkelte strok, særlig omkring byene og til dels også i industricentrene, var der megen arbeidsløshet, så man var henvist til forsorgsvesenet. Best klarte bønderne og småbrukerne sig, som hadde såpass store bruk at de for en større del kunde leve av selvavlde næringsmidler.

I *Ål* er kostholdet, bra så lenge melk som hovedparten går inn i ernæringen, men der er imidlertid oprettet meieri i *Ål*, så det kan nok hende at herefter blir mindre melk til husbruk, og følgene vil da melde sig.

Fra *Rollag* mangler der meget på en kyndig behandling av matvarene. Råstoffene er som regel ganske bra, men behandlingen ikke renslig nok. Man har på mange steder fått faste fiskebiler, hvor man kan få kjøpt fisk — en utmerket god variasjon i kosten.

Fra *Sandsvær* klages der over at der brukes for lite melk i husholdningen og for meget kaffe og til dels dårlig stekt ovnsbrød og for lite sjøfisk.

Kloakkforholdene er kun ordnet tilfredsstillende for byene og enkelte steder ellers, men i landdistriktsene er dette ikke tilfelle. Med hensyn til vannforsyningen har man på mange steder vannverk og ledninger, men der er også mange steder hvor man er henvist til brønner og nærmeste bekk. Arbeidsfortjenesten for jordbruksarbeidere er betydelig nedsatt. Der betales nu kr. 1.50 à 2.00 + kost for løsarbeidere. Således anføres fra *Nes* at innkomstene ikke har vært så rare, men befolkningen er hårfør og neisom, og der kan ikke merkes noget skadelig i sanitær henseende av de trange lønnsforhold, hvilket heller ikke omtales fra noe annet distrikt. Skogsarbeidernes vilkår er meget dårlige. Til tross for deres nokså anstrengende arbeide var fortjenesten kr. 2.50—3.00 pr. dag. Således anføres boligforholdene og kosthold av distriktslægen i *Rollag* for å være under fall kritikk; når hertil kommer at arbeiderne også er dårlig klædt, gjør dette ikke forholdet bedre. Man hører ofte klager over at skogsarbeidet ikke lønner seg for arbeiderne, men heller ikke for skogeierne er driften nogen lønnende affære. Der sies således at driften ikke dekker utgiftene. Vedtekter for renhold i skoghytter er vedtatt for flere distrikters vedkommende, og her er visselig forholdene bedre. Nogen offentlig kontroll med næringsmidler er kun gjennemført i *Drammen* og *Kongsberg*. Renslighetssansen er i stigende, både i hjemmene og hvad befolkningens personlige renslighet angår.

VII. Vestfold fylke.

Fylket var i 1928 delt i 15 lægedistrikter, hvis størrelse og folkemengde fremgår av nedenstående oversikt:

Lægedistrikter.	Flate-innh. i km. ²	Hjemme-hørende folkem. pr. 1/12 20.	Lægedistrikter.	Flate-innh. i km. ²	Hjemme-hørende folkem. pr. 1/12 20.
Horten stadsdistrikt	3.87	10 675	Ramnes	224.20	5 713
Tønsberg ——	4.47	12 568	Borre	64.45	3 780
Sandefjord ——	1.23	5 651	Stokke	121.06	5 111
Larvik ——	2.59	11 362	Sem	286.99	9 842
Holmestrand ——	0.42	2 204	Nøtterøy	94.97	9 326
Svelvik	235.08	7 094	Sandeherad	120.07	10 783
Skoger	107.03	7 499	Brunlanes	547.48	14 898
Hof	525.89	7 554			

Hedrum lægedistrikt er ophevet og Hedrum herred er lagt til Brunlanes distrikt og Lardal herred til Hof distrikt.

Medisinalpersonalet i Vestfold var ifølge distriktslægenes opgaver:

	Læger.	Tann-læger.	Jord-mødre.	Utdannede syke-pleiersker.	Apotek.	Eksamert apotek-personale.
1926	54	32	54	-	14	35
1927	56	30	55	42	14	36
1928	57	39	55	40	14	32

Av lægene var 4 stadslæger og 10 distriktslæger.

Distriktslægestillingen i Ramnes var ikke besatt ved årets utgang. Distriktslægen i Sem fungerer som fylkeslæge. Der var 26 offentlig ansatte jordmødre og 29 privatpraktiserende. Sykepleiersker i distriktspleie finnes i alle distrikter undtagen i Ramnes. Se forøvrig tabell 1 i hovedberetningen.

Sykehuse. Fylket hadde ved utgangen av 1928 8 sykehus for indremedisinske, kirurgiske og epidemiske patienter med i alt 429 plasser. Hertil kommer et litet sykehus ved Berger fabrikker og et isolasjonslokale i Fredriksvern med 7 plasser.

Fylket hadde 4 tuberkulosehjem med i alt 115 plasser. I Brunlanes ligger Kysthospital i Fredriksvern for skrofuløse sykdommer med 140 plasser.

Forøvrig henvises til tabell 2 og 3 i hovedberetningen.

Vestfold hadde ved utgangen av 1928 22 gammelhjem med 627 plasser og 6 barnehjem med 127 plasser.

Av andre anstalter kan nevnes Den offentlige skole for døve i Holmestrand med 47 plasser, Eikholt pleiehjem i Andebu med 9 plasser for tuberkuløse kvinner og Sem tvangssarbeidshus og pleieanstalt, som blev tatt i bruk 1 desember 1928, med 60 plasser.

Bad. I alle byer er der varmbad tilgjengelig for almenheten, i landdistrikten bare på Husø ved Tønsberg og i Sandeherad. Skolebad for elevene finnes på Horten, i Sandefjord og i Larvik, og i Skoger distrikt finnes der skolebad ved 3 skoler.

Vaksinasjonen. Der blev i 1928 vaksinert i alt 3 238, hvorav 923 revaksinasjoner. Antallet av vaksinasjoner i 1927 var 1 787. Noget sykdomstilfelle eller nogen komplikasjon i forbindelse med vaksinasjonen er ikke meldt.

Der blev i 1928 holdt i alt 98 helserådsmedlemer. Av de behandlede saker var 102 innleggelsjer av tuberkuløse etter tuberkuloselovens § 6. I 4 distrikter blev der bevilget bidrag til i alt 11 mødre med barn i henhold til loven om forsorg for barn av 1915, nemlig til 5 i Tønsberg, 2 i Ramnes, 1 i Sem og 3 i Sandeherad.

Sundhetstilstanden betegnes i lægenes beretninger som god eller meget god i alle distrikter. Epidemier av farligere sykdommer har ikke forekommet.

De epidemiske sykdommers optreden i de enkelte lægedistrikter vil ses av tabellen nedenfor.

Tyfoidfeber optrådte med 3 tilfelle uten dødsfall i *Fredriksvern*. Smittekilde ikke påvist. Av paratyfus er meldt 1 tilfelle i *Stokke* med ukjent smitte og 1 i *Sandeherad* med sannsynlig smitte fra Oslo.

Epidemisk cerebrospinalmeningitt forekom med 1 tilfelle hos en på *Nøtterøy* hjemmehørende mann som blev syk og døde i Tønsberg. Ukjent smitte.

Akutt poliomelytt optrådte med i alt 6 spredte tilfelle, hvorav 3 lett forløpende i *Sandeherad*, tilsynelatende uten innbyrdes forbindelse.

Av skarlagensfeber forekom en mindre epidemi på 12 tilfelle i *Stokke*, forevrig var det i fylket bare få og spredte tilfelle, vesentlig i høstmånedene. I alt er meldt 56 tilfelle uten dødsfall.

Av difteri er meldt 11 tilfelle uten dødsfall, hvorav 1 i *Tønsberg*, 1 i *Larvik* og resten i landdistrikten.

Meslinger viste sig i de fleste distrikter med forholdsvis få tilfelle. I alt er meldt 86 tilfelle, hvorav 1 dødsfall hos et spedbarn i *Brunlanes*.

Influenza optrådte i alle distrikter i årets første halvpart, flest i mai måned, med mildt forløp.

Epidemiske

Lægedistrikter.	Tyfoidfeber.	Paratyfus.	Cerebrospin.-meningitt, epidemisk.	Encephalitt, epidemisk.	Poliomyeltitt, akutt.	Skarlagens-feber.	Meslinger.	Difteri.	Dysenteri.	Barselfeber.	Premi., septæmi.	Pemfigus (hos nyfødde).	Rosen.	Kusma.
Horten stadsdistrikt..	-	-	-	-	-	4	-	-	-	2	1-1	-	13	64
Tønsberg	— <u>—</u>	-	-	1	-	7	3	1	-	-	-1	-	3	68
Sandefjord	— <u>—</u>	-	-	-	-	11	-	-	-	-	-1	-	18	108
Larvik	— <u>—</u>	-	-	-	-	1	6	1	1-1	1-5	-	-	5	24
Holmestrand	— <u>—</u>	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	11-3	58
Svelvik	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-1	-	3	41
Skoger	-	-	-	-	-	10	-	-	-	-	-2	-	3	77
Hof	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	37
Ramnes	-	-	-	-	-	18	7	-	-	-	-	-	-	20
Borre	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	17
Stokke	-	1	-	-	1	12	-	4	-	-	-1	-	2	12
Sem	-	-	-	-	1	1	6	-	-	-	-2	-	-1	70
Nøtterøy	-	-	-1	-	-	-	7	1	-	-	-	-	4	40
Sandeherad	-	1	-	-	3	4	10	-	-	-	-2	-	22	103
Brunlanes	3	-	-	-1	-	3	27-1	4	-	2	-1	1	9-1	4
Tilsammen	3	2	1-1	-1	6	56	86-1	11	-	5-12-17	1	96-5	743	

*) Tallene foran streken eller uten strek betyr antall tilfelle og tallet etter streken antall

Tuberkulosen. I henhold til tuberkuloseprotokollene blev der i 1928 anmeldt 280 nye tilfelle av smitteførende tuberkulose mot 259 i 1927. Av de nyanmeldte tilfelle er alderen opgitt for 279, og disse fordelte sig således på de forskjellige aldersgrupper:

Alder.	Antall tilfelle.	Pct.	Alder.	Antall tilfelle.	Pct.
0—14	18	6,5	40—49	24	8,6
15—19	30	10,7	50—59	12	4,3
20—24	65	23,3	60 og over	15	5,4
25—29	61	21,9			
30—39	54	19,3	Tilsammen	279	100,0

I henhold til tuberkuloselovens § 6 blev i 1928 94 patienter innlagt i tuberkulosehjem, mot 72 i 1927. Angående forholdene i de enkelte distrikter henvises til tabell 10 i hovedberetningen.

Tuberkulosen har, skriver fylkeslægen, gått tilbake hvad antall dødsfall angår, men antallet av nye sykdomstilfelle har vist en jevn og sikker stigning de senere år. Dette er forsåvidt en trøst. Takket være den nuværende mere intense og rationelle behandling av de tuberkuløse på sanatorier og tuberkulosehjem blir en hel del patienter såpass bra at de blir arbeidsdyktige og fortsetter å leve i mange år, men de er ikke helt helbredet for sin sykdom som regel. De blir gående omkring med sykdommen i et rolig stadium i lengere tid, men med opblussinger av og til, hvorunder de blir smittefarlige med tuberkelbasiller i opspytten. Selv en almindelig forkjølelse kan være nok til at disse patienter smitter. De blir da sammenligne med kroniske tyfusbasillbærere som med visse mellemrum utskiller tyfusbasiller og smitter. Dette er et forhold som en hel del patienter, utskrevne i bedring og uten basiller fra sanatorier og tuberkulosehjem, ikke har fått den rette forståelse av. De har fått beskjed om at der ikke er funnet basiller i deres

sykdommer *).

opspyt, og dermed tror de at de er helt smittefri og iakttar ikke de nødvendige forsiktighetsregler når de kommer hjem. Men saken er den at et opspyt meget ofte kan inneholde tuberkelbasiller og være smittende, selv om lægen ikke har kunnet påvise basiller.

Skoletabarns undersøkelse er gjennemført i Horten, Sandefjord, Larvik, Holmestrand, Svelvik, Skoger, Sem, Nøtterøy, Tjøme, Sandeherad og Brunlanes. I Tønsberg og Åsgårdstrand vil undersøkelser bli innført fra våren 1929.

Tabellen nedenfor viser antall dødsfall av tuberkulose i fylkets lägedistrikter i de siste 3 år.

Lägedistrikter.	Dødsfall av tuberkulose i alt						Dødsfall av lungetuberkulose					
	1926		1927		1928		1926		1927		1928	
	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.
Horten stadsdistrikt ...	6	5	5	5	8	2	4	1	5	5	8	1
Tønsberg —“— ..	4	7	6	8	7	4	3	5	4	7	5	4
Sandefjord —“— ..	4	5	6	2	9	2	4	5	4	1	7	2
Larvik —“— ..	6	5	5	7	10	4	5	2	5	7	9	4
Holmestrand —“— ..	1	1	1	1	1	-	-	1	1	1	1	-
Svelvik distrikt	3	2	10	5	5	5	3	1	7	5	2	5
Skoger	5	4	5	4	3	3	3	2	4	4	3	3
Hof	4	6	7	3	1	6	2	5	6	2	1	5
Ramnes	6	3	3	3	10	9	5	3	1	3	8	7
Borre	-	-	-	-	4	2	-	-	-	-	4	2
Stokke	3	4	6	3	2	2	3	3	5	3	2	2
Sem	6	7	4	14	9	10	3	6	3	12	9	10
Nøtterøy	3	7	2	3	8	2	2	6	2	2	5	1
Sandeherad	5	7	7	9	3	17	4	7	6	7	3	13
Brunlanes	7	5	3	1	7	15	3	4	2	1	6	13
Hedrum	1	3	2	4	1)	-	1	2	2	3	3	1)
Tilsammen	64	71	72	72	87	83	45	53	57	63	78	72

Veneriske sykdommer. Av lægene er der i 1928 meldt 348 tilfelle av veneriske sykdommer, herav 303 av gonorré, 32 av syfilis og 13 av veneriske sår. Av gonorré er der anmeldt flest tilfelle i vår- og sommermånedene, hvilket vel for en stor del står i forbindelse med at folk er kommet hjem fra hvalfangst med mange penger i lommen og gjerne vil more sig. (Fylkeslægen).

Av skabb meldtes i 1928 293 tilfelle mot 229 i 1927.

Der forpleies 1 spedalsk mann på Horten.

Hygieniske forhold m. m. Fra Holmestrand berettes at det er en betydelig bedring i bolighygienen og at edrueheten er bra. Der er planer opp om «klorering» av drikkevannet i byens basseng. I april måned opptrådte plutselig en epidemi av angina med 293 konstaterte tilfelle, som omrent samtlige blev bakteriologisk undersøkt, og det viste sig å være hovedsakelig en streptokokkinfeksjon. Sykdommen var av og til komplisert med halsabscess og rheum. acut. Ingen dødsfall. I den bymessig bebyggede del omkring byen opptrådte der også en rekke tilfelle av denne angina. (F. G. Hansen.)

I Horten er boligforholdene nogenlunde gode, men husleien er fremdeles høi, og familier med flere barn har vanskelig for å få hus. Der er rikelig med drikkevann fra Borrevannet, men rensning av dette vann er påkrevet. Nye vannklosetter anlegges stadig med avløp direkte ut i kloakken. De tuberkuløse tilses jevn-

) Hedrum er ophevet fra 1928 av og Hedrum herred er lagt til Brunlanes og Lar-dal til Hof.

lig av sykepleiersken, som tuberkuloseforeningen holder. Der er lite utøi og skabb blandt folk. Der er 2 gamlehjem, og byen har fått et fond til de gamle på ca. 50 000 kroner. Der er et barneasyl som tar imot barn fra kl. 10 til kl. 18, og hvor der serveres litt mat. Skolelægen driver undersøkelser av folkeskolens og middelskolens barn, og på folkeskolen er ansatt fast tannlæge. (*Thv. Meyer.*)

I *Tønsberg* er der ingen skolelæge og ingen skoletannlæge ansatt. Sanitetsforeningens søster fungerer gratis som skolesøster i samarbeide med helserådets ordfører. Ingen bolignød, men for høi husleie. Helserådets næringsmiddelkontrollør har i årets løp tatt 1 276 melkeprøver, undersøkt kjøtdeig og inspisert pølseposer, slakterier, meierier og utsalgssteder. Byens renhold bedres for hvert år. «Wallanders tønner» har snart fordrevet alle binger, det blir flere og flere vannklosetter, og den «underjordiske» på torvet gjør gode forretninger. Det er en kvakksalver i byen. (*G. Onsum.*)

I *Larvik* har der ved folkeskolene vært undersøkt på utøi, med det resultat at ca. 5 pct. av barna fantes befengt med lus. Nybygninger av boliger er omrent helt stoppet op, og på grunn av den høie skatteprosent er mange flyttet fra byen til *Nanset*, hvor der bygges adskillig. Fattigbudgettet er stort og megen arbeidsledighet. (*K. Lundevall.*)

Fra *Skoger* distrikt meddeles at kloakkforholdene fremdeles er i høi grad utilfredsstillende på flere steder, men adskillig er blitt rettet på i årets løp. På *Fjell* er den første begynnelse til et ordnet kloakkvesen utført, og der har åpnet sig en mulighet for å få drikkevannsspørsmålet løst deroppe, hvor der kan ventes en utstrakt nybebyggelse i de kommende år. (*A. J. Schwartz.*)

I *Svelvik* distrikt skildres boligforholdene og de hygieniske forhold som gode, og folk lever gjennemgående sundt og godt. Rensligheten må sies å være god, skjønt der ikke finnes noget folkebad i distriket. Der er lite utøi. (*E. Mo.*)

I *Ramnes* distrikt er også boligforholdene ganske gode. Drikkevannet er mange steder meget dårlig, åpne dammer gravet ned i leiren. Disse blir sjeldent renset, og vannet blir derfor stygt å se til og smaker vondt. (*Ø. Kirsebom.*)

I *Borre* distrikt skildres renslighetssansen og boligforholdene som gode og jevn velstand blandt folk, men kloakkforholdene er mange steder dårlig og må sekes rettet. (*E. Ramm.*)

I *Sem* distrikt er også kloakkforholdene på flere steder utilfredsstillende, særlig i de tett bebyggede strøk, og drikkevannsbrønnene er ofte ikke utstyrt med såpass tett kant omkring at tilsig fra terrenget kan hindres. (*Hj. Ottesen.*)

Fra *Stokke* distrikt berettes at der gjennem sykepleieforeningen arbeides for innførelse av skolebarnsundersøkelser. Boligforholdene er tilfredsstillende og edrueligheten god. Renslighetssansen i det store og hele upåklagelig, og utøi hører til sjeldenhetene. (*H. Kolstad.*)

På *Nøtterøy* er der i de tett bebyggede strøk på flere steder boret etter vann ved diamantboring i fjellet, gjennemgående med godt resultat. I Nøtterøy haveby er bebyggelsen øket så sterkt i de siste år at de 5 borehuller man her har ikke lenger formår å skaffe vann nok, så man antagelig blir nødt til å søke en ordning med *Tønsberg* om å få vann fra byens vannverk. Edruelighetstilstanden er etter forbudets ophevelse god. (*E. Jespersen.*)

I *Sandeherad* blev kommunens vannverk fullført om høsten, hvorved en betydelig del av tettbebyggelsen har fått et meget godt og rikelig vann. Det kommer fra Gogsjø 4 à 5 km. borte, hvorfra det ved hjelp av elektrisk pumpeverk pumpes op i et høitliggende basseng på Mokollen og derfra ledes gjennem ledninger til det tettbebyggede strøk. (*A. Skavlan Bergh.*)

I *Brunlanes* distrikt karakteriseres de hygieniske forhold som gjennemgående bra. Boligforholdene gode. Renslighetssansen ikke så verst, skjønt der ikke finnes noget folkebad i distriket. (*W. Godske.*)

VIII. Telemark fylke.

Fylket er delt i 21 lægedistrikter, hvis størrelse og folkemengde fremgår av nedenstående oversikt.

Lægedistrikter.	Flate-innhold i km. ²	Hjemmehørende folkem. pr. 1/12 20.	Lægedistrikter.	Flate-innhold i km. ²	Hjemmehørende folkem. pr. 1/12 20.
Notodden stadsdistrikt..	6.70	6 533	Holla	1 141.82	13 615
Kragerø	1.13	4 661	Heddal	400.78	3 417
Langesund	1.31	1 885	Tinn	2 076.82	12 202
Skien stadsfysiskat....	6.65	16 525	Hjartdal	1 308.60	3 471
Porsgrunn stadsdistrikt.	3.60	8 520	Seljord	665.83	2 790
Drangedal	1 054.85	4 210	Kviteseid	712.08	3 255
Skåtøy	309.01	6 364	Nissedal	878.16	1 842
Bamble	292.68	4 813	Fyresdal	1 253.19	1 800
Eidanger	138.24	6 769	Lårdal	982.25	3 031
Gjerpen og Siljan....	589.65	9 250	Vinje	3 046.27	2 765
Solum	312.26	7 527			

Medisinalpersonalet var ifølge distriktslægenes opgaver:

	Læger.	Tannlæger.	Jordmødre.	Utdannede sykepleiersker.	Apotek.	Eksamineret apotek-personale.
1926.....	58	29	76	—	13	31
1927.....	57	36	70	46	13	31
1928.....	65	40	76	41	13	35

Av lægene var 1 stadsfysikus, 3 stadslæger og 15 distriktslæger. Stadslægestillingen på Notodden og distriktslægestillingen i Heddal var ikke besatt ved årets utgang. Distriktslægen i Gjerpen og Siljan har fungert som fylkeslæge. Der var i alt 76 jordmødre, hvorav 42 var offentlig ansatt og 34 privatpraktiserende. Av sykepleiersker utenfor sykehusene var i alt ansatt 41, fordelt utover i distrikten. I Langesund, Drangedal og Heddal distrikter var der ikke ansatt nogen sykepleierske; ellers var der sykepleiersker i alle distrikter.

Se førøvrig tabell 1 i hovedberetningen.

S y k e h u s : I fylket var der ved utgangen av 1928 i alt 13 sykehus for indremedisinske, kirurgiske og epidemiske patienter med tilsammen 406 senger. Telemark fylkessykehus ligger i Solum. Dette er vesentlig kirurgisk, likeså sykehustet på Notodden. Man savner et stort velinnretet sykehus for indremedisinske sykdommer. Da der har vært få tilfelle av ondartede epidemiske sykdommer, er lasarettene i Skien og Notodden i ikke liten utstrekning benyttet til forpleining av indremedisinske sykdommer.

Fylket har 5 tuberkulosehjem med tilsammen 133 plasser. I årets løp er Solbakken tuberkulosehjem i Heddal utvidet fra 20 til 41 senger og Tinn kommunale helseheim fra 20 til 30. Der er også skjedd adskillig forbedring av tuberkulosehjemmene utstyr, så de meget vel kan benyttes som sanatorier for begynnende tilfelle og ikke bare som pleiehjem.

Opgave over behandlede patienter på sykehus og tuberkulosehjem er meddelt i tabell 2 og 3 i hovedberetningen.

Telemark fylkes sinnessykeasyl, Faret ved Skien, er autorisert for 177 patienter, men det går stadig med overbelegg med op til 210 patienter.

Asylet kan nogenlunde tilfredsstille landdistriktenes behov, dog må der ventes temmelig lenge på plass. Verre stillet er fylkets byer, som ikke har bidratt noget til fylkets asyl og derfor ikke kan få plass der for sine patienter. De er henvist til statsasylene, hvor der ofte er meget vanskelig om plass. På rådhuset i Skien er der innredet 2 celler for foreløpig forvaring av sinnssyke, og disse celler blir ofte benyttet. Der er en koloniforpleining i forbindelse med Faret asyl, men ellers ingen sinnssykekolonier i fylket. I privat forpleining er bortsatt i alt 126 sinnssyke, herav 73 i fylket og 53 utenfor fylket.

I fylket er der 22 gammelhjem med 548 plasser og 10 barnehjem med 242 plasser; herav er ett, Brattrein, med 40 plasser for tuberkulosetruede barn. Det drives av Notodden tuberkuloseforening og har stadig fullt belegg.

Bad. I alle byene er der til dels vel utstyrt kommunale bad. I landdistrikten finnes bad tilgjengelig for almenheten bare i Bø, Tinn og Fyresdal. Skolebad for elevene finnes i Notodden, Kragerø, Skien og Porsgrunn og ved 2 skoler i Tinn.

Vaksinasjonen. Der blev i 1928 vaksinert 2 764, herav var 201 revaksinasjoner. I 1927 var antallet av vaksinasjoner 2 065. Fra Lunde i Holla meldes at et barn døde 6 dager etter vaksinasjonen av hjernebetendelse. Om der har vært nogen sammenheng mellom vaksinasjonen og hjernebetendelsen er dog ikke antydet. For øvrig er ikke meldt nogen komplikasjon i forbindelse med vaksinasjonen.

I 1928 blev der holdt 110 helseråds møter. Av behandlede saker var 119 innleggelse i tuberkulosehjem i henhold til tuberkuloselovens § 6. Barselbidrag til mødre med barn etter loven om forsorg for barn av 1915 er utdelt til i alt 18 mødre, 4 i Skien, 2 i Porsgrunn, 1 i Gjerpen og Siljan, 1 i Seljord, 8 i Kviteseid og 2 i Fyresdal.

Sundhetsstilstanden betegnes som særlig god i Skien, Solum og Seljord, god eller meget god i de øvrige distrikter med undtagelse av Langesund og Holla, hvor den var mindre god. I disse distrikter var der i årets første halvdel meget av influensa og katarralske sykdommer og i Holla endemisk optreden av lungebetendelse i en gren i Sauherad med 25 tilfelle, hvorav 5 døde i første halvår.

De epidemiske sykdommers optreden i de enkelte lægedistrikter vil sees av tabellen side 48 og 49.

Av tyfoide feber er meldt 2 tilfelle i Nissedal og 1 i Kragerø hos en hotellvertinne. Smittekilden lot sig ikke påvise. Paratyfus optrådte med i alt 4 tilfelle, hvorav 1 i Lårdal hos en tilreisende fra Kristiansand, 2 i Solum og 1 i Holla. Sistnevnte var innlagt i fylkessykehuset, hvor diagnosen blev stilt. Smitten skrev sig visstnok fra Vestlandet.

Akutt poliomelyitt viste seg med 2 isolerte tilfelle, 1 i Notodden distrikt og 1 i Tinn.

Av skarlagensfeber er meldt 87 tilfelle uten dødsfall, spredt over forskjellige distrikter. Flest tilfelle i Tinn i høstmånedene. I Skåtøy gikk en lett epidemi bragt dit av sommerglasser fra Oslo, og fra Skåtøy kom sykdommen til Kragerø, hvor der optrådte 17 tilfelle.

Av difteri er bare meldt 4 spredte tilfelle med 1 dødsfall.

Meslinger viste seg som en fortsettelse av epidemien i 1927 i årets første måneder, særlig i distrikten og byene omkring Skiensfjorden. I høstmånedene var der en del tilfelle i Tinn. I alt er meldt 662 tilfelle med 2 dødsfall.

Kikhoste var i høstmånedene adskillig utbredt i de sydlige distrikter. I alt er meldt 425 tilfelle med 2 dødsfall.

Epidemi

Lægedistrikter.	Tyfoidfeber.	Paratyfus.	Cerebrospin. meningitt, epidemisk.	Encephalitt, epidemisk.	Poliomyelitt, akutt.	Skarlagens- feber.	Meslinger.	Difteri.	Lysenteri.	Barselfeber.	Pyæmi, septiciæni.	Pemfigus (hos nyfødte).	Rosen.	
Notodden stadsdistrikt.....	-	-	-	-	-	1	2	122	-	-	-	-	-	4
Kragerø - - -	1	-	-	-	-	17	4	1	-	-	-	-	-	8
Langesund - - -	-1	-	-1	-	-	-	23	-1	-	-	-	-	-	2
Skien stadsfysikat.....	-	-	-	-	-	-	4	62	-	2	-	-	-	43
Porsgrunn stadsdistrikt.....	-	-	-	-	-	-	35	1	-	-	2	-	-	19
Drangedal	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
Skåtøy	-	-	-	-	-	16	7	-	-	-	1-1	1	-	8
Bamble	-	-	-	-	-	-	25	1	-	-	-1	-	-	2
Eidanger	-	-	-	-	-	-	8	54	-	1	-	-	-	2
Gjerpen og Siljan	-	-	-	-	-	1	27	1	-	1	2-1	-	-	6
Solum	-	2	-	-	1	-	2	181-2	-	-	1 1	1	-	8
Holla	-	1	1-1	1	-	-	11	-	-	1	1-3	-	-	12
Heddal	-	-	-	-	-	-	21	-	-	-	-	-	-	4
Tinn	-	-	-	-	1	1	37	40	-	2-1	-1	-	-	12
Hjartdal	-	-	-	-	-	-	-	18	-	-	1-1	-	-	-
Seljord	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	3
Kviteseid	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-
Nissedal	-	2	-	-	-	-	-	30	-	-	-	-	-	-
Fyresdal	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	2
Lårdal	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
Vinje	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
	Tilsammen	3-1	4	1-2	3	2	87	662-24-1	18-1	9-10	2	188		

*) Tallet foran streken eller uten strek betyr antall tilfelle, og tallet etter streken 1

Influenza var i årets første halvdel meget utbredt i *Langesund* og *Holla*. Også i *Drangedal* anføres at influensa optrådte i mai og juni i en del grender som før hadde gått fri for denne sykdom. I årets løp blev i alt meldt 3 719 tilfelle med 6 dødsfall.

Halsesyke optrådte epidemisk i *Skien* i august måned. Smittekilden lot sig ikke med sikkerhet påvise.

Tuberkulosen. I henhold til tuberkuloseprotokollene blev der i fylket i 1928 meldt 328 nye tilfelle av smitteførende tuberkulose mot 258 i 1927 og 240 i 1926. Av de nyanmeldte tilfelle har man aldersfordeling for 250, og disse fordelede sig således på de forskjellige aldersklasser:

Alder.	Antall tilfelle.	Pet.	Alder.	Antall tilfelle.	Pet.
0-14 år	10	4.0	40-49 år	31	12.4
15-19 <	26	10.4	50-59 <	22	8.8
20-24 <	34	13.6	60 < og over....	25	10.0
25-29 <	47	18.8	I alt	250	100.0
30-39 <	55	22.0			

Efter tuberkuloslovens § 6 blev i 1928 i alt innlagt i tuberkulosehjem 111 patienter mot 90 i 1927 og 97 i 1926.

Angående forholdene i de enkelte distrikter henvises forøvrig til hovedberetningens tabell 10.

sykdommer.*)

Kikkhoste.	Influensa.	Laryngitt og bronkhitt, akutt.	Broncho- pneumoni.	Lunge- betændelse, krupes.	Pleuritt.	Tuberkulose i lungene.	Tuberkulose i andre orgnauer.	Giktfeber.	Malaria.	Gastroente- rit, akutit.	Skabb.	Ugens molle.	Syfilis, erhvervet (nye tilfelle),	Syfilis, medfødt.	Gonorré, uretrit.
3	209	559	36- 2	14-1	29	8- 6	-	5	-	70	27	-	2	-	-
-	108	113	2- 3	22-2	7	8-10	1-3	5	-	17	-	-1	-	-	2
9	79	113	3	1	12	4	2	-	-	9	5	-	-	-	3
24	811	3	1201-1	59- 2	54-9	55-1	16-20	3-9	32	276-3	82	3	11-1	2	61
183-1	400-1	559	36- 6	8-2	39	20- 8	6-4	15	-	110-1	10	-	5	-	19
13	59	8	- 1	5-2	3-1	9- 1	-1	5	-	20-1	7	-	-	-	1
-	72	74	2	15-4	4	8- 6	1-2	11	-	3	11	-	-	-	1
7	45	74-1	2- 1	2-1	3	5- 4	3-2	5	-	24-1	7	-	-	-	1
49	205	153	4- 3	6-1	5	18-12	-7	6	-	56	8	1	2	-	9
38	214	310-2	13- 3	11-5	16	14-10	3-2	22	1	90-1	11	-	-	-	4
31-1	554-1	348-1	22- 3	9-1	21	4-10	4-7	8	-	88	34	-	-	-	1
60	203-1	326	30-16	51-7	23-5	22-15	10-8	14 1	-	58-2	28	-	-	-	2
-	93	254-1	12- 1	14	6	7- 3	-1	1	-	32	30	-	-	-	1
13	505	530	29- 3	11-3	23	63- 6	4-1	25	-	85	54	8	17	2	82
-	8	18	2- 2	2	8	14- 3	2-3	12	-	2	8	-	1	-	1
2	32	55	4	3	3	10- 3	2-2	2	-	15	16	-	-	-	1
-	54	168	3	1-1	4	6- 4	1-3	2	-	14	15	-	-	-	1
-	45	119	- 4	-	10	8- 7	1-3	3	-	13	4	-	-	-	2
2	6	23	5- 1	-	5	4- 1	1-2	1	-	9	-	-	-	-	-
1	7	11	3- 2	-	7	7- 5	1	-	-	-	1	-	-	-	-
-	10	8	-	1	3	2- 1	-1	-	-	6-1	14	-	-	-	1

435-2 3719-6 5024 6|267-53 230-39 286-7 257-135 45-61 169-1 1 997-10 372 12 38-2 4 199

antall dødsfall.

Tuberkulosen synes etter lægenes beretninger i sin helhet ikke å være i tilbakegang i fylket. Særlig er tilstanden dårlig i *Tinn*, hvor der i 1928 er meldt 62 nye tilfelle, vesentlig unge mennesker fra Rjukan. Distriktslægen anfører at tuberkulosemorbiditeten er foruroligende og setter det i forbindelse med de trange og dårlige boligforhold under anleggsarbeidene. Også distriktslægen i *Solum* melder nogen økning av nye tilfelle. Fra *Nissedal* anføres at tuberkulosen herjer; der er 7 nye tilfelle innen en befolkning på ca. 1 840. Også i *Kviteseid* og *Hjartdal* er det flere nye tilfelle enn i de nærmest foregående år. Distriktslægen i Hjartdal anfører som mulig årsak dårlig kosthold på grunn av melkeleveransen til meieriene og dårlig fortjeneste samt skrekks for frisk luft. I *Holla* er sykdommen heller ikke i avtagende. Fra *Seljord* skrives at tuberkulosen er jevnt spredt over distriktet, men med en liten nedgang av antall nye tilfelle, fra *Fyresdal* anføres at den er i tilbakegang, og fra *Bamble* at den synes å være i avgjort tilbakegang.

Skolебarnsundersøkelse er ifølge beretningene utført i *Langesund*, *Skien*, *Porsgrunn*, *Brevik* i Eidanger distrikt, *Gjerpen* og *Seljord*. Fra flere andre distrikter anføres at det har vært under overveielse å innføre slike undersøkelser, men den dårlige økonomi har stillet sig hindrende i veien.

Tabellen side 50 viser antall dødsfall av tuberkulose i fylkets lägedistrikter i de siste 3 år.

Veneriske sykdommer. Der blev i 1928 anmeldt 42 tilfelle av syfilis, 199 av gonorré og 12 tilfelle av veneriske sår, tilsammen 253 tilfelle mot 179 tilfelle i 1927. Fra Rjukan er meldt temmelig mange tilfelle av

Antall dødsfall av tuberkulose.

Lægedistrikter.	Dødsfall av tuberkulose i alt						Dødsfall av lunge-tuberkulose					
	1926		1927		1928		1926		1927		1928	
	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.
Notodden stadsdistrikt	3	11	8	4	2	4	1	10	4	2	2	4
Kragerø —“—	3	6	4	3	8	5	3	5	3	3	7	3
Langesund —“—	1	2	-	1	-	-	1	2	-	1	-	-
Skien stadsfysikat	12	14	6	11	16	15	9	11	4	8	11	9
Porsgrunn stadsdistrikt	6	3	6	7	3	9	6	2	4	6	3	5
Drangedal	7	5	1	1	1	1	5	4	-	1	-	1
Skåtøy	6	5	4	3	3	5	5	3	3	1	1	5
Bamble	2	4	4	2	5	1	2	4	3	2	3	1
Eidanger	8	4	4	6	10	9	5	2	4	5	4	8
Gjerpen og Siljan	3	7	3	5	5	7	2	7	2	4	4	6
Solum	12	11	4	16	7	10	5	9	3	14	5	5
Holla	17	14	9	7	16	7	12	13	7	4	11	4
Heddal	2	-	7	4	2	2	1	-	5	4	1	2
Tinn	7	3	8	5	5	2	4	2	7	5	4	2
Hjartdal	1	4	2	3	1	5	1	4	1	2	1	2
Seljord	3	5	3	2	2	3	2	5	2	1	1	2
Kviteseid	2	4	2	4	5	2	2	4	1	3	3	1
Nissedal	2	1	1	-	4	6	2	1	1	-	2	5
Fyresdal	1	-	2	2	2	1	-	-	1	2	-	1
Lårdal	4	1	8	11	4	1	1	1	7	7	4	1
Vinje	5	5	2	3	1	1	2	4	-	2	-	1
Tilsammen	107	109	88	100	102	94	71	93	62	77	67	68

gonorré; ellers har de veneriske sykdommer ikke vist nogen særlig bemerkelsesverdig optreden i 1928.

Av skabb er i 1928 meldt 372 tilfelle mot 168 i 1927.

Hygieniske forhold m. m.

Fra de enkelte distrikter skrives:

Skien: Boligforholdene er betydelig bedret i det siste. Byen forsynes med rikelig godt drikkevann fra 3 vannverk uten bebyggelse i nærheten. Kloakkforholdene er gode. Kloakken har godt fall og munner ut i Skienselven med strøm. Renovasjonsforholdene er nokså gode. Renholdet besørges hovedsakelig av byens rensholdsværk, som holder faste folk og hester og har sin egen torvmyr. Stadig kontroll føres av en av sundhetsbetjentene. Kostholdet er ikke verst. En del barn nyter godt av skolebespisningen. Edruelighetsforholdene er bedret og for tiden upålagelige. Folk er som regel renslige, og utei forekommer sjeldent. (J. Backer).

Porsgrunn: På grunn av de store arbeider på Herøya er der flyttet til byen en hel del familier og løse personer, hvorfor man etter har bolignadens vanskeligheter. Ved nybygg i byen og omkring Herøya i Eidanger synes det nu å bli bedre. Der er også utført andre arbeidsforetagender; spesielt har det store vannverksanlegg i Porsgrunn og Herøya avhjulpet adskillig arbeidsløshet, hvorved leveforholdene er bedret. Det store vannverksanlegget vil i høi grad øke byens vannbeholder med et utmerket drikkevann. I tørre somrer og i vintrer med lite nedbør har drikkevannet til sine tider vært mindre godt. Kloakk- og renovasjonsforholdene bedres også litt etter litt; der innlegges flere vannklosetter; ellers er ronovasjonen gammeldags — hver huseier må sørge for den. Byens sundhetsbetjent kontrollerer til stadighet forholdene. Stadsveterinæren undersøker daglig melkeprøver, inspiserer melk- og kjøttutsalg, slakterier, meieri, fjes etc.

Edruelighetsforholdene i byen må sies å være ganske gode, tross det store innrykk av løse personer og arbeidssøkende. (*T. Birkeland*).

Bamble: Også i 1928 har der vært megen arbeidsløshet innen distriktet. Et lyspunkt i arbeidsledigheten har dog vært at et ikke ringe antall arbeidere fra Bamble har vært beskjeftiget ved Norsk Hydros anlegg på Herøya i Eidsanger såvelsom i kalkbruddene sammesteds. Hvis denne bedrift ikke var blitt startet, vilde det visstnok sett nokså trøstesløst ut for mange arbeiderfamilier i Bamble. En del skoler har i årets løp vært inspisert i anledning av renhold. Renholdsreglene er som regel blitt opslått i skolelokalene. Skolelokalene blir daglig rengjort i henhold til disse. Privetene på enkelte steder lar noget tilbake å ønske, idet latrinebingene på sine steder består av bordkasser som aldri er helt tette. I en del skoler er der cementkummer, på andre steder, hvor det dog på grunn av beliggenheten anses mindre påkrevet, finnes ingen kummer. Privetene har på enkelte steder mindre heldig beliggenhet, idet de er anbragt på øvre side av alfarvei, og når kummene da ikke er tette, vil alltid nogen urensighet, særlig under regnvær, flyte ut i veiene. Ved de mest påkrevede steder har der i den senere tid vært sørget for torvstrø til privatenes latrinekummer, hvilket skulde by nogen betryggelse. Med hensyn til klæsdrakten innen Bamble er intet særlig å bemerke. Såvel gangklær som skoer er dog som regel ferdigsydd kjøpevarer. Skomakere såvelsom skreddere befatter sig som regel kun med reparasjoner. Det ophevede forbud synes ikke å ha hatt nogen inngrifende innflydelse på edrueligheten; det må sies snarere å være bedre enn verre. Såvidt forstås foregår neppe nu nogen brennevinsbrenning innen distriktet. Nogen smuglersprit flyter visstnok av og til inn, og denne plage vil man neppe bli helt kvitt før brennevin blir så billig at smugling ikke lønner sig. At ungdomslokaler kan by skadelige momenter i hygienisk henseende er utvilsomt. For et års tid siden var jeg således vidne til at et stort ungdomslokale umiddelbart forut for en stor fest ble feiet. Det var ubegripelig store masser av støv og rask som blei feiet ut ved almindelig tørfeining; senere blev der samme aften i lokalet lekt og danset. At dette er uholdbare forhold kan enhver forstå. Her burde helserådet ha anledning til å gripe inn, men såvidt forstås har helserådet intet mandat i så henseende. En mangel ved sådanne lokaler er at der som regel blott er enkelt gulv, hvorved der fra gulvet i de kolde vintermåneder kan stå en trekk som i høi grad er generende, for ikke å si meget skadelig. (*O. Utsond*).

Gjerpen og Siljan: Hygieniske forhold er gjennemgående bra. Dog er der adskillige vanskeligheter med kloakkforholdene i de mere bymessig bebyggede strøk i Gjerpen. En del klokker er anlagt av kommunen, men flere må til. Boligforholdene er gjennemgående gode. Levemåten er bra, dog ensformig for skogsarbeiderne når de ikke kan bo hjemme, men må ligge i skogshytter. Dyspepsier er almindelige for dem. Edrueligheten er upåklagelig; man ser ikke ofte berusede personer. Megen arbeidsløshet er her ennu, uaktet mange har fått arbeide ved Norsk Hydros anlegg på Herøya. Rensligheten er upåklagelig. Utøi ses meget sjeldent. (*W. Moe*).

Solum: De hygieniske forhold i bygden er gode. Byggevirksomheten er øket, og der bygges stadig hus utover den nye Porsgrunnsvei. Alle disse nybygninger får vann fra den nye vannledning. Edruelighetstilstanden er gjennemgående god. (*E. M. Erichsen*).

Kviteseid: Boligforholdene er gjennemgående bra. Særlig er i de senere år bygget mere hensiktmessige hus med tømrede vegger, 2—3 rum, som stadig kan benyttes. Her er også bedre isolasjon fra grunnen med kjeller oftest under hele huset. Drikkevannsforsyningen er ofte meget lite tilfredsstillende, idet vannet tas fra åpen brønn eller fra en bekk. Hvor der er springvannsrør er oftest inntaket så dårlig forsynt at der kommer forurensning ved overvann eller av kreaturer som

kan komme inntil. I distriktet er ingen offentlig kontroll med levnetsmidler. Kostholdet er gjennemgående godt. Kraftig, men noget ensformig kost. Edrueligheten må sies å være bra. Rensligheten er i påtagelig bedring. Dog er den mindre tilfredsstillende hos eldre, særlig på avsidesliggende steder. Utøi forekommer meget sjeldent. (*J. Nybø*).

Fyresdal: Fyresdal er på mange måter en meget fremmellig bygd, og dette merkes også på det hygieniske område. Personlig hygiene og renslighet står i grunnen langt fremme, og drikkevannsforsyning o. l. er langt bedre enn man skulde kunne vente i en avsides fjellbygd. Boligforholdene er i det store og hele bra. Småfolks hus består ofte eller oftest av to rum, og her hersker da den uskikk at det ene rum står på stas, mens kjøkkenet, som betegnende nok benevnes «stoga», er altmuligrum. Drikkevannsforsyningen er bra for Kirkebygdens vedkommende, aldeles utmerket vann fra stor lukket kilde med rørledninger. Kirkebygden har bra funksjonerende kloakkanlegg, ellers er der selvsagt lite av den slags. Kostholdet lider under de dårlige tider, så poteter, flattbrød, melk, en liten fleskebit representerer nok oftest hvad de fleste kan ha til middag. Her i bygdens centrum brukes meget kaffe, men i utkantene lite. Grovt flattbrød brukes praktisk talt i hvert hus til hvert mål, særlig på heigårdene. Her finner man ofte praktfulle gebisser, mindre gode i bygdens centrum. Der har vært arbeidet for å få befolkningen til å bruke saltvannsfisk, nu går det glimrende, og det er å håpe at det muligens kan virke gunstig på den store mengde av struma hvorav finnes spor praktisk talt hos 2net hvert menneske. Man har dog aldri hørt om eller sett sekresjonsanomalier. Edrueligheten er avgjort i bedring, selv forbudsvenner innrømmer at forholdene nu er langt bedre enn under forbudet. Rensligheten er som nevnt oftest meget bra, utei sjeldent. (*T. Limseth*).

Lårdal: Boligforholdene er høist variable, gjennemgående middels gode. Man har inntrykk av at plassen til dels utnyttes dårlig. En rekke av arbeiderboligene på det nedlagte Åmdals verk er neppe egnet som menneskeboliger. Vannforsyningen skjer vesentlig fra «vasshull» og åpne brønner. Avfall kastes meget ofte utenfor døren. Kloakkanlegg hører til undtagelsene. Den personlige hygiene tilfredsstiller i de mere centralt beliggende distrikter rimelige krav. I mere fjerntliggende strøk er den til dels mindre god. Her forekommer også utøi. (*H. Hegna*).

IX. Aust-Agder.

Fylket er delt i 13 lægedistrikter, hvis størrelse og folkemengde fremgår av følgende oversikt:

Lægedistrikter.	Flate- inhh. i km. ²	Hjemme- hørende folkem. pr. 1/12 20.	Lægedistrikter.	Flate- inhh. i km. ²	Hjemme- hørende folkem. pr. 1/12 20.
Risør stadsdistrikter....	1.51	3 167	Vestre Nedenes.....	284.95	10 009
Arendal ——	12.55	10 269	Lillesand.....	420.41	7 079
Holt.....	596.52	10 584	Vegusdal	633.43	1 608
Søndeled	501.26	5 530	Ervje	805.85	3 700
Åmli	1 181.93	2 700	Bygland	1 356.90	2 321
Froland	568.91	7 339	Valle	2 849.85	2 314
Tromøy	134.51	8 080			

I 1928 er Dyvåg lægedistrikt ophevet, og Dyvåg og Flosta herreder er lagt til Holt lægedistrikt.

Medisinal personalets størrelse var ifølge distriktslægenes oppgaver:

	Læger.	Tannlæger.	Jordmødre.	Utdannede sykepleiersker.	Apotek.	Eksamineret apotekpersonale.
1926.....	34	17	51	—	8	16
1927.....	37	20	56	31	8	17
1928.....	37	19	52	33	8	18

Av lægene var 2 stadsleger og 11 distriktsleger. Av jordmødrene var 33 offentlig ansatt og 19 privatpraktiserende. I alle distrikter undtagen Valle var der ansatt en eller flere sykepleiersker i distriktspleie. Forøvrig henvises til tabell 1 i hovedberetningen.

Sykehuse. Ved utgangen av 1928 hadde fylket 6 sykehus for kirurgiske, medisinske og epidemiske patienter med ialt 190 senger. Dessuten er der et militært sykehushus på Evjemoen med 16 senger.

Aust-Agder hadde 2 tuberkulosehjem med plass for 61 patienter. I Bygland ligger statens tuberkulosesanatorium, Landeskogen, med plass for 138 patienter.

Se for øvrig tabell 2 og 3 i hovedberetningen.

I Aust-Agder var der ved utgangen av 1928 20 gamlehjem med 427 plasser og 6 almindelige barnehjem med plass for 97 og et barnehjem for tuberkulosetruede barn, Bellevue ved Arendal med plass for 45.

Bad tilgjengelig for almenheten finnes i Arendal, Grimstad og Tvedstrand. I Åmli er der et badstubad, og i Evje et skolebad på landsgymnasiets åpent for almenheten. Forøvrig finnes ikke skolebad ved nogen skoler i fylket.

Vaksinasjonen. Der blev i 1928 vaksinert 1093, herav var 133 revaksinasjoner. I 1927 blev der i alt vaksinert 1143. Noget sykdomstilfelle i forbindelse med vaksinasjonen er ikke iaktta.

Der blev i 1928 holdt 41 helserådsmedlemmer. Av saker behandlet var 39 innleggelses etter tuberkuløse etter tuberkuloselovens § 6. Barselbidrag, i henhold til loven om forsorg for barn av 1915, blev utdelt til i alt 7 mødre, til 1 i Risør, 3 i Holt og 3 i Vestre Nedenes.

Sundhetsstilstanden betegnes som særdeles tilfredsstillende i *Vestre Nedenes* og god eller meget god i de øvrige distrikter undtagen i *Arendal* og *Søndeled*, hvor den var mindre god på grunn av jevn sykelighet, spesielt av meslinger, kikhoste, influensa og katarralske sykdommer.

De epidemiske sykdommers optreden i de enkelte lægedistrikter vil sees av tabellen side 54 og 55.

Av tyfoidfeber er meldt 2 tilfelle, 1 i Åmli, hvor smittekilden ikke lot sig påvise, og 1 i Valle, som blev innført med en skoleelever fra Oslo.

Paratyfus optrådte med i alt 30 tilfelle og 2 dødsfall. Herav var 2 i Arendal i samme utkant av byen med ukjent smittekilde, og 1 i Åmli med smitte fra Kristiansand. 13 tilfelle optrådte i juni og juli i Høyåg og Birkenes herreder. I Evje optrådte 14 tilfelle, hvorav 3 i april måned med smitte fra Arendal, 1 i juni blandt soldatene på Evjemoen, sannsynligvis smittet fra Kristiansand, og de andre tilfelle utover høstparten, uten at smittekilden lot sig påvise.

Epidemisk cerebrospinalmeningitt viste seg i Froland hos to personer på samme gård med 3—4 dagers mellomrum. Smittekilde ukjent.

Epidemiske

Lægedistrikter.	Tyfoidfeber.	Paratyfus.	Cerebrospin.-meningitt, epidemisk.	Encephalitt, epidemisk.	Poliomyelitt, akutt.	Skarlagens- feber.	Meslinger.	Difteri.	Dysenteri.	Barselifeber.	Pyæni. septæmi.	Pemfigus (hos nyfødte).	Rosen.	Kusma.
Riser stadsdistrikt	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	3	1
Arendal ——	-	2-1	-	-	-	-	36	25	-	-	-1	1	6	7
Holt og Dyråsg	-	-	-	-	-	2	2	31	-	1	-1	1	8	87
Søndeled	-	-	-	-	-	-	1	5	-	-	-	-	1	11
Åmli	1	1	-	-	-	1	-	46	-	-	1	-	-	14
Froland	-	-	2	-	-	-	5	82-1	-	-	-	-	6	1
Tromøy	-	-	-	-	-	-	7	77-1	-	-	1	-	2-1	47
Vestre Nedenes	-	-	-	-	-	-	105	-	-	-	-	1	-1	13
Lillesand	-	13	-	-	-	1	144	8	-	1	-	-	-1-1	39
Vegusdal	-	-	-	-	-	8	10	-	-	-	-	-	-	5
Evje ¹⁾	-	14-1	-	-	-	-	65-1	1	-	-	1	2	3	3
Bygland	-	-	-	-	-	-	36	-	-	-	-	1	-	-
Valle	1	-	-	-	-	-	18	-	-	9	-	-	-	-
Tilsammen	2	30-2	2	-	3	60	644-3	10	-	3-1	13-1	4	31-3	228

*) Tallet foran streken eller uten strek betyr antall tilfelle, og tallet etter streken antall

¹⁾ Herunder tatt med Hægeland herred, tilhørende Vest-Agder.

Av akutt poliomyelitt er meldt 2 tilfelle i Holt og 1 i Åmli. Om mulig smitte er intet oplyst.

Skarlagensfeber optrådte med i alt 60 tilfelle uten dødsfall. I Arendal optrådte sykdommen som epidemi med ca. 30 tilfelle ved en av byens folkeskoler, som måtte lukke en kortere tid. Sykdomsforløpet karakteriseres som mildt.

Av difteri er bare meldt 10 tilfelle uten dødsfall. Herav var 8 i Lillesand.

Meslinger fortsatte fra 1927 som epidemi i en rekke distrikter i årets første måneder og var meget utbredt, men med mildt sykdomsforløp i Åmli, Froland, Lillesand og Bygland. I alt er meldt 644 tilfelle med 3 dødsfall.

Kikhoste omtales som epidemi utover høstparten fra Søndeled, Tromøy, Vestre Nedenes og Lillesand. I alt er meldt 497 tilfelle med 1 dødsfall.

Kusma optrådte også epidemisk i flere distrikter.

Miltbrand. Fra Åmli meldes om et tilfelle av miltbrand. Det var distriktsdyrlægen som var blitt infisert på begge armer ved obduksjon. Han blev behandlet på sykehus.

Tuberkulose. I tuberkuloseprotokollene er der i 1928 innført 178 nye tilfelle av smitteførende tuberkulose mot 239 i 1927 og 178 i 1926. Av de nyanmeldte tilfelle er alderen opgitt for 175, og disse fordelte sig således på de forskjellige aldersgrupper:

Alder.	Antall tilfelle.	Pct.	Alder.	Antall tilfelle.	Pct.
0-14 år	9	5.1	40-49 år	17	9.7
15-19 «	36	20.6	50-59 «	11	6.3
20-24 «	41	23.4	60 « og over....	12	6.9
25-29 «	23	13.1	I alt	175	100.0
30-39 «	26	14.9			

sykdommer. *)

Kikkhoste.	Influensa.	Laryngitt og bronkitt, akutt.	Broncho-pneumoni.	Lungebetennelse, krupes.	Pleuritt.	Tuberkulose i lungene.	Tuberkulose i andre organer.	Giktfeber.	Malaria.	Gastro-enteritt, akutt.	Skabb.	Ulcus molle.	Syfilis, erhvervet (nye tilfelle).	Syfilis, medfødt.	Gonorré, uretritt.
3	122	131	5- 3	12	11-1	2- 2	- 1	5	-	7	3	-	-	-	3
10	245	447-3	28-13	17-12	12	18-12	2-3	7	-	37	8	1	3	-	30
66	187	344-2	23- 6	27-12	23	18-18	1	6	-	11-1	4	-	-	-	1
130	95	103	5- 6	10- 1	4-1	7- 9	- 1	5	-	14-1	15	-	-	-	1
1	43	131-1	2	3	6	1- 3	1-3	-	-	24	11	-	-	-	1
63	88-1	219	12- 8	36- 5	4-1	4- 9	- 1	6	-	18	4	-	-	-	2
31	108-1	238	10- 6	14- 4	7	18- 6	-	3	-	20-3	7	-	1	-	11
139	144-2	257	35-11	36-10	14-1	16-15	1-3	4	-	15	8	-	-	-	3
50-1	158-1	81	8- 4	26- 1	7	12- 7	2-1	7-1	-	5-1	8	-	-	-	2
-	18	2-1	2- 1	8- 1	3	15	1	1	-	1	-	-	-	-	-
1	62	64	10- 1	6	9	15- 2	2-3	3	-	12	-	-	-	-	2
3	6	93	3	3- 1	7	6- 3	-	1	-	7	1	-	-	-	-
-	43-2	23	- 1	2- 1	-	1- 4	-	-	-	-	-	-	-	-	-
497-1	1309-7	2133-7	143-60	200-48	107-4	123-90	10-16	48-1	-	171-6	69	1	4-2	-	55

dødsfall.

29 patienter er i 1928 innlagt i sykehus i henhold til tuberkuloselovens § 6 mot 34 i 1927 og 26 i 1926. Forholdene i de enkelte distrikter vil sees av hovedberetningens tabell 10.

Tuberkulosen synes etter lægenes beretninger i det store og hele å holde sig uforandret i fylket. Fra *Risør*, *Holt* og *Froland* anføres at sykdommen synes å være i tilbakegang. Fra *Søndeled* skrives at der i årets løp kom flere nye til enn utgått av tuberkuloseprotokollen ved bedring, flytning og død.

Skoldebarnsundersøkelse er i årets løp foretatt i *Risør*, *Arendal*, *Tvedstrand*, *Søndeled*, *Vestre Nedenes*, *Lillesand* og *Erije* distrikt, for byenes vedkommende er undersøkelsene utført ved alle skoler, i landdistrikten er de endnu ikke innført i alle herreder.

Tabellen side 56 viser antall dødsfall av tuberkulose i fylkets lägedistrikter i de siste 3 år.

Veneriske sykdommer. I 1928 er meldt 55 tilfelle av gonorré, 4 tilfelle av syfilis og 1 tilfelle av veneriske sår, tilsammen 60 tilfelle mot 66 tilfelle i 1927.

Av skabb er meldt 69 tilfelle mot 70 i 1927.

Hygieniske forhold m.m. Fra de enkelte distrikter skrives:

Holt: De hygieniske forhold tror jeg man kan karakterisere som særlig gode, særlig hvad angår kystdistrikten Dyvåg og Flosta. Hjemmene er gjennemgående renslige og velstelte. Der har vært nogen arbeidsløshet, men gjennemgående tror jeg at befolkningen har klart sig bra. (*M. Selmer.*)

Søndeled: Der var muligens en liten bedring i de økonomiske forhold i den siste halvdel av året. Anleggsarbeiderne fikk så godt som alle etter hvert etter arbeide. Om skogsarbeiderne kan dessverre ikke det samme sies. Arbeidsløsheten er derfor fremdeles betydelig og skattene er trykkende. Kostholdet er gjennemgående svært enkelt, men folk er nøisomme. Boligmangelen langs jernbaneanlegget har minnet. Rensligheten og edrueligheten er nokså bra. (*L. Thielemann.*)

Antall dødsfall av tuberkulose.

Lægedistrikter.	Dødsfall av tuberkulose i alt.						Dødsfall av lungetuberkulose.					
	1926		1927		1928		1926		1927		1928	
	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.
Risør stadsdistrikter .	6	1	3	2	1	2	6	1	3	2	1	1
Arendal —“— .	9	9	7	9	10	5	8	5	7	7	8	4
Holt	6	6	4	6	13	5	6	5	3	6	13	5
Søndeled	2	5	4	6	6	4	2	4	3	4	6	3
Dyvåg	2	2	3	2	¹⁾		2	2	3	1	¹⁾	
Åmli	2	3	2	3	2	4	1	3	-	3	1	2
Froland	5	2	9	3	6	4	4	2	8	3	5	4
Tromøy	3	7	4	7	4	2	3	5	3	7	4	2
Vestre Nedenes	10	8	8	9	10	8	5	5	7	8	9	6
Lillesand	3	9	8	9	5	3	3	7	8	7	4	3
Vegusdal	-	1	2	1	-	-	-	1	2	1	-	-
Evie	1	7	2	3	4	1	-	6	2	1	2	-
Bygland	3	3	1	-	-	3	3	2	1	-	-	3
Valle	2	2	-	4	2	2	2	2	-	4	2	2
Tilsammen	54	65	57	64	63	43	45	50	50	54	55	35

Åmli: Boligene er ofte små og dårlige. Kostholdet er enkelt og ensidig. Der legges påfallende lite arbeide på kostens tilberedning. Edruelighetsforholdene er fremdeles bedret. Renslighetssansen er stadig stigende, men ennå står meget tilbake i den retning. Utei forekommer av og til. (*J. Hoffmann.*)

Froland: Hvad de hygieniske forhold angår er disse gjennemgående ganske gode. Innen Øyestad herred i Arendals nærmeste omegn finnes dog enkelte boligkvarterer hvor befolkningen er sterkt blandet med hensyn til oprinnelse og håndtering. Boligforholdene og den hygieniske sans synes her å la adskillig tilbake å ønske. Ellers er befolkningens levesett preget av jevnlig gode bonde- og arbeiderkår. Drikkevannsforsyningen foregår praktisk talt overalt fra brønner hvis anlegg og utførelse jevnlig synes å røbe en fremadskridende sans for den hygieniske side ved saken. Edruelighetsforholdene er gjennemgående gode, likeså renslighetssansen. Forekomsten av utei er sjeldent og helt sporadisk. (*A. H. Christensen.*)

Vestre Nedenes: De hygieniske forhold såvel i byen som på landet må sies å være tilfredsstillende. Siden kommunen overtok renholdet av byens gater, har disse alltid været i eksemplarisk stand. Edrueligheten må også sies å være god. Rensligheten er det intet å si på. Grimstad bad benyttes flittig. Derimot kan man ikke si at de økonomiske forhold er tilfredsstillende, særlig for Fjærnes vedkommende, hvor alt skibsbyggeri ligger nede. En stor del av den mannlige befolkning er derfor reist til Amerika eller Oslo, på hvilket siste sted de fortrinsvis har skaffet sig arbeide på Nylands og Akers verksteder. (*A. Daæ.*)

¹⁾ Dyvåg er i 1928 lagt til Holt distrikt.

X. Vest-Agder.

Fylket er delt i 16 lægedistrikter, hvis størrelse og folkemengde fremgår av nedenstående oversikt.

Lægedistrikter.	Flate-innh. i km. ²	Hjemme-hørende folkem. pr. 1/12 20.	Lægedistrikter.	Flate-innh. i km. ²	Hjemme-hørende folkem. pr. 1/12 20.
Kristiansand stadsfysik.	16.04	18 769	Audnedal	430.86	5 918
Mandal stadsdistrikt	2.24	3 662	Lista	138.81	5 718
Odernes.....	366.98	7 073	Farsund.....	129.78	3 235
Vennesla	309.26	4 145	Lyngdal.....	380.24	4 221
Søgne.....	239.83	3 678	Hægebostad	461.59	1 799
Halse	217.66	4 160	Kvinesdal	895.42	3 971
Laudal	365.64	2 471	Flekkefjord	725.78	9 508
Bjelland	1 163.78	2 795	Sirdal.....	1 410.10	1 584

Medisinalpersonalets størrelse var ifølge distriktslægenes opgaver :

	Læger.	Tannlæger.	Jordmødre.	Utdannede syke- pleiersker.	Apotek.	Eksamineret apotek- personale.
1926.....	31	22	54	—	6	15
1927.....	35	23	57	44	6	14
1928.....	39	26	58	46	6	14

Av lægene var 1 stadsfysikus, 1 stadslæge og 12 distriktslæger. Distriktslægestillingene i Vennesla og Halse var ikke besatt ved årets utgang. Distriktslægen i Lista fungerte som fylkeslæge. Av jordmødrerne var 43 offentlig ansatt og 15 privatpraktiserende. I alle distrikter undtagen Sirdal var der ansatt en eller flere sykepleiersker i distriktspleie. Se, forøvrig tabell 1 i hovedberetningen.

Sykeh u s. Fylket hadde ved utgangen av 1928 4 sykeh u s for indremedisinske, kirurgiske og epidemiske sykdommer med i alt 246 senger. Dessuten er der garnisonssykeh u s på Odderøen ved Kristiansand med 24 senger.

For tuberkulose var der 2 tuberkulosehjem med i alt 98 plasser og Solvang lysinstitutt i Kristiansand, for kirurgisk tuberkulose og hudtuberkulose, med 39 plasser.

Se forøvrig tabell 2 og 3 i hovedberetningen.

Sinnssykeasyl. Eg sinnssykeasyl ved Kristiansand tilhører staten og har 284 autoriserte plasser, men der forpleies stadig op til 340 patienter. Kristiansand har et kommunalt sinnssykeasyl, autorisert for 32 patienter.

I Kristiansand driver Røde Kors et barselhjem for 7 fødende, og santietsforeningen i Kristiansand har opprettet et spebarnkontor med en kvinnelig læge som leder. Mødrene får her kynlig veileding i å stelle sine barn. Kristiansand har et alkoholikerhjem med 5 plasser, drevet av Blå Kors.

Fylket har 14 gamlehjem med 325 plasser og 6 barnehjem med 84 plasser.

B a d. I Kristiansand, Mandal og Flekkefjord er der varmbad tilgjengelig for almenheten. Skolebad finnes ikke i nogen av byene. I Kristiansand benytter

folkeskolenes elever regelmessig byens varmbad. Skolebad er innredet på Lista ved Borhaug skole, og i Søgne er der innredet dusjbad ved Nygård skole. På begge steder er badene tilgjengelige for almenheten utenfor skoletiden.

Vaksinasjonen. Der blev i 1928 vaksinert 1 333, hvorav 40 var revaksinasjoner. I 1927 blev der vaksinert bare 774 personer. Noget sykdomstilfelle i forbindelse med vaksinasjonen er ikke meldt.

Av helseråds møter ble der i alt holdt 60, hvorunder blev behandlet 39 saker angående innleggelse etter tuberkuloselovens § 6. Barselbidrag til mødre, i henhold til loven om forsorg for barn av 1915, er utdelt til i alt 8 mødre, 7 i Kristiansand og 1 i Sirdal.

Sundhetstilstanden betegnes som god eller meget god i alle distrikter undtagen i Audnedal, hvor den i årets første halvpart var mindre god på grunn av en ondartet lungebetendelse med mange dødsfall, samtidig som influensa og kikhøste også var meget utbredt. Den eneste epidemiske sykdom som har hatt nogen betydning var paratyfus B, som i sommermånedene optrådte som epidemi i Kristiansand og omliggende distrikter.

De epidemiske sykdommers optreden i de enkelte lægedistrikter vil ses av tabellen nedenfor. Av tyfoidfeber meldtes 9 tilfelle med 1 dødsfall. Herav 1 tilfelle i Kristiansand med smitte fra en familie som hadde sykdommen i 1919, 4 i Mandal, 3 i Halse og 1 i Lista på en gård hvor der i en menneskealder fra og til, men sjeldnere i de siste 10 år har optrådt tyfoidfeber. Der er uten resultat søkt etter basillbærere.

Paratyfus optrådte i vår 6 og sommermånedene som epidemi med tilsammen 105 tilfelle og 4 dødsfall. Herav var i Kristiansand 62, Oddernes 23, Vennesla 1, Bjelland 5, Mandal 3, Halse 2, Farsund 1 og Lista 8. Stadsfysikus i Kristiansand påviste i mai at sykdommen skyldtes infisert melk, levert fra Kristiansand meieri. Stadsfysikus i Mandal påviste i juli at sykdommen der skyldtes melk fra Mandal meieri, infisert fra en gård i Halse. Sykdommen forløp i det hele nogenlunde lett.

Epidemiske

Lægedistrikter.	Tyfoidfeber.	Paratyfus.	Cerebrospin.-meningitt, epidemisk.	Encephalitt, epidemisk.	Poliomyelitt, akutt.	Skarlagens-feber.	Meslinger.	Difteri.	Dysenteri.	Barselfeber.	Pyäm, septamni.	Pemfigus (hos nyfødt).	Rosan.	Kusma.	
Kristiansand stadsfysikat	1	62-1	-	-1	-	21	536-2	-	-	1	1-1	4	29-1	9	
Mandal stadslægedistrikt	4	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	
Oddernes og Vennesla herred	-	24-1	-	-	1	-	3 50	-	-	2	-	1	3	2	
Søgne	-	-	-	1	-	1	13-1	-	-	-	-1	-	-	-	
Halse	3	2-1	-	-	-	11	1	-	-	1	-	-	3	-	
Laudal	-	-	-	-	-	1	6	-	-	-	-	-	-	-	
Bjelland	-	5	-	-	-	-	6	-	-	-	-	-	3	-	
Audnedal	-	-	-	-	-	-	4	-	1	-1	-	-	1-1	-	
Lista	1-1	8-1	-	-	1	-	1	-	-	1	-	1	2	1	
Farsund	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-1	-	1	1	
Lyngdal	-	-	-	-	-1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	
Hægebostad	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	
Kvinesdal	-	-	-	-	-	-	-	2-1	-1	-	-	-	-	1	
Flekkefjord	-	-	-	-	-	26	-	1	-	1	5-2	-	2	-	
Sirdal	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Tilsammen		9-1	105-4	-	1-1	1-1	63	617-3	3-1	1	8	7-5	6	47-2	15

*) Tallet foran streken eller uten strek betyr antall tilfelle og tallet etter streken antall

A k u t t p o l i o m y e l i t t har bare vist sig med et enkelt tilfelle i en tett befolkhet skolekrets i *Liste*, hvor en ca. 2 år gammel pike blev syk.

A v s k a r l a g e n s f e b e r og d i f t e r i er bare meldt få og spredte tilfelle uten tilløp til epidemi.

M e s l i n g e r fortsatte i flere distrikter som epidemi fra 1927. Sykdommen forløp gjennemgående så mildt at bare endel av tilfellene kom under legebehandling. I alt ble meldt 617 tilfelle med 3 dødsfall.

I n f l u e n s a viste sig særlig i årets første måneder, til dels også ved årets slutning. Forlepet var gjennemgående mildt.

K r u p e s l u n g e b e t e n d e l e s e optrådte temmelig ondartet i *Sør-Audnedal*, hvorfra i årets løp er meldt 30 tilfelle med 13 dødsfall. Sykdommen rammet særlig middelaldrende og eldre. Nærmere oplysning om utbredelsesmåte m. m. foreligger ikke.

Fra *Sirdal* meldes om et tilfelle av t e t a n u s t r a u m a t i c u s som forløp bra.

T u b e r k u l o s e n. I tuberkuloseprotokollene for fylket blev der i 1928 innført 238 nye tilfelle av smitteførende tuberkulose, mot 222 i 1927 og 228 i 1926. Av de nyanmeldte tilfelle er alderen opgitt for 236, og disse fordelte sig således på de forskjellige aldersklasser:

Alder.	Antall tilfelle.	Pct.	Alder.	Antall tilfelle.	Pct.
0—14 år	17	7.2	40—49 år	18	7.6
15—19 <	33	14.0	50—59 <	12	5.1
20—24 <	50	21.2	60 < og over....	18	7.6
25—29 <	56	23.7			
30—39 <	32	13.6	I alt	236	100.0

sykdommer *).

Kikkhoste.	Influensa.	Laryngitt og bronkitt, akutt.	Broncho-pneumoni.	Lunge-betendelse, krupøs.	Pleuritt.	Tuberkulose i lungene.	Tuberkulose i andre organer.	Giktfeber.	Malaria.	Gastroente-ritt, akutt.	Skabob.	Ulcus molle.	Syfilis, erhvervet (nye tilfelle).	Syfilis, medfødt.	Gonoré, uretrit.
532-4	216	1601-1	58-15	56-19	82	55-21	9-5	15	-1	255-2	29	-	11-1	-	96
15	83	180-1	2	22-2	2-1	7-3	1-2	2	-	12-1	1	-	-	-	7
33	42	304-1	11-8	40-5	10	23-12	1-1	10	-	78	9	-	-	-	4
22-1	13	34	6-3	8-4	-	6-10	-1	1	-	-	-	-	-	-	-
32	39	63	3-2	15-3	3	10-3	-	6	-	9	3	-	-	-	1
39	26	44	2-3	14-3	5	7	1-1	-	-	-	-	-	-	-	1
-	-	22	1	11	5-1	6-5	2-3	3	-	8	2	-	2	-	-
59-1	42-3	12	4-5	39-13	6-1	6-13	-1	1	-	-	-	-	1	-	-
13	111-1	141	3	13-1	13	12-5	2	1	-	31-1	52	-	-	-	-
15	96	67	2-2	9-1	4	2-7	1	1	-	10	52	-	-	-	1
4	6	16	3	19-5	3	8-4	2	-	-	12	12	-	-	-	1
-	5	4	-	-	-	8-3	2-2	-1	-	1-1	-	-	-	-	-
-	68	83	4-4	4-2	4	10-4	-2	5	-	-	6	-	-	-	-
5	156-1	276	8-1	69-17	20	9-12	9	12-1	2-1	32-1	41	-	-	-	9
2	-	5	1	-	3	2-1	1	-	-	-	1	-	-	-	-
771-6	903-5	2852-3	108-43	310-75	160-3	171-103	31-18	57-2	2-2	448-6	208	-	14-1	-	120

dødsfall.

I henhold til tuberkuloselovens § 6 blev i 1928 38 patienter innlagt i tuberkulosehjem, mot 41 i 1927 og 27 i 1926.

Forholdet i de enkelte distrikter vil sees av hovedberetningens tabell 10.

Tuberkulosen synes i det store og hele å være i tilbakegang i fylket. Fra *Audnedal* skrives at sykdommen fremdeles er meget utbredt, og i *Vennesla*, som er fylkets industricentrum, synes den i de senere år å ha vært i tiltagen.

Skoletårnundersøkelse er i 1928 foretatt i byene *Kristiansand*, *Mandal*, *Flekkefjord* og i Nes herred i *Flekkefjord* lägedistrikt. I fylkets 4 byer er ansatt skolelæger, derimot ikke i landdistriktsene. Men fra en rekke distrikter anføres i beretningene at slike undersøkelsjer er oppleidt til drøftelse og vil bli innført i det kommende år. I Mandal er det skoletannklinik og i Flekkefjord fri tannlægebehandling for folkeskolens barn. Det heter i flere beretninger at gjeldende bestemmelser om renhold m. v. i skoler neppe overholdes helt tilfredsstillende.

Av tabellen nedenfor vil ses antall dødsfall av tuberkulose i de enkelte lägedistrikter i de siste 3 år.

Antall dødsfall av tuberkulose.

Lägedistrikter.	Dødsfall av tuberkulose i alt						Dødsfall av lungetuberkulose					
	1926		1927		1928		1926		1927		1928	
	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.
Kristiansand stadsfysikat	23	19	16	14	12	14	20	15	10	10	8	13
Mandal stadslägedistrikt	2	3	1	6	-	5	2	3	1	6	-	3
Oddernes	2	4	3	4	4	5	1	4	3	4	4	4
Vennesla	3	8	3	6	3	1	1	5	3	5	3	1
Søgne	-	-	1	-	2	9	-	-	1	-	2	8
Halse	2	7	1	2	2	1	2	5	1	2	2	1
Laudal	2	3	1	3	1	-	1	3	1	2	-	-
Bjelland	2	8	2	4	2	6	2	6	2	1	2	3
Audnedal	4	3	3	9	7	7	3	2	2	9	6	7
Lista	1	6	4	2	3	2	1	6	4	2	3	2
Farsund	2	-	4	1	4	3	1	-	3	1	4	3
Lyngdal	1	2	3	3	3	1	1	2	3	1	3	1
Hægebostad	1	1	-	1	2	3	1	1	-	1	1	2
Kvinesdal	3	1	4	1	4	2	2	1	4	1	3	1
Flekkefjord	4	5	8	8	4	8	4	4	6	8	4	8
Sirdal	1	3	-	-	1	-	2	-	-	-	-	1
Tilsammen	53	73	54	64	53	68	42	59	44	53	45	58

Veneriske sykdommer. Av lægene blev i 1928 meldt 134 nye tilfelle av veneriske sykdommer, herav 14 tilfelle av syfilis og 120 av gonorré. I 1927 ble der meldt 201 tilfelle av disse sykdommer.

Av skabb ble der meldt 208 tilfelle, mot 175 tilfelle i 1927.

Hygieniske forhold m. m. Fra de enkelte distrikter skrives:

Kristiansand: Boligforholdene lar ennå meget tilbake å ønske — om det enn er blitt noeget bedre i de senere år. Mange familier, spesielt med barn, bor meget innskrenket, og det er å håpe der snart må innstre bedring i så henseende. Byggevirksomheten ligger fremdeles nede, om der enn i den siste tid har vært noeget tegn til øket virksomhet. Drikkevannsforsyningen er stort sett meget tilfredsstillende, nedslagsdistriket stort, så der på lang tid selv ikke i tørre somre har vært påbudt nogen innskrenkning i vannforbruket. På Lundssiden — den nyanlemedde bydel — er vannforsyningen på langt nær tilfredsstillende, men for-

holdene vil så snart det kan la sig gjøre bli rettet på, det er en absolutt nødvendighet at så skjer. Det samme kan sies om kloakkforholdene, som dog bedres etter hvert, om enn meget står tilbake som må rettes på så snart de økonomiske forhold på nogen måte kan tillate det. Renovasjonsforholdene er på langt nær tilfredsstillende, renovasjonen må bli kommunal, skal noget effektivt opnås. Praktisk talt innredes W. C. i alle nybygg, likesom også mange eldre bygninger går til sådan forbedring. Inntil 31 desember 1927 var der innlagt W. C. i 464 hus. I 1928 er kommet til 18, så der 31 desember 1928 var innlagt W. C. i 482 bygninger.

Gaterenholdet er bedret i den senere tid, likesom oparbeidelse av de befærdede gater går nokså raskt fra hånden. Kontrollen med levnetsmidler utføres så nøiaktig som det er mulig, likeledes med utsalgsstedene, spesielt vies melkeutsalgsstedene og melkens behandling der stor opmerksomhet. Edruelighetsforholdene må gjennemgående sies å være meget gode. Det er som regel den samme stabber stadig må tas være på av politiet for beruselse. Hjemmebrenning foregår yderst sjeldent her, men derimot nok i nabodistriket. Befolkningens renslighets sans er stort sett meget god, i de fleste nybygg innredes bad, den offentlige badeanstalt benyttes flittig, likeledes sjøbadehusene i sommermånedene. (*Langfeldt.*)

Mandal: Rensligheten står virkelig høit og befolkningen er oplyst og boligforholdene nu rummelige. Der er liten arbeidsnød, de mange og tildels store industrielle bedrifter som byen nu har, går godt og gir jevnt arbeide med ganske gode lønninger. Industrien har erstattet den gamle sjøfart, som nu for Mandals vedkommende er ophørt — byen har et seilskip igjen, intet dampskip. De fleste familier har medlemmer i Amerika, hvor de næsten uten undtagelse tjenet godt; især gjør de unge piker det godt som hushjelp, og ikke småsummer sendes hjem til fedrenehuset. Edruelighet og sedelighet står høit. (*S. Roscher.*)

Søgne: Distriktet urbaniseres mere og mere. 3 lokale ruteforbindelser med Kristiansand (for ikke å nevne alle gjennemgående forbindelser) undlater ikke i nokså stor grad å trekke byens skikk og sed inn i sognet. Og de moderne kjoler, pagehåret og de høihelte sko er så å si pikenes almindelige apparisjon, og for mannfolkenes vedkommende er for lengst de ferdigsydde bydresser og fabrikkskotøiet det almindelige. Hvad angår levemåten følger den trolig beklædnings reformer i urban retning. Flere bakerier baker «bybrød», som fortrenger hjemmebaksten. Biler fra slakteriene i Kristiansand bringer så å si daglig sine produkter tildørs i store deler av distriket. Melken brukes mindre enn den fortjener — all propaganda til tross. Dette har først og fremst kaffen skyld for og dernæst meieriene, som i en hel del tilfelle så å si tar melken av munnen på huslyden. Nevnnes bør det også at de gamle nasjonale retter som surmelk, gammelost, flattbrød og spekemat er ved å forsvinne fra spiseseddelen — neppe til helsens beste. Om våningshusene kan sies at de til dels er foreldet, med — til eksempel — trekkfulle kjøkkener med peis. Enkelte hus er med hensyn til grunnmur sørgetlig utrustet, og andre — om enn i nokså få tilfelle — lider av alderdomssvakhet. Tømmerhus er dog ikke så almindelige som på Østlandet, og når hårde vintre inntrer, blir det ikke lett lunt innendørs. Drikkevannet tas i nogen og nitti prosent av brønn eller fra overflatevann. Rent selsynt er springvann innlagt. Rensligheten er som i bygdene flest, og kroppsvask er fremdeles den alminnelige form for den personlige rengjøring. Der har vært slått til lyd for folkebad — sist gjennem badeforeningen —, men ialfall hittil med negativt resultat. (*I. Torp.*)

Laudal: Boligforholdene må nu sies å være jevnt gode. Kun på enkelte heigårder er der små og dårlige hus. Drikkevann tas for en stor del fra brønner, og der er nok en del brønner som i hygienisk henseende lar adskillig tilbake å ønske. Levemåten er jevnt god. Om vinteren, da mange driver med skogsarbeide,

er det almindelig at middagen inntas om aftenen etter endt dagsarbeide. Kaffemisbruk forekommer ikke i nevneverdig grad. Befolkingen er stort sett edrueelig. Renslighetssansen er i fremgang. Man må si at folk er næromme og arbeidsomme. Med de store skatter og under trykkende økonomi er det vanskelig for mange å klare sig på de små gårdsbruk, men det er ikke mange som mottar understøttelse fra forsorgsvesenet. Der foregår mange steder et energisk nyrydningsarbeide på gårdene. (*P. Bojsen-Aamot.*)

Bjelland: Boligforholdene må gjenngående karakteriseres som bra, nogen overbefolkning av de enkelte rum forekommer yderst sjeldent. Byggegrunn, kjeller etc. er ofte av temmelig primitiv art — dårlig drenert grunn, kjellere uten ventilasjon. Ved nybygg, hvorav mange i de senere år, er det dog tatt hensyn til hygienens krav i dette stykke. Brønner til drikkevannsforsyning er almindeligst; disse er ofte meget ueheldige med hensyn til beliggenhet, med tilsig fra uthus og dyrket mark, flere slike brønner er av helserådet forbudt til drikkevannsforsyning. På mange gårder er anlagt vannledninger, som særlig er ført til fjøs og stall; ofte er disse lagt så grunt at de fryser til omtrent hver vinter. (*J. Mortensen.*)

Lyngdal: Husene er som regel store og rummelige og ligger fritt og pent til. De er velstelte og holdes som regel i god stand. Kjellerne er derimot oftest dårlige og går i almindelighet bare under en del av huset. Kloakkanleggene er ofte mangelfulle, og i den tettere bebyggede del er tilstrekkelig avløp vanskelig gjort, da terrenget her er helt flatt. Septiktanks og vannklosetter finnes ikke. Drikkevann tas oftest fra brønn. Ernæringen er i almindelighet ensformig, brød og kaffe til alle mål. I de ytre distrikter er adgangen til fersk fisk god og benyttes i stigende utstrekning. Edruehetsstilstanden er god. Renslighetssansen kunde mange steder være bedre. Bad finnes sjeldent. Lopper hører til dagens orden, men lus er ikke å treffe på. Derimot finnes adskillig skabb i de ytre deler av distriktet. (*K. Knap.*)

Kvinesdal: De hygieniske forhold er i stadig bedring, såvel hvad boliger som renslighet angår. I de centrale deler av distriket er i de senere år blitt bygget meget, og nye hensiktsmessige bygninger erstatter litt etter hvert de gamle. Utøi merkes sjeldent, derimot dukker skabb en og annen gang op. Kostholdet må for mange vedkommende sies å være ensidig, med meget kaffe og «tørr mat», og har sikkert sin store skyld i de hyppig forekommende fordeielseslidelser. Edruehetsforholdene må sies å være almindelig gode. (*R. T. Hørsdal.*)

Sirdal: Boligforholdene må i sin almindelighet karakteriseres som yderst slette og gir i mange tilfelle det inntrykk at befolkningen er fattigere enn den i virkeligheten er. Rensligheten står det også dårlig til med. Når jeg ute i praksis ber om vaskevann — jeg må som regel be om det —, har jeg knapt oplevet enda å få dette servert i et almindelig vaskevannsfat. Som regel er det blitt bragt mig i en suppeskål eller lignende. (*E. Eide.*)

XI. Rogaland fylke.

Fylket er delt i 18 lægedistrikter, hvis størrelse og folkemengde fremgår av nedenstående oversikt.

Lægedistrikter.	Flate-innhold i km. ²	Hjemme-hørende folkem. pr. 1/12 20.	Lægedistrikter.	Flate-innhold i km. ²	Hjemme-hørende folkem. pr. 1/12 20.
Stavanger stadsfysikat.	7.41	43 778	Høgsfjord	1 448.74	6 030
Egersund stadsdistr...	0.32	3 429	Finnøy	120.68	3 504
Haugesund stadsfysikat	3.53	16 565	Nedstrand	412.81	3 404
Sokndal	292.26	2 816	Hjelmeland	1 082.87	3 583
Lund.....	498.95	2 629	Sand	2 204.71	7 122
Eigersund	1 151.69	6 823	Kopervik	378.45	12 183
Time.....	446.67	11 941	Skudenesh.	68.77	4 444
Sandnes	389.48	11 908	Skåre	101.61	6 272
Hetland	227.01	16 908	Skjold.....	299.07	3 084

Medisinalpersonalets størrelse var ifølge distriktslægenes opgaver:

	Læger.	Tannlæger.	Jordmødre.	Utdannede syke- pleiersker.	Apotek.	Eksamert apotek- personale.
1926.....	62	37	98	-	15	48
1927.....	60	40	101	51	15	43
1928.....	72	48	100	59	15	42

Av lægene var 2 stadsfysici, 1 stadslæge og 14 distriktslæger. Distriktslægestillingen i Time var ikke besatt ved årets utgang. Distriktslægen i Hetland fungerer som fylkeslæge. Av jordmødrerne var 59 offentlig ansatt og 41 privat-praktiserende. I alle distrikter undtagen Hjelmeland var der ansatt en eller flere utdannede sykepleiersker i distriktspleie. For øvrig henvises til tabell 1 i hovedberetningen.

Sykehus. Fylket hadde ved utgangen av 1928 11 almindelige sykehus med 591 senger for indremedisinske, kirurgiske og epidemiske patienter.

I 1928 åpnetes Høylands tuberkulosehjem på Vatne. Til behandling av tuberkuløse hadde fylket således 4 tuberkulosehjem med i alt 112 plasser og 1 tuberkulosesanatorium med 26 plasser på Hinnsmoen i Sand. Det er nu lett å få innlagt patienter etter § 6, og ventetiden er ikke nevneverdig lang. Dessuten disponerer man over 40 senger for tuberkuløse ved de almindelige sykehus.

Se forøvrig tabell 2 og 3 i hovedberetningen.

Sinnssykeasyl. Rogaland fylkes og Stavanger bys asyl, Dale, er autorisert for 355 patienter og har hele året hatt fullt belegg. Haugesund kommune har et pleiehjem for sinnssyke på Hemmingstad i Skåre med plass for 12 patienter. På Trødne i Høyland er der en sinnssykekoloni for kvinner med plass for 20 patienter.

Fylket hadde i 1928 29 gammelhjem med 258 plasser. Av almindelige barnehjem var der i alt 9 med 302 plasser. Hertil kommer Stavanger tuberkuloseforenings barnehjem for tuberkulosetruede gutter på Lindum i Suldal med 40 plasser og Haugesund sanitetsforenings barnehjem for tuberkulosetruede barn med plass for 30 både spebarn og eldre.

I Stavanger er der et mør dre h j e m med 44 plasser.

B a d. I Stavanger er der 6 bad tilgjengelig for almenheten, herav 4 skolebad. De øvrige byer i fylket er også forsynt med offentlige bad, men i landdistrikten finnes bad bare i Sand, Hjelmeland, Finnøy og Skåre. Ved 5 skoler er opprettet skolebad bare til bruk for elevene.

V a k s i n a s j o n e n. Der blev i 1928 vaksinert 2322, hvorav 164 var revaksinasjoner. I 1927 blev der vaksinert 2099. Noget sykdomstilfelle i forbindelse med vaksinasjonen er ikke meldt.

Der har i alt vært holdt 90 helseråds møter i 1928. I Lund og Skudenes har der ikke vært holdt helseråds møter i løpet av året. Av saker behandlet var der 102 innleggeler i tuberkulosehjem etter tuberkuloselovens § 6. Barselbidrag til mødre i henhold til loven om forsorg for barn av 1915 er utdelt til 54 mødre i Haugesund, til 1 i Lund, 1 i Hetland og til 1 i Kopervik. Dessuten er det opplyst at der er utdelt bidrag til mødre i Stavanger, men antallet av mødre er ikke oppgitt.

S u n d h e t s t i l s t a n d e n karakteriseres som jevnt god eller meget god i alle distrikter. Der har ikke forekommet nogen epidemi av alvorligere art. Meldinger er den eneste sykdom som kan sies å ha optrådt epidemisk.

De epidemiske sykdommene optreden i de enkelte lægedistrikter vil ses av tabellen nedenfor.

A v t y f o i d f e b e r er meldt i alt 7 tilfelle uten dødsfall. Herav var 4 tilfelle i februar i Time, hvor der siden den store epidemi i 1913 næsten hvert år har vist sig sprede tilfelle, formentlig smittet av basillbærere. I juli optrådte 1 tilfelle i Hjelmeland på en avsidesliggende gård hvor der også for flere år siden var samme sykdom. Undersøkelse for å finne basillbærere gav negativt resultat. I Sokndal viste det sig 1 tilfelle i oktober, sannsynligvis smittet under fiske i nærlheten av Mandal, og i Stavanger 1 tilfelle i desember. Av e p i d e m i s k

Epidemiske

Lægedistrikter.	Tyfoldfeber.	Paratyfus.	Cerebrospin. meningitt.	Encephalit., epidemisk.	Poliomyelitt., akutt.	Skarlagens-feber.	Meslinger.	Difteri.	Dysenteri.	Barselfeber.	Pyæni. septæmni.	Penfigus (hos nyføde).	Rosen.	Kusma.
Stavanger stadsfysikat.....	1	-	1	-	-	47	825-1	23-1	2	5-2	2-5	6	112-2	15
Egersund stadslægedistrikt.....	-	-	-	-	-	14	1	-1	-	-	-	-	1	-
Haugesund stadsfysikat.....	-	-	-	-	-	83	206-2	20-3	1	3-2	1-4	-	31	191
Sokndal	1	-	-	-	-	1	21	-	-	-	-	-	1	-
Lund.....	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Eigersund	-	-	-	-	-	5	8	-	-	2-1	-	-	-	-
Time.....	4	-	-	-	-	29-1	18	-	-	-	-	-	13	4
Sandnes	-	-	-	-	-	55-2	72	2	2	1-1	-	6-1	8	-
Hetland	-	-	1	-	-	8-1	22-2	4-2	-	-1	-	5-2	-	-
Høgsfjord	-	-	-	-	-	7	31	-	-	-	-1	-	4-1	-
Finnøy	-	-	-	-	-	-	4	-	-	-	-	-	1	-
Nedstrand	-	-	-	-	-	3	16	-	-	1	-	-	-	-
Hjelmeland	1	-	-	-	-	1	2	-	-	-	-	-	2-1	-
Sand	-	-	1	-	1-1	14	68-1	-	2	-	1	8-1	17	-
Kopervik	-	-	-	-	-	5	46	4	-	-1	-1	-	3	15
Skudenes	-	-	-	-	-	-	1	30-2	-	-	-2	-	6	2
Skåre	-	-	-	-	-	3	32	4	-	-	1	-	5-2	27
Skjold.....	-	-	-	-	-	-	13	-	-	1-1	-	-	1-1	-
Tilsammen	7	-	3	-	1-1	275-4	1386-6	87-9	3	16-8	6-14	7	200-11	286

*) Tallet foran streken eller uten strek betyr antall tilfelle, og tallet etter streken

cerebrospinalmeningitt blev meldt 1 tilfelle i mai i *Hetland*, 1 i august i *Sand* og 1 i september i *Stavanger*.

Av akutt poliomyelitt forekom 1 tilfelle med dødelig utgang i *Sand* lægedistrikt i juni.

Skarlagensfeber har optrådt på forskjellige kanter i fylket med mange tilfelle, men har gjennemgående vært av meget lett natur. I alt er meldt 275 tilfelle uten dødsfall.

Meslinger viste sig epidemisk i mange distrikter, blandt annet i *Stavanger*, *Sand* og *Nedstrand*. Der er meldt 1386 tilfelle med 6 dødsfall, men antallet av anmeldte gir ikke et korrekt uttrykk for forholdene, da bare en del av det samlede antall syke er behandlet av læge.

Difteri har også i 1928 holdt sig hårdnakket på *Karmøy*, særlig i *Skudeneshavn* distrikt, hvorfra er meldt 30 tilfelle med 2 dødsfall. Fra fylket i sin helhet er notert i alt 87 tilfelle med 9 dødsfall.

Av krupes lungebetendelse er meldt i alt 447 tilfelle med 79 dødsfall. Herav 32 tilfelle med 14 dødsfall i *Sand* distrikt. Distriktslægen her anfører i sin beretning: «Den ondartede lungebetendelse som i de siste år har forekommert i fabrikbygden Sauda har på grunn av mange dødsfall vakt stor oppsikt blandt befolkningen og har vært gjenstand for inngående undersøkelser av fabrikkens læge i Sauda, dr. Riddervold og av professor Axel Holst. Sykdommen optrer helst etter de mindre influensaepidemier som i de siste år har vist seg i Sauda. Tilstanden ligner en svær septikæmi. Overfor de utpregde tilfelle står terapien makkles. Tilfellene forekom først utenfor fabrikken, i de siste år har de mest vist seg blandt fabrikkens arbeidere. For nogen tilfelle kan smitteveien følges. Man har søkt å finne rede på om sykdommen skyldes smittestoff av særlig ondartet natur (pneumokokker finnes jevnlig i sputum) eller hvorvidt mang-

sykdommer*).

Kikkhoste.	Influensa.	Laryngitt og bronkit, akutt.	Broncho-pneumoni.	Lunge-betendelse, krupas.	Pleuritt.	Tuberkulose i lungene.	Tuberkulose i andre organer.	Giktfeber.	Malaria.	Gastroente-ritt, akutt.	Skabb.	Ulcus molle.	Syfilis, erhvervet (nye tilfelle)	Syfilis, medfødt.	Gonorré, uretritt.
741-7	1337-1	3031-4	208-43	134-17	169-2	168-64	26-17	72 1	8 1	447-5	146	8	53-1	9-1	382
26	106	143-1	3-4	5	8-1	11-3	-	4	-	23	-	1	-	-	8
128	521	495	35-3	64-8	38	47-25	15-17	21	4	105-1	47	2	22-1	2	175
-	15-1	66	2-1	3-1	6-1	4-2	-	1	-	-	3	-	-	-	1
-	26	50	-2	1	2	3-2	-	-	-	5	1	-	-	-	1
8	61	81-1	6-2	4-1	8	16-12	-	2	6	-	11	26	-	1	5
15	179	199	42-4	46-8	42	11-15	1-6	12	-	54	11	-	1	-	14
62	220	579	30-5	48-4	173	38-16	20-7	21	-	42	16	-	-	-	22
4	45	108-1	30-6	17-4	19	13-12	2-3	7-1	-	9	3	-	2	-	8
2	12	22-3	3-1	6-3	6	7-9	2-1	2	-	7	-	-	-	-	-
3-1	6	22	1-1	3	5	12-2	1	3	-	-	-	-	-	-	-
6	3	12-1	1	6-2	6	5-3	3-3	-	-	3-1	-	-	-	-	1
-	26	17	-	16-4	4-2	2-7	2-1	8	-	3	2	-	-	-	-
45-1	191	102	26-9	32-14	12	19-12	8-5	10	1	44	9	-	1	-	22
40	154	142-1	12-7	32-9	13	19-9	4-5	1	-	6	10	-	3	-	7
14-1	9	117	-1	12-2	5-1	2-6	1	-	-	-	-	-	-	-	-
21-1	75	72	3-1	12-1	4	6-11	1-4	4	-	15-2	5	1	1	-	4
-	4	20	-	6-1	2-1	10-3	1	5-1	-	3	1	-	-	-	-
1115-11	2990-2	5278-12	402-90	447-79	522-8	393-213	86-73	177-3	13-1	777-9	280	11	85-2	11-1	650

antall dødsfall.

røken på fabrikken virker til å svekke de angrepnes motstandskraft. Undersøksene har ennu ikke bragt noget resultat, de fortsettes.»

Av spedalskhet er der nu igjen bare en patient i fylket, nemlig i Skåre distrikt.

Tuberkulosen. Efter tuberkuloseprotokollene blev der i 1928 meldt 479 nye tilfelle av smitteførende tuberkulose, mot 529 tilfelle i 1927. Av de nyanmeldte tilfelle er alderen oppgitt for 478, og disse fordele sig således på de forskjellige aldersklasser:

Alder:	Antall tilfelle.	Pct.	Alder:	Antall tilfelle.	Pct.
0—14 år	26	5.4	40—49 år	51	10.7
15—19 <	62	13.0	50—59 «	24	5.0
20—24 <	114	23.9	60 < og over	27	5.6
25—29 <	95	19.9	I alt	478	100.0
30—39 <	79	16.5			

I henhold til tuberkuloselovens § 6 blev 88 tuberkuløse innlagt på tuberkulosehjem, mot 65 i 1927 og 73 i 1926. Forholdet i de enkelte distrikter vil ses av tabell 10 i hovedberetningen.

Tuberkulosen synes i det store og hele å være i tilbakegang i fylket. Dette fremholdes tydeligst fra *Hetland*, *Nedstrand* og *Kopervik*. Fra *Sandnes* anføres at den muligens er i tilbakegang. I *Høgsfjord*, *Finnøy*, *Hjelmeland* og *Skåre* er det fremdeles meget tuberkulose. Fylkeslægen skriver: «Visstnok er antallet av nyanmeldte tilfelle fremdeles temmelig høit, men dette henger sannsynligvis sammen med at sykdommen nu diagnostiseres på et tidligere stadium enn man gjorde før i tiden. Patientene kommer derfor under en hensiktsmessig behandling tidligere enn i gamle dager, og det skulde jo bare være av det gode. Den beste målestokk for tuberkulosens fremgang eller tilbakegang har man visstnok i statistikken over dødsfallene. Denne kan svinge meget op og ned i de enkelte år, i 1926 var således antall dødsfall av tuberkulose her i fylket svært lavt, i 1927 derimot forholdsvis høit og i 1928 igjen lavt. Men når man regner gjennemsnittet for 5-års perioder, vil man vel komme til et så korrekt resultat som mulig. Det viser sig da, at i 5-årsperioden 1896—1900 var det gjennemsnittlige antall dødsfall av lungetuberkulose i Rogaland 32,6 på 10 000 innbyggere og i 1921—25 var det kun 14,9, altså en betydelig bedring. Og det kan fortjene å nevnes at mens Rogaland i 1896—1900 stod som nr. 17 blandt de 20 fylker, var det i 1921—25 rukket op til å stå som nr. 8. Fremgangen her i fylket må altså sies å ha vært forholdsvis rask.»

Skolebarnsundersøkelse er ifølge lægenes beretninger utført i *Stavanger*, *Egersund*, *Haugesund*, *Sokndal*, *Time* og *Høgsfjord*.

Tabellen side 67 viser antall dødsfall av tuberkulose i fylkets lægedistrikter i de siste 3 år.

Veneriske sykdommer. Av lægene er der i 1928 i alt meldt 650 tilfelle av gonorré, 577 i byene og 73 på landet, av syfilis 96, 87 i byene og 9 i landdistrikturene, og 11 av ulcus molle, 10 i byene og 1 i landdistrikturene. Det tilsvarende tall for fylket i 1927 var 594, 112 og 25.

Av skabb blev der i 1928 meldt 280 tilfelle mot 290 i 1927 og 191 i 1926.

Antall dødsfall av tuberkulose.

Lægedistrikter.	Dødsfall av tuberkulose i alt						Dødsfall av lunge-tuberkulose					
	1926		1927		1928		1926		1927		1928	
	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.
Stavanger stadsfysikat.....	48	34	28	43	31	50	38	25	24	38	24	40
Egersund stadslægedistrikt.....	1	1	2	2	2	2	1	1	-	2	2	1
Haugesund stadsfysikat.....	16	13	14	17	17	25	14	12	11	15	8	17
Sokndal	4	-	2	2	-	2	4	-	1	1	-	2
Lund.....	-	-	1	2	1	1	-	-	1	2	1	1
Egersund	7	-	4	3	9	5	5	-	2	3	9	3
Time.....	4	13	10	10	10	11	3	8	8	9	7	8
Sandnes	7	11	9	15	15	8	4	9	7	11	11	5
Hætland	12	12	13	17	7	8	8	6	9	13	6	6
Høgsfjord	7	7	10	9	3	7	6	6	7	7	3	6
Finneøy	-	3	4	3	1	1	-	3	4	2	1	1
Nedstrand	3	2	2	3	3	3	3	2	2	2	2	2
Hjelmeland	3	2	1	7	5	3	3	2	1	5	4	3
Sand	7	9	9	8	10	7	5	9	6	7	6	6
Kopervik	10	9	14	15	3	11	9	7	14	11	3	6
Skudeneshavn	5	-	3	2	4	3	2	-	-	1	4	2
Skåre	4	6	2	9	8	7	3	3	2	7	6	5
Skjold	2	4	4	3	2	1	2	4	3	2	2	1
Tilsammen	140	126	132	170	131	155	110	97	102	138	99	114

Hygieniske forhold m.m. Fra de enkelte distrikter skrives :

Stavanger: Boligforholdene har også i 1928 bedret sig jevnt, så der ikke lenger er mangel på husrum for ordentlige folk og sikre betalere. Husleien har vist synkende tendens, en følge av pengenes høiere verdi og de innskrenkninger, som en stor del av befolkningen er blitt tvungen til å gjennemføre på grunn av bedriftslivets stagnasjon. Driften ved hermetikkfabrikkene var kun en ringe del av hvad den var i de gode år, og de mekaniske verksteder har bare klart å beskjefte et forholdsvis lite antall arbeidere. Arbeidsledigheten har vært stor i 1928 og vinteren var vanskelig for mange. Nye tiltak på næringslivets felt er det meget få av, men egentlig stansning av bedrifter har heller ikke bemerkelsesverdig utstrekning funnet sted. Med hensyn til drikkevann var forholdene i sommeren 1928 ikke på langt nær så dårlige som i de foregående år. Dette skyldes visstnok den kjølige sommer, som ikke fremmet dekomposisjonen og gjæringen i Mosvannets bunn. Arbeidet med anlegg av nytt vannverk med Stokkvannet som kilde drives med full kraft, det store basseng på 20 000 kubikk-meter på Ullanhaug er utsprengt og utstøpingen skal foregå i sommerens løp. Nedlegningen av nye, store ledninger pågår. Men også for sommeren 1929 vil den gamle vannkilden, Mosvannet, måtte benyttes, visstnok for siste gang, hvis ingen uforutsette ting skulde intetreffe. Renovasjonsforholdene i byen er bedret, idet antallet av vannklosetter stadig tiltar ganske raskt. Antallet av gjødselbinger og latrinegruber innskrenkes tilsvarende, og den generende tømning av disse med transport gjennem byens gater avtar. Bossrenovasjonen er også kommet i et bedre spor, idet en privat forretning nu arbeider tilfredsstillende med transport. En stor fordel er at tømmepllassen er flyttet fra Hillevågsvannets bredder til et fjernliggende sted ved Gansfjorden. (*R. Myhre.*)

Haugesund: De dårlige tider kan ikke undgå å sette sitt preg på boligforholdene. Den store arbeidsløshet gjør det nødvendig for folk å innskrenke sine

leiligheter så langt som mulig. En- og toværelsers leiligheter er mest efterspurt, og ofte finner man familier på mange personer klumpet sammen i et rum. (*C. M. Rønnevig.*)

Time: De hygieniske forhold utover landet er gjennemgående ikke bra. Renslighetssansen er lite utviklet og stellet i husene ofte meget utilfredsstillende hygienisk sett. Brønnene ligger enten i skålen eller utenfor uthuset i umiddelbar nærhet av dette, har oftest ucenterte vegger med fritt tilsig av overvann og annen urenslighet. (*H. Grændsen.*)

Sandnes: Kostholdet i distriket er bra, om enn nok arbeidsløsheten har influert i mindre bra retning her. Det er ialfall ett gledelig forhold i dette distrikt at både i byen og landdistriket er folk flinke til å lage mat og variere denne med grønnsaker. De økonomiske kår er ikke allerverst, skjønt jordbruket har en tung påkjening. Egentlig nød og fattigdom i utpreget grad kjenner man ikke her. Fattigpleien er god og fornuftig. Bolignød eksisterer ikke. Der arbeides med planer for vannverk for Sandnes ladested, hvor den nuværende drikkevannsforsyning lar meget tilbake å ønske. (*Th. Svaboe.*)

Høgsfjord: Boligforholdene er nokså gode. De fleste steder finnes brønner, som dog ofte lar meget tilbake å ønske. Kostholdet består for den vesentligste del av mykt brød og kaffe, hvad der vel for en del er forklaringen på de relativt mange tilfelle av fordeieselssykdommer. Edrueelighetsforholdene er gode, renslighetssansen nokså god, forekomst av utøi ikke særlig stor. (*A. Paulsen.*)

Finnøy: Boligforholdene er gjennemgående gode. Enkelte familier bor dog i slette hytter. Vannforsyningen skjer overalt ved brønner som er dårlige og består som regel bare av et hull i jorden. Kostholdet synes gjennemgående å være bra, idet ernæringen består av vekslende og allsidig kost. Grønnsaker er dog lite brukt. Melk brukes nokså meget, men den burde få en enda bredere plass i ernæringen. Renslighetssansen er gjennemgående bra, skjønt der er nok av hus hvor man må si at stellet ikke er renslig. Utøi ses ikke hyppig. Folket er meget edrueelig. (*O. Stromme.*)

Nedstrand: Boligforholdene i Nedstrand er gjennemgående bra. Dog gis der endel undtagelser, hvor alle lever sammenklemt i en stue og denne brukes som soveværelse, dagligstue, og hvor maten koktes. Hos nogen som bor slik, har de nok en stue til, men denne står på stas. Den personlige hygiene er mindre god. Der er bare én familie som har bad. Ved Rogaland landbruksskole er der skolebad, men der er ingen bad ved folkeskolene. Nylig holdt jeg et foredrag hvor jeg også omtalte skolebad. Efterpå kom en mann bort til mig, en som i flere år har sittet i herredsstyret og skolestyret. Han trodde ikke noget på at badene hadde denne store betydning. Han selv hadde ikke vasket sig på kroppen på 20 år, og han var da frisk nok, sa han. (*J. Kirkebø.*)

Sand: I «Amerikabyen», den del av Sauda hvor fabrikkens arbeidere bor, er de hygieniske forhold gode. Fabrikken har innlagt springvann og bad og kloakkledninger. Tømningen av søppel og annet avfall er vel ordnet og bra utført. Den øvrige tettbebyggelse i Sauda (Øyra) mangler ennu disse goder, og de hygieniske forhold er der særlig mislige. I sommertiden er der stank av kloakkvann, priveter og søppeldynger som ikke er blitt fjernet. Kommunen har ansatt sundhetsbetjent til å se etter disse forhold, men vanskelighetene med å skaffe vekk avfall og manglende godvilje hos befolkningen gjør at overtredelse av helsevedtekten jevnlig forekommer. Ved inspeksjon av butikker og privatthus fant jeg tilstanden meget ille. De mange tilfelle av gastroenteritt må vel ses i denne sammenheng. Sauda kommune vil forhåpentlig i 1929 påbegynne anlegg av vannverk og kloakkledninger for denne tettbebyggede del av bygden. (*E. Haugen.*)

Skjold: Renslighetssansen hos befolkningen synes å stige, hvilket muligens skyldes den livlige forbindelse med utenverdenen, men den personlige hygiene lar dog ennå meget tilbake å ønske. En stor del av befolkningen, og da særlig de eldre, regner visstnok ennå bad for noget overflødig. Utøi merker man lite til. Boligforholdene er stort sett ganske gode. Der finnes dog adskillige bygninger som er mindre skikket til beboelsesrum. Det er fremdeles almindelig at familien klumper seg sammen i én stue der gjør tjeneste som dagligstue og sovekammer, mens en større stue står ubenyttet som stasstue. (*S. Trondsen.*)

XII. Hordaland fylke.

Fylket er delt i 25 lægedistrikter, hvis størrelse og folkemengde vil sees av nedenstående oversikt:

Lægedistrikter.	Flate-innh. i km. ²	Hjemme-hørende folkem. pr. 1/12 20.	Lægedistrikter.	Flate- inhh. i km. ²	Hjemme- hørende folkem. pr. 1/12 20.
Jondal	233.07	2 022	Askøy	340.56	20 168
Strandebarm	190.46	2 485	Haus	365.58	10 263
Kvinnherad	790.25	5 272	Bruvik	392.26	4 095
Skånevik	663.46	4 817	Hosanger	804.09	3 384
Ølen	433.01	3 838	Manger	231.39	9 805
Sveio	273.04	4 170	Lindås	819.58	9 299
Finnås	230.17	5 944	Røldal	670.85	803
Stord	318.65	6 626	Ullensvang	1 601.82	3 661
Tysnes	252.36	4 416	Odda	908.10	6 223
Fusa	648.00	6 563	Ulvik	2 110.62	2 757
Fana	218.03	11 639	Kvam	453.82	3 993
Os	129.41	3 713	Voss	2 262.56	13 042
Sund-Austevoll	176.87	5 491			

Medisinalpersonalet: Ifølge distriktslægenes opgaver utgjorde personalet:

	Læger.	Tannlæger.	Jordmødre.	Utdannede syke- pleiersker.	Apotek.	Eksamint apotek- personale.
1926	88	8	119	-	7	11
1927	44	8	121	68	7	11
1928	47	11	121	62	7	11

Av lægene var 24 distriktslæger. Distriktslægestillingen i Ølen var ikke besatt ved årets utgang. Distriktslægen i Stord fungerer som fylkeslæge. Av Jordmødrene var 101 offentlig ansatt og 20 privatpraktiserende. En eller flere utdannede sykepleiersker fantes i alle distrikter undtagen i Fusa og Odda. Se for øvrig tabell 1 i hovedberetningen.

Sykehuss. Hordaland hadde ved utgangen av 1928 4 almindelige sykehus med 79 senger for indremedisinske, kirurgiske og epidemiske patienter. Dessuten

finnes der små sykestuer ved A/S Bjølvfossen og ved Stord kisgruber, som kun benyttes leilighetsvis. Der er stor mangel på sykehospitall i fylket, og opprettelsen av et stort fylkessykehus er under forberedelse. Nu innlegges en stor del av de epidemiske og kirurgiske syke på sykehuse i Bergen og Haugesund.

Fylket har 4 tuberkulosehjem med i alt 118 plasser.

I Os distrikt ligger Hagevik kysthospital med plass for 183 patienter.

Se forøvrig tabell 2 og 3 i hovedberetningen.

Fylkets sinnssykeasyl, Valen i Skånevik, er autorisert for 239 patienter, men det har stadig vært overbelagd, så der gjennomsnittlig har vært 310—320 patienter.

På Floen i Manger har Bergen kommune et «centralhjem» for sinnssyke med 30 plasser.

Av andre anstalter kan nevnes Bergens kommunes mødrelejem for ugifte mødre i Fana med 40 plasser. I Fana ligger også Ekelund offentlige barnormsskole. I Os ligger Ravnebergshaugens rekonsilienthjem med 50 plasser, og i Voss Framnes kuranstalt for alkoholikere med 20 plasser. På Stord er der en helseheim som drives etter den såkalte naturlæge-metoden. Ledelsen av denne anstalt gikk i årets løp over til en eksamener läge.

Fylket hadde 8 glemelihjem med 176 plasser og 6 almlindelige barnehjem.

Epidemiske

Lægedistrikter.	Tyfotfeber.	Paratyfus.	Cerebrospinalmeningitt, epidemisk.	Encephalitt, epidemisk.	Poliomelyelitt, akutt.	Skarlagensfeber.	Meslinger.	Differi.	Dysenteri.	Barselefer.	Pyæni, sephæmi.	Pemfigus (hos nyførte).	Ros.	Kusma.
Jondal	-	-	-	-	-	-	5	-	-	-	-	-	1	-
Strandebarm	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	3-2	-	1-2	1
Kvinnherad	-	-	-	-	-	8	17	6	-	1	-	-	4	1
Skånevik	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	23
Olen	-	-	-	-	-	-	1	12	-	-	-	-	5	7
Sveio	1	-	-	-	-	4	2	-	-	-	-	-	5	3
Finnås	3	-	-	-	-	35	20	-	-	-	-	-	5	5
Stord	8-1	-	-	-	-	1	5	70	-	-	-	-	7	8
Tysnes	-	-	-	-	-	1	22	13	-	-	-	-	-	-
Fusa	-	-	-	-	-	35	18	15-1	-	3-1	1	2	6	-
Fana	-	1	-	-	-	171	147	12-2	-	-	2-1	39	61	-
Os	-	-	-	-	-	15	10	15	-	-	-	-	9	7
Sund-Austevoll	1	1	-	-	-	15	18	-	-	-	1	-	3	6
Askey	19-2	3	1	-	1	274-1	124	2-2	-	5-1	-1	-	35-1	48
Haus	-	5	-	-	-	61	28	1	-	-	-	-	12-1	79
Bruvik	-	-	1	-	-	61-2	43	-	-	-	2-3	-	9	17
Hosanger	-	-	-	-	-	19	18	-	-	-	-	-	2	8
Manger	-	-	-	-	-	31	22-1	-	-	2-2	1-2	-	9	6
Lindås	-	3	-	-	-	6	15-1	-	-	2	2	-	15	15
Røldal	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	1
Ullensvang	-	2	-	-	1	1	26	-	-	-	-	-	8	-
Ulvik	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-1	-	3	7
Kvam	-	-	-	-	-	26-1	8	4	-	2	-	-	1	16
Voss	-	-	-	-	-	2	254	9-3	-	-	7-3	-	30	35
Odda	-	-	-	-	-	3	52	1	-	-	1-1	-	24-1	83
Tilsammen	32-3	15	1-1	1	3	795-4	918-2	65-8	-	16-5	22-15	2	229-5	437

*) Tallet foran streken eller uten strek betyr antall tilfelle og tallet etter streken

Hjem med 163 plasser. I Fusa har Bergens kommune en årskoloni for tuberkulosetruede barn, Skjørnsand, med 60 plasser. I Askøy ligger Bergens sanitetsforenings guttehjem i Olaviken med plass for 30.

Bad tilgjengelig for almenheten finnes i Stord, Os, Haus, Bruvik, Voss, Odda og Manger. Herav var 6 bad kombinert med bad for fabrikk eller anlegg, 1 med skolebad og 1 med sykehushusbad. Ved 5 skoler var der skolebad bare til bruk for elevene.

Vaksinasjonen. Der blev i 1928 vaksinert 3090, herav var 358 revaksinasjoner. I 1927 var det samlede antall vaksinasjoner 1820. På grunn av den stadige agitasjon mot vaksinasjonen har der i flere distrikter vært lite fremmøte til vaksinasjonsmøtene. Noget sykdomstilfelle i forbindelse med vaksinasjonen er ikke meldt.

I årets løp er der holdt i alt 73 helseråds møter. Av saker behandlet er 76 innleggelsjer i tuberkulosehjem etter tuberkuloselovens § 6. Barsebidrag til mødre i henhold til loven om forsorg for barn av 1915 er utdelt til i alt 5 mødre, 3 i Voss og 2 i Odda.

Sundhetstilstanden betegnes som god eller meget god i alle distrikter undtagen i Manger, hvor den karakteriseres som mindre god på grunn av masseoptreden av forskjellige barnesykdommer.

De epidemiske sykdommers optreden i de enkelte lægedistrikter vil sees av tabellen nedenfor.

sykdommer.*)

Kikkhoste.	Influensa.	Laryngitt og bronkit, akuttt.	Broncho- pneumoni.	Lunge- betennelse, krupos.	Plenritt.	Tuberkulose i lungene.	Tuberkulose i andre organer.	Giktfeber.	Malaria.	Gastrone- ritt, akutt.	Skabb.	Ulcus molle.	Syfilis, erlivretet (nye tilfelle).	Syfilis, medfødt.	Gonorré, uretritt.
1	.	19	6- 1	3	.	7- 3	2	.	.	.	.	.	.	.	.
.	4	8	- 1	1- 3	1	- 7	.	.	.	.	.	.	.	.	.
11	36	31	3	6- 3	16	12- 7	1-3	4	.	4	1	.	.	.	2
18-2	141	15	1- 4	24- 5	4-1	12- 8	1	3	.	2	3	.	.	.	.
3	17	49-1	- 1	9- 5	4-1	4- 3	3	2	.	3	1	5	.	.	.
14-1	29-5	6	2	10- 1	2	12- 8	4-2	.	1	1	1	.	.	.	.
30-5	29-1	18-1	8- 3	12- 1	5-1	20-10	.	3	.	.	6	.	.	.	.
15-1	115-1	144-3	15	11-10	14	10- 8	2-2	2	.	7-1	1	.	.	.	3
12-1	126-2	20-1	1	7- 3	12-1	15- 4	-1	2	.	3	3	.	.	.	2
3	25	147	1- 3	48- 3	44	22-17	7-3	6	.	6-1	.	.	.	.	1
44	306	830	81- 5	93- 2	33	19-13	2-2	57	.	70	5	.	1	.	1
11	36	120-2	- 2	13- 6	4	4- 2	.	1	.	.	2	.	.	.	.
15-1	24	40	8- 1	12- 3	6	28- 8	1-1	6	.	.	.	3	.	.	.
7-2	239	437	34- 8	101-18	46-2	45-24	3-5	38	.	64-1	6	.	1	.	.
60-2	4	487	48-17	41- 2	24	5-12	-5	21-1	44-1	2	.	.	.	-1	4
7	27	306-1	3- 1	24- 4	9	10- 4	3	9-1	8	.	.	.	.	.	.
.	33	10	14- 1	- 1	10	11- 6	-3	3	2	.	.	.	.	.	.
37-2	8	100-1	4- 1	13- 4	7	24-14	2-4	5-1	8	1	.	.	.	.	.
9	25	272	16- 3	65- 7	60	42-20	-3	28	.	26	8	.	.	.	.
.	14	45	1- 2	9	1	4- 2	.	16	12	.	.	.	.	.	.
.	3	52-1	1- 1	16- 4	4	2- 4	4-4	7-2	11	.	.	.	.	.	.
29	8	22	-	1	4	2	.	6	2	.	.	1	.	.	.
6-1	26	49	1	15- 3	15	10- 3	-2	8	.	.	.	.	.	.	.
86	287-1	1338	61- 6	95-21	57-1	16-21	11-10	59-1	171-1	39	.	1	.	.	8
88-1	126	602-3	36- 4	43- 5	17	6- 6	8	6	55	14	1	.	.	.	12
496-19	1688-10	5167-14	345-65	672-114	399-7	337-214	54-50	292-6	1498-5	95	-	8	-1	33	

antall dødsfall.

Tyfoidfeber optrådte med i alt 32 tilfelle og 3 dødsfall. Herav var 1 tilfelle i *Sveio*, hvor en mann kom syk hjem fra Afrika, 3 i *Finnås*, antagelig smittet fra Sagvåg i *Stord*, og 8 ved Sagvåg i *Stord* og *Fitjar*. Her viste det første tilfelle sig i et hus hvor der for 3 år siden var tyfoidfeber hos en grubearbeider som nu for lengst var flyttet derfra. De øvrige tilfelle i distriket antas med sikkerhet å skrive sig fra et melkeutsalg hvor den først angrepne hadde vanket. Under etterforskning av smitten blev forøvrig en kvinne som bodde i samme hus som melkeutsalget avsløret som basillbærer. I *Sund-Austevoll* var det 1 tilfelle, intet er anført som smittekilde. I *Askøy* viste sig i februar—mars 3 tilfelle i samme hus og i november—desember 16 på samme gård, og smittekilden ble ikke fastslått.

Av paratyfus er meldt 15 tilfelle uten dødsfall. Herav var i *Askøy* 3 tilfelle, antagelig smittet av basillbærere, i *Haus* 5 tilfelle uten påviselig smittekilde, i *Lindås* 3 tilfelle, det første hos en tilreisende, det annet hos en tjenestepike fra Bergen som smittet en eldre kvinne i det hus hun bodde. I *Ullensvang* var det i september 1 tilfelle smittet fra Fana og i oktober 1 som var smittet av den først angrepne.

Fylkeslægen skriver: «Der er nu i fylket 17 kjente basillbærere, hvorav 2 menn og 15 kvinner. De bor som regel i sine hjem med påbud om å iakta de nødvendige forsiktighetsregler, og for at de skal kunne etterkomme disse, får flere av dem understøttelse av fylket. De viser sig dog å være en stadig fare for smitteutbredelse, og det har gjentagne ganger hendt at de til tross for de påbudte forsiktighetsregler har utsatt andre for smitte.»

Epidemisk cerebro spinal meningitt viste sig med 1 tilfelle i *Askøy*. Intet er nevnt om smittekilde.

Av epidemisk encephalitt er også meldt 1 tilfelle i *Askøy*.

Akutt poliomyalitt optrådte med 3 isolerte tilfelle i hvert av distriktenes *Stord*, *Tysnes* og *Ullensvang*.

Skarlagensfeber hadde i årets løp en ganske betydelig utbredelse i fylket og omtales som utbredt, men meget mildt forløpende epidemi i flere distrikter, særlig omkring Bergen. I alt er meldt 795 tilfelle med 4 dødsfall.

Av difteri er meldt 65 tilfelle med 8 dødsfall, mest spredte tilfelle. Fra *Voss* omtales en lokal, men ondartet epidemi på 9 tilfelle med 3 dødsfall blandt beboerne på gårder som var smittet av tilreisende fra Bergen.

Meslinger omtales som epidemi fra flere distrikter, de fleste steder med mildt forløp. I alt er meldt 918 tilfelle med 2 dødsfall.

Influenza er som vanlig meldt med ikke få tilfelle i vintermånedene. Fra *Sveio* omtales den som en alvorlig epidemi i desember måned i *Vikebygd*, hvor den angrep næsten alle mennesker fra spedbarn til oldinger.

Tuberkulose. I henhold til tuberkuloseprotokollene blev der i 1928 anmeldt 393 nye tilfelle av smitteforende tuberkulose, mot 396 i 1927 og 341 i 1926. Av de nyanmeldte tilfelle har man oppgave over alder for 364, og disse fordelte sig således på de forskjellige aldersgrupper:

Alder:	Antall tilfelle.	Pet.	Alder:	Antall tilfelle.	Pet.
0—14 år	24	6.6	40—49 år	31	8.5
15—19 <	47	12.9	50—59 <	18	5.0
20—24 <	87	23.9	60 < og over.....	29	8.0
25—29 <	58	15.9	I alt	364	100.0
30—39 <	70	19.2			

I henhold til tuberkuloselovens § 6 blev der innlagt i tuberkulosehjem 58 tuberkuløse, mot 79 i 1927 og 36 i 1926. Angående forholdene i de enkelte distrikter henvises til tabell 10 i hovedberetningen.

Tuberkulosen synes å være i avtagen i *Tysnes*, *Fana*, *Lindås* og *Ulvik*, den holder sig uforandret i *Kvinnherad* og *Haus*. Fra *Finnås* skrives at den er adskillig utbredt, fra *Stord* at den ikke er særlig utbredt, men med nogen flere nye tilfelle enn foregående år, fra *Fusa* at den ikke synes å være i tilbakegang, snarere det motsatte, fra *Odda* at den ikke er meget utbredt, og fra *Sund-Austevoll* at den er i stadig tiltagen.

Kampen mot tuberkulosen vanskeligges ved at sanatorier og tuberkulosehjem stadig er overfylt, så patientene altfor lenge må vente på plass.

Til tross for alt det opdragende arbeide som drives rundt om i distrikten er ikke forståelsen av smittefare og god hygiene på langt nær trengt gjennem overalt. Fra Strandebarm omtales for eks. en eldre patient som døde av lungetuberkulose etter flere års sykdom med hoste og opspyt, til dels også blodspytning. I hele denne tid varmannens spyttekopp tømt i en liten elv som gikk forbi den sykes hus, og hvorfra flere familier nedenfor tok sitt drikkevann. Det tilfeies at mange unge mennesker i de senere år er døde av tuberkulose i denne grænd, hvor man tidligere omtrent ikke kjente noget til denne sykdom.

Skolebarneundersøkelsene i årets løp foretatt i *Jondal*, *Os*, *Dale* i *Bruvik*, *Odda* og i *Voss* distrikt.

Tabellen nedeunder viser antall dødsfall av tuberkulose i fylkets lægedistrikter i de siste 3 år.

Antall dødsfall av tuberkulose.

Lægedistrikter.	Dødsfall av tuberkulose alt.								Dødsfall av lungetuberkulose.							
	1926		1927		1928		1926		1927		1928					
	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.
Jondal.....	4	3	1	3	1	2	2	3	1	2	1	2	1	2	1	2
Strandebarm	2	3	5	8	3	4	2	3	4	8	3	3	3	4	3	4
Kvinnherad	3	5	5	4	5	5	2	4	3	3	3	3	3	4	3	4
Skånevik	6	6	6	7	1	7	5	5	6	7	1	7	1	7	1	7
Ølen	2	2	2	5	2	1	2	2	2	2	3	2	2	1	2	1
Sveio	6	2	8	3	6	4	5	2	7	1	2	1	4	5	4	4
Finnås	3	3	1	2	5	5	3	3	1	2	2	2	5	5	5	5
Stord	2	4	3	4	5	5	1	3	2	2	2	2	5	5	3	3
Tysnes	5	4	3	6	3	2	5	4	3	5	2	5	2	2	2	2
Fusa	8	6	2	5	7	13	4	6	1	4	5	4	5	12	9	9
Fana	14	5	3	10	5	10	12	3	3	7	4	4	4	-	-	-
Os	3	5	3	-	-	2	1	3	1	-	-	-	-	2	-	-
Sund-Austevoll	6	2	5	3	3	6	5	2	5	2	2	2	3	5	5	5
Askøy	8	15	13	19	10	19	7	13	9	15	9	15	9	15	9	15
Haus	13	14	12	6	7	10	12	9	8	4	4	4	4	8	4	8
Bruvik	2	1	9	3	2	2	2	1	7	2	2	2	2	2	2	2
Hosanger	4	7	4	2	4	5	2	4	4	1	1	1	1	5	1	5
Manger	8	11	10	5	9	9	7	10	9	4	4	4	6	8	6	8
Lindås	9	14	6	14	13	10	8	9	5	10	11	11	9	9	1	1
Røldal	-	1	2	-	1	1	-	1	2	-	1	1	1	1	1	1
Ullensvang	2	5	3	1	4	4	1	3	2	1	2	1	2	2	2	2
Odda	3	5	1	6	1	5	2	5	-	6	1	1	1	5	1	5
Ulvik	2	1	1	2	-	-	1	1	1	1	1	1	1	-	-	-
Kvam	-	4	2	4	3	2	-	4	2	3	3	1	1	1	2	2
Voss	7	12	12	8	16	15	4	10	7	6	11	10	10	127	127	127
Tilsammen	122	140	122	130	116	148	95	113	95	99	87	87	87	127	127	127

Veneriske sykdommer. Der blev i 1928 meldt 8 tilfelle av syfilis og 33 av gonorré, tilsammen 41 tilfelle mot 20 tilfelle i 1927.

Avskabber der meldt 95 tilfelle, mot 68 i 1927.

Avspedalskhet blev der i *Stord* distrikt konstateret 1 nytt tilfelle hos en 78 år gammel kvinne, en langt fremskreden anæstetisk form, som var begynt for minst 40 år siden.

For øvrig forpleiedes der 4 spedalske i fylket, 1 mann og 3 kvinner.

Hygieniske forhold m. m. Fra de enkelte distrikter skrives:

Jondal: Befolkningen er gjennemgående renslig. Som eksempel kan nevnes at jeg i de 3 år jeg har praktisert her ennå ikke har sett lus eller blitt befengt med utei. Husene er som regel velstelte og rummelige. Kostholdet vekslede og godt. Grønnsaker brukes dog forholdsvis lite. Misbruk av alkohol har jeg ikke kunnet påvise. (*K. Littleré*.)

Strandebarm: De fleste familier har ganske pene, lyse hus, men jevnt over meget utett bygget. Vinduene åpnes sjeldent. Rensligheten kan delvis synes ganske god utenpå, men er mindre god i de indre regioner, og dette gjelder såvel menneskene som husene. Og hvad sølevannet angår, så slåes det endnu på de fleste steder like utenfor husveggen. Der er den færeste luft inne i opholdsrummene, på skoler og i forsamlingslokaler. Skolene brukes fremdeles til fester og forsamlinger av alle slags til langt på natt. Luftning og rengjøring til skoletimene næste morgen kan umulig bli effektiv. Vannforsyningen til hjemmene er jevnt over forholdsvis god i Strandebarm herred, idet der i de fleste hus er innlagt vannledning, som dog ofte fryser om vinteren. Avløpsvask finnes også i mange hus. Melken selges til meieriet i stor utstrekning. Man kjøper da kaffe og margarin igjen til sig selv og barna. Dog lever man dessuten til dels på fiskemat. Brødet kjøpes hos bakeren, og bygdens folk forlanger det fint ø: finmalt rugbrød og hvetebread samt wienerbrød. Såvidt jeg vet, baker omrent ingen hjemme. Derimot finnes i Strandebarm endnu et par eldre kvinner som baker et fortrinlig flattbrød, som dog også synes å være gått av mode hos bøndene, men byfolkene (sommergjestene) vil ha det. (*Trude Johnsen*.)

Kvinnherad: De hygieniske forhold er meget vekslende, mindre gode i fabrikkstrøkene, som regel gode hos den jevne gårdsbruker, hvor grøt og melk samt flattbrød hører til den daglige kost. Hermetikkfabrikkene står meget stille, stor arbeidsløshet og derav følgende forhold. Boligforholdene er middels gode, trekkfulle hus og overjordiske kjellere er regelen. Endel overbefolkning i fabrikkstrøkene i Husnes. Befolkningens, særlig ungdommens tenner er i en miserabel forfatning. Tobakksrøkning og dermed følgende spytning i bakeri og kramboder er økt innskrenket, delvis med hell. Edruehetsforholdene er som før ganske gode. Rensligheten står gjennemgående høit. Utei, frasett lopper, forekommer neppe. (*G. Asbjørnsen*.)

Ølen: Av hygieniske fremskritt i distriktet i 1928 må særlig nevnes et nytt vannverk ved strandstedet Etnesjøen. Her bor ca. 150 mennesker som ved privat tiltak har skaffet sig udmerket drikkevann. (*S. Trondsen*.)

Finnås: Boligforholdene er ikke særlig rummelige under den nuværende økonomiske misere. Der er lite nybygging. Drikkevannsspørsmålet er ofte vanskelig, spesielt i bebyggelsen ut mot havet på grunn av mangl på gode vannårer eller opkommer, dog i den siste tid bedret ved statens anlegg av vannbasseng. Fisk og sild, oftest saltet, er almindelig middagsrett, ferskt kjøtt en sjeldenhets. Gjerne meget kaffe og lite melk. Fordøelsesssykdommer er nokså almindelige. Edrueheten står meget høit. Folket er i det store og hele tatt renslig. Lus er en sjeldenhets. (*R. A. Meidell*.)

Tysnes: De hygieniske forhold er bedret betydelig de 10 år jeg har kjent distriktets befolkning. Jordbruk er hovednæringsveien. De færreste gårdbrukere klarer dog å leve av sitt bruk, men må søke fortjeneste på annet hold, i de senere år særlig i U. S. A. De i U. S. A. tjente penger kommer hjembygden til gode, så de økonomiske forhold av den grunn stort sett er solide. Men at distriktet på annen måte lider ved at de dyktigste og mest foretagsomme er borte, er sikkert nok. Boligforholdene er tilfredsstillende. Særlig Tysnes-amerikaneren har sans for å bygge og innrede praktiske og trivelige hjem. Renslighetsforholdene er bedret. (*K. Moe*)

Fana: Det offentlige kloaknett er i årets løp utvidet, så det tett bebygde strøk av herredet nu er ganske godt forsyt med kloakker. Derimot savner herredet ennå vannverk. Drikkevannsforholdene i de tett bebyggede strøk er derfor lite tilfredsstillende. Spesielt er Minde dårlig stillet. Brønnene her er på grunn av den tette bebyggelsen lite vannførende og er ofte utsatt for forurensning på grunn av utette kloakkavstikkere, spesielt gjør dette sig gjeldende etter frostperioder. (*J. H. Smith*)

Os: Vannverk (privat) er opprettet for Osøren, hvor der også fra 1 januar 1928 opprettedes kommunal renovasjon. (*Johannesen*)

Manger: De hygieniske forhold står muligens litt tilbake, sammenlignet med Vestlandet forøvrig. Der må dog ha vært en betydelig fremgang i de siste 15—20 år, da de gamle skildringer om den redselsfulle urenslighet «på strilelandet» ikke stemmer med forholdene som de nu er. Boligforholdene er gjennemgående gode. Særlig i Øygaren har der i de senere år foregått en betydelig boligbygning. De oppførte hus er gode og store — kanskje ofte større enn eierne økonomiske evne tillater. På en stor del av gårdene er der springvann, men ofte ser man at vannet hentes fra brønner i en meget slett forfatning. Edrueligheten og folkets moralske standard står høit. (*J. B. Kolflaath*)

XIII. Bergens by.

Bergens sundhetsvesen utgir hvert år en trykt årsberetning hvor man vil finne en utførlig fremstilling av sundhetstilstanden og de hygieniske forhold m. m. i byen. Idet man henviser til disse beretninger, skal man her bare peke på en del hovedtrekk ved sundhets- og medisinalforholdene i 1928.

Byens areal er 3 710 ha. og den beregnede hjemmehørende middelfolkemengde i 1928 97 080.

Medisinalpersonalet var ifølge stadsfysikus' opgave:

	Læger.	Tannlæger.	Jordmødre.	Utdannede sykepleiersker.	Apotek.	Eksamineret apotek-personale.
1926.....	82	57	30	-	12	44
1927.....	82	57	36	20	12	39
1928.....	87	65	36	-	12	39

Av lægene har 17 ingen privat praksis.

Der var 2 offentlig ansatte jordmødre, resten privat praktiserende.

Opgave over antall sykepleiersker er ikke meddelt.

Sykehus. Bergens kommunale sykehus hadde ved utgangen av 1928 496 senger, herav 122 for kirurgiske, 120 for medisinske og 112 for epidemiske sykdommer. For tuberkuløse disponerte sykehuet over 94 plasser (Lungegårdens sykehus). Av private sykehus har man 4 med tilsammen 249 plasser. Se øvrig tabell 2 og 3 i hovedberetningen.

I Bergen ligger landets to pleiestiftelser for spedalske. Pleiestiftelse nr. 1 med 90 plasser og St. Jørgens hospital med plass til 48. Bergens kommune har to sinnssykeasyl, Neeværdens asyl med 322 senger og Rosenberg med 120. Dessuten har man i Bergen Møllendal private asyl med 80 plasser. Bergen har en moderne Kvinneklinik og fødselsstiftelse, tilhørende staten, med 100 senger. Til kvinneklinikken er knyttet en jordmorskole hvorfra der i 1928 ble uteksaminert 24 jordmødre.

Sundhetsvesenet driver 2 spebabkontrollstasjoner og en poliklinikk for tuberkulose og en for hud- og veneriske sykdommer. Under administrasjon av stadsfysikus står Welanderhjemmet på Elsero i Sandviken for barn lidende av medfødt syfilis.

For barn fra tuberkuløse hjem har man Jahob R. Olsen og hustrus barnehjem med plass for 70 barn, både spebab og eldre. Det drives av Bergens tuberkulosekomité. Samme komité driver også Skjørnsand friluftsskole med plass for 42 eldre barn (om sommeren 60). Norske kvinnernes sanitetsforening har en årskoloni for tuberkulosetruede gutter i Olaviken i Askøy. Der er plass for 30 gutter.

For øvrig har Bergen 11 barnehjem med 352 plasser; av disse ligger 4 utenfor byen, nemlig 3 i Fana og 1 i Haus.

Bad. Der finnes 3 kommunale bad: Arbeids- og Pleiehjemmets bad, dr. Wieseners folkebad og Markens folkebad. Der er bad ved alle folkeskolene undtagen 3; her får barnene badebilletter til andre bad.

Vaksinasjonen. På sundhetsvesenets kontor, hvor der er adgang til å bli vaksinert hver dag, blev der i årets løp vaksinert 235 barn og av privat-

Epidemiske

Måned.	Tyfoidfeber.	Paratyfus.	Cerebrospinalmeningitis, epidemisk.	Encephalitis, epidemisk.	Poliomyelitt, akutt.	Skarlagensfeber.	Meslinger.	Difteri.	Dysenteri.	Barselfeber.	Pyæni septikæmi.	Pemfigus (hos nyføete).	Rosen.
Januar	-	1	-	-	-	77	3	17	-	-	2	-	32
Februar	2	3	-	-	-	115	5	17	-	1	3	-	28
Mars	-	2	-	-	-	128	110	12	-	-	4	-	35
April	-	-	-	-	-	72	394	7	-	1	1	-	23
Mai	-	4	-	-	-	86	693	7	-	-	1	1	22
Juni	-	2	-	-	-	103	402	9	-	-	1	1	19
Juli	-	-	-	-	-	81	101	17	1	-	-	-	12
August	-	12	-	-	-	99	14	8	1	-	2	-	11
September	-	2	-	-	-	153	4	23	1	-	1	-	5
Okttober	1	4	-	-	-	179	2	11	-	1	1	-	9
November	-	-	-	-	-	152	1	12	-	-	-	-	14
Desember	3	1	-	-	-	98	2	24	-	-	5	-	12
I alt	6	21	-	-	-	1343	1731	164	3	3	21	2	222
Dødsfall	1	2	1	-	-	9	9	5	1	3	21	-	4

praktiserende læger 24. Ved siden herav er der foretatt endel revaksinasjoner. Noget sykdomstilfelle i forbindelse med vaksinasjonen er ikke meldt.

Der blev i 1928 holdt 18 helserådsmedlemer. 64 patienter er besluttet innlagt i sykehus efter tuberkuloselovens § 6. I henhold til loven om forsorg for barn har 68 mødre fått barselbidrag, derav 8 kun før fødselen. I 1927 var det tilsvarende tall 79 og i 1926 69.

Sundhetsstilstanden. Den sykdom som karakteriserer året er skarlagensfeberen. Dens epidemiske optreden begynte i september 1927 og strakte seg gjennem hele 1928 med størst utbredelse i årets siste halvdel. Den var meget utbredt. Mot slutten av året forekom de første tilfelle av epidemisk influensa, som i det nye år fikk betydelig utbredelse. Om samtlige ovennevnte epidemiske sykdommer gjelder det at de som regel forløp mildt.

De epidemiske sykdommers optreden i de enkelte måneder fremgår av tabellen nedenfor.

Tyfoidefeber og paratyfus anmeldtes med 6 og 21 tilfelle, tilsammen 27. Av disse døde 2 av paratyfus og 1 av tyfoidefeber. To med tyfoidefeber og en med paratyfus var smittet utenbys. 5 tilfelle av paratyfus forekom omkring en kjøtt- og pølseforretning. De først angrepne var tjenestepiken hos forretningens innehaver samt en i forretningen arbeidende pøsemakersvenn. Et par tilfelle kan være smittet ved kontakt med syke. Forøvrig var smittemåten ukjent. Sikker melkesmitte iakttokes ikke.

Skarlagensfeber optrådte epidemisk gjennem hele året. Der anmeldtes 1 343 tilfelle med 9 dødsfall (0,67 pct.). Adskillige tilfelle forløp så lett at læge ikke ble hentet, og kom kun undtagelsesvis til sundhetsvesenets kunnskap. Halvparten av de anmeldte ble innlagt og behandlet i sykehus, halvparten ble behandlet i hjemmene. Behandlingstiden i sykehuset var i begynnelsen 6 uker, senere innskrenkedes den på grunn av plassmangel til ca. 1 måned. Stadsfysikus skriver: «Med den utbredelse skarlagensfeberen hadde i år spiller det sikkert en underordnet rolle for epidemiens utbredelse og avvikling, om den isoleres i sykehus eller ikke. Sykehusbehandlingens betydning ligger i at den

sykdommer.

Kusma.	Kikhoste.	Influensa.	Larygitt og bronkit, akutt.	Bronchopneumoni.	Lungebetendelse, krupes.	Pleuritt.	Tuberkulose i lungene.	Tuberkulose i andre organer.	Giktfeber.	Malaria.	Gastroneritt, akutt.	Skabb.	Ulcus molle.	Syfilis, erhvervet (nye tilfelle).	Syfilis, medfødt.	Gonorré, uretritt.
260	107	148	664	40	43	33	10	2	27	-	107	13	2	8	2	60
233	75	122	799	84	47	34	12	1	28	-	106	29	1	15	-	34
231	65	354	738	66	74	26	10	3	28	-	93	14	-	5	-	32
99	108	396	576	38	60	25	11	2	18	-	51	9	-	9	-	49
39	73	152	373	35	48	20	19	1	26	1	46	10	1	5	z	47
11	70	81	346	21	23	21	14	1	26	-	44	11	-	7	-	46
-	43	26	176	7	12	18	13	1	11	-	51	3	1	3	-	37
5	38	16	180	5	4	16	10	1	3	1	65	9	1	4	1	28
8	34	27	261	9	17	27	10	-	20	-	90	10	-	11	-	52
3	49	41	448	37	29	22	14	3	17	-	76	20	6	16	-	59
1	49	83	646	71	32	17	9	1	20	-	67	7	-	5	-	40
-	32	104	625	49	29	29	20	-	16	2	65	25	2	13	1	76
890	743	1550	5832	462	418	288	152	16	240	4	861	160	14	101	4	560
-	3	3	6	50	48	2	128	23	5	-	9	-	-	2	-	-

byr patientene gode hygieniske vilkår og derved i nogen grad holder alvorlige komplikasjoner borte. Dernæst ved at den avlaster familiene, som i stor utstrekning lever under forhold, som vanskelig gjør behandlingen av de syke hjemme. Disse faktorer er i like grad tilstede ved meslinger og kikhøste. Såvel ved skarlagensfeber som ved de to sistnevnte sykdommer er det av offentlig interesse å kunne anbringe i sykehus alvorlig angrepne samt syke fra dårlig stillede hjem, særlig barn i de første leveår».

Difteri var der forholdsvis lite av. Der anmeldtes 164 tilfelle med 5 dødsfall (3,05 pct.). Av de anmeldte var 9 sykepleiersker på Haukeland sykehus, dessuten var der i mars—april en mindre epidemi på sykehusets medisinske avdeling med i alt 10 tilfelle.

Meslinger hadde meget stor utbredelse i månedene april, mai og juni med henholdsvis 394, 693 og 402 anmeldte og i alt 9 døde.

Kikhøste anmeldtes med 743 tilfelle, hvorav 3 døde. Kikhøste har holdt sig i Bergen i de senere år med ganske stor utbredelse.

Influenza anmeldtes med 1 550 tilfelle og 3 dødsfall. I desember måned hadde byen den første føling med influensaepidemi, som i november—desember hadde utbredt sig med rivende fart fra vest mot øst over de Forenede Stater og Kanada. I Europa feiet den ved juletider over Tyskland, Danmark og Sverige. Pandemien, som hos oss hadde karakteren av den vanlige, hjemlige form, forløp såvel i Bergen som de fleste andre steder i landet gjennemgående mildt.

Kruppslungebetendelse anmeldtes med 418 tilfelle og 48 dødsfall, bronchopneumoni med 462 tilfelle og 50 døde.

Av andre epidemiske sykdommer forekom rose med 222 tilfelle, hvorav 4 døde.

Tuberkulose. Ifølge tuberkuloseprotokollene blev der anmeldt 175 nye tilfelle, 80 menn og 95 kvinner, samtlige lidende av lungetuberkulose. Av lungetuberkulose døde i 1928 56 menn og 72 kvinner, tilsammen 128, av tuberkulose i andre organer 23. Ved sundhetsvesenets poliklinikk for lungesykdommer er undersøkt av nye 453, nemlig 56 menn og 38 kvinner, tilsammen 94, og for års- og feriekolonier 169 gutter og 190 piker. Det frivillige tuberkulosearbeide har vært drevet uforandret. Den ved skolene utdelte melk til barn fra tuberkuløse hjem og til andre svakelige barn er skolene takknemlig og begeistret for. Denne utdeling fortsettes med bidrag fra Bergens kommune, idet tuberkulosekomiteen og kommunen har bidratt med hver kr. 4 000 hertil i de siste år. Melkedråpen har, som i forrige årsberetning omtalt, utdelt melk til tuberkuløstrende og svakelige eller underernærte spebarn. Melkedråpens budgett var i 1928 kr 3 491,35, alt tilveiebragt ved private gaver. Melkedråpens arbeide har vært ledet som i forrige årsberetning omtalt. Der blev i 1928 undersøkt 77 barn (tilsammen 317 konsultasjoner), 21 barn begynte å få melk fra Melkedråpen i 1926, 22 barn i 1927 — 34 barn kom til som nye i 1928. 4 av barnene døde, et blev drept ved biloverkjørsel, 2 døde av bronchopneumoni og 1 av kronisk bronkitt. Forøvrig var barnene i gjennemgående god ernæringstilstand og var pleiet og stelt godt. Som bidrag til husleien for tuberkuløse familieforsørgere blev av helserådet anvendt i alt kr. 4 495, hvorav 23 familier nød godt.

Ved utgangen av 1927 var opført i tuberkuloseregistret tilsammen 916 (461 menn og 455 kvinner). I 1928 er anmeldt tilsammen 175 (80 menn og 95 kvinner). I 1928 er av de anmeldte tuberkuløse død tilsammen 99 (45 menn og 54 kvinner), utflyttet tilsammen 47 (24 menn og 23 kvinner), helbredet tilsammen 46 (18 menn og 28 kvinner). Ved utgangen av 1928 var i tuberkuloseregistret opført 454 menn og 445 kvinner, tilsammen 899. 12 menn og 14 kvinner døde av lungetuberkulose uten å være anmeldt i levende live.

Veneriske sykdommer forekom noget sjeldnere enn i 1927, særlig erhvervet syfilis. Mens der ifjor anmeldtes 714 tilfelle, hvorav 121 syfilis, var de tilsvarende tall i år henholdsvis 679 og 101. Tilfellene fordeler sig på de forskjellige sykdommer således: Bløt chanker 14 (13 menn og 1 kvinne), erhvervet syfilis 101 (84 menn og 17 kvinner), medfødt syfilis 4 (3 menn og 1 kvinne), gonorré 560 (487 menn og 73 kvinner).

Av venerisk syke undersøktes i 1928 på sundhetsvesenets kontor 105 menn og 21 kvinner. Dessuten undersøktes 45 menn og 9 kvinner for andre hudsykdommer — 30 menn og 3 kvinner hadde syfilis, 67 menn og 18 kvinner gonorré. 60 menn var hjemmehørende i Bergen, 44 i Norge forøvrig. 46 var smittet i Bergen, 14 annetsteds i Norge og 45 i utlandet. Av de undersøkte var 83 sjømenn, 18 arbeidere og 4 kontor- eller butikkfolk. 12 menn og 18 kvinner blev innlagt i sykehús for sundhetsvesenets regning, forøvrig blev de henvist til sundhetsvesenets poliklinikk for hudsykdommer, hvor behandlingen er gratis. Gonorré hos menn behandles nu omtent i alle tilfelle poliklinisk. Kvinner behandles derimot oftere i sykehús på grunn av de sociale forhold, hvorpå de lever. Ved sundhetsvesenets poliklinikk for hudsykdommer blev der gitt 2 560 konsultasjoner, 1 644 for menn og 916 for kvinner. Klinikken blev søkt av 379 nye patienter, nemlig 306 menn og 73 kvinner. Av de nye patienter hadde 74 menn og 16 kvinner syfilis, 175 menn og 22 kvinner gonorré, 19 menn veneriske sår og 38 menn og 35 kvinner andre hudsykdommer. Klinikken har vært drevet som i forrige årsberetning anført, men på grunn av den store tilstrømning av menn har det vært nødvendig å utvide kontortiden for disse. Fortsetter søkeringen til poliklinikken som hittil, blir det nødvendig å ha poliklinikken åpen for menn flere dager i uken. I Welanderhjemmet Elsoro er behandlet 22 barn med et samlet antall forpleiningsdager av 6 227.

Hygieniske forhold m. m. Boligbygningen var i 1926 nede på et lavmål. Den samlede tilgang på nybyggede leiligheter var da 73. I 1927 steg dette tall til 175 og i 1928 til 214. Boligforholdene synes for de større leiligheter vedkommende å være kommet i nogenlunde balanse. For de små leiligheter på 2 og 1 værelse mangler der ennu meget. Husvillebarakkene og midlertidige boliginnredninger er fremdeles i bruk, og det synes å ha lange utsikter med å få dem avviklet. De av sundhetsvesenet som sundhetsfarlige, mislig vedlikeholdte og overbefolkede registrerte leiligheter er påny gjennemgått. Forholdene er i alt vesentlig uforandret.

Angående drikkevannsforsyningen kan opplyses at beites- og fiskerettighetene i Isdalen nu er ekspropriert og for de fleste vedkommende innlest. Men inntil dette er helt i orden vil man fremdeles måtte trekkes med de samme nlempen. Av hensyn til den betydelige trafikk, som foregår langs byens drikkevannsreservoarer, er det absolutt nødvendig at de blir betryggende inngjerdet. Der er gitt en bevilgning på 1 800 kr. til kontroll med de forskjellige avsnitt innen nedslagsdistriktet på sør- og helligdager i sommermånedene. Bykjemikeren foretar regelmessig kjemisk analyse av drikkevatnet i forskjellige deler av ledningsnettet i byen. Ved siden herav blir bakteriegehalten undersøkt. Bergens drikkevann har en meget sterk innvirkning på ledningene med generende rustdannelse og andre ulepper tilfølge. For nærmere å undersøke disse forhold — som forøvrig er vel kjent fra andre land — og angi de nødvendige forholdsregler er der nedsatt en komité med professor Krogness som formann.

Pumpetasjonen ved Lille Lungegårdsvann måtte av hensyn til landsutstillingen i mai måned endelig bygges ferdig. Det kloakkvann som hittil har hatt avløp til vannet blir nu pumpet op i den høiere liggende kloakk som faller ut i Jægteviken. Dette representerer et stort sanitært og estetisk fremskritt, og renningen av vannet foregår nu raskt. Ved lukkeanordning i kanalen mellom Store og Lille

Lungegårdsvann kan fylling og tømning hensiktsmessig anordnes i forbindelse med tidevannet. Der er av bykjemikeren foretatt regelmessige kjemiske analyser av vannets sammensetning i de forskjellige lag til kontroll av den selvrensning som finner sted.

Renovasjonen. Gatenes renhold er ved den omfattende brolegning og asfaltering, som har funnet sted i de senere år og de tidsmessige motordrevne feiemaskiner som benyttes, blitt særdeles tilfredsstillende. Til gjengjeld virker renovasjonen, såvel av husavfall som fækalier, meget foreldet og svarer ikke til det hygieniske nivå, som byen nu befinner sig på. Kommunen har imidlertid ennå ikke på grunn av de økonomiske vanskeligheter kunnet gå igang med utbygningen av den nye renovasjonsanstalt på vestsiden av Askøya. «Kernerator», et amerikansk patent på en søppelforbrenningsovn til installasjon i hus, er av helserådet tillatt anvendt på prøve i moderne forretningsbygninger.

XIV. Sogn og Fjordane fylke.

Fylket er delt i 24 lægedistrikter, hvis størrelse og folkemengde fremgår av nedenstående oversikt.

Lægedistrikter.	Flate-innh. i km. ²	Hjemme-hørende folkem. pr. 1/12 20.	Lægedistrikter.	Flate-innh. i km. ²	Hjemme-hørende folkem. pr. 1/12 20.
Hafslo	1 134.20	3 814	Fjaler	505.36	3 721
Luster	1 537.63	2 845	Gaular	560.94	3 255
Lærdal	2 147.41	4 021	Førde	1 145.76	5 524
Sogndal	440.66	3 428	Gloppe	1 045.67	5 251
Aurland	1 455.95	2 203	Nauddal	519.96	3 528
Leikanger	465.13	2 473	Kinn	687.76	6 371
Balestrand	626.15	2 141	Bremanger	347.24	2 890
Vik	714.66	3 318	Selje	242.85	3 619
Kyrkjebø	667.00	2 565	Vågsøy (ytre Nordfjord)	79.35	3 276
Lavik	685.98	4 255	Davik	640.69	3 397
Gulen	629.89	4 974	Nordfjordeid	252.40	3 196
Askvoll	178.27	2 978	Innvik	1 761.82	7 071

Medisinalpersonalet var ifølge distriktslægenes opgaver følgende:

	Læger.	Tannlæger.	Jordmødre.	Utdannede syke- pleiersker.	Apotek.	Eksamineret apotek- personale.
1926.....	31	5	87	-	7	11
1927.....	34	9	95	40	7	11
1928.....	32	11	96	41	7	11

Der var 24 distriktslæger og 8 privatpraktiserende læger. Distriktslægen i Sogndal fungerer som fylkeslæge. Fylket hadde 76 offentlig ansatte jordmødre

og 20 privatpraktiserende. Utdannede sykepleiersker i distriktspleie fantes i alle distrikter undtagen i Vågsøy. Se forøvrig tabell 1 i hovedberetningen.

Sykehус. Fylket hadde ved utgangen av 1928 6 sykehus og sykestuer med 68 plasser for indremedisinske, kirurgiske og epidemiske patienter. Hertil kommer Vårsildfondets sykestue i Kalvåg, som bare er åpen i fisketiden.

For tuberkuløse hadde man ved utgangen av 1928 5 tuberkulosenhjem med 70 plasser og Lyster sanatorium i Luster distrikt med 130 plasser.

Se forøvrig tabell 2 og 3 i hovedberetningen.

Der er 9 gammelhjem i fylket med 178 plasser. Der arbeides på flere steder med opprettelse av nye hjem.

Bad tilgjengelige for almenheten finnes i 10 distrikter, herav var 1 skolebad, 2 bad ved sykehus og 1 ved gammelhjem. Ved Høyanger, Vadheim og Stangfjorden fabrikker er der bad for arbeidere og funksjonærer.

Vaksinasjonen foregår nogenlunde normalt. Der blev i alt i 1928 vaksinert 1426 personer, herav var 5 revaksinasjoner. I 1927 var antallet av vaksinasjoner 1179.

I Gaula har man merket nedgang i antallet av vaksinerte på grunn av naturlægenes virksomhet. Fra Fjaler meldes at en 3-års pike i tilslutning til vaksinasjonen fikk feber, hevelse av arm og axillarglandler, men blev bra igjen etter 5 dager. Forøvrig er ikke meldt noget sykdomstilfelle i forbindelse med vaksinasjonen.

I fylket blev der i 1928 holdt 53 helseråds møter. I Hafslo, Sogndal, Leikanger og Balestrand hadde helserådet intet møte i året. Av saker behandlet var 34 innleggelsjer av tuberkuløse i henhold til tuberkuloslovens § 6. Der er i 1928 ikke utdelt barselbidrag til mødre i henhold til loven om forsorg for barn av 1915.

Sundhetsstilstanden angis gjennemgående som god, til dels som meget god. Fra Aurland, Fjaler og Kinn meldes dog at den har vært mindre tilfredsstillende. Særlig var det influensa og dens eftersykdommer som påvirket sundhetsstilstanden.

De epidemiske sykdommers optreden i de enkelte lægedistrikter fremgår av tabellen side 82 og 83.

Tyfoidfeber optrådte med i alt 8 tilfelle. Herav var i Vik 2 tilfelle med 1 dødsfall. Smitten skyldes muligens en norskamerikaner med positiv Vidal. I Selje var også 2 tilfelle. Her blev funnet 2 kroniske basillbærere, mann og hustru, som for ca. 30 år siden hadde gjennemgått sykdommen. Også i Gaula, hvor der var 4 tilfelle, blev der endelig funnet en basillbærerske, en eldre tjenestepike. Sykdommen har gjentagne ganger dukket op i en liten grend, og vedkommende pike har også vært mistenkt som basillbærer, uten at det tidligere har vært mulig å konstatere det. Der er foretatt cholecystektomi hos henne, uten at det er lykkes å få hende basillfri.

Paratyfus har bare vist sig med 1 tilfelle i Davik. Smittekilden var en eldre basillbærerske som bor i sitt hjem i Ålfot under distriktslægens kontroll.

Akutt poliomyleitt. Der er anmeldt 6 tilfelle. I Førde forekom 1, i tilslutning til epidemien året før. Fra Aurland, Lærdal, Gulen og Davik er meldt 1 tilfelle fra hvert sted. I Vågsøy gikk der en farang av gastroenteritt. Et 1-års barn fikk lammelse av arm og ben, men blev helt helbredet.

Difteri optrådte med i alt 15 tilfelle, hvorav 4 i Aurland med 1 dødsfall. Også 2 andre dødsfall i Aurland skyldes muligens denne sykdom.

S k a r l a g e n s f e b e r. Fra kystdistrikturene meldes at der har vært adskillige tilfelle, de fleste med smitte fra Bergen. Sykdommen har for det meste gått lett, dog meldes om adskillig eftersykdom, otitter og nefritter. 2 småbarn antas død av scarlatina i *Askvoll*. Fra *Kinn* anføres at epidemien begynte lett, men blev mere alvorlig etter hvert og var ledsaget av nefritter og otitter, likesom der forekom et dødsfall under meningittiske symptomer.

M e s l i n g e r forekom i de fleste distrikter i årets annen halvdel.

K i k h o s t e er meldt vesentlig fra Sogn, de fleste steder mildt. Fra *Lærdal* meldes dog at den var temmelig langvarig og ledsaget av bronkitter. I *Leikanger* og *Davik* forekom 1 dødsfall.

K u s m a forekom i *Lærdal* og i *Florø*, her til dels ledsaget av orchitt.

I n f l u e n s a e n var i årets første halvdel meget utbredt, men forløp i det hele mildt, forsåvidt som der forekom få dødsfall. Derimot var der meget av lungekomplikasjoner og otitter, fra *Fjaler* nevnes også plevritter. Fra *Vågsøy* meldes at hæmorragisk nefritt ikke var sjeldent som eftersykdom.

T u b e r k u l o s e. Ifølge tuberkuloseprotokollene blev der i 1928 anmeldt 225 nye tilfelle av smitteførende tuberkulose, mot 234 tilfelle i 1927 og 303 i 1926. Av de nyanmeldte tilfelle er alderen opgitt for 222, og disse fordeles sig således på de forskjellige aldersklasser:

Epidemiske

Lægedistrikter.	Tyfoidfeber.	Paratyfus.	Cerebrospinalmeningitt, epidemisk.	Encephalitt, epidemisk.	Poliomyelitt, akutt.	Skarlagens-feber.	Meslinger.	Difteri.	Dysenteri.	Barselfeber.	Pyæmi, septihæmi.	Pemfisens (hos nyfødte).	Rosen.
Hafslo	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	5
Luster	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Lærdal	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	1
Sogndal	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1-1	-	-
Aurland	-	-	-	1	-	4	4-1	-	-	-	-	-	1
Leikanger	-	-	1	-	-	3	-	-	-	-	-	-	1
Balestrand	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-
Vik	2-1	-	-	-	-	-	3	-	-	1	1-1	-	3
Kyrkjebø	-	-	-	-	4	60	3	-	1	5-2	-	-	11
Lavik	-	-	-	-	11	12	1	-	-	-	-1	-	5
Gulen	-	-	-	1	24	39	2	-	-	-	-2	-	2
Askvoll	-	-	-	-	39-2	-	1	-	-	-	-	-	7-1
Fjaler	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2-1	-	4
Gaular	4	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	2
Førde	-	-	-	-	1	5	-	-	-	-	-1	-	3
Gloppe	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1-1	-	4
Naustdal	-	-	-	-	10	1	-	-	-	-	-1	-	2
Kinn	-	-	-1	-	45-1	-	2	-	-	-	-2	-	10-1
Bremanger	-	-	-	-	-	-	1	-	2	-	-	-	1
Selje	2	-	-	-	-	5	3	-	-	-	-	-	3
Vågsøy	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-1	-	-
Davik	-	1	-	-	1-1	-	-	-	-	-	-	-	2
Nordfjordeid	-	-	-	-	-	-	2	1	-	-	-1	-	-
Innvik	-	-	-1	-	-	32	-	-	1	3	-	-	4
Tilsammen	8-1	1	1-2	-	6-1	147-3	160	15-1	-	9-2	12-14	-	71-2

*) Tallet foran streken eller uten strek betyr antall tilfelle og tallet etter streken

Alder.	Antall tilfelle.	Pet.	Alder.	Antall tilfelle.	Pet.
0—14 år	15	6.8	40—49 år	24	10.8
15—19 "	26	11.7	50—59 "	13	5.9
20—24 "	59	26.6	60 " og over	5	2.2
25—29 "	36	16.2			
30—39 "	44	19.8	I alt	222	100.0

I henhold til tuberkuloselovens § 6 blev der i 1928 innlagt i tuberkulosehjem 31 mot 38 i 1927 og 27 i 1926. Angående forholdene i de enkelte distrikter henvises til tabell 10 i hovedberetningen.

Fylkeslægen skriver: «Forholdene er stort sett som i 1927, dog med nogen bedring, som især viser sig i antall av nyinnførte. Der klages fra enkelte distrikter over mangel på sykehusplass. Lærdal sykehus blir i år ombygget, hvorved der vil bli skaffet 8 nye senger for tuberkuløse, likesom man på Balestrand er gått igang med bygging av en sykestue som vil kunne motta endel tuberkuløse. Når disse er færdige, vil der i fylket være henved 80 sengeplasser på tuberkulosehjemmene. Hvad fordelingen på de forskjellige årsklasser angår, faller 71 dødsfall, 56 pct., av lungetuberkulose på årsklassene under 30 år og 65, 52 pct., på gruppen 15—30 år. For de nyanmeldte er tallene 113, 58 pct. og 105, 54 pct. Sammenlignes forholdene innen de forskjellige deler i fylket, viser det sig at der i kyst- og fiskeridistrikten er tydelig overvekt såvel av dødsfall som av antall nyanmeldte. I distriktenes Gulen, Askvoll, Kinn, Bremanger, Vågsøy,

sykdommer.*)

Kusma.	Kikkoste.	Influensa.	Laryngitt og bronkit, akutt.	Bronchor- pneumoni.	Lunge- betendelse, krupps.	Plenritt.	Tuberkulose i lungene.	Tuberkulose i andre organer.	Giktfeber.	Malaria.	Gastroente- ritt, akutt.	Skabb.	Ulcus molle.	Syfilis, erhvervet, (nye tilfelle).	Syfilis, medfødt.	Gonoré, uretritt.
-	9	4	16	-	5	6	3.6	4.1	15	-	9.2	6	1	-	-	1
-	12	24	6	-	7.3	2	8.2	3	5	-	2	12	-	-	-	-
-	19	12-1	53	4	7.1	6	14.6	-4	4	-	30	1	-	-	-	-
-	17	2	61	4.2	3.3	2	4.4	-	3	-	18	31	-	-	-	-
-	76	22	291	-	6.2	1	5.4	1.1	1	-	6	11	-	-	-	-
-	31-1	17	54	-	18.1	5	5.3	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1	1	15	16	4.1	10.3	1	5.3	2.1	1	-	2	6	-	1	-	1
1	1	21	39	13.3	32.7	4	8.5	1.1	2	-	7	1	-	-	-	-
-	24	41	125	-	7.1	4.1	4.2	2.4	2	-	-	6	-	1	-	3
-	-	16	36	4	19.8	3	7.2	6	3	-	-	1	-	-	-	1
6	38	28	73	2.3	18.4	15.1	10.8	-3	3.1	-	-	-	-	-	-	-
-	4	23	35.1	-1	3.1	-	7.2	1.1	6	-	6	-	-	-	-	-
-	-	125-2	71	1	14.2	22	9.7	-1	5	-	2	-	-	-	-	-
1	1	17	15	2.1	2	4	8.7	-1	1	3	5	-	-	-	-	-
-	1	13	44.1	6.4	22.7	13	5.1	4.3	4	-	4	-	-	-	-	1
-	-	32-2	55	8.1	8.2	6	8.4	-	2.2	-	13.2	19	-	-	-	-
2	20	11	73	-	3	6	7.5	1.1	2	-	1	-	-	-	-	-
15	1	96-4	57	13.1	10.7	13.1	14.9	3.2	6	-	6	8	-	-	-	9
-	8	34	51	11.2	13.1	8.1	14.7	4.1	-	1	12	-	-	-	-	-
-	-	42-1	18	18.4	7.2	12	23.4	8	2	-	5	3	-	-	-	4
-	-	120	61	1.1	12	20	10.9	1.4	2	-	2	2	-	1	-	-
-	15-1	34-1	18	3.2	7	5	5.8	6.1	1	-	3	4	-	1	-	1
-	-	33	74	9.3	5.1	9	6.5	2.2	3	-	15	4	-	-	-	-
59	-	167-2	300	8	36.1	4	7.9	1.2	1	-	17	6	-	-	-	-
84	268	2949-13	1642-2	111-29	269-57	171-4	196-122	50-34	74-3	-	156-4	129	1	4	-	24

antall dødsfall.

Davik og *Selje* med i alt 27 400 innbyggere er der således død 47 og innført 80 nye tilfelle av lungetuberkulose, mens der efter tallene for hele fylket, 90 000 innbyggere, kun skulde ventes 38 og 59. De hygieniske forhold ombord i motorbåtene under fisket er alt annet enn gode, og man har, som rimelig er, villet se stor fare for utbredelse av tuberkulosen herved. Det måtte i tilfelle vise sig ved øket tuberkulosemorbiditet og mortalitet blandt den mannlige befolkning i forhold til kvinnene. Heldigvis har ikke tallene for vårt fylke hittil vist utslag i denne retning. Fra de ovennevnte fiskeridistrikter er der således for 1928 oppgitt 15 dødsfall av lungetuberkulose blandt menn mot 32 kvinner og anmeldt 28 menn mot 52 kvinner. Selvfølgelig må ikke dette legge nogen demper på arbeidet for å bedre de hygieniske forhold ombord, der er meget å gjøre før forholdene blir tilfredsstillende.

Skolebarns undersøkelser er utført i *Aurland*, *Leikanger*, *Hafslo*, *Lærdal*, *Sogndal* og *Høyanger* og forberedes flere andre steder i fylket.

Tabellen nedenfor viser antall dødsfall av tuberkulose i fylkets lægedistrikter i de siste 3 år.

Antall dødsfall av tuberkulose.

Lægedistrikter.	Dødsfall av tuberkulose i alt.						Dødsfall av lungetuberkulose.					
	1926		1927		1928		1926		1927		1928	
	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.
Hafslo	6	7	2	5	3	4	6	7	1	5	2	4
Luster	2	3	2	3	2	-	2	3	2	3	2	-
Lærdal	3	3	4	1	6	4	3	3	1	1	5	1
Sogndal	2	2	1	3	2	2	1	1	1	2	2	2
Aurland	2	3	2	1	1	4	2	2	1	-	1	3
Leikanger	3	1	3	3	2	1	3	1	2	3	2	1
Balestrand	1	2	-	1	3	1	1	1	-	1	2	1
Vik	3	2	3	4	3	3	1	2	2	3	2	3
Kyrkjebø	1	5	3	1	3	3	-	3	3	1	-	2
Lavik	7	6	1	3	-	2	5	6	-	3	-	2
Gulen	5	8	6	11	6	5	3	7	5	10	4	4
Askvoll	3	3	1	3	1	2	3	1	1	2	1	1
Fjaler	5	8	7	4	6	2	4	6	6	4	5	2
Gaular	-	4	2	2	3	5	-	2	2	1	3	4
Førde	5	6	2	-	-	4	4	3	-	-	-	1
Gloppe	3	6	2	3	2	2	3	5	2	3	2	2
Naustdal	3	5	2	-	3	3	3	4	1	-	2	3
Kinn	10	4	4	7	2	9	5	3	3	4	1	8
Bremanger	4	1	2	4	2	6	4	1	2	3	1	6
Selje	7	7	7	6	3	1	7	6	5	5	3	1
Vågsøy (ytre Nordfjord)	3	4	3	4	5	8	2	3	2	3	3	6
Davik	-	4	2	3	4	5	-	4	1	3	3	5
Nordfjordeid	5	4	5	4	4	3	5	4	3	4	3	2
Innvik	7	8	6	2	7	4	7	7	5	1	5	4
Tilsammen	90	106	72	78	73	83	74	85	51	65	54	68

Veneriske sykdommer. Der er i 1928 anmeldt 4 tilfelle av syfilis, 1 av veneriske sår og 24 av gonorré, tilsammen 29 tilfelle, mot 23 tilfelle i 1927.

Av skabb blev der i 1928 anmeldt 129 tilfelle mot 94 i 1927.

I fylket forpleiedes i 1928 3 spedalske, 2 menn og 1 kvinne, herav 2 i Lavik og 1 i Davik, alle med glatt form av sykdommen.

H y g i e n i s k e f o r h o l d m. m. Fra de enkelte distrikter skrives:

Hafslø: Boligene er stort sett ganske bra. I de senere år er der bygget mange nye boliger, særlig i Jostedal. Fattigfolk bor dog gjennemgående i dårlige hus, og fattigpleien står adskillig tilbake. Drikkevannsforsyningen er slett. Springvann er en sjeldenhets. Vanninntakene er åpne, og til de aller fleste er der tilsig av overflatevann. Enkelte steder ser man vanninntak i veigrøften. Renovasjonsforholdene er nogenlunde tilfredsstillende. Kostholdet er godt, men noget ensformig. Der brukes lite eller ikke fisk. I distriktet forekommer meget struma, særlig i Veitestrand, hvor ca. 70 pct. av befolkningen viser tegn til denne sykdom. Flattbrød brukes meget. Der er ingen kontroll med levnetsmidler. (*T. Bergen*).

Luster: De hygieniske forhold er jevnt gode. Her er også gjennemgående gode hus, god kost og utmerket drikkevann, mange opkommer. Gjennemgående er befolkningen renslig. Utøi er her meget lite av. (*A. E. Kvamme*).

Sogndal: De hygieniske forhold er jevnt gode. Der bygges stadig nytt, men man utnytter ikke sine hus tilstrekkelig. Drikkevannsforholdene er i de aller fleste steder fullt tilfredsstillende. Der legges stadig nye vannledninger. I Sogndalsfjorden er der vannverk. Kloakkforholdene er imidlertid lite tilfredsstillende i fjorden. (*L. Trædal*).

Aurland: Rensligheten er det så som så med. Jeg har selv sett hvordan de eldre barn i en familie vasker de mindre, ved å spytte på håndklæsnippen, hvorefter de gnir dem i ansiktet med den. Når dertil kommer at en stor del av befolkningen snyter sig i fingrene og tørker det på benklærne eller skjortene, så er det ikke underlig at det er vanskelig å få has på en difteriepidemi på et tett-grendt strandsted. (*K. Gløersen*).

Balestrand: Praktisk talt all bebyggelse er langs fjorden med snaujellet like inn til jordene og fjorden foran, herav følger at drikkevannet selv i ofte tarvelige brønner er meget godt, da det får tilsig fra ubebodd utmark, og strømmen i fjorden fører alt avfall bort. I selve Balestrand er der et godt vannverk. Boligforholdene er stort sett gode, dog finnes ennu de tilspikrede vinduer. Husene er etter det jeg har sett i almindelighet bra rene, men den personlige hygiene står meget lavt, endel vasker sig kanskje over kroppen «hver jul», men langt fra alle, nogen vesentlig bedring heri kan neppe ventes før distriktet får offentlig bad. Av lus er her forbausende lite. (*O. Martens*).

Kyrkjebø: Kyrkjebø helseråd har i årets løp ved henvendelse til fabrikkene i Høyanger søkt å få gjennemført at 3 barakker som ved en fabrikkny-bygning ble gjort aldeles uhygieniske måtte bli rømmet for beboere. Ifølge de opplysninger som fabrikkene nu har avgitt ser det ut til at disse barakker vil bli rømmet i løpet av sommeren 1929. Et resultat som helserådet finner etter omstendighene å måtte godta. Men ennu blir igjen de øvrige barakker som blev oppført i anleggstiden, og som det alltid har vært forutsetning skulde være bare foreløbige boliger. Når disse kan rømmes er blitt ganske usikkert nu siden der nettopp er satt igang en ny fabrikk ved siden av de først oppførte fabrikker. Der er i årenes løp oppført mange boliger, dels av fabrikkene, dels av arbeiderne som egne hjem, dels også av private, men ennu bor særdeles mange familier trangt og i uhygieniske leiligheter (barakkene), også kjellerrum er delvis benyttet som beboelsesleiligheter. Drikkevannsforsyningen og kloakksystemet er upåklagelig i Høyanger. I Vadheim er et vannverk under arbeide, det skal forsyne de fleste hus i Vadheim med drikkevann. (*H. Daae*).

Naustdal: Husene er små og usunde. Folk koker, spiser, holder sig om dagen og sover ofte i samme rum. Selv i nybyggede, forholdsvis store hus er det bare ett eller nogen værelser som gjøres fullt ferdig. Vann- og kloakkfor-

holdene er primitive. Spirituosa misbrukes neppe. Tobakkstygging overdrives derimot meget. En stygg uskikk er den stadelige spytning såvel ute som inne. Inne i butikkene flyter tobakksspyttet utover gulvet. Rensligheten står lavt især blandt de eldre. Utøi finnes fremdeles, men mindre enn før. Offentlig bad savnes meget. (L. Ø. Krog).

XV. Møre fylke.

Fylket er delt i 31 lægedistrikter, hvis størrelse og folkemengde vil fremgå av følgende oversikt:

Lægedistrikter.	Flate-innh. i km. ²	Hjemme-hør-ende folkem. pr. 1/12 20.	Lægedistrikter.	Flate-innh. i km. ²	Hjemme-hør-ende folkem. pr. 1/12 20.
Ålesund stadsfysikat	2.14	16 412	Eid	554.07	3 864
Kristiansund stadsfysikat	8.80	15 198	Grytten	1 044.48	3 732
Vanylven	302.61	3 108	N sset	936.91	3 249
Sande	166.27	3 179	Molde	271.83	7 628
Herøy	140.05	4 531	Bud	525.51	9 533
Ulstein	182.61	4 646	Kvernes	219.88	7 183
Volda	520.59	5 675	Gjemnes	470.27	5 235
Ørsta	365.01	4 042	Tingvoi	431.89	4 014
Hjørundfjord	479.11	1 960	Sunndal	1 637.90	2 787
Stranda	1 093.27	4 042	Surnadal	871.52	2 900
Norddal	947.67	2 494	Stangvik	510.99	2 168
Ørskog	461.90	4 366	Rindal	606.30	2 363
Skodje	259.33	3 310	Aure	505.49	3 199
Børgund	225.31	11 358	Halsa	590.28	4 939
Haram	106.36	4 607	Edøy	273.93	3 662
Vestnes	351.61	4 007			

Medisinalpersonalet var ifølge distriktslægenes opgaver:

	Læger.	Tannlæger.	Jordmødre.	Utdannede syke- pleiersker.	Apotek.	Eksaminert apotek- personale.
1926.	58	25	117	-	10	26
1927.	58	26	127	85	10	24
1928.	58	30	125	85	10	25

Av lægene var 2 stadsfysici og 28 distriktslæger. Distriktslægestillingen i Skodje var ikke besatt ved utgangen av 1928. Distriktslægen i Molde fungerer som fylkeslæge.

Av jordmødrene var 98 offentlig ansatt og 27 privatpraktiserende. Utdannede sykepleiersker fantes i alle distrikter undtagen Hjørundfjord. Se forøvrig tabell 1 i hovedberetningen.

Sykehus Møre hadde ved utgangen av 1928 4 sykehus med i alt 269 senger for indremedisinske, kirurgiske og epidemiske patienter. Til forpleining av tuberkulose hadde fylket ved utgangen av 1928 5 tuberkulosehjem med

152 plasser. Hertil kommer Reknes s a n a t o r i u m og barnesanatorium, som tilsammen har plass til 151 patienter, foruten endel ambulerende.

Røde Kors sykestue på Nesset er nedlagt.

Se forevrig tabell 2 og 3 i hovedberetningen.

Møre fylkes s i n n s s y k e a s y l, Opdøl, har 237 autoriserte plasser, men har hatt et middelbelegg i året på 269.

A v andre anstalter kan nevnes Setnesmoen militære sykehus, som kun er i bruk under våbenøvelsene. I Kristiansund har Røde Kors et f ø d e h j e m på 6 senger, og ved barnekrybben er der et m ø d r e h j e m med plass for 5.

Fylket hadde 27 g a m l e h j e m med 320 plasser og 6 almindelige b a r n e h j e m med 130 plasser. For tuberkulosetruede barn har man dessuten Symra barnehjem i Molde med 30 plasser og B ø N ø r v e barnehjem i Ålesund med 30 plasser.

B a d. Ålesund har et moderne kommunalt bad forbundet med vaskeri uten en privat badeanstalt. Kristiansund har et kar-, dusj- og dampbad, og i Molde er folkeskolens bad åpent for publikum, likeså badet på barnehjemmet Symra. I landdistrikturen finnes bad tilgjengelig for almenheten i Vanylven, Volda, Stranda, Norddal, Borgund, Vestnes, Rindal og Aure. Badene er dels selvstendige anlegg og dels forbundet med meieri, skole og andre anstalter.

V a k s i n a s j o n e n. Der blev i 1928 vaksinert 2 550, herav var 49 re-vaksinasjoner. I 1927 blev der vaksinert 2599 personer. I Herøy inntraff et svært tilfelle av nekrose på vaksinasjonsstedet. I Volda optrådte 12 dager etter vaksinasjonen en meningitt-lignende tilstand hos et barn. I Rindal ett tilfelle med hei feber, samtlige kom sig. For øvrig er der ikke meldt noget sykdomstilfelle av betydning i forbindelse med vaksinasjonen.

I løpet av 1928 er der holdt 109 h e l s e r å d s m ö t e r. I Hjørundfjord, Haram, Grytten og Aure distrikter er der ikke holdt noget møte. Av saker behandlet var 105 innleggelser i tuberkulosehjem etter tuberkuloselovens § 6. I henhold til lægenes innberetninger er der utdelt barselbidrag til i alt 36 mødre, herav til 27 i Kristiansund, 1 i Ørsta, 3 i Borgund, 1 i Grytten, 2 i Bud og 2 i Halsa.

S u n d h e t s t i l s t a n d e n betegnes som usedvanlig god i Nesset og Edøy, meget god eller god i de andre distrikter unntagen i Sunde, Ørsta, Tingvoll, Sunndal og Surnadal, hvor der var forholdsvis meget sykdom med epidemier av influensa, meslinger og kikhoste.

De epidemiske sykdommers optreden i de enkelte lægedistrikter vil ses av tabellen side 88 og 89.

T y f o i d f e b e r optrådte med i alt 17 tilfelle med 4 dødsfall. Herav var i Ålesund i juni måned 2 tilfelle, i Kristiansund i de første 3 måneder av året 9 og i desember 1 tilfelle uten kjent smittekilde. I hvert av distrikturen Borgund og Kvernes var det 1 tilfelle og i Gjemnes 3. Intet er anført om smittekilden.

A v p a r a t y f u s er meldt i alt 3 tilfelle med 1 dødsfall, 1 tilfelle i hver av distrikturen Kristiansund, Norddal og Borgund. Smittekilden blev ikke påvist.

E p i d e m i s k c e r e b r o s p i n a l m e n i n g i t t. I Ålesund inntraff 3 tilfelle tilsynelatende uten innbyrdes forbindelse, 1 i februar, 1 i september og 1 i oktober. 2 av tilfellene var småpiker som døde tross serumbehandling. I Langvåg i Borgund distrikt optrådte også 1 tilfelle, likeså 1 i Herøy.

A k u t t p o l i o m y e l i t t optrådte med 1 tilfelle i Tingvoll i juli og 1 tilfelle i Rindal i oktober.

S k a r l a g e n s f e b e r er anmeldt med 49 tilfelle uten dødsfall. Største antall tilfelle i Ålesund og Stranda, hvor en tilreisende familie bragte smitten med sig.

M e s l i n g e r hadde sin største utbredelse på Nordmøre i siste halvdel av

Epidemiske

Lægedistrikter.	Tyfoidfeber.	Paratyfus.	Cerebrosin-meningitt, epidemisk.	Encephalitt, epidemisk.	Poliomyalitt, akutt.	Skarlagens-feber.	Meslinger.	Difteri.	Dysenteri.	Barselfeber.	Pyæmi, septikæmi.	Pemfigus (hos nyfødte)	Rosen.	Kusma.
Ålesund stadsfysikat	2-1	-	3-2	-	-	16	4	-	4-1	5-3	-	38-3	8	
Kristiansund stadsfysikat	10-1	1-1	-	-	-	2	19	1	5	1	4	-	18-1	3
Vanylven	-	-	-	-	-	4	-	-	-	4-1	-	-	5	
Sande	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	
Herøy	-	-	1	-	-	1	-	-	-	2	1-1	-	9	
Ulstein	-	-	-	-	-	3	-	-	3	2-1	1	1	-	
Volda	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1-2	-	4-1	
Ørsta	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	3-1	1
Hjørundfjord	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	2	
Stranda	-	-	-	-	-	10	2	-	1	2-1	-	-	7	
Norddal	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	2	
Ørkog	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	
Skodje	-	-	-	-	-	6	-	-	-	1	2-2	-	3	
Borgund	1-1	1	1	-	-	2	-	-	4	5-2	-	-	10	
Haram	-	-	-	-	-	3	-	-	2	2	-	-	4	
Vestnes	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	1-2	-	1	
Eid	-	-	-	-	-	1	8	-	-	-	-	-	2	
Grytten	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	2
Nesset	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1-1	-	2	
Molde	-	-	-	-	-	-	8-1	-	-	-	-	-	4-1	
Bud	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2-1	
Kvernes	1	-	-	-1	-	-	-	-	-	-	-	-1	-	2
Gjemnes	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	
Tingvoll	-	-	-	-	1	-	110	-	-	-	-	-	3	6
Sunndal	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1-1	-	-	1	
Surnadal	-	-	-	-	-	-	75	-	-	-	-	-	3	
Stangvik	-	-	-	-	-	10	-	-	-	-	-	-	3	
Rindal	-	-	-	-	1-1	-	12	-	1	-	-2	-	-1	
Aure	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-1	-	-	
Halsa	-	-	-	-	-	-	1	2	2	-	-	-	-	
Edøy	-1	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	
Tilsammen	17-4	3-1	5-2	-1	2-1	49	255-1	4	5	30-3	26-19	3	137-9	20

*) Tallet foran streken eller uten strek betyr antall tilfelle og tallet etter streken antall

året. I *Tingvoll* var også mange voksne angrepet. I alt er meldt 255 tilfelle med 1 dødsfall.

Gastroenteritt. På Grip i *Kvernes* distrikt optrådte sist på året en kolera nostras epidemi med blodige avføringer særlig blandt barn, 3 dødsfall. I *Kristiansund* 5 tilfelle av dysenteri i mars.

Rosen. I *Ålesund* var rosen påfallende hyppig og i *Søvde* i *Vanylven* var det flere tilfelle enn vanlig.

Kikhoste hadde epidemisk utbredning særlig i nordre del av fylket.

Influenza optrådte særlig i vintermånedene. Den var som regel mild, dog av og til komplisert med otitt. Kun i ett distrikt, *Norddal*, hadde sykdommen samme karaktertrekk som «spanskestyken».

Lungebetendelse. I *Vanylven* inntraff i januar og mai 26 tilfelle, fortrinsvis i *Søvde*. Sykdommen var ondartet og der døde 6. Jevnslides hermed gikk blandt barn og en del voksne en epidemi av laryngo-bronkitt, sykdommen begynte med gastroenteritis. (*Ottesen.*) I *Ulstein* og *Norddal* forekom også flere tilfelle av krupös lungebetendelse enn vanlig.

sykdommer.*)

Kikkhoste.	Influensa.	Laryngitt og bronkitt, akutt.	Broncho- pneumoni.	Lunge- betennelse, krupøs.	Pleuritt.	Tuberkulose i lungene.	Tuberkulose i andre organer.	Giktfeber.	Malaria.	Gastroente- ritt, akutt.	Skabb.	Ulcus molle.	Syfilis, erhverret (nye tilfelle).	Syfilis, medfødt.	Gonoré, uretritt.
11	387	469	39.8	67.5	84.3	46.17	1.7	43	-1	67.1	34	6	27	-2	211
36	757-6	859.3	88.2	76.5	50.1	48.24	-10	23	-	97.2	14	1	10	-	100
-	-	51.1	3	26.6	5	7.3	-	6	-	-	-	-	-	-	-
-	114	109	2.4	2.1	13	8.4	-1	2	-	-	-	-	-	-	-
-	35	65	1.1	20	29.1	20.10	-4	8	15	-1	10	-	-	-	-
-	42	76	24.3	31.4	18	48.9	10.4	1	-	20	-	-	-	-	-
-	189.2	162	17.5	6.1	18	15.7	1	1	-	17.1	6	-	-	-	-
-	37.1	77	17.1	11.8	21	23.6	1	3	-	3	10	-	-	-	-
-	8	27	1	6.3	6	4.3	-	-	1.1	3	2	-	-	-	-
-	104.1	54	9.4	5.4	7	13.3	1.1	6	-	-	-	-	-	-	-
-	21	31	8.3	11.1	4	3	-	2	-	9	25	-	-	-	-
-	21	38	-	3.2	3	8.3	2.1	1	-	4	12	-	-	-	-
-	24	10	-	3.1	7	16.8	5.1	-	-	-	-	-	-	-	-
3	56	134	10.6	22.1	33	28.10	3.2	9.1	-1	6.1	5	-	-	-	-
-	-1	34.2	4	23.3	18	14.4	1	4	-	-	-	-	-	-	-
-	33	65	6.1	3	14	16.5	1.4	5	-	-	2	-	-	-	-
-	18	36	8.3	14.2	3	10.6	1.2	6	-	10	1	-	-	-	-
-	2	95	2.1	15.1	10	7.8	1.1	5.1	-	5	1	-	-	-	-
-	33	67	6.3	3.1	4	11.6	2.2	-	-	-	-	-	-	-	-
36	113	163	5.7	16.1	14	35.14	-1	3	-	12.1	4	-	-	-	-
8	26	129	18.11	3	24	3.12	5.4	3	-	2	-	-	-	-	-
24.1	122	188	2.3	19.2	29.1	20.15	3.3	6	-	32.4	7	-	3	-	1
6.1	40.1	68	3.3	8.1	9	15.10	2.3	1	-2	20.1	-	-	3	-	8
4	14	36	1	5.2	12	11.6	1	3	-	3	-	-	-	-	1
12.2	35.3	36	-1	4	3	3.3	-	2	-	4	-	-	-	-	-
1	14	22	9	8.1	2	7.3	2	-	-	4	-	-	-	-	3
-	7	48	3	5	1	4.6	-	1	-	3	1	-	-	-	1
-	27	64	8	9	8	14.2	3.2	2	-	3	-	-	-	-	1
1	25	74.1	2.1	18.4	4	7.6	1.2	1	-	9	1	-	-	-	4
23.1	63	143	-1	13	7	13.6	-	2	-	14	9	-	-	-	-
2	29	56	2.1	9.1	8	7.5	1.2	-	-	3	-	-	-	-	-
167.5	2396.15	3486.7	298.73	464.61	468.6	484.224	48.57	149.2	-4	363.13	151	7	46.1	4	383

dødsfall.

Purpur a. I Herøy såes om sommeren tallrike tilfelle av denne sykdom i en skolekrets. Forløpet var mildt. (*Th. Gangnes.*) På Dyrkorn i Stranda inntraff en epidemi av erythema nodosum. Alle patienter fikk etterpå symptomer på tuberkulose. (*O. Torgersen.*)

Tuberkulose. Ifølge tuberkuloseprotokollene blev der i 1928 anmeldt 525 nye tilfelle av smitteførende tuberkulose, mot 468 tilfelle i 1927 og 524 i 1926. Av de nyanmeldte tilfelle er alderen opgitt for 506, og disse fordelt sig således på de forskjellige aldersklasser:

Alder.	Antall tilfelle.	Pet.	Alder.	Antall tilfelle.	Pet.
0-14 år	34	6.7	40-49 år	39	7.7
15-19 <	56	11.1	50-59 <	29	5.7
20-24 <	132	26.1	60 < og over.....	28	5.5
25-29 <	88	17.4			
30-39 <	100	19.8	Tilsammen	506	100.0

I henhold til tuberkuloselovens § 6 blev der i 1928 innlagt i tuberkulosehjem 93 tuberkuløse, mot 84 i 1927 og 77 i 1926. Angående forholdene i de enkelte distrikter henvises til tabell 10 i hovedberetningen.

I Ålesund er tuberkulosen den hyppigste dødsårsak. Tross det store forebyggende arbeide som utføres, trives sykdommen godt. (A. J. Brandtzæg.) I Molde lægedistrikt er anmeldt mange flere tilfelle enn før, navnlig er stigningen for kvinner påfallende. Måske kommer dette delvis av at der nu anmeldes flere enn før. (K. A. Haug.) Fra Stranda og Vestnes skrives at sykdommen synes å være i tiltagen. I Borgund og Tingvoll er der også anmeldt flere enn før. Fra Herøy, Haram, Stangvik og Edøy meddeles at tuberkulosen synes i avtagen. I Norddal er der lite tuberkulose, ingen dødsfall av denne sykdom.

Skole barnsundersøkelse er utført i byene og i distriktene Ulstein, Volda, Borgund, Grytten, Nesset, Tingvoll, Sunndal, Rindal, Aure og Edøy.

Tabellen nedenfor viser antall dødsfall av tuberkulose i fylkets lægedistrikter i de siste 3 år.

Antall dødsfall av tuberkulose.

Lægedistrikter.	Dødsfall av tuberkulose i alt						Dødsfall av lungetuberkulose					
	1926		1927		1928		1926		1927		1928	
	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.
Ålesund stadsfysikat	12	12	13	16	13	11	8	10	6	13	9	8
Kristiansund stadsfysikat	11	15	16	22	14	20	7	11	16	19	5	19
Vanylven	5	4	4	5	2	1	2	2	2	4	2	1
Sande	1	1	4	-	3	2	-	-	3	-	2	2
Herøy	3	5	2	7	5	9	2	4	1	4	4	6
Ulstein	3	-	5	2	6	7	3	-	3	1	3	6
Volda	4	5	8	8	2	5	2	4	6	6	2	5
Ørsta	4	2	3	3	3	3	3	-	1	2	1	3
Hjørundfjord	2	1	-	1	3	-	2	1	-	1	3	-
Stranda	3	-	1	2	3	1	1	1	1	2	2	1
Norddal	-	1	2	1	-	-	-	-	1	-	-	-
Ørskog	7	1	7	7	2	2	5	1	5	5	1	2
Skodje	8	2	3	4	5	4	7	-	2	2	4	4
Borgund	9	10	6	9	10	2	6	6	3	8	8	2
Haram	3	2	3	3	3	1	1	2	3	3	3	1
Vestnes	2	4	1	2	5	4	2	3	1	2	3	2
Eid	5	3	2	7	5	3	5	3	2	6	4	2
Grytten	2	5	1	4	1	8	1	1	1	2	1	7
Nesset	4	7	2	5	3	5	4	5	1	4	2	4
Molde	9	5	8	9	6	9	8	5	4	7	6	8
Bud	8	16	8	11	10	6	6	6	10	6	8	4
Kvernes	14	13	12	9	10	8	11	10	12	9	9	6
Gjemnes	4	9	5	6	6	7	4	9	5	5	3	7
Tingvoll	4	4	1	3	3	3	4	3	1	3	3	3
Sunndal	5	1	-	2	-	3	4	1	-	2	-	3
Surnadal	5	2	2	3	1	2	3	1	2	2	1	2
Stangvik	1	1	2	5	3	3	1	-	1	5	3	3
Rindal	1	5	3	2	2	2	-	4	3	1	2	2
Aure	5	3	2	8	5	3	4	3	2	8	4	2
Halsa	6	6	6	2	4	2	5	5	3	2	4	2
Edøy	5	1	8	2	5	2	3	1	4	1	4	1
Tilsammen	155	146	140	170	143	138	111	107	102	133	108	116

Veneriske sykdommer. Der blev i 1928 meldt 383 tilfelle av gonorré, 50 av syfilis og 7 av veneriske sår, tilsammen 440 tilfelle mot 429 tilfelle i 1927.

Av s k a b b blev i 1928 meldt 151 tilfelle mot 33 i 1927.

I Møre forpleiedes ved utgangen av 1928 4 spedalske, 2 menn og 2 kvinner.

H y g i e n i s k e f o r h o l d m. m. Fra de enkelte distrikter skrives:

Ålesund: Boligforhold. Det synes nu å være nok med større leiligheter, mens der ennå er for få av de små. Vi er ennå ikke kommet over bolignøden, tross vi er ganske langt på vei. Vanskelenheten ligger for mange deri at det holder så hårt å skaffe det nødvendige til husleien. Kommunen har i alt 300 leiligheter fordelt på 67 hus. I budgettåret 1927—28 meldte der sig 124 leiesekende, mens bare 24 leiligheter blev ferdige. Siden 1921 har kommunen måttet overta 14—15 privatbyggede hus til en verdi av ca. kr. 600 000, fordi kommunen hadde garantert for byggelån. De fleste hus overtokes i 1921 og 1922, ingen i det siste år. I 1927 blev tatt i bruk et nybygget kompleks av 2 større, 2 etasjers hus, vertikalt opdelt i tilsammen 11 småhus beregnet på 1 familie. Det er vårt første forsøk med såkalte selvbyggerhus. (*A. J. Brandtzæg*)

Kristiansund: Boligforholdene er for mange vedkommende fremdeles dårlige og altfor innskrenkede, det henger for en stor del sammen med manglende evne til å betale husleien, arbeidsledigheten har nemlig i det forløpne år vært meget stor, så at mange er blitt understøttet av fattigvesenet, og dette anbringer på grunn av kommunens dårlige økonomi de understøttede i billigst mulige og derfor innskrenkede leiligheter. Levemåten og kostholdet har av samme årsak sikkerlig vært nokså dårlig. (*L. Larsen*)

Ørsta: Boligforholdene må stort sett sies å være gode. Drikkevannsspørsmålet er for den bymessig bebyggede del Ørstavik ennå ikke løst. Enkelte har rikelig og godt vann (den indre del), andre har mindre godt og lite. Kloakk- og renovasjonsforhold har der ikke vært noen klage over. Edruelighetsforholdene er bra. Befolkingens rensighetssans kan ikke sies å være særlig godt utviklet, bedre i Ørstavik. Dog forekommer utei meget sjeldent. (*E. Schie*)

Hjørundfjord: Kostholdet er ensidig. Lite melk, den sendes på meieri, og margarin kjøpes i stedet. Kosten består derfor vesentlig av kaffe og «skive» av finsikket hvetemel og til middag oftest gret eller «potetball». Fisk er i store deler av distriktet vanskelig å få, blir dyr og brukes derfor lite. Kjøtt brukes det også lite av. Teonene blir derfor dårlige hos den opvoksende slekt, og forståelsen av tannpleie er sørgetlig liten. Barnestellet er stort sett bra, og alle som ikke er forbudt det, gir barna brysternærings. (*J. Holm*)

Norddal: De hygieniske forhold er gjennemgående gode, beboelseshusene rummelige og velstelte, drikkevannet som regel opkommevann tilført gjennem springvannsledning. Kostholdet er godt, da gårdenes produkter benyttes meget. Tannpleien lar meget tilbake å ønske. Edruelighet og sedelighet står høit, og rensighetssansen er godt utviklet, hvorfor også lite utei forekommer (*H. M. Dørge*.)

Haram: De hygieniske forhold er nogenlunde gode. Boligforhold likeledes, selv om husene virker kolde i den ofte stormfulle vintertid. Angående drikkevannsforsyning er der utvilsomt fremgang, da trykkyvannsledninger nu finnes i den største del av distriktet fraregnet de småøer hvor slikt ikke lar sig gjøre. Men åpne brønner benyttes dog ennå til dels. I skolene har man nu overalt innført drikkefontener i stedet for drikkekar. Kloakker fra skoler og fabrikker samt renovasjon forholdene der er bedre enn før. Kosthold i hjemmene er noget ensformig, da folk, kanskje av gammel vanve, holder sig til fisk, brød og kaffe, men selger sin melk til byene. Edruelighetsforholdene er gode. Befolkingens rens-

lighetssans er middels. Særlig er det i fiskebåtene ikke så renslig som det burde være, selv om der gis mange undtagelser. (*J. Norland.*)

Grytten: De økonomiske forhold har vært forholdsvis gode med liten arbeidsløshet. Her drives en betydelig hjemmeindustri (opsyning av herrekonfeksjon og skotøi), likesom veiarbeide har skaffet beskjeftigelse for en del. I de siste par år har en stor del av gårdbrukerne lagt sig etter selvrevavl, som det synes med betydelig hell. Boligforholdene er gjennemgående bra. På Åndalsnes er ny folkeskole under opførelse og vil avhjelpe de tidligere elendige skoleforhold på stedet. Drikkevannsforsyningen er overalt bra. Kloakkforholdene derimot mindre bra utover landdistriktet. Levemåten er gjennemgående bra, dog brukes for meget kaffe, særlig av barna. Den personlige rensligheten står ikke særlig høit. Bad brukes sjeldent. Utøi ses meget sjeldent. Tannhygienen står meget lavt. Edrueigheten synes å være meget god. (*A. J. Søyland.*)

Nesset: Boligene er gjennemgående gode. I de senere år har der dog vært oppført endel småbruker- og arbeiderhjem som i årevis blir benyttet halvferdige, av den grunn trekkfulle, trange og urenslige. Vannforsyningen skjer ved brønner til hvert hus, oftest lagt i dyrket mark. Kloakkforholdene er primitive, uten at dette medfører iøinefallende ulemper, kanskje fordi der ingen tettbebyggelse er. Kostholdet er enkelt, kaffemisbruk utbredt. Befolkningen er edruelig, middels renslig. Lus er her lite av, lopper adskillig. (*F. G. Dahl.*)

Gjemnes: Boligforholdene er mange steder elendige, små, få og mørke rum, dårlig ventilerte, oftest med gjenspikrede vinduer. Rensligheten middels, men her spiller vel også de dårlige boliger inn, hvor man må klare sig som man best kan. Kostholdet nokså dårlig jevnt over, og det kan synes merkelig at fisk er forholdsvis lite brukt. Brød og kaffe er for mange hovednæringsmidlet. Barna får ofte slippe avsted til skolen med en kopp kaffe og litt sukker som frokost, og virkningen kan man mange steder iaktta. Tennene er jevnt over dårlige, og enten forstår de ikke eller vil ikke pleie dem. Drikkevann skaffes mest fra brønner, hyppigst en for hvert hjem. Der er lite utøi. (*O. Haug.*)

Surnadal: Hvad boligforholdene angår ser man næsten uten undtagelse i alle hus og gårder at et forholdsvis stort kjøkken benyttes til kombinert spise- og opholdsrum, i enkelte tilfelle dessverre også som soverum. Det er slett ikke mangel på plass som synes å fremtvinge denne ordning, snarere brensesøkonmiske hensyn. Et utslag herav er også at varmen fra et slikt kjøkken gjennem huller i taket ledes til soverum i annen etasje. (*A. Schrumpf.*)

Edøy: Boligforholdene er uforandret. Der bygges dessverre meget lite på grunn av de vanskelige tider, til tross for at nye hus for mange familiers vedkommende hårdt kunde trenges. Under skrifisket blir boligforholdene på de større fiskevær yderligere forverret, idet der er lite rorboder og fremmedfiskerne losjerer hos familier hvis hus allerede på forhånd er overbefolket. Når undtas at de fleste skoler i distriket har fått drikkevannsfontener, er drikkevannsforsyningen uforandret. Kloakk- og renovasjonsforholdene er dessverre fremdeles mangelfulle. (*J. S. Jakobsen.*)

XVI. Sør-Trøndelag fylke.

Fylket var ved utgangen av 1928 delt i 21 lægedistrikter, hvis størrelse og folkemengde fremgår av nedenstående oversikt.

Lægedistrikter.	Flate-innh. i km. ²	Hjemme-hørende folkem. pr. 1/12 20.	Lægedistrikter.	Flate-innh. i km. ²	Hjemme-hørende folkem. pr. 1/12 20.
Nidaros stadsfysikat....	35.34	55 030	Opdal.....	2 399.32	4 251
Bjørner	750.05	3 797	Røros.....	2 672.46	7 591
Åfjord	1 029.33	3 955	Singsås	1 608.86	3 222
Bjugn	539.55	6 735	Støren	1 162.88	7 385
Rissa	639.30	6 054	Melhus	239.89	3 556
Ørland	246.61	4 631	Børsa	302.03	5 097
Freya.....	243.77	6 441	Leinstrand	247.67	3 915
Hitra	678.07	5 039	Strinda	143.62	11 683
Hemne.....	1 094.01	5 118	Malvik	186.10	3 277
Orkdal	1 223.82	12 469	Selbu	2 561.72	5 026
Rennebu	736.00	2 525			

Medisinalpersonalet i fylket var ifølge distriktslægenes opgaver:

	Læger.	Tannlæger.	Jordmødre.	Utdannede syke- pleiersker.	Apotek.	Eksamint. apotek- personale.
1926.....	80	29	96	—	13	40
1927.....	82	33	96	107	13	41
1928.....	83	34	93	93	14	39

Av lægene var 1 stadsfysikus og 19 distriktslæger. Distriktslægestillingen i Orkdal var ikke besatt ved årets utgang. Distriktslægen i Strinda fungerer som fylkeslæge. 46 av fylkets læger var bosatt i Nidaros. Fylket hadde 56 offentlig ansatte jordmødre og 37 privatpraktiserende. I alle distrikter undtagen i Rissa var der ansatt sykepleiersker. Der klages næsten overalt over mangel på pleier-sker. Av utdannede helsestre finnes meget få, men det er å håpe at de vil komme når distrikten har fått opprettet tuberkulosenevnder. Se for øvrig tabell 1 i hovedberetningen.

Sykehuse. Sør-Trøndelag fylke har ikke eget sykehus, men disponerer over 60 plasser på Trondhjems kommunale sykehus. Dette hadde ved utgangen av 1928 372 plasser, 100 for kirurgiske, 80 for medisinske, 90 for epidemiske, 92 for tuberkuløse og 10 for veneriske patienter. For øvrig er der i Nidaros 4 sykehus, så det samlede antall sengeplasser i byen var 672. I landdistrikten var der 6 sykehus med i alt 178 plasser. Av disse siste var 4 kombinert med tuberkulosehjem.

Av rene tuberkulosehjem finnes der i fylket 7. For tuberkuløse patienter rådet man i 1928 over 273 senger på tuberkulosehjem; hertil kommer de 92 plasser ved Trondhjems sykehus' tuberkuloseavdeling.

Trondhjems lægeforening har 2 skrofulosehjem for barn, Saltburå og Kleivan i Stjørdal, med tilsammen 69 plasser. Dessuten har samme forening et tuberkulosehjem for barn på 33 senger, også i Stjørdal. Samtlige sykehjem er næsten bestandig fullt optatt, så det er meget vanskelig å få anbragt de smitte-

farlige tuberkuløse. For å komme inn på sanatorier må man vente som regel 3–4 måneder, og den beste tid går da gjerne tapt.

Se for øvrig de spesifiserte oppgaver i tabell 2 og 3 i hovedberetningen.

Sinnssykeasyl. I Strinda ligger Østmarken asyl, tilhørende Nidaros by og de 2 Trøndelagfylker. Det har 230 autoriserte plasser, men hadde i 1928 et middelbelegg på 270. I samme distrikt ligger også Rotvold statsasyl med 300 plasser og Reitgjerdets statsasyl med 135 plasser for vanskelige og kriminelle mannlige sinnssyke. I Nidaros ligger Kriminalasylet, som kan motta 35 patienter, utelukkende menn.

I Nidaros har man E. C. Dahls fødselsstiftelse med plass for 25 fødende og Trondhjemskommunale mødrehjem med 15 plasser.

Fylket hadde i alt 21 gamlehjem med ca. 650 plasser og 6 barnehjem i Nidaros med tilsammen 106 plasser. Dessuten er der i Meldal et barnehjem med 20 plasser for tuberkulosetruste barn.

Av anstalter for øvrig i fylket kan nevnes Den offentlige skole for døve med 108 plasser i Nidaros, Statens Blinde skole i Strinda med 90 plasser, Klæbu pleiehjem for ikke utviklingsdyktige åndssvake med 140 plasser og Valheim rekvalitenthjem, tilhørende Nidaros, med 20 plasser.

Ba d. Nidaros har 2 kommunale folkebad og en privat badeanstalt. Ved alle folkeskoler er der skolebad. I landdistrikten finnes bad tilgjengelig for almenheten i Orkdal, Røros, Singsås, Børsa, Malvik og Selbu. I Melhus finnes bad for elevene ved 2 skoler.

Vaksinasjonen. I Sør-Trøndelag blev der i alt vaksinert 2 893, herav

Epidemiske

Lægedistrikter.	Tyfoidfeber.	Paratyfus.	Cerebrospinalmeningitt, epidemisk.	Encephalitt, epidemisk.	Poliomyelitt akutt.	Skarlagensfeber.	Meslinger.	Difteri.	Dysenteri.	Barselfeber.	Pyæmi, septikemi.	Pemfigus (hos nyfødte).	Rosen.	Kusma.
Nidaros stadsfysikat.....	4-1	7-1	-	-	1	31	698-1	200-4	-	-5	1-9	4	54-2	44
Bjerner	-	2	-	-	-	-	18	2	-	-1	-	-	-	-
Åfjord	-	-	-	-	-	-	4	-	-	2	1-1	-	-	-
Bjugn	-	-	-	-	-	-	4	2	-	-	1-2	-	1	1
Rissa	-	-	-	-	-	-	-	11	-	-	1	-	1	-
Ørland	-	-	2-3	-	-	5	70	10	-	-	-	-	7	1
Frøya	-	1	-	-	-	-	2	-	-	4	1-1	-	4	-
Hitra	-	-	-	-	1	-	-	-	-	2	-	-	5-2	-
Hemne	-	-	-	-	1-1	1	2-1	-	-	-	-	-	2	-
Orkdal	-	-	-	-	-	6	67-1	-	-	1-2	-2	-	12	-
Rennebu	-	-	-	-	-	-	-	32	-	-	-	-	4	-
Opdal	8-1	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-1	-	-
Røros	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	11	120
Singsås	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2-2	-	1	-
Støren	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3-1	3
Melhus	-	1	-	-	-	-	6	-	-	1	-	-	-	-
Børsa	-	-	-	-	-	10	22	1	-	-	4	-	23	40
Leinstrand	-	-	-	1-1	-	-	5	-	1	-	1-3	-	4	-
Strinda	-	9	-	-	1	14	143	34-2	-	1	1-2	-	4	6
Malvik	-	12	-	-	2-2	-	7	3	5	-	-	-	3	-
Selbu	-	-	-	-	-	-	12	-	-	-	-	-	-	18
Tilsammen	13-2	31-1	3-3	3-4	4-1	81	1050-3	299-6	111-8	13-23	4	139-5	233	

*) Tallet foran streken eller uten strek betyr antall tilfelle, og tallet etter streken

291 revaksinasjoner. I 1927 var det samlede antall vaksinasjoner 3 214. Noget sykdomstilfelle i forbindelse med vaksinasjonen er ikke meldt.

Der er i fylket i 1928 holdt 124 helserådsmøter. Av saker behandlet var 217 innleggelsjer av tuberkuløse i henhold til tuberkuloselovens § 6. Barselbidrag til mødre med barn i henhold til loven om forsorg for barn av 1915 er i landdistrikten bevilget til 11 mødre, nemlig 3 i Ørland, 3 i Orkdal, 1 i Rennebu, 3 i Strinda og 1 i Malvik. For Nidaros bys vedkommende foreligger i medisinalberetningen ingen oplysninger om dette forhold.

Sundhetsstilstanden betegnes som særdeles god i Rissa og Melhus og god eller meget god i alle andre lægedistrikter.

De epidemiske sykdommers optreden i de enkelte lægedistrikter vil ses av tabellen nedenfor.

Tyfoidfeber optrådte med i alt 13 tilfelle og 2 dødsfall. Herav var i Opdal 8 tilfelle hvor smitten skrev sig fra et bryllup på en gård hvor husmoren for 13 år siden hadde gjennemgått sykdommen og nu viste sig å være basillbærer. I Melhus var det 1 tilfelle med smitte fra det nevnte bryllup i Opdal. Fra Nidaros er meldt 4 tilfelle.

Av paratyfus er meldt 31 tilfelle med 1 dødsfall. Herav var 12 i Malvik blandt landiggjere som antagelig har ført smitten med fra Nidaros, 9 i Strinda (av disse 9 var 6 i Østmarken asyl), 7 i Nidaros, 2 i Bjørnør og 1 i Frøya. Om smittekilde er intet nevnt.

Epidemisk cerebro spinal meningitt viste sig med 2 tilfelle i Ørland og 1 i Opdal distrikt hos en tilreisende som blev syk få dager etter sin ankomst fra Nordmøre.

sykdommer.*)

Kikkhoste.	Influensa.	Laryngitt og bronkitt, og akutt.	Broncho- pneumoni.	Lunge- betændelse, krupes.	Pleuritt.	Tuberkulose i lungene.	Tuberkulose i andre organer.	Giktfeber.	Malaria.	Gastrone- rit, akutt.	Skabb.	Ulcus molle.	Syfilis, erhvervet (nye tilfelle)	Syfilis, medfødt.	Gonorré, innetritt.
476-4	105	4657-2	171-19	144-17	190-5	181-97	30-20	79	-	531-4	174	14	65-2	6-3	566
-	19	45	9	1- 2	10	3- 6	- 1	2	-	3	3	-	-	-	9
47	9	135	11- 2	16	8- 1	4- 3	1- 3	3	-	3	4	-	-	-	1
5-1	31	127	2	16- 3	12	12-14	2	-	-	3	10	-	-	-	1
4	-	103	- 2	26- 4	31	12- 6	1- 2	1	-	-	-	-	-	-	1
26	47	123	6- 1	18- 3	16	8-11	-	-	29	-	-	-	-	-	4
-	24	73	7	10	43	29-11	8- 1	12	-	31	7	-	2-1	-	4
35-2	31-6	144	34- 1	7	15	11- 6	-	2-1	-	12-1	5	-	1	-	3
-	-	61-1	1- 1	8- 4	16	12-12	1- 2	2	-	1	11	-	-	-	1
-	100	784-1	64-10	74- 9	28-1	50-25	4- 7	9-1	-	20-1	13	-	2	1-1	11
-	9	192	5- 1	3	19	13- 3	- 2	8	-	10	16	-	1	-	4
-	22	70	-	36- 9	10	3- 2	1- 1	5	-	18	-	-	1	-	1
-	307	1256	63- 6	30- 4	12	16-15	- 1	4	1-1	44	34	-	1	-	7
2-1	54-1	72	3	10- 4	12	14-11	1- 2	1	-	1	-	-	-	-	3
30-2	53	314	6- 3	24- 9	17	26-11	8- 3	2	-	33-2	2	-	-	-	2
7	14	121	1- 3	17- 1	4	10- 4	6- 2	-	-	6	3	-	-	-	1
41	104	218	24- 2	22	30-1	9- 6	4- 3	13	-	12	39	-	-	-	7
17	65	145	12- 1	7- 1	4	7- 8	- 1	1-1	-	13-1	3	-	-	-	3
84-2	46	500	38-10	34- 3	35-1	67-21	3- 7	7-1	-	69	28	-	-	-1	15
10	14	152	3	11- 1	11	8-10	4- 2	1	-	35	6	-	2	1	12
-	72	65	8- 1	15- 1	11-1	26- 6	2- 1	7	-	3	-	-	-	-	1
784-12	1126-7	9857-4	468-63	529-75	534-10	521-288	79-61	159-4	1-1	872-9	358	14	75-3	8-5	652

betyr antall døde.

Av epidemisk encephalitt er meldt 1 tilfelle i *Leinstrand* og 2 i *Selbu*. Om smittekilde er intet anført i beretningene.

Skarlagensfeber optrådte med 81 tilfelle uten dødsfall, spredt i de fleste distrikter med mildt sykdomsforløp.

Difteri er meldt med i alt 299 tilfelle og 6 dødsfall. Herav var i *Nidaros* 200, hvorav 40 var basillbærere som oppdagedes under de omfattende undersøkelser som ble foretatt. De fleste tilfelle var samlet i og omkring *Kalvskinnets skole* og *Frelsesarmeens barneherberge* på Øvre Engen. Fra *Rennebu* er meldt 32 tilfelle. Her begynte det med en husepidemi i januar, og senere i årets løp dukket der stadig opp nye tilfelle i en skolekrets. Fra *Strinda* er meldt 34 og fra *Rissa* 10, sannsynligvis smittet fra *Nidaros*. For øvrig spredte tilfelle i en rekke distrikter.

Meslinger omtales som epidemi fra flere distrikter, særlig utover høsten. I alt er meldt 1 050 tilfelle med 3 dødsfall. Flest var det i *Nidaros*, *Strinda*, *Ørland* og *Orkdal*. Sykdomsforløpet betegnes som mildt, så bare de mere hårdt angrepne kom under lægebehandling.

Kruppslungesykdom viste seg i flere distrikter med forholdsvis mange tilfelle i vårmånedene. Fra *Støren* omtales en mindre, men nokså ond-artert epidemi med 24 tilfelle, hvorav 9 med dødelig utgang.

Tuberkulose. I henhold til tuberkuloseprotokollene er der i 1928 i alt anmeldt 549 nye tilfelle av smitteførende tuberkulose, mot 628 i 1927 og 634 i 1926. Av de nyanmeldte tilfelle i 1928 foreligger oppgave over alderen for 531, og disse fordelt sig således på de forskjellige aldersgrupper:

Alder.	Antall tilfelle.	Pct.	Alder.	Antall tilfelle.	Pct.
0—14 år	47	8.9	40—49 år	48	9.0
15—19 <	79	14.9	50—59 <	43	8.1
20—24 <	108	20.3	60 < og over....	24	4.5
25—29 <	89	16.8			
30—39 <	93	17.5	I alt	531	100.0

I henhold til tuberkuloselovens § 6 innlagdes i tuberkulosehjem 198 tuberkuløse mot 209 i 1927 og 206 i 1926. For øvrig henvises til tabell 10 i hovedberetningen.

Om tuberkulosen heter det i beretningene at den synes å være i avtagen i *Åfjord*, *Rissa*, *Støren* og *Melhus*. I *Bjugn*, *Frøya*, *Orkdal* og *Selbu* er den meget utbredt. I *Røros* distrikt er den lite utbredt i Rørosherrredene, men noget mere i Ålen. I *Ørland* har det vært litt mindre tuberkulose enn i de foregående år.

Skolebarndundersøkelse er ikke innført i *Bjugn*, *Rennebu* og *Bjørnør*. I alle andre lægedistrikter er ifølge beretningene slike undersøkelser foretatt i større eller mindre utstrekning, for noen distrikters vedkommende bare i en enkelt skolekrets.

Tabellen side 97 viser antall dødsfall av tuberkulose i fylkets lægedistrikter i de siste 3 år.

Veneriske sykdommer. Der blev i 1928 meldt 652 tilfelle av gonorrø, 83 tilfelle av syphilis og 14 av veneriske sår, tilsammen 749 tilfelle, herav var 651 tilfelle i *Nidaros*. I 1927 blev der i alt i fylket av disse sykdommer meldt 515 tilfelle.

Avskab ble meldt 358 tilfelle mot 292 i 1927.

Der forpleiedes i Sør-Trøndelag ved utgangen av 1928 2 spedalske, 1 mann og 1 kvinne.

Antall dødsfall av tuberkulose.

Lægedistrikter.	Dødsfall av tuberkulose i alt.						Dødsfall av lungetuberkulose.					
	1926		1927		1928		1926		1927		1928	
	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.
Nidaros stadsfysikat..	57	68	49	58	49	68	41	59	41	49	35	62
Bjørner	2	8	2	6	3	4	2	7	-	4	3	3
Åfjord	3	5	10	9	4	2	3	5	9	4	2	1
Bjugn.....	10	9	6	8	8	6	10	9	5	6	8	6
Rissa	3	4	2	10	2	6	2	4	2	9	1	5
Ørland	7	2	6	7	4	7	7	2	6	6	4	7
Froya	10	14	15	6	7	5	5	12	11	6	6	5
Hitra	6	4	6	4	3	3	5	3	5	4	3	3
Hemne	5	8	4	6	5	9	4	7	4	2	3	9
Orkdal	16	13	17	20	14	18	12	11	10	16	9	16
Rennebu.....	2	2	2	2	2	3	1	1	1	1	1	2
Opdal	2	3	1	5	2	1	1	1	1	3	1	1
Røros	8	7	6	10	8	8	5	5	4	9	8	7
Singås.....	4	2	3	5	5	8	2	2	3	5	5	6
Støren.....	11	7	10	12	2	12	10	7	9	12	2	9
Melhus	5	3	2	5	3	3	2	3	1	4	2	2
Børsa	3	2	6	4	3	6	2	2	6	2	2	4
Leinstrand.....	7	5	6	3	3	6	6	3	6	3	3	5
Strinda	18	17	13	27	12	16	15	10	8	25	10	11
Malvik	8	7	5	7	6	6	6	7	5	5	5	5
Selbu	10	7	2	7	4	3	10	6	1	6	3	3
Tilsammen	197	197	173	221	149	200	151	166	138	181	116	172

H y g i e n i s k e f o r h o l d m. m. Fra de enkelte distrikter skrives:

Nidaros: Vedlikeholdet av leilighetene er fremdeles mangesteds slett. Likeså er mange leiligheter altfor små i forhold til familienes størrelse, men det samlede antall rum i forhold til folkemengden stiger langsomt. Det er ingen tvil om at boligstandarden forsåvidt bedres. Vår værste boligplage er at familier av fattigvesener og andre losjeres inn i dårlige enkeltværelser. Søppelrenovasjonen er godt ordnet forsåvidt som man siden 1919 er kvitt de gamle søppelkasser av tre, og forsåvidt som de nu brukelige transportable søppelbeholdere av jern temmes hver uke, likesom all søppel blir brent i kommunens forbrenningsovn, men det vilde sikkert vært en fordel, om man fikk en ennu mere tidmessig søppeltransport enn den man har. Forhåpentlig vil det ikke være mange årene før man får det. Av privater har man 2 systemer: 1) Transportable jernspann som temmes minst 1 gang for uken og blir renset på renholdsverket. 2) Vannklosetter, som nu småningom har arbeidet sig op til å omfatte over halvparten av privatene i Nidaros. Sundhetsvesenet har optatt et regelmessig arbeide med utryddelse av rotter. Det skjer dels ved å legge ut fosfor, dels ved med et eget apparat å blåse kulloksyd inn i de lange underjordiske rotteganger. Lusplagen i skolene er nu bragt langt ned, idet bare ca. 2 pct. av folkeskolens barn er luset. Samtidig er flyktænulære øienlidelser og skrofulose blitt en sjeldenhets. (H. A. Ouren.)

Åfjord: De hygieniske forhold går frem, om enn utviklingen går langsomt. Spyttevesenet, som er så utbredt, er vanskelig å komme tillivs hos de voksne. I skolene spyttes der nu praktisk talt ikke, spyttebakker er tildels blitt fjernet fra skolelokalene, og de etterlater intet savn. Boligbyggingen ligger fremdeles nede, de vedvarende dårlige tider er vel for en stor del årsaken hertil. Kostholdet undergår neppe merkbare forandringer til det bedre. Kaffe og «kake» av siktet rugmel og hvetemel er meget brukt. Hertil saltet fisk, spekesild og til dels salt

kjøtt. Fiskerbefolkningen foretrekker fisken i fersk tilstand, i dalene synes det som om saltfisken og spekesilden foretrekkes. Melk brukes i altfor liten utstrekning selv der hvor melk lett kan skaffes. Den skummende melk betraktes som lite verdifull, settes næsten i klasse med vann. Prisforholdet mellom nysilet og skummet melk synes å bekrefte dette: Nysilet melk 20 øre, skummet melk 5 øre pr. liter. Det er kaffe det går mest av. Denne serveres ved nærsagt alle anledninger, således også på barnas juletrefester til barn i alle aldre. Angående misbruk av kaffe berettes der om et gammelt enslig ektepar, som nu vesentlig opholdes av fattigvesenet, hvis forbruk i 1928 var inntil 3 kg. pr. måned. (*P. Horgen.*)

Rissa: De hygieniske forhold i distriktet ligger fremdeles adskillig tilbake, spesielt hvad boligforhold, kloakk- og renovasjonsforhold angår. Bad finnes omrent ikke på noen gård i hele distriktet. Stort sett kan man dog spore fremgang med hensyn til renslighet. Spytingen er også i avtagende. (*H. Klouman.*)

Frøya: De hygieniske forhold lar enkelte steder meget tilbake å ønske, især må jeg dessverre fremheve fiskeværet Sula i Nord-Frøya, hvor disse forhold er dårlige. Der er i Sula ca. 600 fastboende, og under skreifisket kommer dertil 5—600 tilreisende fiskere. Husene står mange steder ikke mere enn 4—5 meter fra hverandre, der er ingen ordentlige veier, og regn og sølevann samler sig op i pytter og dammer mellom husene, så der vår og høst er veldig å ferdes. I 1928 har vi riktignok fått nye helseforskrifter for Nord-Frøya, men med den slette økonomi som rår i Sula vil det ta lang tid før forskriftene kan ventes oppfylt herute. (*G. Haaversen.*)

Hitra: Boligforholdene hos fiskerbefolkningen må betegnes som dårlige. Og de blir dårligere for hvert år. På grunn av de dårlige tider har det vært lite nybygg i mange år. Man gifter seg tidlig og blir boende hjemme hos sine forldre. Drikkevannet er på mange steder dårlig myrvann, og man gjør ofte lite for å få godt drikkevann. Sansen for hygiene er til dels slett. Spytteuvanen er stor, men der er dog tegn til bedring. Renholdet ved enkelte butikker kan være meget mangelfullt. Det er vanskelig å få de offentlige bygninger rengjort etter vedtekten. Særlig er det vanskelig ved enkelte av de 28 skolehus i distriktet. Hengsle vinduer i skolelokalene blir av enkelte ansett for skadelige, da barna bare utsettes for trekk. Har man ett hengslet vindu, anser mange det for helt tilstrekkelig, da de mener man kan lufte igjennem døren. Under inspeksjoner har jeg 2 ganger funnet at ikke et eneste vindu kunde åpnes i skolelokalet. I det ene tilfelle måtte skolen stenges før vinduene ble hengslet, da man ingen ting hadde gjort flere uker etter at skolestyret var varslet. I et skolehus hadde sanitetsforeningen kjøpt drikkefontene til barna. Ved inspeksjon fant jeg at man brukte den samme bøtte til å bære rent vann til fontenen og til å sette under for å opsamle det overflødige vann fra fontenen og vaskevannet. (*J. Øvreliid.*)

Støren: Intetsteds foreligger der noen reguleringsplan for boligbygging. Alle bygger som de vil, riktignok inneholder sundhetsvedtektenes bestemmelser angående bygging, men ingen respekterer disse, derfor blir boligene ofte mindre hensiktsmessige. Vannforsyningen er som oftest bra. Som oftest er der anlagt springvannsledning, men der finnes også mange brønner. Kloakk finnes i almindelighet ikke. Sølevannet slåes i regelen utenfor husveggen. Skikken påtales stadig, men det er umulig å få noen forandring heri. I Støren har jernbanen for sine 15—16 funksjonærer et kloakkanlegg for bad, vask og W. C. Angående kontroll med levnetsmidler har helserådets ordfører fremsatt forslag om opprettelse av kjøttkontroll i Støren. Saken er under overveielse av herredsstyret ennu. (*J. Halvorsen.*)

Strinda: Boligforholdene er mange steder mislige. På grunn av arbeidsledighet og fattigdom må mange familier stue sig sammen i små rum. Det synes

for disse lite å hjelpe at der i Strinda hersker en meget livlig byggevirksomhet. Denne kommer for en vesentlig del utflyttede byfolk tilgode. I byggebeltet blev der ifjor ferdigbygget 136 leiligheter, næsten dobbelt så mange som foregående år. Den vesentligste del av denne bebyggelse har foregått straks utenfor bygrensen og for en meget stor del på Berg prestegårds grunn. Strinda har et meget godt vannverk, men det benyttes dessverre ikke av alle. Mange familier tar vann fra mindre gode brønner og delvis fra slett bekkevann. Renovasjonsforholdene er som i landdistrikten flest. Det er alltid vanskelig å få innført tidsmessige beholdere for søppel på alle gårder, og noget ensartet renovasjons-system er der ikke. Sundhetsforskriftene for Strinda er nu under revisjon. (S. Bang.)

Malvik: Vannforsyningen kommer på gårdene rundt om dels fra bekker og elver, dels fra brønner og opkommer. Adskillige gårder har også lagt inn springvann. I selve Hommelvik er der i 1928 gjort et stort fremskritt med hensyn til drikkevannsforsyningen. Der var også før en vannledning, men inntaksdammen for denne lå for lavt. Trykket blev for lite, og i brandtilfelle måtte man drive pumpen med motor. Vannet blev også forurenset fra de ovenfor liggende beboelseshus og fra veien, hvorfra hestegjødsel og annen urenhet skyldes ned i beholderen. Nu er der lagt en ny beholder — inntaksdam — ovenfor alle forurensningsmuligheter, og vannet er rent og godt og rikelig. Der er 60 meters trykk i ledningene, så vi har samtidig fått et meget bra anlegg for slukning av brand, idet der i gatene i Hommelvik er oppsatt hydranter i tilstrekkelig antall. (I. Waage.)

XVII. Nord-Trøndelag fylke.

Fylket var ved utgangen av 1928 delt i 23 lægedistrikter, hvis størrelse og folkemengde fremgår av nedenstående oversikt:

Lægedistrikter.	Flate-innhold i km. ²	Hjemme-hørende folkem. pr. 1/12 20.	Lægedistrikter.	Flate-innhold i km. ²	Hjemme-hørende folkem. pr. 1/12 20.
Meråker	1 229.22	2 552	Beitstad	1 093.18	4 321
Stjørdal	612.39	2 555	Grong	4 071.29	2 764
Hegra	334.13	6 772	Lierne	2 970.43	1 678
Leksvik	431.19	2 954	Overhalla	1 270.08	3 599
Frosta	75.41	2 763	Namsos	240.89	4 376
Skogn	480.57	5 527	Klinga	352.49	1 821
Levanger	168.72	5 145	Fosnes	860.82	2 648
Verdal	1 587.00	6 747	Flatanger	462.18	1 814
Verran	552.32	2 426	Vikna	317.27	3 557
Inderøy	432.04	7 412	Leka	301.15	1 999
Stod	1 108.88	8 170	Kolvereid	1 086.23	5 230
Snåsa	2 406.35	2 386			

Medisinalpersonalet var ifølge distriktslægenes opgaver :

	Læger.	Tannlæger.	Jord-mødre.	Utdannede syke- pleiersker.	Apotek.	Eksaminért apotek- personale.
1926.....	40	12	57	-	7	16
1927.....	38	13	58	63	7	15
1928.....	39	14	60	69	7	16

Av lægene var 21 distriktslæger. Distriktslægestillingene i Hegra og Klinga var ikke besatt ved årets utgang. Av jordmødrene var 46 offentlig ansatt og 14 privatpraktiserende. I alle distrikter undtagen Lierne var ansatt en eller flere sykepleiersker. Se forøvrig tabell 1 i hovedberetningen.

Sykehus. Nord-Trøndelag hadde ved utgangen av 1928 5 sykehus med 266 senger til behandling av indremedisinske, kirurgiske og epidemiske patienter. 2 av disse sykehus med 242 plasser tilhørte fylket. 1 sykehus er kombinert med tuberkulosehjem. Fylket hadde ved utgangen av 1928 6 tuberkulosehjem med tilsammen 153 plasser og 2 skrofulosehjem for barn med tilsammen 69 plasser, begge tilhørende Nidaros.

Se for øvrig tabell 2 og 3 i hovedberetningen.

Av anstalter forøvrig kan nevnes et militært sykehus på Rindleret ekserserplass i Levanger, som bare benyttes under våbenøvelsene. I Steinkjer finnes et isolasjonslokale på 12 senger, og i Vikna en sykestue som bare er åpen under vinterfisket.

I fylket er der 25 gamlehjem med 527 plasser og 3 barnehjem med 70 plasser. På Saltøyra i Stjørdal har Trondhjems lægeforening en barnekoloni for tuberkulosetruede barn med 20 plasser.

Bad. I Steinkjer og Namsos finnes folkebad, og i Levanger er sykehusets og folkeskolens bad åpne for publikum. På landsbygden finnes bad tilgjengelig for almenheten i Meråker, Stjørdal, Hegra, Verdal, Inderøy, Grong, Overhalla og Kolvereid.

Epidemiske

Lægedistrikter.	Tyfoidefeber.	Paratyfus.	Cerebrospin-meningitt, epidemisk.	Encephalitt, epidemisk.	Poliomyelitt, akutt.	Skarlagens-feber.	Meslinger.	Difteri.	Dysenteri.	Barselifeber.	Pyæmi, septæmi.	Pemfigus (hos nyfødte).	Rosen.
Meråker.....	-	-	-	-	-	-	24	-	-	-	-	-	-
Stjørdal.....	-	-	-	-	-	-	7	47-1	-	1	-1	1	2-1
Hegra.....	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	7
Leksvik.....	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-1	-	-
Frosta.....	-	-	-	-	-	-	2	-	-	1-1	-	-	-
Skogn.....	-	-	-	-	-	-	5	10	-	-	1	-	-
Levanger.....	-	-	-	-	-	1	15	10	2	-	-	-	-
Verdal.....	-	-	-	-	-	4	2	-	-	-1	1	-	4
Verran.....	-	-	-	-	-	3	-	-	3	-	-	-	1
Inderøy.....	-	-	-	1	-	-	1	-	1	-	1	-	4
Stod.....	-	-	-	-	-	3	1	1	-	-1	-	-	3
Snåsa.....	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	2
Beitstad.....	-	-	-	-	-	-	-	20-1	-	-	1-1	-	4
Grona.....	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Lierne.....	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-
Overhalla.....	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5-1
Namsos.....	-	1	-	-	-	-	12	2	3	-	-	-	1
Klinga.....	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	2
Fosnes.....	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
Flatanger.....	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Vikna.....	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1-1	-	2
Leka.....	-	1	1	-	-	4	-	-	-	-	-	-	-
Kolvereid.....	-	-	-	-	-	1	4	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	-	2	1-1	-	4	42	59	90-2	-	4-4	6-4	1	39-2

* Tallet foran streken eller uten strek betyr antall tilfelle, og tallet etter streken betyr

Vaksinasjonen. Der blev i 1928 vaksinert 2 171, herav 199 revaksinasjoner. I 1927 blev ialt vaksinert 1 374. Noget sykdomstilfelle i forbindelse med vaksinasjonen er ikke meldt.

Der har i 1928 vært holdt 75 helseråds møter. I Snåsa, Lierne og Klinga distrikter har der ikke vært holdt noget møte. Av saker behandlet var 87 innleggeler av tuberkuløse i henhold til tuberkuloselovens § 6. Barselbidrag til mødre i henhold til loven om forsorg for barn av 1915 er utdelt 4 ganger, til 1 mor i Skogn, 1 i Inderøy, 1 i Fosnes og 1 i Flatanger.

Sundhetsstilstanden betegnes som særdeles god i Meråker, Verdal og Flatanger, god eller meget god i de øvrige distrikter undtagen i Levanger, Inderøy og Leka, hvor den var mindre god, med mange tilfelle av akutte katarrer i luftveiene og lungebetennelse.

De epidemiske sykdommers optreden i de enkelte lægedistrikter vil ses av tabellen nedenfor.

Av tyfoidfeber er i årets løp ikke meldt noget tilfelle.

Paratyfus er meldt med 1 tilfelle i Namsos og 1 i Leka. Smittekilden blev ikke påvist.

Epidemisk cerebrospinalmengitt viste sig i oktober måned med 1 tilfelle i Leka uten kjent smittekilde.

Akutt poliomyelitt optrådte med 4 tilfelle, hvorav 1 i Levanger og 3 i Verran.

Av skarlagensfeber er i alt meldt 42 tilfelle uten dødsfall, for det

sykdommer.*)

Kusma.	Kikhoste.	Influensa.	Laryngitt og bronkit, akutt.	Broncho- pneumoni.	Lunge- betendelse, krupps.	Pleuritt.	Tuberkulose i lungene.	Tuberkulose i andre organer.	Giktfeber.	Malaria.	Gastroente- rit, akutt.	Skabb.	Ulcus molle.	Syphilis, erhvervet (nye tilfelle).	Syphilis, medfødt.	Gonorré, uretritt.
-	-	37	39	1-1	6 -1	4	10- 6	-1	-	-	15	5	-	-	-	2
1	2	98	168	9-2	31-10	15	15- 6	-6	4	-	20-1	9	-	-	-	4
-	-	8	121	8-2	3 -1	11	13-10	1-4	13	-	16	-	-	-	-	5
-	5	4	25	7	8 -1	2	7- 4	-1	3	-	5	4	-	-	-	4
-	21-1	13	88	-	11 -2	5	7- 2	-	1	-	6	20	-	-	-	1
-	27	21	110	7	23 -7	8	8- 8	3-2	2	-	13-1	4	-	-	-	8
1	36	31-2	209	33-3	48 -1	12	21- 9	2-2	7	-	14	28	1	-	-	1
-	1	36	232	8	12 -3	11	15-10	7-4	7	-	31	5	-	-	-	1
2	2	-	30	4-1	2	1	8- 4	1-1	1	-	-	12	-	2	-	1
-	37	120	246	68-8	47 -5	15	6- 7	1-3	12-1	-	43-1	9	-	-	-	1
-	69-2	168	625	16-4	30 -2	31	11- 6	-2	21	-	124	8	1	1	-	14
-	2	33-1	90	2	1 -1	3	1- 3	1	2	-	9	13	-	-1	-	-
11	119-2	44-1	77	21-1	29 -5	10	11- 6	7	3	-	6	6	-	-	1	7
2	31	-	99	18-5	14 -3	14	8- 5	1	3	-	31	2	-	-	-	1
2	2	2	17	3	6 -1	2	4- 5	-1	1	-	1	-	-	-	-	-
-	5	4	120	9-1	5	10	7- 2	-1	2	-	-	7	-	-	-	1
1	30	31	293	-	10 -2	18	13- 9	2	4	-	7	12	-	1	-	11
-	23	-	85	-	4 -1	6	3- 4	2-1	2	-	6	-	-	-	-	3
1	12-1	14	24	-	2 -2	5	4- 1	1-1	-	-	3	-	-	-	-	1
-	-	-	112	-	1 -1	-	5- 3	2-2	1	-	3	2	-	1	-	-
-	8-1	35	44	2-1	7	12	26- 8	2-1	5	-	-	6	-	-	-	2
-	-	10	40-1	2-1	1	5	11- 4	6-2	3	-	6	1	-	-	-	5
-	2	22	113	5-2	8 -2	23	27- 9	3-2	4	-	11	8	-	-	-	5
21	434-7	731-4	3007-1	223-32	309-51	223	236-131	42-37	101-1	-	370-3	161	2	5-1	1	77

antall dødsfall.

meste spredte tilfelle. I *Levanger* var det to begrensede epidemier, den første på et barnehjem og den annen på to gårder med smitte av landliggere fra *Nidaros*.

Difтерi optrådte med 90 tilfelle og 2 dødsfall. Herav var 47 tilfelle i *Stjørdal*, hvor en epidemi varte fra februar til april og igjen blusset opp i august på et annet sted i distriktet ved smitte fra en basilbærer etter første epidemi. 3 tilfelle i *Hegra* skyldtes også muligens smitte fra epidemien i *Stjørdal*. I *Skogn* var det 10 tilfelle, det første av disse viste sig i et hus hvor en taterfamilie med syke barn var innkvartert. Fra dette hus smittedes så nabofamilien. I *Levanger* viste sig 2 tilfelle med smitte fra *Skogn*.

Av meslinger er meldt 59 tilfelle spredt over forskjellige distrikter, flest i *Meråker*, hvorfra omtales en mindre epidemi i en skolekrets.

Kikhoste optrådte nokså ondartet med mange komplikasjoner i *Grong*, og omtales som sterre epidemi i *Beitstad*. I *Frosta* var den også adskillig utbredt. I fylket i sin helhet er meldt 434 tilfelle med 7 dødsfall.

Lungebetende optrådte i *Levanger* med så mange tilfelle at sykdommen satte sitt preg på året. I alt viste sig 81 tilfelle, hvorav 48 krupøse, mens middeltallet for de foregående 5 år er 12,4. Sykdommen var særlig dominerende i årets første halvdel, men ikke en eneste måned gikk fri.

Tuberkulose. Ifølge tuberkuloseprotokollene blev der i 1928 meldt 271 nye tilfelle av smitteførende tuberkulose, mot 275 i 1927 og 272 i 1926. De nyanmeldte tilfelle i 1928 fordelte sig således på de forskjellige aldersklasser:

Alder.	Antall tilfelle.	Pct.	Alder.	Antall tilfelle.	Pct.
0—14	22	8,1	40—49	31	11,4
15—19	30	11,1	50—59	13	4,8
20—24	60	22,2	60 og over	20	7,4
25—29	51	18,8			
30—39	44	16,2	I alt	271	100,0

I henhold til tuberkuloselovens § 6 blev i 1928 82 patienter innlagt i tuberkulosehjem, mot 96 i 1927 og 72 i 1926. Angående forholdene i de enkelte distrikter henvises til tabell 10 i hovedberetningen.

Om tuberkulosen anføres i beretningene at den synes å være i avtagen i *Frosta* og *Grong*. I *Leksvik* er det få nye tilfelle, i *Skogn* færre nye enn foregående år, i *Levanger* er det en liten bedring å spore. I *Inderøy* og *Fosnes* er det forholdsvis lite av sykdommen. I *Namsos* viser den ingen tegn til avtagen, i *Stod* og *Kolvereid* er den meget utbredt. I *Verdal* er meldt et noget større antall enn ifjor, og i *Leka* har sykdommen tiltatt betydelig. Fra *Vikna* skrives at tuberkulosens utbredelse gir grunn til alvorlig engstelse.

Skolebarnsundersøkelse er foretatt i de aller fleste lægedistrikter i en eller flere skolekretser. I *Leksvik*, *Inderøy*, *Snåsa*, *Flatanger* og *Kolvereid* er den ikke utført. Fra *Beitstad*, *Lierne* og *Klinga* er intet anført herom i beretningene.

Tabellen side 103 viser antall dødsfall av tuberkulose i fylkets lægedistrikter i de siste 3 år.

Veneriske sykdommer. Der blev i 1928 meldt 77 tilfelle av gonorré, 6 av syfilis og 2 av veneriske sår, tilsammen 85 tilfelle, mot 58 tilfelle i 1927.

Av skabb blev meldt 161 tilfelle mot 156 i 1927.

Antall dødsfall av tuberkulose.

Lægedistrikter.	Dødsfall av tuberkulose i alt.						Dødsfall av lunge-tuberkulose.					
	1926		1927		1928		1926		1927		1928	
	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.
Meråker.....	3	2	3	1	4	3	3	-	3	1	4	2
Stjørdal.....	7	7	6	7	5	7	6	4	4	4	2	4
Hegra.....	3	-	4	4	7	7	3	-	2	4	5	5
Leksvik.....	1	4	3	2	4	1	1	4	2	2	3	1
Frosta.....	3	4	2	5	2	-	2	3	2	5	2	-
Skogn.....	4	4	6	6	3	7	4	3	5	5	1	7
Levanger.....	7	3	5	7	4	7	5	3	5	7	3	6
Verdal.....	8	10	7	6	3	11	6	10	6	6	1	9
Verran.....	3	4	2	2	2	3	3	4	2	1	2	2
Inderøy.....	4	4	4	4	6	4	2	3	2	3	4	3
Stod.....	6	5	7	9	5	8	6	5	6	7	3	3
Snåsa.....	3	1	1	1	2	1	2	1	1	1	2	1
Beitstad.....	3	1	2	6	1	5	3	1	2	6	1	5
Grong.....	4	1	1	5	3	2	2	1	.	3	3	2
Lierne.....	1	1	3	1	-	6	1	-	2	1	-	5
Overhalla.....	1	2	3	8	1	2	1	1	1	8	-	2
Namsos.....	10	6	4	5	4	5	8	3	3	4	4	5
Klinga.....	4	7	3	2	4	1	4	7	3	2	3	1
Fosnes.....	4	5	1	2	1	1	2	5	.	1	1	-
Flatanger.....	2	-	1	1	2	3	2	-	1	1	2	1
Vikna.....	5	4	3	8	3	6	3	4	1	5	2	6
Leka.....	2	5	1	3	1	5	2	3	1	2	-	4
Kolvereid	5	4	5	6	5	6	4	3	4	4	3	6
Tilsammen	93	84	77	101	72	96	75	68	58	83	51	80

I Nord-Trøndelag forpleiedes der ved årets utgang 3 spedalske, 1 mann og 2 kvinner.

Hygieniske forhold m. m. Fra de enkelte distrikter skrives :

Meråker: Med hensyn til de hygieniske forhold står Kopperå i en særstilling. Omkring fabrikkene der er et forholdsvis tettbebygget strøk som eies og administreres av bedriften (A/S Meraker elektriske Kraft- og Smelteverk). Og her er de fleste krav til moderne hygiene opfylt. Arbeiderboligene er gode og vel vedlikeholdt. De fleste hus har to til tre familieeligheter, er utstyrt med springvann og vannklosett. Renovasjonen besørges regelmessig og tilfredsstillende av bedriften. Renslighetssansen står høit, det er rent og ordentlig i de fleste hjem. Fabrikken har et dusjbad for sine arbeidere. Dessuten har Kopperå sanitetsforening planer om å anlegge et bad. I bygden forøvrig er de hygieniske forhold mere vekslende. Man kan komme i hjem hvor der vises en forbausende mangel på ordens- og renslighetssans, men stort sett er forholdene bra. Utei er en sjeldenhets. Skabb har forekommet bare i en enkelt familie, i alt 5 tilfelle. Riktig nok mangler bygdens badstubbad tilstrekkelig søkering, så det er fare for at det må nedlegges, men dette forhold behøver ikke å bety at det er dårlig bevendt med den personlige renslighet. De fleste foretrekker viistnok en almindelig kroppsvask hjemme og finner det i lengden for dyrt og tungvint å benytte badet. (O. J. Jørgensen.)

Leksvik: Boligene er gjennemgående store og rummelige, men brønnene er dårlige. Befolkningen er meget arbeidsom og lever uhyre spartansk. Edruelighetsforholdene er upåklagelige. Renslighetssansen lar noget tilbake å ønske; det har således ennu ikke lykkes å få anskaffet et bad. (B. Godal.)

Levanger: I Levanger by er der adskillige dårlige hus som oppførtes med for stort hastverk etter branden i 1897. Drikkevannet i Levanger er meget stygt; særlig i flomtider og undertiden under tørkeperioder er der vannmangel, så der må rasjoneres. Man har ikke kunnet påvise at drikkevannet har forårsaket epidemiisk sykdom (tyfusepidemier kjennes vi ikke her, visstnok ett tilfelle på 30 år). I landdistriktenes har de fleste gårder godt bruksvann, om det enn under lengre tørke- og frostperioder kan bli knapt nok. For Bruborgs vedkommende (forstad til Levanger tilhørende Frol) er både vann- og kloakkspørsmålet nu i løpet av de siste år løst på en nogenlunde tilfredsstillende måte. På Rindleret ekserserplass i Frol er man også nettopp nu iferd med å anlegge en ny vannledning for de militære avdelinger. Befolkningen er gjennemgående edruelig og renslig. Det hører til sjeldenheterne å finne utei hos nogen, såvel voksne som barn. Bad legges inn i privathusene mere og mere. Med hensyn til de offentlige bad må man nok desverre si at det er dårlig stell, da de bad som finnes i Levanger ikke tilfredsstiller strengere hygieniske krav og landdistriktenes overhodet ikke har hverken skolebad eller annet offentlig bad. (*E. Brun*.)

Inderøy: Boligene er som regel rummelige og varme. De eldre hovedbygninger er oppført av tommer — i trenderstil med gjennemfallende lys —, mens de yngre bygninger er arkbyggede villaer — med lys kun fra en kant — og oppført av planker, papp og panel. Drikkevannsforsyningen er litt forskjellig, få steder virkelige opkommer, mange steder kalkholdig, og da distriktet er meget kupert, hender det av og til at man må kjøre vann året rundt, og i terre somrer må ennu flere gjøre det. Hvor det er anledning legges vannledning og kloakk til og fra huset, så svineriet med å slå skittenvann utenfor dørene blir mere og mere sjeldent. Levnetsmidlene håndteres ganske renslig. Avispapir som emballasje er bannlyst fra bakerie og forretninger. Kostholdet er sundt og vekslende, idet man har lett tilgang på fersk fisk og grønnsaker og bær avles overalt. Og kokekunsten står ganske høit, idet en masse unge piker gjennemgår et kursus på fylkets husmorskoler. Edrueligheten er bra, og etter forbudets ophevelse er det sjeldent at nogen beruser sig. Utei iakttas sjeldent, likeså skabb. Merkes sådant, søkes i regelen læge. (*H. Angell*.)

Stod: Sansen for personlig renslig stell i hjemmene synes i det store og hele å være stigende. Særlig er fordringene til større og lysere boliger trengt gjennem til alle samfundslag i de senere år. Badning ligger især på landet enda meget tilbake. I Steinkjer bades der ikke så lite, og bad i private leiligheter blir mere og mere almindelig. (*K. Bragstad*.)

Overhalla: De hygieniske forhold i distriktet må ansees som gode. Boligforholdene har dog som nevnt i foregående medisinalberetninger ikke vært tilfredsstillende for endel av de ved jernbaneanlegget ansatte arbeidere; dog er tilstanden nu bedre, da antallet av arbeidere er avtatt og derved utvalget av boliger større. Hvad kostholdet angår blir kaffen misbrukt her som andre steder. Som en forbedring i kostholdet kan anføres at fisk nu blir mere og mere anvendt, da både fersk og saltet fisk nu daglig kjøres pr. bil fra Namsos op over hele bygden og kan leveres i god kvalitet. (*O. Fladadvad*.)

Vikna: Boligene er mange steder små og dårlige. Drikkevannsforsyningen er på mange steder slett, på Rørvik overordentlig utilfredsstillende, helt sundhetsskadelig. Der arbeides med et vannverk, men økonomien har stillet sig hindrende i veien, hvilket også gjelder for anlegg av kloakker, som savnes helt, hvilket selvsagt medfører adskillige sanitære misligheter. Kostholdet preges av de dårlige tider, fisk og kaffe til stadighet. Edrueligheten er god, likeså renslighetssansen. Utei er relativt sjeldent. (*A. Strøm*.)

Kolvereid: De hygieniske forhold bedrer sig. Det er dog ennu almindelig å klumpe sig sammen, mange mennesker i et lite rum, mens store stuer står på stas. Frykten for frisk luft er fremdeles tilstede, gir sig ofte utslag i for tykk og usund påklædning. De yngre blandt kvinnene derimot går til den annen yderlighet, tunne strømper og sko, utringet og bararmet. Folk ligger som regel i sine underkler, skifter ikke for natten. Renslighetssansen er nogenlunde, såvel den personlige som rensligheten i hjemmene. Dog skorter det på orden og renhold rundt husene. Av såkalte «fester» av alle slag er her en overveldende mengde. Lørddager og helligdager er der jevnlig ungdomsfester og basarer til inntekt for alle slags formål. Hygienisk sett er vel dette mindre heldig, da de visstnok spiller en rolle til spredning av smitte. Boligene er gjennemgående rummelige og gode. Småkårsfolk har det derimot trangt, og husene er ofte dårlige. Tomtene synes å være dårlig valgt og ofte ikke drenert, likesom husenes vedlikehold mange steder kunde vært bedre. Herpå rettes der dog, da materialprisene har vært rimelige. Der er oppført endel nye hjem med boligbanklån; men ofte ses at vedkommende ikke makter å fullføre innredningen av huset, det blir bare et par rum som fullføres, resten står halvferdig. Utøi ses fra og til. Der er kommet klage fra skolen, og man har måttet sende barn hjem til avlusing. Skabb forekommer sjeldent. (*O. Tandberg.*)

XVIII. Nordland fylke.

Fylket er delt i 45 lægedistrikter, hvis størrelse og folkemengde fremgår av nedenstående oversikt.

Lægedistrikter.	Flate-innh. i km. ²	Hjemme-hørende folkem. pr. 1/12 20.	Lægedistrikter.	Flate-innh. i km. ²	Hjemme-hørende folkem. pr. 1/12 20.
Mosjøen stadsdistrikt .	0.83	1 788	Skjerstad	511.54	2 005
Bodø stadsdistrikt .	1.03	4 698	Fauske	1 108.88	7 081
Narvik stadsdistrikt	12.82	6 009	Saltdal	2 079.04	3 812
Svolvær stadsdistrikt..	3.30	2 429	Sørfold	1 745.46	3 697
Bindal	1 509.00	2 719	Nordfold	748.79	2 652
Vik	232.66	2 619	Steigen	252.21	2 124
Brennøy	150.19	3 737	Hamareøy	1 208.06	3 212
Vega	147.27	2 386	Tysfjord	1 444.61	2 863
Velfjord	600.39	1 545	Ankenes	2 005.73	3 364
Tjøtta	866.80	3 384	Ofoten	741.64	5 593
Veisn	3 405.95	5 083	Lødingen	1 269.80	4 568
Hattfjelldal	3 102.51	1 194	Vågan	282.87	4 195
Alstahaug	408.54	5 395	Gimsøy	185.34	1 582
Herøy	172.83	4 085	Borge	256.79	4 682
Nesna	668.00	4 849	Buksnes	169.01	5 460
Hemnes	1 690.20	4 936	Flakstad	298.98	2 973
Mo	3 964.92	5 628	Værøy	28.87	1 587
Lurøy	288.22	3 154	Hadsel	726.17	9 558
Rødøy	696.83	2 896	Bø	212.00	4 474
Meleøy	872.26	4 405	Øksnes	362.61	3 381
Gildeskål	666.25	4 451	Sortland	409.93	4 704
Beiarn	1 226.75	2 025	Dverberg	674.52	5 100
Bodin	671.34	5 744			

Medisinalpersonalet var ifølge distriktslægenes opgaver:

	Læger.	Tannlæger.	Jordmødre.	Utdannede sykepleiersker.	Apotek.	Eksamineret apotekpersonale.
1926.....	66	15	127	-	16	32
1927.....	68	17	134	42	16	33
1928.....	80	23	139	43	16	33

Av lægene var 3 stadslæger og 39 distriktslæger. Stadslægestillingen i Mosjøen og distriktslægestillingen i Ofoten var ikke besatt ved årets utgang. Distriktslægen i Alstahaug fungerer som fylkeslæge. Av jordmødrene var 110 offentlig ansatt og 29 privatpraktiserende. Sykepleierske var ansatt i de fleste distrikter, men manglet fremdeles i 11. I disse distrikter arbeides der dog energisk for å skaffe sådanne. Se for øvrig tabell 1 i hovedberetningen.

Sykehус. Nordland hadde ved utgangen av 1928 18 sykehus og sykestuer med tilsammen 545 plasser for indremedisinske, kirurgiske og epidemiske patienter. Hertil kommer 6 sykestuer med 79 plasser, som bare er åpne under vinterfisket.

Fylket hadde 14 tuberkulosehjem med i alt 278 plasser. Dessuten disponeres over 42 plasser for tuberkulose på de almindelige sykehus og sykestuer.

På Nord-Norges tuberkulosesanatorium, Vensmoen i Saltdal, er der plass for 152 patienter, 112 voksne og 40 barn.

Se for øvrig tabell 2 og 3 i hovedberetningen.

I Bodø ligger statens sinnssykeasyl Rønvik, med 264 autoriserte plasser, men med et middelbelegg i 1928 på 343.

Nordland hadde 14 gammelhjem med 405 plasser og 2 barnehjem med tilsammen 36 plasser.

Av anstalter for øvrig kan nevnes Kvæles rekonesenthjem i Saltdal med 14 plasser.

Bad. I Bodø og Mosjøen er der folkebad, og i Narvik er folkeskolens bad åpent for publikum. I landdistrikten er 15 bad tilgjengelige for almenheten, herav 3 bedriftsbad, 6 skolebad og 4 bad ved sykehus og sykestuer.

Vaksinasjonen. Der blev i 1928 vaksinert 4627, herav var 132 revaksinasjoner. I 1927 var det samlede antall vaksinasjoner 3071. Fra Hemnes meldes om 2 tilfelle av godartet erysipelas i forbindelse med vaksinasjonen. Dessuten optrådte et tilfelle som autagelig var en postvaksinal encephalitt. Det var en 9 år gammel gutt, som på den 12te dag etter vaksinasjonen, som inntil da hadde forløpet normalt, begynte å klage over hodepine og sovnighet. Hansov i 6 døgn, urin og avføring gikk i sengen. Ved distriktslægens besøk den 4de dag lå han i dyp sovn, lot sig vekke, men svarte ikke på tiltale og hadde ikke snakket siden han blev syk. Han falt straks i sovn igjen. Der var sterk nakkestivhet, trismus, Kernig + +, temperatur 39, men ingen lammelse av hjernenerver. Der var ingen reaksjon fra vaksinasjonsårene. I løpet av 14 dager bedredes tilstanden, og gutten blev helt bra. I Fauske anføres at vaksinasjonen var «sterk» med kraftige anslag. En 4-års pike døde ca. 3 uker etter vaksinasjonen av meningitis (i familien ikke tidligere forekommert tuberkulose).

Der blev i 1928 holdt 158 helserådsmøter. Av saker behandlet var 178 innleggelse i tuberkulosehjem etter tuberkuloslovens § 6. I henhold til loven om forsorg for barn av 1915 blev der i 11 distrikter utdelt bidrag til i alt 50 mødre, herav til 8 i Bodø, 12 i Narvik og 3 i Svolvær.

Sundhetstilstanden betegnes i lægenes beretninger som usedvanlig god i *Gildeskål* og *Beiarn*, særlig god i *Hamarøy* og god eller meget god i alle andre distrikter undtagen i *Nesna*, *Lødingen* og *Sortland*, hvor den var mindre god.

Tabellen side 108 og 109 viser antall tilfelle av epidemiske sykdommer i de enkelte lægedistrikter.

Tyfoidfeber optrådte med 1 tilfelle i *Svolvær* og 1 i *Hemnes* hos en skolepike som under sin skolegang var innlosjert på en gård hvor der tidligere hadde vært tyfoidfeber, og hvor en 90 år gammel kvinne visstnok var basillbærer.

Av paratyfus er meldt 8 tilfelle, hvorav 4 i *Vågan*, 2 i *Hamarøy*, hvor smittekilden blev påvist, 1 i *Sørfold* og 1 i *Øksnes* uten kjent smittekilde.

Epidemisk cerebrospinalmeningitt er meldt med 3 tilfelle, visstnok uten innbyrdes forbindelse i *Hemnes* og 1 i *Saltdal*.

Akutt poliomyelitt viste sig med 2 isolerte tilfelle, 1 i *Vega* og 1 i *Buksnes*.

Skarlagensfeber optrådte i de fleste distrikter med spredte tilfelle og som mindre, lett forløpende epidemier. I alt er meldt 105 tilfelle uten dødsfall.

Av difteri er meldt 51 tilfelle med 3 dødsfall. Sykdommen viste sig i de fleste distrikter med spredte tilfelle og mindre husepidemier.

Meslinger optrådte i de fleste distrikter med spredte tilfelle eller mindre epidemier med forholdsvis lett sykdomsforløp. Fra *Hadsel* omtales en svær epidemi i årets siste halvdel.

Tuberkulose. Ifølge tuberkuloseprotokollene blev der i 1928 anmeldt 751 nye tilfelle av smitteførende tuberkulose mot 709 tilfelle i 1927 og 873 i 1926. Av de nyanmeldte tilfelle foreligger opgave over alderen for 749, og disse fordele sig således på de forskjellige aldersklasser:

Alder.	Antall tilfelle.	Pct.	Alder.	Antall tilfelle.	Pct.
0–14	72	9,6	40–49	59	7,9
15–19	132	17,6	50–59	32	4,3
20–24	166	22,2	60 og over	35	4,6
25–29	127	17,0	I alt	749	100,0
30–39	126	16,8			

I henhold til tuberkuloselovens § 6 blev der i fylket i 1928 innlagt i tuberkulosehjem 194 patienter, mot 186 i 1927 og 194 i 1926. Angående forholdene i de enkelte distrikter henvises for øvrig til tabell 10 i hovedberetningen.

Tuberkulosen er fremdeles en jevnt over utbredt sykdom i fylket. Av beretningene hitsettes: I *Beiarn* var der sterkt tilbakegang både for lungetuberkulose og annen tuberkulose. I *Værøy* noteres også tilbakegang for tuberkulosen. I *Hamarøy* går tuberkulosen tilbake, likeså i *Vik* og nogen tilbakegang i *Lødingen*. I *Mo* holder den sig jevnt. I *Gildeskål* er der opgang i anmeldte tilfelle av tuberkulose, av de 13 nymeldte var 3 tjenestepiker, som hadde vært i tjeneste i byene. I *Saltdal* var der færre nye tilfelle. I *Borge* er tuberkulosen adskillig utbredt, likeså i *Gimsøy*, hvor forholdene er særlig slette i fiskeværet *Laukvik*. I *Tysfjord* er der megen tuberkulose, men det synes som den er i avtagen især blandt lappene. I *Sørfold* har tuberkulosen gjort sig forholdsvis lite gjeldende i motsetning til tidligere år. I *Fauske* virker tuberkulosen som en tyngsel for året.

Epidemiske

Lægedistrikter.	Tyfodfeber. Paratyfus.	Cerebrospin.- meningitt (epidemisk).	Encephalit, epidemisk. Poliomelitt. akutt.	Skarlagens- feier.	Meslinger.	Difteri.	Dysenteri.	Barsefeber.	Pøyami, sept*mi.	Penfigus (hos nyfødte).	Rosen.	Kusma.
Mosjøen stadslægedistrikt.....	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	1	3
Bodø stadslægedistrikt.....	- -	- -	- -	- -	6	1	10-1	- -	1	- -	7	1
Narvik stadslægedistrikt.....	- -	- -	- -	- -	12	221-1	1-1	- -	2-1	1-1	1	3-1
Svolvær stadslægedistrikt.....	1	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	2-1	1	- -	- -
Bindal	- -	- -	- -	- -	- -	2	- -	- -	- -	- -	- -	- -
Vik	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	1	- -	- -	1
Brennøy	- -	- -	- -	- -	65	- -	- -	4-1	- -	- -	- -	- -
Vega	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	1	1
Velfjord	- -	- -	- -	- -	1	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -
Tjøta	- -	- -	- -	- -	- -	6	- -	1	- -	- -	- -	- -
Vefsn	- -	- -	- -	- -	2	1	- -	1	- -	- -	- -	- -
Hattfjelddal	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -
Alstahaug	- -	- -	- -	- -	18	- -	- -	- -	1	- -	- -	- -
Herøy	- -	- -	- -	- -	8	1	- -	- -	- -	- -	- -	- -
Nesna	- -	1	3	- -	1	- -	1	- -	2	- -	- -	- -
Hemnes	1	- -	- -	- -	- -	1	- -	- -	- -	- -	- -	4
Mo	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	1
Lurey	- -	- -	- -	- -	1	- -	- -	- -	- -	- -	- -	1-1
Rødøy	- -	- -	- -	- -	- -	1	- -	- -	- -	- -	- -	- -
Meley	- -	- -	- -	- -	- -	- -	2	- -	- -	- -	- -	- -
Gildeskål	- -	- -	- -	- -	5	- -	- -	3	- -	1-1	- -	- -
Beiarn	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	1	- -	- -	- -	- -
Bodin	- -	- -	- -	- -	- -	9	- -	1	- -	- -	- -	- -
Skjerstad	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -
Fauske	- -	- -	- -	- -	4	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -
Saltdal	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -
Sørfold	- -	1	- -	- -	- -	- -	- -	- -	1	- -	- -	- -
Nordfold	- -	- -	- -	- -	- -	- -	1	- -	1	- -	- -	1
Steigen	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -
Hamarøy	- -	2	- -	- -	- -	4	1	2	1	2-1	- -	- -
Tysfjord	- -	- -	- -	- -	- -	5	- -	2	1	- -	- -	3-1
Ankenes	- -	- -	- -	- -	- -	5	- -	1-2	4	- -	- -	- -
Otøen	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	2	2-2	- -	2
Ledingen	- -	- -	- -	- -	1	- -	13	2-1	2-2	- -	- -	6
Vågan	- -	4	- -	- -	3	- -	- -	- -	- -	- -	- -	6
Gimsøy	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	1
Borge	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	2-1
Buknes	- -	- -	- -	1	2	1	4-1	2-1	1	- -	- -	8
Flakstad	- -	- -	- -	- -	10	- -	4	- -	- -	- -	- -	2-1
Væreøy	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -
Hadsel	- -	- -	- -	- -	- -	41	1	5	2	- 1	- -	19
Bø	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	5
Øksnes	- -	1	- -	- -	43	- -	- -	- -	- -	- -	- -	6
Sortland	- -	- -	- -	- -	2	30	2	1	1	- 1	- -	13-1
Dverberg	- -	- -	- -	- -	- -	1	4	1	- 1	- -	- -	13
Tilsammen	28-1	4	-	2	105	397-1	51-3	35-7	18-10	2	136-6	7

*) Tallene foran streken eller uten strek betyr antall tilfelle, og tallene etter streken betyr

Skole barns undersøkelse er etter hvert innført i flere og flere distrikter, så den nu er i gang ved en eller flere skoler i de fleste lægedistrikter. Fra Vefsn, Hemnes, Rødøy, Gildeskål, Beiarn, Sørfold, Flakstad, Bindal, Gimsøy og Dverberg skrives at slike undersøkelser ikke er påbegynt, visstnok

sykdommer *).

Kikkhoste.	Influensa.	Laryngitt og bronkitt, akut.	Broncho- pneumoni.	Lunge- betændelse, krøpes.	Pleuritt.	Tuberkulose i lungene.	Tuberkulose i andre organer.	Giktfeber.	Malaria.	Gastroente- ritt, akutt.	Skabb.	Ulcus mol. e.	Syfilis, erhvervet	Gonorré, ureitt.	
-	88-1	126	5	1-2	6	6-6	1-1	4	-	7-1	1	-	-	-	5
19	107	119	5-2	4	12	9-13	8-1	11	-	36	3	-	-	-	49
4	310	816-1	24-7	27-2	42-1	179-17	28-6	7	-	123-3	43	1	6	1	131
1	31	251	14-1	10	8	7-3	3	2	-	22	14	1	4	-	31
-	7	26	1-1	5	1	4-3	1	1	-	9	-	-	-	-	-
20-6	8	45	2-4	5	5	7-4	2	2	-	9	-	-	-	-	1
35-3	6	78	4	8	5	6-6	4-3	2	-	4	-	-	-	-	7
-	9	9	1-1	3	10	12-4	-	-	-	1	2	-	-	-	2
2	6	8	2	9	3	2	-	2-1	1	-	2	-	-	-	-
10	24	73	7	-1	5	9-5	-2	2	-	6	1	-	-	-	2
4	168-6	167	2-1	18-2	24	10-7	-	8	-	23	15	-	-	-	9
2	8	27	1	1-1	7	17-1	2-1	-	-	-	1	-	-	-	-1
67-5	79	212	41-5	13	31-1	26-9	7-2	-	-	28-2	11	-	3	-	26
15	36	64	8-2	5	12	13-9	3	5	-	4	10	-	-	-	2
27-1	35	40	2	19-5	3	12-8	3-2	3	-	17	4	-	-	-	4
39	15	148	3-1	1	7	14-7	-1	2	-	18	3	-	-	-	1
19	100	138	20-7	11-1	12	12-10	5-2	1	-	10-1	-	-	-	-	3
3	29	40	2-2	1-1	5	17-3	2-1	-	-	3	-	-	-	-	2
13	7	34	5	4-1	14	6-4	5-3	1	-	2	29	-	-	-	4
9	62	79	35-3	9-3	1	7-4	1	1	-	3	8	-	-	-	5
5	16	41	8-1	2	12	13-3	2-5	5	-	18	15	-	-	-	5
2	14	11	1-1	1-1	5	1-1	4	-	-	-	-	-	-	-	-
5-1	43-1	37	6-1	3-3	5	15-3	3-1	-	-	10	2	-	-	-	18
2	5	34	1	1-1	2	4-3	-1	1	-	2	-	-	-	-	2
1	44	168-1	15-1	2-1	24	25-5	4-7	1	-	22-1	-	-	-1	-	5
-	11	-	1	10-1	6	23-2	4-1	1-1	-	3	7	-	2	-	3
-	6	40	6-1	2	1	8-6	3-4	4	-	4	5	-	1	-	2
-	4	-	2	-1	-1	9-3	-3	-	-	-	-	-	-	-	-
-	4	32	2-1	-	2	11-6	-	-	-	11	-	-	1	-	1
-	23	16	-	3	16-6	2-4	1	-	-	2	1	-	-	-	5
-	33	53	3-1	4	9	9-4	-	3	-	5	19	-	-	-	7
1	28	53	1	5-3	8	7-7	5-2	2-1	-	13-2	7	-	-	-	9
2	59	96-4	5-1	6-4	31-2	26-12	6-5	2	-	11-2	4	-	-	-	-
-	148	102	9	11	20	35-7	6-4	9	-	177	3	-	2	-	4
64-1	72	247	16-1	20-2	17	17-10	2-1	5	-	23	7	-	1	-	13
3	2	50	4	-	4	6-1	1-2	-	-	5	-	-	-	-	1
9	13	75	7-1	5-1	7	24-8	6-2	2	-	3	-	-	-	-	6
35-3	30	194	27-4	17-1	16	10-10	-5	2	-	14	2	-	-	-1	7
-	50-1	72	4-1	3-1	13	13-3	1	2	-	5	5	-	-	-	4
10-1	18	242-1	2-1	-	19	3-2	3-3	1	-	5-1	-	-	-1	-	3
2-1	370-1	402	16-3	5	60	31-19	38-5	15	-	18-1	32	-	3	-	38
12-2	12	42	3-2	2-1	20-1	17-11	6-6	4	-	-	4	-	1	-	10
1	37	81	6-1	25-3	10	9-7	-	7	-	2	3	-	1	1	3
46	120	101	13-4	6-1	39	34-3	6	6	-	12-1	4	-	2	-	20
19	116	173-1	15-1	3-6	38	20-6	2-3	3	-	5	-	-	-	-	7
510-24	2386-10	4873-8	371-64	289-49	584-6	761-271	181-90	129-2	-	692-15	275	2	33-3	1-3	457

antall døde.

overalt på grunn av økonomiske vanskeligheter. For øvrig bemerkes at adskillige distriktslæger har undlatt å omtale dette forhold.

Tabellen side 110 viser antall dødsfall av tuberkulose i de enkelte læge-distrikter i de siste 3 år.

Antall dødsfall av tuberkulose.

Lægedistrikter.	Dødsfall av tuberkulose i alt.						Dødsfall av lungetuber-kulose.					
	1926		1927		1928		1926		1927		1928	
	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.
Mosjøen stadsdistrikt.....	-	5	-	3	1	6	-	4	-	3	-	6
Bodø stadsdistrikt.....	4	8	6	10	5	9	3	5	4	8	5	8
Narvik stadsdistrikt.....	6	5	12	10	6	17	2	2	7	6	3	14
Svolvær stadsdistrikt	-	2	1	9	1	2	-	2	1	6	1	2
Bindal	3	1	2	2	2	1	3	1	2	2	1	1
Vik	3	5	4	6	3	3	1	2	2	3	1	5
Brennøy	4	3	3	3	3	6	3	2	3	3	1	2
Vega	1	5	6	2	2	2	1	4	5	2	2	2
Velfjord	3	1	4	2	1	-	3	1	4	2	-	-
Tjøtta	3	4	4	8	5	2	2	3	3	7	5	-
Vefsn	4	4	4	5	-	7	4	4	4	4	-	7
Hattfjelldal	1	2	1	2	-	2	-	2	1	1	-	1
Alstahaug	5	8	5	7	2	9	5	5	4	6	1	8
Herøy	7	6	5	6	4	5	7	7	3	2	4	4
Nesna	4	7	3	3	6	4	4	4	3	3	4	3
Hemnes	5	4	2	3	4	4	4	3	2	3	3	7
Mo	7	6	6	6	5	7	5	4	5	4	3	1
Lurøy	5	3	2	1	2	2	2	1	1	1	2	1
Rødøy	-	3	3	3	5	2	-	5	5	3	2	2
Meley	3	5	6	3	2	2	2	2	2	-	3	3
Gildeskål	5	2	5	3	3	5	2	2	1	4	-	1
Beiarn	3	2	1	4	-	1	3	3	2	4	1	2
Bodin	9	8	3	7	1	3	8	6	2	1	1	2
Skjerstad	1	2	1	1	2	2	1	2	2	1	1	2
Fauske	7	6	5	9	9	3	6	2	3	3	-	2
Saltdal	2	1	9	3	1	2	1	1	8	3	-	2
Sørfold	3	2	8	5	5	5	1	2	5	3	3	3
Nordfold	2	5	6	2	3	3	2	3	4	1	1	2
Steigen	2	1	2	3	3	3	-	1	-	3	2	3
Hamarey	4	6	6	4	3	7	3	3	3	3	3	4
Tysfjord	-	5	4	2	1	3	-	4	2	1	1	3
Ankenes	1	4	3	5	2	7	1	4	3	4	1	6
Ofoten	6	8	9	3	8	9	5	6	8	3	5	7
Lødingen	10	10	4	9	6	5	5	9	10	4	4	5
Vågan	6	2	5	4	8	3	5	2	4	3	2	2
Gimsøy	2	2	2	1	1	2	2	2	2	1	-	1
Borge	6	6	8	6	2	8	5	3	5	2	5	6
Buksnes	8	7	2	11	7	8	5	4	-	9	5	5
Flakstad	2	3	2	2	2	1	2	3	2	2	2	1
Væreøy	1	4	1	2	3	2	1	4	1	2	1	1
Hadsel	13	10	13	11	11	13	11	8	9	9	8	11
Be	10	9	5	2	8	9	8	7	5	1	4	7
Øksnes	2	1	4	1	3	4	2	1	3	1	3	4
Sortland	6	11	5	3	1	2	2	10	5	2	1	2
Dverberg	5	6	9	7	4	5	4	1	8	6	3	3
Tilsammen	184	210	201	204	156	205	141	154	154	156	104	167

Veneriske sykdommer. I 1928 blev der anmeldt 457 tilfelle av gonorré, 34 av syfilis og 2 av veneriske sår, tilsammen 493 tilfelle mot 457 i 1927.

Av skabb blev der meldt 275 tilfelle mot 159 i 1927.

Der forpleiedes ved utgangen av 1928 5 spedalske i Nordland, 3 menn og 2 kvinner.

Hygieniske forhold m. m. Fra de enkelte distrikter skrives:

Bodø: Boligforholdene er fremdeles dårlige i byen. Riktignok bygges der en del nye tidsmessige boliger i villastrøket, men i den gamle bydel er leilighetene mørke og trange. Et stort fremskritt har man fått gjennemført i 1928, idet de gamle privetbinger omtrent over alt er blitt ombyttet med klosettørretor og til dels også med vannklosetter. Utover høsten hadde man en periode med vannmangel og vannkranene i bryggerhusene i byen ble stengt i lengere tid. (*A. Falch.*)

Bindal: De hygieniske forhold bedres litt etter hvert, om enn ikke tempoet er særlig hurtig. Oplysningen blandt befolkningen er nu betydelig større enn for ca. 20 år siden, og man er mere opmerksom på de smittsomme sykdommer. Drikkevannsforsyningen er bra, edrueighetsforholdene likeså, derimot er det nok smått bevendt med badning i sin almindelighet. (*D. Bjerkelund.*)

Hattfjelldal: Boligene er små på grunn av at folk nu må kjøpe tømmer, mens de før i tiden hadde fri bruk av tømmeret. Det spiller en viss rolle på disse fattige folks budgett. Drikkevann tas fra bekk og kilde. Der finnes adskillig struma blandt befolkningen. Kosten enkel og ensformig. Folk er delvis lite renslige, men edruelige og sparsomme, (*H. Alnæs.*)

Alstahaug: I det bymessig bebyggede Sandnessjøen må der fremdeles sies å være bolignød, om enn tilstanden er bedret ved en del nybygg i de siste år. I Sandnessjøen er der et utmerket drikkevann, trykkvannsledning fra fjellet, i distriktet forøvrig de vanlige brønner. Utøi forekommer, men ikke ofte. (*M. Sørensen.*)

Hemnes: Boligforholdene i distriktet er gjennemgående bra. I fattige hjem er det nok dårlig både med boligen og hygienen, og i de siste år med liten forteneste for småkårsfolk er mange kommet i fattigdom. Renslighetssansen er det så forskjellig med. Den er gjennemgående bra, de økonomiske og landsens forhold tatt i betraktnsing. Lus forekommer sjeldent hos barn og voksne. Men hos gamle, sløve patienter ser jeg det ofte. Hemnesberget har krav på noen ord særskilt. Stedet er nu omtrent gjenopbygget siden branden i 1923. Men det mangler kloakker og tilstrekkelig og betryggende vannforsyning. Huskloakkene munner ut i veigrøftene, et velkjent svineri fra tettbebyggede steder på landet. I nærmeste fremtid vil Hemnesberget antagelig bli utskilt som egen kommune, og da får man håpe på en tilfredsstillende løsning både av kloakk- og drikkevanns-spørsmålet. (*H. Hanssen.*)

Mo: De hygieniske forhold er dårlige. Årsaken hertil er først og fremst de meget dårlige økonomiske forhold i distriktet med stor arbeidsløshet og dårlig levemåte. Men dertil kommer at interessen er liten og tiltaket ennu mindre. Det er mest klager og sut og misundelse mot dem som forsøker å gjøre noget. Kun yderst få har evne til å gjøre noe selv, men de fordrer meget av andre. Et godt bevis herfor har man f. eks. deri at sanitetsforeningen kun har 100 medlemmer i et distrikt på ca. 5 000 mennesker. Forsorgsvesenet sprenger både budgetter og skatteeve. Derved blir det dårlig for alle. Der brukes også for meget av de små inntekter til pynt og uhensiktmessig beklædning. Det er nu mange år siden jeg så en pike med komager. De er avløst av amerikanske skinnkantede gummistøvler, eller endog av småsko, et heist uheldig føttøi til vinterbruk. (*J. T. Lind.*)

Lurøy: Boligene er små, og både sommer og vinter klumper folk sig sammen i kjøkkenet, som for dem er det viktigste beboelsesrum. Brønnene er sjeldne og dårlige. Det almindelige er iler, bekkevann og regnvann. Renovasjonsforholdene er mange steder elendige. Flere steder finnes ikke nødvendige uthus. Man går bare utenfor husveggen og gjør sitt fornødne. Utøi finnes mange steder og synes håpløst

å få bukt med. Kan nok få avlust enkelte, men da der ofte ikke finnes klær til skift, blir det til ingen nytte. (*R. Hansen.*)

Sørfold: Boligene er som oftest overbefolket og upraktisk innrettet. Soverværelset, hvortil loftet benyttes, er alltid husets dårligste rum og utmerker sig ved dårlig luft og mangel på lys. I egenskap av loftsrum med mange kroker, kriker og sprekker er det vanskelig eller umulig å holde ordentlig rent. Fjøsene er i den utstrekning man har hatt anledning til å se dem lite hygieniske, de er mørke og ofte dårlig renholdt. Et sørgefullt eksempel skal nevnes. I et hus med tilfelle av paratyfus viste det sig ved forespørsel etter W. C. at noe sådant ikke fantes, men at hele familien, mann, kone og fire barn brukte fjøsgulvet til W. C. Opbevaring av melk og matvarer er mindre god. De vanlige feil som begås er at matvarene blir stående i det papir hvori man får dem og blir opbevart i kjøkkenet på åpne hyller eller i en eller annen bod som også brukes til opbevaring av f. eks. verktøy, gammelt skotøy, skitne klær etc. Drikkevannsforsyningen er mange steder sådan som den bydes fra naturens hånd i form av bekker eller opkommer, og er da som oftest ganske god. Men andre steder ser man brønner som hvad beliggenhet og beskaffenhet angår trosser alle hygienens enkleste bud. Kloakk-anlegg finnes ikke. Avfall fra husholdningen kastes de fleste steder utenfor kjøkkendøren, i en bekk eller i havet, hvis avstanden fra huset ikke er for stor. Til mange gårder, ja vel de fleste hører et mer eller mindre primitivt privat som ofte synes kun å ha den hensikt å skjule den som benytter det, mens ekskrementene faller på fri mark synlige for enhver. På andre mere ensomt liggende gårder benyttes Guds frie natur, hvilket fra et estetisk og vel også fra et hygienisk synspunkt er minst like tiltalende som den ovenfor omtalte privettype. Folks klædrakt er svært uhensiktsmessig. Altfor mange plagg utenpå hverandre, inntil 7—8 forskjellige bluser, treier, skjorter og liv festes med bånd, knapper og nåler. Beklædningen er praktisk talt den samme natt og dag, ute og inne, vinter og sommer. Der er kanskje også et visst forhold mellom den stadige forkjølelse og den dårlige hudpleie. Badning foregår meget sjeldent, ja selv sjøbad om sommeren benyttes meget lite og anses av mange nærmest som et vågespill, som kun drives av den mest ustyrlige ungdom. Den personlige renslighet er ikke desto mindre nogenlunde god. Utei er ikke hyppig. (*E. Thoresen.*)

Lødingen: Hygienen er jevnt slett, dog har Lødingen herredsstyre bevilget noget til planleggelse av kloakk for en del av Lødingen. Kosten er spesielt dårlig ombord på fiskerkostene, alltid kaffe og kaffe. Den personlige hygiene lider ved at folk om natten ligger så å si i fulle klær. Utentørt trekkes et nattplagg, det er hele «avklædningen». Utei ses sjeldent. Edrueligheten er bra. (*K. Friedrichsen*)

Buksnes: Boligforholdene må vel sies å være mindre tilfredsstillende, om de nok kanskje er bedre enn mange steder i Nordland, da forholdene i det hele er større og skattebyrden mindre enn de fleste andre steder. Som i tidligere beretning anført mener distriktslægen at den bygningstype som har vært brukt i de siste år er uhensiktsmessig. I et værhårdt distrikt passer ikke 2-etasjes bygninger med karnapper og takfremspring. Kjøknene er altfor små og uten peis. Dette er så meget mer å beklage som kjøkkenet brukes som dagligstue. Husene bygges for det meste i repriser, eftersom midlene foreligger. Her er mange hus som har stått uferdige i årevis. Der spares alltid på tetningsmateriale, hvad der er særlig uheldig i en værhård landsdel som Lofoten, selv om man ikke skal undervurdere betydningen av en god ventilasjon. Men når syke mennesker i et lite rum med sengen opp i vinduet får gardinene blåst langt innover sengen sin, som jeg av og til har iaktatt det, da er nok heller ikke denne «ventilasjon» bare av det gode. Drikkevannsforholdene er gjennemgående mindre gode, da største delen av distriktet er myrlendt og ganske flatt. I fiskeværet Balstad er drikke-

vannsforholdene fortvilede. Fiskerne har da også såvel i 1928 som nu i 1929 avholdt massemøter for å få statens hjelp til bedring av forholdene. I selve fiskeværene er boligforholdene slettere enn annetsteds, men den skadelige effekt herav nøytraliseres vel ved det utpregede «friluftsliv» som en fisker fører. Hol herredsstyre har vedtatt nye helseforskrifter som har særskilte bestemmelser for værene, og Buksnes herredsstyre holder på med lignende forskrifter. (C. Wishman.)

XIX. Troms fylke.

Fylket er delt i 18 lægedistrikter, hvis størrelse og folkemengde fremgår av nedenstående oversikt.

Lægedistrikter.	Flate-innh. i km. ²	Hjemme-hørende folkem. pr. 1/12 20.	Lægedistrikter.	Flate-innh. i km. ²	Hjemme-hørende folkem. pr. 1/12 20.
Tromsø stadsdistrikter.	0.71	10 071	Berg.....	632.02	2 807
Harstad — “ — .	0.67	3 629	Lenvik	1 145.63	7 923
Kvæfjord	659.31	3 117	Målselv.....	4 454.94	4 097
Trondenes.....	548.63	9 608	Bardu	2 577.03	1 748
Bjarkøy.....	110.40	1 932	Balsfjord.....	1 667.44	5 467
Ibestad	807.58	5 749	Tromsøysund	1 449.89	6 355
Salangen.....	897.08	4 297	Lyngen	3 644.15	7 018
Tranøy	714.36	3 710	Karlsøy	1 417.91	3 730
Sørreisa.....	357.84	2 316	Skjervøy	5 904.27	7 176

Ifølge distriktslægenes opgaver utgjorde medisinalpersonalet i fylket:

	Læger.	Tannlæger.	Jordmødre.	Utdannede sykepleiersker.	Apotek.	Eksamert apotek-personale.
1926.....	27	8	80	—	6	15
1927.....	26	9	82	21	6	15
1928.....	29	10	82	17	6	13

Av lægene var 2 stadslæger og 13 distriktslæger. Distriktslægestillingene i Ibestad, Tranøy og Karlsøy var ikke besatt ved utgangen av 1928. Distriktslægen i Tromsøysund fungerer som fylkeslæge. 70 av jordmødrene var offentlig ansatt og 12 privatpraktiserende. Utdannede sykepleiersker i distriktspleie er der fremdeles mangel på, der finnes således ingen sykepleiersker i Trondenes, Bjarkøy, Berg, Lenvik, Balsfjord og Karlsøy. Forøvrig henvises til tabell 1 i hovedberetningen.

Sykehushus. Fylket hadde ved utgangen av 1928 6 sykehuse med i alt 266 senger for indremedisinske, kirurgiske og epidemiske patienter. I juli 1928 blev Midtfylkes tuberkulosehjem åpnet i Lenvik, med plass for 35 patienter. Driften

er overtatt av fylket. Fylket hadde således ved utgangen av 1928 9 tuberkulosehjem med 191 plasser. Dessuten mottar Troms og Tromsø sykehus fremdeles endel tuberkuløse etter tuberkuloselovens § 6. Kravet om tuberkulosehjemsplasser er dog ikke tilfredsstiltet, og mange helserådsbeslutninger om innleggelse blir ikke effektive på grunn av plassmangel. I Tromsø har man statens kysthospital for Troms og Vest-Finnmark med 66 plasser.

Se forøvrig tabell 2 og 3 i hovedberetningen.

Troms fylke hadde 6 gammelhjem med ca. 100 plasser og 4 barnehjem med 99 plasser, herav 2 hjem for tuberkulosetruede barn: Harstad barnehjem og barnehjemmet «Fru Schibsteds Minde». Disse kan ta imot henholdsvis 24 og 25 barn.

Av anstalter forøvrig kan nevnes Fiunemisjonens skolehjem for vanføre barn og Nord-Norges vanfrehjem, begge med 16 plasser.

B a d. Der finnes i fylket 13 bad tilgjengelige for almenheten. I Tromsø er der 1 folkebad og 1 privat bad og i Harstad 1 folkebad. I landdistrikturene finnes bad i Kvæfjord, Tranøy, Lenvik, Målselv og Lyngen.

Vaksinasjonen. Der blev i 1928 vaksinert 2 405 og revaksinert 33, tilsammen 2 438, mot 2 003 vaksinasjoner i 1927. På Harstad sykehus er behandlet et tilfelle som blev opfattet som akutt encephalitt etter vaksinasjonen. Forøvrig er ikke meldt noget sykdomstilfelle i forbindelse med denne.

Der blev i 1928 tilsammen holdt 100 helserådsmøter. Av saker behandlet var 124 innleggelse av tuberkuløse etter tuberkuloselovens § 6. Bare i 3 distrikter er der blitt utdelt barselbidrag til mødre med barn i henhold til loven om forsorg for barn av 1915, nemlig til 1 mor i Harstad, 2 i Bjarkøy og 1 i Berg distrikter.

Epidemiske

Lægedistrikter.	Tyfoidfeber.	Paratyfus.	Cerebrospin.-meningitt, epidemisk.	Encephalitt, epidemisk.	Poliomyelitt, akutt.	Skarlagens-feber.	Meslinger.	Difteri.	Dysenteri.	Barselfeber.	Pyämij., sephäm.	Pemfigus (hos nyfødte).	Rosæn.	Kusma.
Tromsø stadsdistrikt	1	12	-	1	-	13	286-1	24-1	-	2	4-1	1-1	22	15
Harstad	-	-	-	-	-	4	11	-	-	4	-2	1	7	-
Kvæfjord	-	-	-	-	1	-	62	1	-	-	-	-	4	-
Trondenes	-	-	-	-	-	8	42	9	-	-	-	-	7	1
Bjarkøy	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ibestad	1	-	-	-	-	5	23	-	-	1-1	-1	-	9	-
Salangen	-	-	-	-	-	-	3	-	-	1-3	2-2	-	7	-
Tranøy	-	-	-	-	1	-	5	1	-	-	-1	-	2	-
Sørreisa	-	-	-	-	-	-	3	-	-	1	-1	-	1	-
Berg	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1-1	-	-	1	1
Lenvik	-	-	-	-	-	-	45-2	-	-	3-2	1	-	1	1
Målselv	-	-	-	-	-	-	22	-	-	-	-1	-	3	-
Bardu	-	-	-	-	-	2	3	-	-	-	-	-	1	-
Balsfjord	-	-	-	-	-	-	16-2	1	-	-	1-1	-	3	-
Tromsøysund	-	-	-	-	-	2	70	4	-	1-1	-1	-	3-1	2
Lyngen	1-1	-	-	-	-	-	12-1	-	-	1	-1	-	5	1
Karlsøy	-	-	-1	-	2	1	44	-	-	2-1	-1	1-1	3-1	-
Skjervøy	-	-	-	-	-	-	7	-	-	2	-1	-	2	-
Tilsammen	3-1	2	-1	1	4	35	655-6	40-1	-	19-10	8-14	3-2	81-2	21

*). Tallet foran streken eller uten strek betyr antall tilfelle og tallet etter streken

Sundhetstilstanden betegnes som usedvanlig god i *Trondenes*, særlig god i *Tromsø* og meget god eller god i de øvrige distrikter undtagen i *Sørreisa*, *Målselv* og *Karlsøy*, hvor den var mindre god, og i *Bjarkøy*, hvor den karakteriseres som nogenlunde tilfredsstillende, idet året var rikt på tuberkulose sykdommer og akutte katarrer. Distriktslægen i *Tranøy* skriver at så lenge tuberkulosen har den utbredelse den har, kan sundhetstilstanden ikke betegnes som god.

De epidemiske sykdommers optræden i de enkelte lægedistrikter vil ses av tabellen nedenfor.

Tyfoidfeber optrådte med i alt 3 tilfelle. Herav var 1 i *Tromsø*, 1 i *Ibestad* og 1 i *Lyngen*, for intet tilfelle er anført nogen smittekilde.

Paratyfuser meldt med 2 tilfelle i *Tromsø*, om smittekilden er intet anført.

Epidemisk cerebrospinalmeningitt har ikke forekommet.

Av akutt poliomyelitt forekom i *Tranøy* 1, i *Kvæfjord* 1 og i *Karlsøy* 2 tilfelle.

Difteri. Bortsett fra en lokalepidemi på Troms og *Tromsø* sykehus, hvor nogen sykepleiersker blev smittet av en kruppatient som var antatt å ha falsk krup, optrådte sykdommen ikke epidemisk. I alt er meldt 40 tilfelle med 1 dødsfall, hvorav 24 fra *Tromsø* og 9 fra *Trondenes* distrikt.

Av Skarlagensfeber blev meldt 13 tilfelle i *Tromsø*, 4 i *Harstad*, 8 i *Trondenes*, 5 i *Ibestad*, 2 i *Bardu*, 2 i *Tromsøysund* og 1 i *Karlsøy*, i alt 35 tilfelle uten dødsfall.

Meslinger optrådte epidemisk praktisk talt i alle distrikter, gjennemgående med lett forløp, dog i enkelte distrikter ikke så få pneumonier og mange otitter. Påfallende mange voksne blev angrepet under denne epidemi og ganske særlig mange fiskere.

sykdommer.*)

Kirkhoste.	Influensa.	Laryngitt og bronkit, akut.	Broncho- pneumoni.	Lunge- betendelse, krupes.	Pleuritt.	Tuberkulose i lungene.	Tuberkulose i andre organer.	Giktfieber.	Malaria.	Gastroente- ritt, akutt.	Skab.	Ulcus molle.	Syfilis, enhvervet (nye tilfelle).	Syfilis, medfødt	Gonoré, urettit.
40	111	429	40-9	40-4	48-1	21-13	4-7	8	-	80-1	18	-	3-1	-	97
15	32	228	21	5-1	27	14-5	10-3	6	-	34	13	1	8	-	59
-	27	42	3-6	1	-	12-5	3	5	-	1	2	-	-	-	-
20-1	41	192	25-3	16-2	14	28-23	3-1	9	-	10-1	-	-	-	-	12
-	26	51-1	1	3	5	18-3	2-2	-	-	2	1	-	-	-	1
-	61	61	27-4	6-1	19	16-12	7-2	2	-	17	3	-	-	-	12
13	5	42	3-1	7-1	19	26-11	4-1	2	-	6	1	-	-	-	-
11	-	63	12-2	10-3	9	21-5	4-1	2	-	13	3	-	-	-	9
64-2	-	35	9-2	-	13	9-6	1-3	-	-	-	5	-	-	-	5
8	8	79-1	12	11-1	14-1	13-7	-	4	-	7	3	-	-	-	3
49-6	13	130	22-6	2-1	25	20-14	8-2	6	-	10	6	-	-	-	6
42	16	48	3-1	9-2	16	15-9	5-1	1	-	1	1	-	-	-	10
5-1	1	36	3-2	3-1	4	2-2	1-2	3	-	2	-	-	-	-	1
9-1	6	-	1	3	1	9-7	3-3	2	-	-	4	-	-	-	5
7-1	7	62	13-5	13-5	5	15-6	2-2	4	-	17	4	-	-	-	5
2	59	88-2	2-3	12-3	18-1	29-13	7-2	5-1	-	2	25	-	-	-	4
2	9	80	6	4	26-1	13-7	4-3	3	-	3	10	-	-	-	7
-	20	135	8	4-1	19	22-13	3-6	9	-	8-1	10	-	-	-	4
287-12	442	1801-4	211-44	149-26	282-4	303-161	71-41	71-1	-	213-3	109	1	11-1	1	240

antall dødsfall.

Kikhoste forekom også i de fleste distrikter. En større utbredelse hadde epidemien særlig i Midtfylket, *Lenvik*, *Tranøy*, *Sørreisa*, *Målselv*, *Bardu*. Forløpet gjennemgående lett.

Influenta hadde liten utbredelse; der anmeldtes lett forløpende tilfelle fra en del distrikter.

Tuberkulose. Ifølge tuberkuloseprotokollene blev der i 1928 anmeldt 349 nye tilfelle av smitteførende tuberkulose mot 305 i 1927 og 331 i 1926. Av de nyanmeldte er alderen oppgitt for 348, og disse fordelt sig således på de forskjellige aldersklasser:

Alder.	Antall tilfelle.	Pet.	Alder.	Antall tilfelle.	Pet.
0–14 år	40	11.5	40–49 år	26	7.5
15–19 «	57	16.4	50–59 «	10	2.9
20–24 «	73	21.0	60 « og over....	23	6.6
25–29 «	58	16.6		I alt	348
30–39 «	61	17.5			100.0

I henhold til tuberkuloselovens § 6 blev der i 1928 innlagt i tuberkulosehjem 126 patienter mot 103 i 1927 og 93 i 1926. Angående forholdet i de enkelte distrikter henvises til tabell 10 i hovedberetningen.

Tuberkulosen omtales fra de fleste distrikter som en meget utbredt sykdom. Fra *Harstad* anføres at den ikke har svært stor utbredelse i byen, og fra *Sørreisa* at den muligens er på retur. I *Tromsø* synes den ikke å være i tiltagen, i *Bjarkøy* er det mange flere nye tilfelle enn årligårs i de siste 6 år, i *Målselv* er det flere nye enn ifor, i *Lyngen* synes den snarere å øke enn å avta. Fylkeslægen skriver: «Visstnok er tallet på nyanmeldte i 1928 steget i forhold til 1926. Men det samlede antall av til helserådene anmeldte smittsomme tuberkulose var allikevel lavere ved utgangen av 1928 enn ved utgangen av 1926, og når hensyn tas til befolkningstilveksten i fylket og til at sykdommen utvilsomt anmeldes bedre enn tidligere, må man ialfall kunne si at tilstanden ikke er forverret, snarere litt bedret. Jeg mener også at der er all grunn til å se lysere på fremtiden. Den stadig stigende forståelse av det profylaktiske arbeides betydning, offervilligheten for gjennemførelsen herav, fremskritt i den personlige hygiene o. s. v. gir gode løfter om bedring i tuberkuloseforholdene.»

Skole barns undersøkelser er i 1928 helt gjennemført i 4 lægedistrikter, delvis i 7. Bare i 3 distrikter er intet foretatt. Fylkeslægen skriver at det neppe vil være lenge før disse undersøkelser blir helt gjennemført i alle distrikter.

Tabellen side 117 viser antall dødsfall av tuberkulose i fylkets lægedistrikter i de siste 3 år.

Veneriske sykdommer. Der blev i 1928 meldt 240 tilfelle av gonorré, 12 av syfilis og 1 av veneriske sår, tilsammen 253 tilfelle mot 267 tilfelle i 1927.

Av skabb blev der i 1928 meldt 109 tilfelle mot 113 i 1927.

Spedalskhet optrådte med et nytt tilfelle i Berg lægedistrikt. Det var en 72 år gammel kvinne, som selv mener å ha vært syk i 9 år. Hun er etter all sannsynlighet blitt smittet av sin svigerinne, som døde spedalsk på Reitgjerdet i 1901. Patienten er blitt innlagt i pleiestiftelse nr. 1 i Bergen, da forholdene ikke tillot at hun blev i sitt hjem.

Hygieniske forhold m. m. Fra de enkelte distrikter skrives:

Antall dødsfall av tuberkulose.

Lægedistrikter.	Dødsfall av tuberkulose i alt.						Dødsfall av lungetuberkulose.					
	1926		1927		1928		1926		1927		1928	
	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.
Tromsø stadsdistrikt.	14	11	10	19	10	10	8	9	9	14	7	6
Harstad	-	6	4	3	2	6	-	5	2	2	1	4
Kvæfjord	1	1	2	3	4	1	-	1	2	3	4	1
Trondenes	13	17	16	10	12	12	9	14	10	8	11	12
Bjarkøy	3	3	2	6	4	1	2	2	1	5	2	1
Ibestad	7	11	7	4	6	8	4	7	5	2	4	8
Salangen	6	7	7	5	5	7	6	7	6	5	5	6
Tranøy	6	6	1	5	3	3	5	5	1	3	3	2
Sørreisa	6	4	6	1	4	5	5	3	2	1	2	4
Berg	5	5	3	6	4	3	3	4	2	3	4	3
Lenvik	19	16	7	10	8	8	12	11	4	7	7	7
Målselv	6	6	2	4	3	7	6	6	1	4	3	6
Bardu	3	3	-	7	3	1	3	3	-	7	1	1
Balsfjord	7	6	9	2	4	6	4	4	9	2	2	5
Tromsøysund	9	4	9	3	4	4	8	4	5	3	4	2
Lyngen	4	13	7	3	10	5	4	10	6	3	8	5
Karlsøy	8	8	2	5	7	3	7	7	-	5	5	2
Skjervøy	4	11	10	9	11	8	3	8	8	8	8	5
Tilsammen	121	138	104	105	104	98	89	110	73	85	81	80

Tromsø: De hygieniske forhold er mangesteds ikke rare. Her er fremdeles stor mangel på små billige leiligheter, og mange fattige, barnrike familier har det altfor trangt med rum. Liten nybygging har funnet sted på grunn av de pengeknappe tider, så økningen av leiligheter er ubetydelig og altfor liten i forhold til behovet. Husleien i byen holder sig også vanvittig høi. Byen har egent utmerket vannverk, drikkevannsforsyningen er den aller beste, og de aller fleste hus har innlagt springvann og vask. Kloakk- og renovasjonsforhold er ikke som de burde være. Det er til stor hinder for anlegg av W. C. at de gamle kloakker er for små av dimensjon, det er derfor nødvendig ved sådanne aulegg å ha septiktank, hvilket fordyrer W. C.-anlegget uforholdsmessig meget. Ved anlegg av nye kloakker er man dog nu opmerksom på dette forhold. Byens renovasjon burde vært overtatt av kommunen, det er mange ganger meget vanskelig å få folk til å passe på tømning og utkjøring, likesom man er svært lite påpasselig med å feie for sin egen dør, så det er ofte stygt å se hvordan gatene ser ut. Kontroll med levnetsmidler utføres av stadslægen, som har en sundhetsbetjent tilhjelp. (*J. Borchgrevink*)

Harstad: I 1928 ble der bygget 21 nye boliger, og det er forholdsvis meget. De økonomiske forhold må jo sies å lysne, men der er massevis av krav alle vegne, så det er ikke gjort med ett sildeår å forbedre tilstanden. Drikkevannsforholdene er gode, idet byen har et bra vannverk. Kloakk- og renovasjonsforholdene lar adskillig tilbake å ønske og venter bare på bedre forhold i byens offentlige økonomi. Der er i året trådt nye sundhetsforskrifter i kraft. De kom i rette tid, der er store mangler i sanitær henseende, særlig kanskje hvor det gjelder handel med næringsmidler. Man har heldigvis opprettet kjøttkontroll for byen, og den går meget godt. Byen har både kjøtt- og fiskehall, hvorfor all handel med næringsmidler på torvet er stoppet. Folks renslighetssans er ikke så verst, men bør yderligere vekkes. Man håpet å få større søkning til folkebadet ved å nedsette badepengene, men det slog ikke til, og grunnen hertil er selvfølgelig

at det ikke er gjort med et pennestrok å forbedre sansen for renslighet, hvilket det her kommer mere an på enn på økonomien. Der forekommer ikke meget utei. (*S. Brochmann.*)

Bjarkøy: Nogen synderlig fremgang i de hygieniske forhold kan vanskelig spores. Boligforholdene har dog rettet noget på sig. Der er i det siste bygget flere tidsmessige og rummelige boliger. Holder de bedre tider sig, vil der nok bli adskillige nybygg. Og det kan også trenges, ti der er så altfor mange trange- og uhygieniske boliger i distriket. Vannspørsmålet byr på mange vanskeligheter. I den aller siste tid er der lagt inn springvann nogen steder, men de aller fleste må ta til takke med brønnvann. Dette kan mange steder være mindre godt uten å være sundhetsfarlig. Skolenes vannforsyning er meget mangefull, ingen steder springvann. Anskaffelse av drikkefontener har nok vært på tale, men de dårlige tider har stått hindrende i veien. Sanitets- og sykeforeningene har så svære utgifter at disse ikke har sett sig i stand til å bestride utgiftene. Kloakker er der yderst få av i distriket. Hvor gjødselkjellere finnes benyttes disse til avfall. Mange steder utvises der liten renslighet på dette område. Det er intet sjeldent syn å se avfall like utenfor stuendøren. (*A. Boysen.*)

Salangen: De bygieniske forhold kan i sin almindelighet ikke sies å være gode, mange dårlige boliger, særlig de eldre. Der foregår dog en ganske livlig nybygning av bedre boliger, takket være den lette adgang til offentlig lån. Under tiden har man riktignok inntrykk av at der legges mere vekt på fjøsbygningen enn på våningshuset. Drikkevannsforholdene må uten videre sies å være dårlige. Å finne en brønn som holder sanitære mål er en sjeldenhets. Renslighetssansen bør kunne bli betydelig mere utviklet. Et offentlig bad burde finnes på Sjøveien. Spyteuskikken holder sig hårdnakket. (*M. Akre.*)

Tranøy: Boligforholdene veksler tydeligvis med de forskjellige økonomiske-forhold i de forskjellige deler av distriket, og renslighetssansen synes stort sett å følge de bedre boliger. Jeg har grunn til å tro at begge gjennemsnittlig ligger noget høiere enn almindelig i fylket. Lus hører heldigvis til undtagelsene. Nogen ord om forholdene ombord i fiskeskottene: Med den vanlige bemanning disse nu har er det altfor trangt, og et slikt fond av energi og renslighetstrang som måtte til for å holde rensligheten oppe på et ønskelig nivå, har man ikke nett til å vente av nogen. En trang lugar er alt hvad 9 mann har til å sove, spise, koke, tørke klærne og opholde sig i. (*A. H. Brinchmann.*)

Berg: Boligforholdene er ikke rosverdige. Tidene har i årets løp vært vanskelige, og der blir for den almindelige fisker ikke så meget til overs til vedlikehold av hus, ennu mindre til nybygning. Det rike sildefiske i årets siste måneder har utvilsomt vært en stor hjelp for mange, men nogen spor i hygienisk henseende har det ikke etterlatt, ialfall ikke foreløbig. Man ser selvsagt eksempler på pene velstelte hus, men det er ikke regelen. Overbefolkning er almindelig, særlig i fisketiden, og kanskje særlig i Gryllefjord. At dette er et av de steder som i lengst tid er berøvet solen skal ikke bedre forholdene. Man ser megen sykdom der, ikke minst tuberkulose. Den ofte tidligere omtalte uvane å benytte husets kjøkken til eneste opholds- og spiserum, mens solvendte stuer står ubenyttet, finner man nærsagt overalt i distriket. Grundig utluftning er sjeldent å se. Spytesvineriet er høist almindelig. Drikkevannsforsyningen er god. Vannt hentes vesentlig i bekker og opkommer som har vann nok, svært tørre somre undtatt. Renovasjonen er gjennemgående bra. Undtagelsene danner Gryllefjord og delvis Melfjordvær i fisketiden. Arsaken må søkes i den store tilstremming av fremmede fiskere, hvorved regulær overbefolkning opstår. (*J. G. Cappelen.*)

Karlsøy: De hygieniske forhold er fremdeles like dårlige som meddelt i de siste årlige beretninger. Mange misligheter må undskyldes på grunn av manglende økonomisk evne hos befolkningen, men meget kunde ved tiltak og eget ar-

beide uten større utgift rettes på, således bruk av primitive og dårlig oprensede brønner, skikken å rede flatseng på gulvet for flere av familiens medlemmer, å benytte fjøset eller tunet til privet, å slå avfall og skyllevann like ned for hustrappen. Hygienisk forståelse mangler både hos enkeltpersoner og hos de styrende i kommunene. Ved bevilgninger angående hygieniske og sociale forhold resonneres ut fra de snevreste økonomiske synspunkter. Herredsstyret har f. eks. betenkelskaper ved å motta tilbud fra tuberkuloseforening om å dekke utgiftene ved innleggelse av springvann i skolehus og om å opføre bad for greden, fordi kommunen må vedlikeholde springen og garantere for drift av badet. Offentlige bad finnes ikke i distriktet. Skolehusene er ikke så aller værst. Da distriktet mangler andre forsamlingshus (som kommunehus og ungdomshus), benyttes de meget til alle slags møter, et forhold som man enda ikke kan komme bort fra. (O. Mjaaland.)

XX. Finnmark fylke.

Fylket er delt i 14 lægedistrikter, hvis størrelse og folkemengde fremgår av nedenstående oversikt.

Lægedistrikter.	Flate-innh. i km. ²	Hjemme-hørende folkem. pr. 1/12 20.	Lægedistrikter.	Flate-innh. i km. ²	Hjemme-hørende folkem. pr. 1/12 20.
Alta	10 738.17	3 805	Karasjok	5 261.06	959
Talvik	1 652.92	2 657	Lebesby	3 567.71	1 593
Loppa	1 266.24	2 980	Tana	3 726.16	2 024
Hammerfest	2 526.31	6 254	Gamvik	2 275.69	2 637
Måsøy	1 340.24	2 244	Vadsø	2 603.74	4 545
Kjelvik	661.18	3 132	Sør-Varanger	4 067.78	4 798
Kistrand	4 986.92	2 165	Vardø	2 023.74	4 397

Medisinalpersonalet var ifølge distriktslægenes opgaver:

Læger.	Tannlæger.	Jordmødre.	Utdannede syke- pleiersker,	Apotek.	Eksaminert apotek- personale.
1926.	19	4	42	—	4
1927.	20	3	41	19	4
1928.	20	4	44	12	4

Av lægene var 14 distriktslæger. Distriktslægestillingen for Finnmark uten fast distrikt var ikke besatt ved årets utgang. Distriktslægen i Sør-Varanger fungerer som fylkeslæge. Av jordmødrene var 37 offentlig ansatt og 7 privat-praktiserende. Sykepleiersker i distriktspleie finnes i alle distrikter undtagen i Kistrand, Karasjok, Lebesby, Tana og Vardø. Se førøvrig tabell 1 i hovedberetningen.

Sykehuss. Finnmark fylke hadde ved utgangen av 1928 10 sykehus med i alt 230 plasser for indremedisinske, kirurgiske og epidemiske patienter. 18 senger på St. Vincents hospital i Hammerfest er forbeholdt tuberkuløse. For kur og pleie av tuberkuløse hadde man yderligere 7 tuberkulosehjem med tilsammen 120 plasser og stateuskysthospital i Vadso med 30 plasser. Til Talvik tuberkulosehjem er knyttet en barnekoloni på 44 senger, som optar både barn med lukket tuberkulose og tuberkulosetruede barn. For tuberkulosetruede barn har man dessuten Kolvik barnehjem og barnehjemmet «Hans Schanckes Minde» i Tana. Dette siste blev åpnet i 1928 og drives av Norsk Finnemisjonselskap. Hjemmet mottar svake barn til oplæring i hygienisk levesett. Det har allerede vist sig som en kjærkommen helbredelsesanstalt for barn som ved skolebarnsundersøkelse viser sig svake. Av barnehjem finnes yderligere 4 med 110 plasser.

Av gammelhjem finnes i alt 10 med 210 plasser; flere av disse hjemmottar også tuberkuløse.

Bad. I Finnmark finnes bad tilgjengelig for almenheten i de fleste distrikter. Størstedelen av badene er små private badstubar. For øvrig er en del sykehusbud og skolebad åpne for publikum.

Vaksinasjonen. Der blev i 1928 vaksinert 1 696, herav var 442 revaksinasjoner. I 1927 var det samlede antall vaksinasjoner 1 194. Fra Vadso meldes at 4 av de vaksinerte barn fikk lymfangitt og lymfadenitt. Et fikk suppurende axillarglandler som måtte insiderses. For øvrig er der ikke meldt om noget sykdomstilfelle i forbindelse med vaksinasjonen.

Der har i årets løp vært holdt 76 helseråds møter. Av saker behandlet var 101 innleggeler i tuberkulosehjem i henhold til tuberkuloselovens § 6. Der blev i alt utdelt barselbidrag til 13 mødre i henhold til loven om forsorg for barn av 1915, nemlig til 1 i Talvik, 1 i Lebesby, 1 i Vadso, 4 i Sør-Varanger og 6 i Vardø.

Epidemiske

Lægedistrikter.	Tyfoidfeber.	Paratyfus.	Cerebrospinalmeningitt, epidemisk.	Encephalitt, epidemisk.	Poliomyelitt, akutt.	Skarlagensfeber.	Meslinger.	Difteri.	Dysenteri.	Barselfeber.	Pyämri, sephämi.	Pennfigis (hos nylfede).	Rosen.	Kuusma.
Alta	- - - - -	- - - - -	- - - - -	- - - - -	- - - - -	- - - - -	- - - - -	- - - - -	- - - - -	- - - - -	1	- - - -	- - - -	- - - -
Talvik	- - - - -	- - - - -	- - - - -	- - - - -	- - - - -	- - - - -	- - - - -	- - - - -	- - - - -	- - - - -	1-1	- - - -	1	- - - -
Loppa	- - - - -	- - - - -	- - - - -	- - - - -	- - - - -	- - - - -	- - - - -	- - - - -	- - - - -	- - - - -	-1	- - - -	2	- - - -
Hammerfest	- - - - -	- - - - -	- - - - -	- - - - -	- - - - -	- - - - -	- - - - -	- - - - -	- - - - -	- - - - -	-	- - - -	2	- - - -
Måsøy	- - - - -	- - - - -	- - - - -	- - - - -	- - - - -	- - - - -	- - - - -	- - - - -	- - - - -	- - - - -	1	- - - -	3-1	- - - -
Kjelvik	- 14-1	- - - - -	- - - - -	- - - - -	- - - - -	- - - - -	- - - - -	- - - - -	- - - - -	- - - - -	1	- - - -	1	- - - -
Kistrand	- - - - -	- - - - -	- - - - -	- - - - -	- - - - -	- - - - -	- - - - -	- - - - -	- - - - -	- - - - -	-	- - - -	-	- - - -
Karasjok	- - - - -	- - - - -	- - - - -	- - - - -	- - - - -	- - - - -	- - - - -	- - - - -	- - - - -	- - - - -	-	- - - -	-	- - - -
Lebesby	- - - - -	- - - - -	- - - - -	- - - - -	- - - - -	- - - - -	- - - - -	- - - - -	- - - - -	- - - - -	-1	- - - -	1	2
Tana	- - - - -	- - - - -	- - - - -	- - - - -	- - - - -	- - - - -	- - - - -	- - - - -	- - - - -	- - - - -	2-1	- - - -	-	- - - -
Gamvik	- 1	- - - - -	- - - - -	- - - - -	- 1	- - - - -	- 88	- 15	- - - - -	- - - - -	1-1	- - - -	10	1
Vadso	- - - - -	- - - - -	- - - - -	- - - - -	- - - - -	- 4	- 129	- 1	- - - - -	- 1-1	3-2	- - - -	4	- - - -
Sør-Varanger	- - - - -	- - - - -	- - - - -	- - - - -	- - - - -	- 6	- 21	- 1	- - - - -	-	-	-	5	- - - -
Vardø	- 2	- - - - -	- - - - -	- - - - -	- 1	- 7	- 103	- 12-2	- - - - -	- 1	- - - -	-	1	- - - -
Tilsammen	- 17-1	-	-	-	1-1	17	452	32-2	-	5-1	8-7	1	29-1	3

*) Tallene foran streken eller uten strek betyr antall tilfelle, og tallene efter streken

Sundhetstilstanden betegnes som god i alle distrikter undtagen *Gamvik*, hvor meslinger, kikhøste og difteri bevirket stor sykelighet, særlig i fiskeværet Berlevåg.

De epidemiske sykdommers optreden i de enkelte lægedistrikter vil ses av tabellen nedenfor.

Paratyfus optrådte med i alt 17 tilfelle og 1 dødsfall. Herav var 14 i *Kjelvik* distrikt med 8 i månedene januar—mars og 6 i desember. Den opprinnelige smittekilde blev ikke påvist, men epidemien syntes å bre sig med smitte fra person til person. I *Gamvik* distrikt var det 1 tilfelle og i *Vardø* 2 uten kjent smittekilde.

Av akutt poliomyleitt er meldt 1 enkelt tilfelle i *Gamvik* i oktober måned.

Skarlagensfeber viste sig bare med 17 tilfelle uten dødsfall, fordelt på *Vardø*, *Vadsø* og *Sør-Varanger* distrikt.

Difteri optrådte, bortsett fra enkelte spredte tilfelle i andre distrikter, bare i *Gamvik*, hvorfra på høstparten meldtes 15 tilfelle, de fleste i Berlevåg, og fra *Vardø* by, hvor sykdommen i november måned viste seg med 8 tilfelle fordelt på 2 familier og spredte tilfelle i årets øvrige måneder.

Meslinger gikk epidemisk i *Sør-Varanger* i januar—februar, i *Gamvik* særlig på vårsiden, i *Vardø* i juni, i *Tana* i juli, i *Kjelvik*, *Måsøy* og *Kistrand* i august og i *Vadsø* i september. I alt er meldt 452 tilfelle uten dødsfall.

Kikhøste viste seg særlig i *Loppa* og i *Gamvik*.

Tuberkulose. Ifølge tuberkuloseprotokollene blev der i 1928 meldt 256 nye tilfelle av smitteførende tuberkulose, mot 230 i 1927 og 248 i 1926. Av de uyanmeldte er alderen opgitt for 254, og disse fordelte sig således på de enkelte aldersgrupper:

sykdommer*).

Kikhøste.	Influenta.	Laryngitt og bronkit, akutt.	Bronchopneumoni.	Lungebetendelse, krupes.	Pleiritt.	Tuberkulose i lungene.	Tuberkulose i andre organer.	Giktfeber.	Malaria.	Gastroenteritt, akutt.	Skabb.	Ulcus molle.	Syfilis, ervervet (nye tilfelle).	Syfilis, medfødt.	Gonorrø, uretritt.
7-2	8	10	6-2	8	2	12- 7	3	3	-	6	-	-	-	-	1
3	2	28	7-1	9	-	17-10	6-1	7	-	9-1	-	-	-	-	1
50-1	-	52	1	1	10	23-12	5-1	-	86-1	30	-	-	-	-	6
1	56	108	3	6	18	21- 9	-2	2	-	11	-	3	-	-	-
-	12	38	4-1	6-3	8	10- 9	2-4	3	-	3	-	-	-	-	-
-	52	33	6	5-1	8	9- 6	1-5	1	-	11-1	1	-	-	-	15
1-1	18	11	1-1	-	2	7- 2	3-3	-	-	5	1	-	-	1-1	1
-	10	6	-	-	1	3- 4	3-2	2	-	3	-	-	-	-	-
-	5	46	10	-	5	6- 4	3-2	-	-	5	2	-	-	-	5
1	4-1	77	1	1	3	9- 6	6	2	-	5	1	-	-	-	3
30	23	248	5	12-2	11	7- 6	-1	11	-	17	19	-	-	-	7
-	-	119-3	27-5	2-1	14	24- 9	8-9	5	-	12	1	-	-1	-	2
-	122	191	15-2	9	15	18-15	10-6	4	-	21	1	1	1	-	33
2-2	58	200-1	9-2	18-3	19	27-10	6-2	5	1	34-2	13	-	-	-2	38
95-6	370-1	1167-4	95-14	77-10	116	193-109	56-38	45	1	228-5	69	4	3-1	1-3	166

*Betyr antall døde.

Alder.	Antall tilfelle.	Pct.	Alder.	Antall tilfelle.	Pct.
0—14 år	34	13.4	40—49 år	29	11.4
15—19 «	39	15.4	50—59 «	20	7.9
20—24 «	41	16.1	60 « og over....	21	8.3
25—29 «	30	11.8			
30—39 «	40	15.7	I alt	254	100.0

I henhold til tuberkuloselovens § 6 blev der i 1928 innlagt i tuberkulosehjem 101 patienter mot 90 i 1927 og 103 i 1926.

Tuberkulosen omtales fra omtrent alle distrikter som en utbredt sykdom. Bare fra *Gamvik* anføres at den er i sikker, om enn langsom tilbakegang. Angående forholdet i de enkelte lægedistrikter henvises forøvrig til tabell 10 i hovedberetningen.

Skolebarnsundersøkelse er i gang i hvert fall i 9 av herredene og i 2 byer. *Hammerfest* by mangler enhver form for skolelæge.

Tabellen nedenfor viser antall dødsfall av tuberkulose i fylkets lægedistrikter i de siste 3 år.

Antall dødsfall av tuberkulose.

Lægedistrikter.	Dødsfall av tuberkulose i alt.						Dødsfall av lungetuberkulose.					
	1926		1927		1928		1926		1927		1928	
	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.
Alta	4	3	1	6	3	4	2	-	-	6	3	4
Talvik	8	5	5	3	7	4	2	4	4	3	7	3
Loppa	6	5	3	7	5	8	4	3	1	4	5	7
Hammerfest	11	7	4	7	5	6	9	6	3	5	4	5
Måsøy	3	7	7	4	4	9	2	7	5	3	2	7
Kjelvik	3	1	2	2	3	8	3	1	2	1	1	5
Kistrand	2	1	-	1	2	3	2	1	-	1	1	1
Karasjok	4	-	1	-	-	6	4	-	1	-	-	4
Lebesby	3	1	2	3	3	3	1	1	2	3	2	2
Tana	3	6	5	3	2	4	3	5	3	2	2	4
Gamvik	2	3	3	2	5	2	2	3	2	2	4	2
Vadsø	11	9	10	6	12	6	8	5	6	5	4	5
Sør-Varanger	8	5	2	6	8	13	5	5	2	6	6	9
Varde	7	11	7	9	8	4	5	9	4	8	6	4
Tilsammen	75	64	52	59	67	80	52	50	35	50	47	62

Veneriske sykdommer. Der blev i 1928 meldt 166 tilfelle av gonorré, 4 av syfilis og 4 av veneriske sår, tilsammen 174 mot 188 tilfelle i 1927.

Av skabb blev der i 1928 meldt 69 tilfelle mot 80 i 1927.

Hygieniske forhold m. m. Fra de enkelte distrikter skrives:

Alta: Rensligheten blandt finnene står som ventelig langt tilbake. De bor jo i telt eller har sine tradisjoner fra teltlivet. Den kvenske og norske befolkning i Alta synes å være almindelig renslige og ikke svært meget befengt med utei. (P. Lie.)

Talvik: Boligforholdene blir stadig bedre, dersom man kan bruke betegnelsen «bedre» på de nye plankehus. Gammer brukes lite, men er ofte å foretrekke for de moderne «papphus». Drikkevannsforsyningen er i det store og hele mislig. Jordhull uten beskyttelse mot tilsig er en hyppig foretelse. Edruelegheten er stor. Renslighetssansen høist forskjellig i de forskjellige deler av distriket. Enkelte steder god (badstubad hver 8de—14de dag, rent for ute), andre steder yderst mangefull, med sterkt fremtredende luseplage. (*T. Gjessing.*)

Loppa: De hygieniske forhold er gjennemgående meget dårlige, hos den lappiske befolkning slette. Boligforholdene er også i de siste år blitt dårligere. Folk har ikke greidd å holde på sine kostbare boligbankhus fra dyrtiden, og følgen er dels at der påny bygges jordgammer, dels at flere familier stuer sig sammen i ett hus. Selv om en familie har aldri så stort hus, brukes der i almindelighet bare et eller i høiden to rum, og dette umuliggjør selvagt ordentlig stell. Sansen for hygge, orden og renslighet i hjemmene er på enkelte undtagelser nær minimal, ute finnes i de fleste hus. Kosten er svært ensidig, ofte dårlig tilberedt, der brukes altfor meget kaffé. Drikkevannsforsyningen er i flere av fiskeværene yderst dårlig. På Loppa er der nylig anlagt et vannverk, men forevig finnes der ikke springvann nogensteds. Brønnene er i almindelighet meget primitive med tilsig av overflatevann. I flere av fiskeværene må det ansees for å være absolutt nødvendig at der oprettes vannverk med offentlig støtte. Det dårligst stillede sted er Breivikbotn, hvor der om våren er adskilige tilreisende fiskere. Her finnes der overhodet ikke drikkevann på stedet, det må føres fra en elv flere km borte. (*Aa. Ringdal.*)

Måsøy: Boligforholdene er dårlige, folket i det store og hele urenslig og ute er meget utbredt. Kostholdet er uhensiktsmessig, spesielt ute på sjøen under fiske bruker folk dårlig mat med liten næringsverdi. Det brukes litt mør kakao enn før og mindre kaffé, men cigarettrøkningen tiltar. Brød steker de selv, som regel er det dårlig hevet og som følge derav ikke godt stekt. Grøt bruker man for lite av, likeledes poteter. Uheldig er det at man mer og mer slutter å bruke lever i tilslutning til fisk, men er gått over til å bruke margarinmør eller stekt flesk. Den gamle levermølle var både velsmakende og sund. Fiskeskøitene er urenslige og usunde. Det samler sig alltid fiskeavfall i bunnen av båten og mellom huden og garneringen. Dette ligger og råtner og fremkaller den stygge båtlufta som alltid finnes. Når sundheten blandt fiskerne allikevel må sies å være bra, kommer det av at de har så rikelig tilgang på frisk luft. (*A. Øye*)

Kjelvik: Den almindelige og personlige hygiene er svært forskjellig fra bus til hus og fra sted til sted, kanskje nettopp avhengig av husene, som gjennemgående er svært små. Ingen særlig boligbygning dette år. Vannforsyningen dårligst fra Honningsvåg, hvor man i frostvintre til dels blir helt fri for vann i vannledningen, især for de høiest beliggende hus. Selv i Honningsvåg er der intet fullstendig kloakkanlegg. Renovasjonsforholdene gjennemgående bra, bortsett fra at almindelig sølevann gjerne slås rett utenfor døren. Ingen offentlig kontroll med levnetsmidler. Kostholdet er svært ensidig. Brød og kaffé med fisk og lever som fast «kokmat». I det store og hele er befolkningen ganske edrueleg. Renslighetsansen synes å vekkes etter hvert. En del ute finnes, men i avtagende grad. (*H. Borgersen.*)

Lebesby: Drikkevannsforsyningen er det vanskelig med i de større fiskevær, særlig i Kjøllefjord, hvor et vannverk er høist påkrevet. Særlig i den kolde års tid må mange gå lange veier for å få tak i vann. Vannet tas hovedsakelig fra et par små elver. Småbrønner for felles avbenyttelse er der heldigvis ikke mange av. Der blev i Kjøllefjord gjort et forsøk på å få stedets fiskekjøpere til å slutte seg sammen om bygning av et vannverk, men planen måtte oppgis, da man ikke kunde komme til enighet om utgiftenes fordeling. Kloakker finnes ikke.

Søppel og annet avfall styrtes i sjøen. Den personlige hygiene er det stort sett dårlig bevendt med, dog synes den etter hvert å bli bedre. Utøi er det meget av, særlig blandt befolkningen inne i fjorden, som hovedsakelig utgjøres av lapper. (H. Gårtner.)

Tana: Boligforholdene er til dels meget slette. Specielt i sjødistriktsene finnes der mange dårlige gammer med et rum, et lite gjenstengt vindu og ingen eller dårlig paneling. Opover bygden er boligforholdene bedre. Tildels gode trehus og gode rummelige gammer. Innlagt vann finnes ikke, drikkevannet synes tilfredsstillende. Renslighetssansen er noget dårlig utviklet. Utøi forekommer. Kostholdet er gjennemgående dårlig. Kaffekonsumet er kolossalt også blandt barn. (I. Holbæk-Hansen.)

Gamvik: 27 juni rammedes fiskeværet Berlevåg av en større ildebrand. Ca. 50 — femti — beboelseshus samt en rekke uthus, fiskerbruk o. s. v. i et samlet antall ca. 80 bygninger ble lagt i aske. Om der enn er strøk med endel gode hus, var dog hovedparten eldre, uhensiktsmessige og til dels uhygieniske boliger som det sanitært sett var en velsignelse å bli kvitt. Det er ikke umulig at dette kan betegne et hygienisk vendepunkt i stedets historie. Spesielt var det en glede å bli kvitt en rekke elendige rorboder. Der blev etter branden utarbeidet en reguleringssplan av en fagmann godkjent av departementet, og stedet er nu under rask opbygning og får nærmest et bylignende preg. Reguleringen fremtvang et større kloakkanlegg i en av hovedgatene. Det fortvilede drikkevannsspørsmål er dessverre ennå uløst. (C. H. Thomassen.)

Sør-Varanger: Boligforholdene er mange steder meget slette. På Kirkenes er der husnød, og enkelte rønner blir bebodd. Et par av de verste er revet ned i årets løp; men der er mange igjen. Man kan ikke gå så bestemt til verks mot dem som man vilde, da man ikke kan anvise annet hus til beboerne. Verkets arbeiderboliger er til dels slett vedlikeholdt. Den verste arbeiderbolig jeg har sett er dog Statens egen ved Elvenes Sagbruk. I et ørlite kott i en rønne bor her 3 voksne mannlige og en voksen kvinne sammen, de 4 disponerer i alt 3 køier. Det er helt skandaløst. Renovasjonsforholdene lar meget tilbake å ønske. Det affiserer ikke folk det minste om de lager til en svær stinkende søppeldynge like ved huset eller helst litt borte fra sitt eget hus, men like i alfarveien, bare de kan spare sig umaken eller utgiften med å bringe avfallet dit det skal. Særlig er det generende at folk er helt inngrødd i den forestilling at om vinteren skal der absolutt ikke gjøres rent. Når der så danner sig en meterhei skavl av søppel og sne, med restene av søppelkassen nede i bunnen og alt dette fryser sammen til en stenhård masse, så kan man tenke sig hvordan det ser ut og lukter på Kirkenes om våren, når alt først langsomt skal tines av solen før man er i stand til å få det bort. Verket har sin egen renovatør, som holder så nogenlunde orden. Drikkevann får Kirkenes fra 3 vann som ligger like i veien, så der er stor risiko for forurensning. Kjøring over vannet er forbudt om vinteren, men forbudet overtredes, dersom man ikke passer godt på. I føreløsningen er vannet dårlig. (I. H. Grimsgaard.)

Rekke VIII.

Trykt 1929:

- Nr. 83. Meieribrukets i Norge i 1927. (*L'industrie laitière de la Norvège en 1927.*)
 - 84. Sinnssykeasylenes virksomhet. (*Hospices d'aliénés.*)
 - 85. Det civile veterinærvesen 1927. (*Service vétérinaire civil.*)
 - 86. Forsikringsselskaper 1927. (*Sociétés d'assurances.*)
 - 87. Lønninger 1928. (*Gages et salaires.*)
 - 88. Den Norske Statskasses finanser 1913/14—1929/30. (*Finances de l'État.*)
 - 89. Norges telegrafvesen 1927—1928. (*Télégraphes et téléphones de l'État.*)
 - 90. Skolevesenets tilstand 1926—1927. (*Instruction publique.*)
 - 91. Sjømannsforsikringen 1926. Fiskerforsikringen 1926. (*Assurances contre les accidents des marins. Assurances contre les accidents des marins pêcheurs.*)
 - 92. Arbeidslønnen i jordbruket. Driftsåret 1928—29. (*Salaires des ouvriers agricoles 1928—29.*)
 - 93. Kommunevalgene 1928. (*Élections en 1928 pour les conseils communaux et municipaux.*)
 - 94. Norges jernbaner 1927—1928. (*Chemins de fer norvégiens.*)
 - 95. Norges postvesen 1928. (*Statistique postale et municipale.*)
 - 96. Fengselsstyrets årskrift 1925. (*Annuaire de l'Administration générale des prisons 1925.*)
 - 97. Industriarbeiderforsikringen. Ulykkesforsikringen 1926. (*Assurances contre les accidents du travail.*)
 - 98. Husdyrbruket — Produksjon. Representativ undersøkelse for året $\frac{2}{3}$ 1927— $\frac{2}{3}$ 1928. (*Élevage du bétail; production. Recherche représentative.*)
 - 99. Meglingsinstitusjonens virksomhet 1927 og 1928. Tariffavtaler og arbeidskonflikter 1928. (*Entremise publique 1927 et 1928. Conventions collectives et conflits du travail en 1928.*)
 - 100. Norges kommunale finanser 1926—1927. (*Finances des communes.*)
 - 101. Kriminalstatistikk 1925 og 1926. (*Statistique de la criminalité pour les années 1925 et 1926.*)
 - 102. Norges fiskerier 1927. (*Grandes pêches maritimes.*)
 - 103. Husholdningsregnskap 1927—1928. (*Budgets de familles 1927—1928.*)
 - 104. Norges handel 1928. (*Commerce.*)
 - 105. Norges bergverksdrift 1928. (*Mines et usines.*)
 - 106. Private aktiebanker 1928. (*Banques privées par actions.*)
 - 107. Sykforsikringen 1928. (*Assurance-maladie.*)
 - 108. Norges skibs fart 1928. (*Navigation.*)
 - 109. Norges sparebanker 1928. (*Caisse d'épargne.*)
-

Trykt 1930:

- Nr. 110. Norges industri 1927. (*Statistique industrielle de la Norvège.*)
- 111. Det civile veterinærvesen 1928. (*Service vétérinaire civil.*)
- 112. Rekruttering 1922—1926. (*Recrutement.*)
- 113. Fattigvesenet 1926 og 1927. (*Assistance publique.*)
- 114. Den Norske Statskasses finanser 1913/14—1930/31. (*Finances de l'État.*)
- 115. Sinnssykeasylenes virksomhet 1928. (*Hospices d'aliénés.*)
- 116. Sundhetstilstanden og medisinalforholdene 1927. (*Rapport sur l'état sanitaire et médical.*)
- 117. Meieribrukets i Norge 1928. (*L'industrie laitière de la Norvège en 1928.*)
- 118. Lønninger 1929. (*Gages et salaires.*)
- 119. Forsikringsselskaper 1928. (*Sociétés d'assurances.*)

Rekke VIII.

Trykt 1930 (forts. suite):

- Nr. 120. Statistikken over betalingsforholdene 1887—1929. Konkurser, nam osv. (*Faillites saisies-exécutions, etc.*)
- 121. Norges jernbaner 1928—1929. (*Chemins de fer norvégiens.*)
 - 122. Sjømannsforsikringen 1927. Fiskerforsikringen 1927. (*Assurances contre les accidents des marins. Assurances contre les accidents des marins pêcheurs.*)
 - 123. Fagskolestatistikk 1926/27—1928/29. (*Écoles professionnelles.*)
 - 124. Alkoholstatistikk 1928—1929. (*Statistique de l'alcool.*)
 - 125. Norges telegrafvesen 1928—1929. (*Télégraphes et téléphones de l'Etat.*)
 - 126. Norges postvesen 1929. (*Statistique postale.*)
 - 127. Arbeidslønnen i jordbruket. Driftsåret 1929—30. (*Salaires des ouvriers agricoles 1929—1930.*)
 - 128. Skolevesenets tilstand 1927—28. (*Instruction publique.*)
 - 129. Industriarbeiderforsikringen. Ulykkesforsikringen 1927. (*Assurance contre les accidents du travail.*)
 - 130. Norges kommunale finanser 1927—28. (*Finances des communes.*)
 - 131. Norges Brandkasse 1926—28. (*Statistique de l'office national d'assurance contre l'incendie.*)
 - 132. Private aktiebanker 1929. (*Banques privées par actions.*)
 - 133. Kriminalstatistikk 1927 og 1928. (*Statistique de la criminalité pour les années 1927 et 1928.*)
 - 134. Jordbruksstillingen 30 juni 1929. Første hefte. Husdyrholt. (*Recensement du 30 juin 1929. Bétail.*)
 - 135. Norges fiskerier 1928. (*Grandes pêches maritimes.*)
 - 136. Meglingsinstitusjonens virksomhet. Tariffavtaler og arbeidskonflikter 1929. (*Enteremise publique. Conventions collectives et conflits du travail en 1929.*)
 - 137. Norges bergverksdrift 1929. (*Mines et usines.*)
 - 138. Norges handel 1929. (*Commerce.*)
 - 139. Forsikringsselskaper 1929. (*Sociétés d'assurances.*)
 - 140. Landbruksareal og husdyrholt 1930. Representativ telling. (*Suparficies agricoles et élevage du bétail de l'année 1930. Recensement représentatif.*)
 - 141. Sykeforsikringen 1929. (*Assurance-maladie.*)
 - 142. Sundhetstilstanden og medisinalforholdene 1928. (*Rapport sur l'état sanitaire et médical.*)

Det Statistiske Centralbyrå har desuten bl. a. utgitt følgende verker:

- Statistisk Årbok for kongeriket Norge. Senest utkommet: 49de årgang 1930. Oslo 1930.
(Annuaire statistique de la Norvège.)
- Statistiske Meddelelser. Senest utkommet: 47de bind 1929. Oslo 1929.
(Bulletin mensuel du Bureau Central de Statistique.)
- Månedsopgaver over vareomsetningen med utlandet 1929. Syttende bind. Oslo 1930.
(Bulletin mensuel du commerce extérieur en 1929. (Dix-septième année.)
- Fortegnelse over Norges Offisielle Statistikk m. v. 1828—31 desember 1920. Kristiania 1889, 1913 og 1922. (*Catalogue de la Statistique officielle.*)
- Statistiske Oversigter 1914. Kristiania 1914. Statistiske Oversikter 1926. Oslo 1926.
(Résumé rétrospectif 1914 et 1926.)

Samtlige verker er til salgs hos H. Aschehoug & Co., Oslo.

Av «Norges handel», årgangene 1911, 1912, 1913, 1915 og 1921 er Byråets beholdning meget knapp, hvorfor man vilde være takknemlig for å få overlatt eksemplarer av disse årganger.

21 januar 1931.